

אבק שדה

ירחון חסידי ברסלב

ראש השנה תשפ"ב | גליון 52

מלך ביפיו תחזינה עיניך

מלך ביפיו, דהיננו הצדיק בעת הקבוצ, שאזי
הוא יפיו ותפארתו מחמת שמתקבצים הרבה
בני אדם, החפצים להתקרב אליו יתברך

(ע"פ ליקוטי מוהר"ן התורה הזמנית תורה מ' תניינא)

ממניעות לנעימות

מסע של סיפורים והרגשות החל
מהכיסופים הנוערים בגבול
בלרוס הקפואה דרך בתי כלא
ושדות תעופה ברחבי העולם ועד
לחודש אלול דהאי שתא המאיר
בהתקבצות הנפלאה שטרם נראה
כמוה | דמעות, כיסופים, ריקודים

ריקוד בבית הכלא

בני משפחתו של החסיד הנאמן
ר' חיים בנימין ברוד מספרים על
מסירות הנפש ללא חת להפצת
יהדות וחסידות בצל אימת
הדוב הרוסי | חיים שיש בהם

צדיקים יראו וישמחו

רב שיח מיוחד עם שלושה מזקני
אנשי שלומנו גדוש בתיאורים
מרוממים על ה'קיבוצים'
בראש השנה בימים עברו

הבן יקיר לי

התנוצצות וגילויים של
השגחה והארת פנים במסע
החיפוש והגעגועים של הר"ר
ר' דן לוינזון במזרח הרחוק

דרך מחופה בסנינים

סקירה מקיפה של הקיבוצים
המחתרתיים באומן בראש
השנה בימי הסובייטיים תחת
אפו של השלטון האכזר

פניו שכלו ונשמתו

הצצה מיוחדת אל מאחורי
הקלעים של הפרויקט האדיר
'לטייל בתורתו' הכובש
בסערה את השיח הברסלבאי

בשער: אמן חשפ"א | צילום: יוסי גולדברג

21 מצרה המציאם פדות ורווחה

רגשות תיאורים וחיזוקים נפלאים בפרויקט מיוחד על הגלות של הקיבוץ בשנה שעברה שהתהפך לניגון של גאולה בהאי שתא

36 ראש השנה אצל הברסלב'ר

רב שיח מיוחד ומרגש עם זקני אנ"ש בביתו של הרה"ח ר' יצחק אנגל מלא ועמוס ברגשי הוד מהקיבוצים בראש השנה עוד לפני קום מדינתם

44 יהודי של צורה

תהלוכות חייו המופלאים של החסיד הנאצל ר' חיים בנימין בראד ותמימותו המופלאה שהקרינה למרחקים

56 בדרך לא דרך

נסיעותיהם המחותריות של יקירי אנ"ש מטשקנט הרחוקה ועד לציון רבינו הקדוש לקיבוץ בראש השנה מדי שנה בשנה

66 כרך גדול של רומי

געגועים וכיסופים במסע חיפוש אחר האמת של הר"ר דן לוינזון במדבריות הודו והפגישה הניסית שהביאה להתקרבות המופלאה

79 לימוד העיון שבה

פרויקט מיוחד על מאחורי הקלעים של מהפכת 'לטייל בתורתו' ששינתה את פניה של ברסלב והגדילה את הפצת אורו של ה"ליקוטי מוהר"ן" לרבים

100 מדור אידיש: גבורתו של שמשון

- קורצע זכרונות און לעבנס-שטריכן פון דעם לעבנס-שטייגער פון דעם דערהויבענער חסיד און פרוש פון דעם פריערדיגן דור, הרה"ח רבי שמשון שווארטץ זצ"ל,

04 | נפשי בשאלתי

הורני דרך תשובה

08 | דעת זקנים

הראש השנה שלי

10 | שיחת חברים

איך מתחזקים למעשה

11 | והודעתם לבניך

חשיבות מצוות החינוך

12 | בעקבות הרועה

אוצר של יראת שמים

98 | ניצוץ של אור

אומן של תורה

104 | לתקן את המלך והראש

מאמר

106 | נסיעת הכסופים חלק ב'

ספור

107 | שלושה שהתקבצו במגלה

שעשועון

הודעה חשובה!

עקב כך שבארץ ישראל לא תתקיים כלל חלוקה בשנה זו עקב המצב, על כן נא לזכור לקחת עמכם את הגיליונות לבתיכם לאחר ראש השנה

הגליון מודפס ע"י מ.א. הפקות דפוס - כל סוגי ההדפסות במחירים זולים לקבלת הצעת מחיר משתלמת במיוחד פנו למלפון 052-7631367

עיצוב גרפי: א. שפירא

לכל עניני אבקשה בארה"ב: 845-288-0574

חלק מהתמונות בגליון זה ובגיליונות קודמים הם באדיבותם הרבה של ר' אהרן ברגר מארכיונו של חמי הרה"ח' לייבל ברגר ומאת ר' שמואל יצחק רוזנפלד הי"ו | קרדיט תמונות: מתחדשים

יו"ל ע"י
מערכת אבקשה

טל': 02-539-63-63

פקס: 077-318-0237

©

כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

מי שמע כזאת? מי ראה כאלה?

הולכים ומטיילים בעיון והתמדה בחדרי ארמוני תורת הנחל נובע מקור חכמה לגלות צפונותיה עד לעובדא ולמעשה ו"לעשות מתורה תפילה". מלך ביופיו תחזינה עיניך. אשרי עין ראתה זאת!

ומעל כולם נחשפה במלוא יפעתה והדרה האחדות והאהבה המופלאה שבין באי הקיבוץ הקדוש של בעל התפילה, בין כל החסידים הנאמנים המאמינים בנצחיות אורו ומקושרים אליו באמת ובתמים, מים רבים ומשברי גלים לא יוכלו לכבות ולעמעם את אותה אהבה נצחית אודותיה שח וניבא מראשית תקוות כל הדורות: ש"העולם ראוי שיתמחו על האהבה שבינינו" (שם רצ"ב).

כי על כן, במקום ענוותנותו וגניזת עצמותיו הקדושים, שם בעיקר נמצאת גדלותו ומאירה זורחת ביתר שאת ועוז סוד השארת אמיתת נצחיות מנהיגותו כבחיים חיותו ממש ויותר ויותר, וכל הסתלקותו והסתרתו אינה אלא כמעבר מחדר לחדר, ומשם מפציעה ונשפעת לנצח אהבתו העליונה עלינו, והיא כפורחת עולה על גדותיה ומעוררת את כל לבבות המתבשרים לאהוב זה את זה באהבה ואחדות אמיתית ושלימה שאינה תלויה בדבר כלל.

והמנגינה הזאת אינה נפסקת...

גם בעת ששורות אלו נכתבות, וגליון חג זה יורד אל בית הדפוס, אהל הציון הקדוש בו ער ולוהט ככבשן אש בהתחדשות מתמדת, צעקת וגעיית המשתטחים המתרפקים על מצבת ציונו הקדוש בקדושת קודש הקודשים עולה ובוקעת עד לב השמים, מי שמע כזאת מי ראה כאלה, היכן בנמצא עוד ברחבי תבל תופעה שמיימית שכזאת, התקבצות אדירה של רבבות אלפי ישראל שכל משאלתם, כוספם ותשוקתם היא אחת ויחידה: "לבקש את ה' אלוקיהם ואת דוד מלכם!" - להתקרב ולהידבק בו יתברך שמו בכל לבם ונפשם ולהיכלל בשורש נשמתם בראש כל צדיקיו שכל מהותו ועניינו הוא חיפוש וביקוש פניו יתברך תמיד לעד ולנצח להאיר הארץ מכבודו ולגלות מלכותו על כל הארץ לעולם ועד.

אין זה אלא כוחו הנצחי של זקן דקדושה סבא דסבין ויניק דיניקין, חידוש שלא היה ולא יהיה כמוהו מעולם, המתחדש בכל עת ורגע, וכנשר יעיר קנו על גזליו ירחף, לחדש בעוז ותעצומות את כל הנלווים אליו המסתופפים בצילו, וביותר בבואם אליו על ימי ההתחדשות ימי הכסא בראשית השנה, ובאמצעותם את כלל נשמות ישראל, להתעצם לקרוא אליו יתברך כל ימי חייהם לעולם, עד יסקיף משמים ויאיר פניו ויחיש את גאולתו וישועתו, בהתגלות רועה שבעה יבוא ויגאלנו בזאת השנה שנה השביעית, גאולה שלימה ונצחית, וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה!

"וְעַתָּה יִכְּפוּ מְדוּר לְדוֹר אֲלֵפִים נְפֹשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִתְקַשֵּׁר לְעֲצֻמוֹתָי עַל יְדֵי הַשְּׁתַּטְּחוֹת עַל קְבוּרַת עֲצֻמוֹתַי. וְשָׁזָה מֵהַ שְׁהִבְטִיחַ רַבְּנוּ ז"ל בְּהַבְטָחָה גְּדוּלָה לְכָל הַבָּאִים עַל קְבָרֵי הַקְּדוֹשִׁים, כִּי גַם זֶה מַעֲקָרֵי אֲתֵּחַלְתָּא דְגָאֵלָה" (כוכבי אור, שיחות וסיפורים לז):

חודש מופלא של אחדות והתחדשות בצילו של החידוש שלא היה כמוהו

איה הוגה וסופר ואיה מליץ ומשורר שיעריך ויתאר את נפלאות המראות המפעימות והמרטיטות הנצפים השנה בחודש אלו ולפניו בחצרות הציון הקדוש בעיר אומאן.

אשרינו! אשרינו! אשרינו! ועוד אלפי פעמים אשרינו לא יספיקו להביע את רגשי ההודאה והאזשר הנצחי על המתנה הגדולה שאין ערוך לה שזכו אלפי הסרים למשמעתו של אור האורות שהקדימו להתקבץ יחד כאיש אחד בלב אחד, באהבה ובאחדות שאין כדוגמתה.

חודש ימים של חסד, חודש ימים של התחדשות, חודש ימים של התקשרות, כיסופים וגעגועים, היו מנת חלקם של אסירי ציון, כאשר יום אחרי יום שעה אחרי שעה נטוו ונארגו ונתוספו בזה אחר זה עוד ועוד נימין וחורטים חדשים ונלבבים בחבלי עבותות האהבה לרוח אפינו משיח ה'.

קול הקורא, קול הכרוז של הרועה הגדול לבוא אליו על ראש השנה - איש בל יעד! יותר ממה שהדהד השנה ברחובות קריה הוא הלם כקול רעם רוגש במעמקי לבבות הנכספים לקיים רצונו קדשו, מתוך האמונה היוקדת בדבריו החיים וקיימים לעד ולנצח נצחים: ש'אין דבר גדול בזה! (חיי מוהר"ן תו) ו'כל העולם כולו תלוי בראש השנה שלי' (שם תג).

לא בכדי, כל מי שמתנוצץ בלבו ולו במקצת נוראות רוממות קדושת ראש השנה והתיקונים העצומים המתחוללים בקיבוץ הקדוש בעיר עוז לנו אומאן סמוך ונראה לחלקת מחוקק ספון, לא יכל לעצור ברוחו, ואף מתוך צל של חשש רחוק מחמת המציק, הזדרז לפרוש כנפיים ולהמריא אל המקום הנבחר מששת ימי בראשית לעסוק שם בתיקון העולם לדורות.

ואמנם, כל שנה שענייה ורשה היא בתחילתה מתעשרת בסופה (ראש השנה טז); דווקא מתוך הצער והכאב ושברון הלב שהיה מנת חלקינו בשנה שחלפה, כאשר דרכי ציון נחסמו מבלי עובר - משם צמחה השמחה מרקיעת שחקים שהולידה את הריקודים והמחולות שהציפו את לבבות התלמידים הנכספים עד כלות הנפש, בחשק חדש ונמרץ אל הנחשק הגדול.

בשנה זו זכינו לחזות עין בעין בהתקיימות חפצו ורצונו של איש האלקים בטרם עלה ונתעלה לגנזי מרומים, כדי להחיש פדות לעמו, 'שיהיה לנו עסק ועובדא עם קברו' (חיי מוהר"ן קס"ב), במידה גדושה שלא נודעה מאז ומעולם, כאשר בית הציון הקדוש וכל סביבותיו הומה ורוחש במשך שבועות רבים לאורך ימים ולילות רצופים וללא הפוגה, בשלהבת לימוד תורה ותפילה מתוך ערגה שוועה ושמחה, ב"ריבוי בתים" עצום ומופלג של קהל אלפי נפשות, כשהם מעלים שעשועים ותיקונים נשגבים שכמותם מימות עולם לא עלו.

עין לא שבעה מהמחזה המרהיב משובב לב, שנחשף בשיא תפארתו בהיכלי התורה והתפילה, "הישיבה על קברו", שמלאו עד אפס מקום, התכנסות של מגוון אנושי נדיר וייחודי, "ישראל אשר בן יתפאר", היושבים שעות על גבי שעות ועוסקים בחדוה בבירור שמעתתא, צוללים בעומקה של הלכה, ומחיל אל חיל

האם תשובה היא עבודה לבעלי לב ורגש? האם חייבים להצליח מייד להיות יהודי כשר? מה עם עבירות שלא מרגישים צער עליהם? ואיך מסתדרים להיות בשמחה שצריך לשוב בתשובה על כ"כ הרבה עבירות? | דרכי התשובה במשנתו הבהירה של רבינו הקדוש ותלמידיו לידע ולהודיע שמצוות התשובה שייכת ומתאימה לכל אדם באשר הוא | הורני דרך תשובה

איך חוזרים בתשובה?

ממנו. זהו בחי' זכאה מאן דידע לזרקא חיצין' המובא בזוהר שצריך לזרוק אחריו ית' תפילות (שם)

שאלה

רציתי לשאול שאלה שמציקה לי כבר הרבה מאד זמן. כל פעם כשמגיעים ימי התשובה בערב ראש חודש ובפרט הימים הנוראים ולפעמים אפילו בסתם יום רגיל, ואני רואה איך שרבים מחבריי מתעווארים ומחדשים לחזור בתשובה, הם מתפללים בחיות מתחברים למילים וכו' אבל אצלי כלום! אני יבש כחרס, אני רוצה להתעורר אבל הכל ריק כל כך, מה אעשה?

תשובה

אפילו כשסוף סוף מתעורר בי חשק חזק לחזור בתשובה, אני רוצה לעזוב הכל ולהתחיל מחדש. אבל מיד לאחר מכן כשאני מתחיל לחשוב על זה עוד פעם אני מתייאש, אני מכיר את זה איך שבכל פעם אחרי ההתעוררות הראשונה הכל נכבה ואפילו אחוז קטן מהתוכניות שלי אני לא מצליח להוציא לפועל, מה יהיה איתי? עד מתי??

תשובה

יתכן שהעובדה שהינך מציין שאתה מסתכל מסביב ורואה את סביבתך בוערת וכו' - היא הנותנת והגורמת לך להישאר יבש כחרס! משום שהדבר גורם לך להסתכלות לא נכונה, והתייחסות של 'ריבוי אור' כלפי 'עבודת הסליחות והתשובה'. ואז כשהינך מנסה להכניס ולהשחיל גם את לבך לתוך התבערה הזאת ואינך רואה באופן מידי שלבך הוצת בשלהבת (כי כן הוא הדרך שצריך להמתין עד שאט אט הלב נדלק) אתה מסיק מכך שאינך שייך לזה, ואתה נסוג אחורנית בתסכול והרמת ידיים ונשאר יבש!

תשובה

מי סיפר לך ש'לחזור בתשובה' הכוונה להצליח לעזוב את הכל בבת אחת? או להצליח במאת אחוזים בתוכניות הנפלאות שעולות לך על הלב?

רבינו בתורה ו' (ליקו"מ קמא) מגלה משהו חדש על דרך התשובה, ומבאר שם שה'תשובה' נמשכת משם 'אק"ה', שפירושו ומהותו הוא 'אנא זמין למהוי'. שם 'אק"ה' שייך לספירת 'כתר' שפירושו ומהותו הוא 'המתנה' - אמור מעתה ?? חסר?? להשתנות לגמרי, לא בא לאדם בבת אחת וצריך לזה המון המתנה ואריכות אפים. ובעת ההמתנה הגדולה עיקר עבודת התשובה היא ההכרזה: 'אנא זמין למהוי' לאמור: אם עד עתה פניתי עורף אליו ית', כעת אני מסובב את ראשי ומפנה אליו את פני [אני לדודי!], ואני מוכן ומזומן לשוב עד אליו. היינו אף שעדיין אין לי את הכוח להשתנות בכלום, אבל אני מוכן ומזומן לכן, ואני חוזר על ה'הכרזה' הזאת אפ' מאות פעמים בכל הזדמנות, בלב, במחשבה ובעיקר בפה, לשבת בהתבודדות ולומר: אבא! אני מאד רוצה, מוכן ומזומן לשוב אליך לתורתך לעבודתך ולהתגבר על כל היצרים הרעים, אני רוצה ומוכן להיות טוב להשתנות ולעזוב את כל הרע ולעשות רק את הטוב בעיניך. 'אנא זמין למהוי'!

מכאן ואילך מתחילים לעשות שינוי קטן פה ושינוי זעיר שם ולוקחים בחשבון שיייתכן ואפול מזה אבל לא אתייאש אתאזר בסבלנות אין קץ ואתחיל כל פעם מחדש וגם אעריך בלבי כל שינוי קטן לתקופה קצרה - והנה אני בתהליך של תשובה! ובמילים קצרות: תשובה איננה עבודה של 'זבנג וגמרנו' אלא תהליך ממושך המורכבת מהכרזת 'אנא זמין למהוי', המון המתנה וסבלנות, שינויים קטנטנים, והתחלות חדשות כל פעם - בהצלחה!

שאלה

יש לי עוד שאלה שטורדת מאד את מנוחתי. כשאני מהרהר במצוות התשובה, תמיד עולים לי בראש כמה דברים בעייתיים שאני משוקע בהם שכואבים לי, ועליהם אני צריך

עבדני הנצואים

לחזור בתשובה, ולעומת זאת יש עבירות שכלל שאני קורא בספרים הקדושים ומבין את חומרתם, אני מרגיש שהלב נשאר אטום כל כך אני לא מצליח לעורר את הלב אפילו במשהו לשוב עליהם?

תשובה

א) בדרך כלל הדבר נובע מכך שהאדם שבור רק כשהוא לא מצליח בתחומים שהיו יכולים להביא לו כבוד ותפארת [או מאחרים, או בינו לבין עצמו, היינו להרגיש 'עובד' 'מתמיד' 'ת"ח' 'בעל מידות טובות' וכן על זה הדרך], אבל משאר הדברים שהוא נכשל בהם, אף שמצד עצמם חמורים הם הוא אינו מרגיש כאב והפסד, כיון שמדובר בדברים שאין מביאים לו 'תהילה' גדולה...

אבל האמת הפשוטה היא שאין החרטה והתשובה אמורים להיות על הפסד הצלחה עצמית שלנו, כי אם על כך שמרדנו ובזינו את כבוד המלך. עיקר הווידי אמור להיות על שהשפלנו בעוונותינו את מלכותו ית' ובכך הבערנו את חמתו (ליקו"מ ד' קמא) ועל כן תראה שאת התורה של 'תשובה' הנ"ל (תורה ו') מתחיל רבינו עם המילים "כי צריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום", משום שרק מי שאינו חושב על כבוד עצמו ודאגתו התמידית היא כבוד שמים, רק הוא עושה תשובה אמיתית וכנה, כיון שהכאב שלו הוא על שביזה את כבודו ית' בכך שעבר על רצונו, ולכן אין אצלו שום נפק"מ אם מדובר בלשה"ר או בפגם עיניים או ביטול תורה או חשש חילול שבת, אין אצלו הבדל אם הפגם בו נכשל פוגע במעמדו או 'מכתים' אותו בפני הבריות אם לאו, הצד השווה ביניהם הוא שעברתי על רצונו ית' ומרדתי בו, ועל דא וודאי קא בכינא!

אמנם ידענו גם ידענו - בחור יקר ונלבב - עד כמה קשה לבחור צעיר לשמוע וכ"ש לקבל מילים מעין אלו, וזאת משום שבגיל הזה האדם נמצא עדיין עמוק בשלב של 'מתוך שלא לשמה', וחשוב עד למאוד לבחור מן המניין ה'תדמית' שלו.

דבר ראשון, תפסיק להסתכל על אחרים הרי זה מעשה שלו וזה מעשה שלך, תתחיל להתרגל להיות מחובר ל'אמת' שלך. ובדרך כלל בתחילת כל עבודה אין לנו עדיין תבערה והתעוררות, וצריך להתחיל מהמקום האמיתי בו אנו נמצאים היינו "לדבר הדיבור באמת באיזה מדריגה נמוכה שהוא

ולכן בחור הנקרא "עובד", למשל, כשהוא לא מצליח לקום חצות או וותיקין הדבר גורם לו למפח נפש ושברון לב עמוק - אף שמדובר רק בהפסד של רווח ו'מעלה', ולעומת זאת אם ישלם לדוגמא בחשש או אבק גזל, לא ירגיש שום צער בליבו, ולא יהיו לו שום הרהורי תשובה וחרטה. או למשל בחור שהתדמית שלו הוא "בחור עדין ובעל מידות טובות", אדם כזה, כאשר הוא ישלם בכעס או מריבה חריפה עם חבר, הדבר פשוט יהרוס את נפשו עד אשר יוכל לבקש את נפשו למות! בו בזמן שאם יקרה ויאחר ח"ו זמן קר"ש דאורייתא (!) לא ירגיש כאב נורא מכך - וכן על זה הדרך.

אך אל יאוש! לרבי המנהיג הרחמן יש רפואה גם למחלה זו. דבר ראשון עליך לדעת כי אין חסרון בזה שחשוב לך ה'תדמית' העצמית, כל עוד ברור לך שהתכלית הוא להגיע 'למעט בכבוד עצמך ולהרבות בכבוד המקום'. כשהאדם מאמץ בלבו את ההכרה הברורה שהתכלית הוא להגיע 'ללשמה', אזי חז"ל מבטיחים ש'מתוך שלא לשמה', יבוא בסוף 'ללשמה'.

אך גם עבור ה'שלא לשמה' מחדש הרבי דרך נפלאה, והיא, לעשות 'תשובה' על ה'תשובה הראשונה' שהיתה מעורבת בפניות. ובכך: כעת תשוב בתשובה איך שתוכל, ובפעם הבא (או אפילו תוך כדי אותה התבודדות) תביע את כאבך וחרטונך על כך שעל חטאים מסויימים יש לך הרהורי תשובה, בעוד שעל אחרים - חמורים לא פחות - אין לך שום כאב לב. וכל זה משום שהינך חושב על כבודך ולא על כבוד המקום, וא"כ: 'אבא אני מתחרט על סוג תשובה שכזאת, אנא החזירני בתשובה שלימה ואמיתית לפניך'!

ב) לפעמים הדבר קורה כשעל חטא מסויים עברו ושנו ושילשו רח"ל, ואז "נעשה לו כהיתר" ונופל למצב של "הסתרה שבתוך הסתרה". בדרך כלל במצב כזה באמת כבר לא מרגישים שום כאב על החטא, ואין עצה ותבונה לכך רק לצעוק לה' ולהתקרב מחדש לרבי ולספריו, וללמוד אותם באופן של 'אמיתות', היינו להוציא את המילים בפה מלא, ובהם ישנה סגולה לגלות את כל ההסתרות ולהאיר לו לכל המקומות שצריך לעשות תשובה' (ראה ליקו"מ קמא נ"ו).

השמחה. - לכן גם אם הדברים אינם כ"כ מתיישבים לך על הלב אבל תתנהג בביטול להצדיקים שרק הם יודעים את דרכי רפואתך ותכריח עצמך - גם בלי להבין למה - לחזור כל פעם לחייך ולשמוח ולהתחזק עם הנקודות הטובות.

אלה

הרבי מזהיר כל כך להיות כל היום בשמחה, אחרי שאני חוזר מהתבודדות בשפיכת לב או איזה התעוררות אחרת לתשובה בערב ראש השנה וכו' קשה לי לחזור לשגרת השמחה, לנקודות טובות, הרי רק לפני כמה דקות נוכחתי לראות שאני כל כך רחוק מה', האם ראוי לי לשמוח?

אלה

יש הרבה מקומות שהרבי כותב שהוא עושה תשובה בשבילנו ואנחנו לא יכולים בלעדיו, איך זה מסתדר עם מצוות התשובה הפשוטה על פי שולחן ערוך?

תשובה

אכן, היצר הרע הוא 'חכם להרע'... הוא יודע תמיד להתלבש באיזה מצווה ועבודה, בכך פורש הוא רשת לרגלי האדם, אשר לתומו חושב שעושה את הדבר הנכון. כך גם בעניין שאלתך, הוא בא לאדם ואומר לו שלא יתכן לעשות שקר בנפשו, שלאחר שהתוודה ושפך לבו במרירות על כל פגמיו וריחוקו, - משנה את עורו באחת ופתאום יתחיל לחייך ולשמוח... או כאשר אדם מרגיש התעלות בעת עבודת התשובה וההתבודדות, מכניס לו היצר פחד שאם ירד מהתעוררות היראה הזאת ויכנס לעבודת השמחה, הוא פשוט יצנח מלהיות אותו 'אדם נעלה' ויחזור להיות סתם אדם פשוט וחייכני... או לפעמים מכיוון שהווידי, הלב נשבר וההתמרמרות מביאים הנאה לנשמה, פוחד האדם שאם לא ימשיך להחזיק חזק ברצינות העמוקה הזאת הוא יאבד אותה, וזה לא יחזור לו וחבל לו להפסיד את אותה הנאה...

**מכאן ואילך
מתחילים
לעשות שינוי
קטן פה
ושינוי זעיר
שם ולזקקים
בחשבון
שייתכן ואפול
מזה אבל
לא אתי אש
אתאזר
בסבלנות אין
קץ ואתחיל כל
פעם מחדש
וגם אנריך
בלבי כל שינוי
קטן לתקופה
קצרה - והנה
אני בתהליך
של תשובה!**

תשובה:

א) ברור שאין כוונת הרבי לפטור אותנו ממצוות התשובה. גם ברור שאם אדם יעשה חטאים ולא ירצה להתעסק עם עסק התשובה, בסומכו ש'רבינו כבר יתקן הכל' - בטח שהרבי לא יעשה שום תשובה עבורו.

כל עניין ההבטחה של רבינו היא, מכיוון שגם אם נרצה לעשות תשובה שלמה הרי הדבר לא יעלה בידינו כהוגן, וכמו שאמר רבינו ז"ל 'ואמר מה אתם יכולים לעשות תשובה וכי מספיקים ימיכם וכחכם כולכם לתקן פגם אחד ממה שקלקלתם, (חיי מוהר"ן ש"ד) לכן עלינו לעשות את שלנו עד כמה שידינו מגעת ואז ורק אז הרבי יעשה את שלו. 'רק אני עושה תשובה בשבילכם, ויש לאל ידי לתקן הכל כל מה שקלקלתם עד הנה' (שם).

ב) יתכן עוד שכוונת הרבי היא רק לגבי הקלקולים והפגמים בשורש נשמתנו ובעולמות העליונים התלויים בנשמתנו, שאין לנו שום שיג ושיח והבנה בזה, אבל התשובה הפשוטה של וידי וחרטה ובקשת מחילה וקבלה וצעקה על העתיד - כל זה ודאי שמוטל עלינו לעשות, ויש גם בידינו את הכוח לזה באופן הפשוט. ואז כשנעשה את חלקינו בהתקשרות לרבי, יעשה גם הרבי את חלקו לטהר את נפשנו מן הזוהמא, ולתקן את הפגמים והקלקולים בכל העולמות וכו'.

כתיבה וחתימה טובה

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיוצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63 שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

אבקשה

ישאו ברכה מאת ה'
לידידנו היקרים והנלבבים
בוני הבית מייסדי ההיכל

השותפים הנאמנים בבנין הקדושה
"אבקשה"

אשר אש נצחיות אור האורות יוקדת בלבם
ואודות לכיסופם והשתוקקותם ונדבת לבם
הגענו עד הלום

יהי רצון שנזכה כולנו יחד באור פניו יתברך

לשנה טובה ומבורכת
ולכתיבה וחתימה טובה
בספרן של צדיקים אמתיים

המאחלים בהודיה והערכה
חברי מערכת אבקשה

לקט אמרים ומעשיות נפלאים מאוצר שיחותיו וסיפוריו של החסיד הישיש ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל

[בתרגום משפת האידיש]

עניינינו של רבינו הוא מעל לכל ענייין ומעלה, ולמעלה מכח אנושי

מדגיש הזוהר, שהשי"ת קיבל הנאה מה'רעותא טבא', - ה'רצון הטוב' - שהביא אותנו מקריב, מכל הקרבן, - את ה'רצון הטוב!! בכל הקרבנות, ממה עלתה 'ריח ניחוח להשם' רק מה'רעותא טבא'!

נעשים על ידי זה גם עוד דברים טובים, כמו כל דבר כללי כן יוצאים ממנו גם עוד עניינים פרטיים טובים!

וכן עוד עניינים כמו זה יש שרבי נתן הראה בסוף (לפני הסתלקותו) כי עניינינו של רבינו ז"ל כל כך גדול ואינו קשור בשום דבר!

עניינינו של רבינו עולה על הכל! 'עצם הדבר בעצמו' עולה על הכל! הכח והתוצאה מעניינינו של רבינו ז"ל בעצמו עולה על הכל! - שאר הדברים כולם הם בוודאי מאד טובים, אבל 'עצם' כוחו כשלעצמו עולה על הכל!

ובעניינינו של רבינו העולה על הכל, אזי ככל שיש יותר בני אדם (שמתאחדים), כן מאיר וזורח יותר עניינינו של רבינו! ומדוע? כי הוא אור כל כך גדול ועצום! ואור כזה גדול אינו יכול לשכון רק אצל 'יחיד', אף שיהיה איש בעל מעלה לא יכול לשכון אור זה אצל 'יחיד'! אלא מאי? רק 'ביחד'! רבי נתן שח פעם שיחה מאד חזקה בהתחזקות והתעוררות באופן מופלא, (א געוואלדיגער שמועס געווען)... רבי נתן התבונן לרגע, ואמר, "האם היה עולה על דעתי שיבואו לי כאלו דיבורים? שנדבר דיבורים כאלו?!" ואחר כך הביט סביבו וראה שיש עשרה אנשים, ענה ואמר: "נו, כל בי עשרה שכינתא שריא, כן בהחלט אפשר על ידי זה לדבר כאלו דיבורים!", וכן ראו להיפך שיש לפעמים כאלו דיבורים נפלאים ואותם דיבורים אי אפשר כלל לאמר אותם, כי ה'אור' שלהם כל כך גדול! אלא מאי? 'ביחד' זה שייך כי 'כל בי עשרה שכינתא שריא', וכאשר השכינה נמצאת שם, כבר יש אפשרות לדבר גם דיבורים נפלאים כאלו!

זלזוק נפשות חכם'

מובא בזוהר הק', לעניין קרבן החטאת שהכהנים אוכלים הבשר, האימורים עלו למזבח, וגם את הדם זרקו על גבי, ומה קיבל השי"ת מהקרבן? 'ריח ניחוח להשם'!

מדגיש הזוהר, שהשי"ת קיבל הנאה מה'רעותא טבא', - ה'רצון הטוב' - שהביא אותנו מקריב, מכל הקרבן, - את ה'רצון הטוב!! בכל הקרבנות, ממה עלתה 'ריח ניחוח להשם' רק מה'רעותא טבא'!

וכן אומר הזוהר הק' כך גם ב'תורה ותפילה' מה מקבל השי"ת?

כל העניין שלי הוא ראש השנה...

ידוע מנהגו של ר' נתן לומר 'הלכה' (דברי תורה שנכתבו אח"כ בליקוטי הלכות), בין יום לילה - של יום הראשון ליום שני של ר"ה, וכן רבינו ז"ל היה אומר תורה בזמן זה, (על חיי מוהר"ן אות מקום לידתו וישיבתו אות כ"ג [אות ק"ו]). אך בראש השנה האחרון לימי חייו - ר' נתן לא הגיע לומר את ה'הלכה', ואנשי שלומינו מאד השתוקקו לשמוע ממנו תורה, ה'הלכה' שהיה אומר הייתה נוראה ועצומה מאד, ממש אש שלהבת - בוערת, והנה עתה אינו בא לומר את ההלכה!?

החליט ר' אפרים ב"ר נפתלי לעלות אליו, ואמר לו; "רבי נתן, הרי הציבור כל כך משתוקק לשמוע תורה מפיכם!?! השיב לו מוהר"ן זיע"א: 'האינך מביין? - הרי אינני אדם החי לנצח! מה עושים אם שנה הבאה הוא לא יהיה? [כך אמר והתכוון על עצמו - כך כבואה ממש] ומה יאמרו אנשים אם רבי נתן איננו, בשביל מה לנו ליסע לראש השנה? הרי ממילא כבר לא אשמע את ה'הלכה'!...

והתבוננתי בעניינינו של רבינו, הרי אמר 'העניין שלי הוא ראש השנה' (חיי מוהר"ן נסיעתו וישיבתו באומין אות ל"ו [אות ר"כ]) - - ואין זה תלוי כלל באמירת ה'הלכה'! ורבינו עוד אמר "כן להתפלל או שלא להתפלל" (חיי מוהר"ן גודל יקרת ראש השנה שלו אות ב' [אות ת"ד]) - על כן רציתי להראות בזה שהראש השנה אינו תלוי במה שאני אומר הלכה! (על שיש"ק ב' תר"ח). - אין שייכות לזה כלל, כן הלכה, לא הלכה!!

ואכן באותו ראש השנה לא אמר ר' נתן 'הלכה'. את זה הוא חפץ להראות במיוחד בראש השנה האחרון לימי חייו, ש'עניינינו של רבינו שהוא ראש השנה, איננו קשור באמירת ההלכה! - ואכן בשנה הבאה רבי נתן כבר לא היה בזה העולם...

ויש להבין מה טמון בדבריו? כי יש לפעמים עוד איזה דבר בעניין ההתקרבות להצדיק - - ויש לידע כי ההתקרבות להצדיק בעצמו כל כך גדול, רק זה בעצמו, וזה חוץ ממה שעוזר השי"ת שנעשים גם עוד דברים טובים מכך, כי עצם ההתקרבות עצמה להצדיק - - מה שנקראים על שמו, וכן מה שהצדיק נחשב אצלו, וזה שהוא נחשב אצלו הוא כדי שיתקדש שמו על ידו - - זהו כשלעצמו דבר עצום (-) א געוואלדיגע זאך! (על ליקוטי מוהר"ן תו' קכ"ט). וממילא

וכל אחד היה מוצא עצמו בדברי התורה באופן שרבינו ז"ל מדבר ממש באופן אישי עליו! ואם כן היכן היה זמן לכך?

ותירץ (ר' אברהם); "שנכנס ברכה בזמן"!!!

כי כאשר אדם היה נכנס לרבינו היה נמשך עליו כזה כח הזכרון! והוא נזכר בה-כ-ל! עד שמתחילת דבריו - עד סופם הכל היה כלול בדבריו! עד שרבינו היה מסמן לו בידו - שיכול לצאת! - והיה ר' אברהם ב"ר נחמן נוהג לספר - שרבינו היה נוהג לעמוד עם הפנים אל הקיר כדי שהמתווה לא יתבייש! הרי אותו אדם גילה וסיפר (- את העוונות שלו)!

וכך היה אותו אדם מדבר, ומדבר, עד שרבינו סימן לו לסיים - והיה יוצא! אם כן החשבון הוא 'דקה' - ואפילו פחות! אלא התירוץ הוא - שכשהצדיק משפיע בו ברכה, הוא יכול להזכר בהכל!!!

וכשם שיש ברכה באכילה, "אוכל קמעה ומתברך במעיו"

גם אני ברוך ה' זכיתי להיות עשרים וחמש שנה בראש השנה אצל רבינו באומן (רלוי"צ ז"ל הגיע לאומאן בסוף שנת תרע"ד), אה! איזה ראש השנה שזה היה, עשרים ושלוש שנה בקלויז - ושתי שנים שלא יכלו להתפלל שם בראש השנה (כי נסגר ע"י שלטון הקומוניסטים ימ"ש) - -

ירחם השי"ת, 'ותחזינה עינינו' - שעוד נזכה שוב לראות, אה! - - נו, והרי אנו מצפים למשיח צדקינו, איזה תפילה ששם היה, איזה התעוררות!...

כזה ראש השנה היה שם - רק בכוחו של רבינו היה זה לא כח אנושי כלל כזו תפילה, ה'בכיות' וה'צעקות', געוואלד! געוואלד! (-ממש נורא), הבכי של אנשי שלומינו - א געוואלד, א געוואלד! (-ממש נורא)

היה שם אדם שהיה קצת שייך למשכילים רח"ל, ולאחר שחלף על יד הקלויז התבטא כך; עברתי שם בראש השנה בבקר, ור' אברהם (שטערנהארץ ז"ל) התפלל שחרית אצל העמוד, וכשנכנסתי פנימה, אמרו "לא לעורך דין", מה אומר לכם - שאנשים בכזו! "הקירות בכזו!" הקירות בכזו! - לא האנשים בכזו, הקירות בכזו!

ר' אברהם שטערנהארץ התפלל שחרית, "הקירות בכזו", היה זה התעוררות נוראה, ממש נורא ההתעוררות שהיה שם!

ראו ברור שאין זה 'כח אנושי', רק כוחו של רבינו! לפתוח את הלבבות בכזו התעוררות, אה! א געוואלד, א געוואלד! (-נורא --- נורא)

את ה'רצון הטוב' שיש לאדם! את 'רצון יראיו' - יעשה, ה'רצון' של ה'יראיו' עושה את ה-כ-ל! רואים מזה את כח ה'רצון'!

ורבינו מביא בתורה י"ג - תורה שנאמרה בראש השנה, "שהצדיק מלקט את כל ה'רצונות', והוא מעלה אותם למעלה וממשיך בכך 'תורה', ונעשה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתו, מכל ה'רצונות' שיש לכל אחד! "שהרי יש לכל אחד ואחד רצונות, כל אדם יש לו כיסופים וגעגועים להשי"ת!"

וכבר דיברנו כמה פעמים, מה שאנשי שלומינו היו אומרים שרבינו זכה ופעל למעלה אצל השי"ת, "שכאשר מדברים ממנו מקבלים הרהור תשובה!" מהו 'הרהור תשובה'? אהה, איזה 'רצון' אליו יתברך!

זהו כל כולו של ה'הרהור תשובה' - איזה 'געגועים'...! נורא! זהו כל העניין! זה מקבל השי"ת!

בבקר בשעת התפילה מה יש לו מכל התפילה? את ה'רצון הטוב' שיש אל השי"ת, זה מה שמקבל השי"ת לנחת רוח, וזה מה שנשאר אצלו יתברך!

ומתי זוכים לזה? כאשר מדברים מרבינו, ומחזיקים עצמינו ביחד ברבינו, אז עולים ה'רצונות הטובים', וכולו עולה 'ריח ניחוח להשם'!

'מיעוט מחזיק את המרובה'...

שח פעם רבי אברהם (ב"ר נחמן) זכרוננו לברכה - אחר שהקשו לפניו על מה שהיה נוהג אצל רבינו בתקופה מסוימת הנהגת 'יודיו דברים' בערב ראש השנה! נו, הרי היו נוסעים לרבינו כמה מאות אנשים לראש השנה!

והרי באוקראינה (- בימים שלפני ראש השנה) היום כבר יותר קצר, והסדר בערב ראש השנה - שמתפללים (שחרית), והתפילה ברוב כוונה ואריכות, ולפי החשבון נשאר רק שעות מעטות לענין - ה'יודיו דברים' 'ארבע - חמש שעות' בלבד, לא יותר! והיום לא היה מספיק ליותר מזה!

וחישוב אז (ר' אברהם) - 'ארבע - חמש שעות' הרי שווים 'שלוש מאות דקות' - כל שעה שישים דקות - אם כן חמש שעות - הם שלוש מאות דקות, וכאשר נמצאים 'חמש מאות' אנשים - כמה כבר יכול כל אחד לדבר?!

- והרי לפי החשבון לא נשאר אפילו דקה שלימה לכל אחד? ומצד שני אותו אדם - יודע, שצריך לקיים כל ה'יודיו דברים' לפני הצדיק, ועכשיו נשאלת השאלה - מנין לוקחים כל כך הרבה זמן? כי הרי גם 'עשר דקות' לא מספיקות בשבילי, ואפילו 'חצי שעה' היא מעט, ולפעמים גם 'שעה' היא מעט, ואין יכול להיות שיספיק כל כך לדבר? הרי הכוונה ב'יודיו דברים' שצריך לדבר על הכל! 'והתורה שרבינו היה אומר בראש השנה היה כלול מכל ה'יודיו דברים' של כל אחד ואחד!"

איך זוכים 'לחיות' את ההתחזקות שלומדים בספרים?

כל מי שקצת מסתובב ב'פאבריק' [- בבית חרושת] של רבינו, הוא בוודאי מלא וגדוש בדעת של התחזקות, שכל נצה ועצה בפני עצמה, היא תרופה בדוקה כנגד כל החלישות הדעת. אך כבר כתב על זה ר' נתן [על"ת קפ"ט]: "בני חביבי צריך שתששים לך שכל מה שאנו מדברים אין בנותנו לדבורים בלבד חס ושלום, כי אם לילך בזה ולהציל נפשו על ידי זה." אם כן, נשאלת השאלה, כיצד באמת זוכים 'ללכת' עם אותם דיבורים, כדי שנוכל לחיות 'חיים טובים', מלאי שמחה והתחזקות?

שנהג ר' נתן ועוד אחרים כמוהו שבכל עת שהיה צר להם בעבודת ה' היו נוסעים מיד לרבינו לשמוע ממנו חזקו וטללינוסחזוקו. וכך, לאחר מסע ארוך ומייגע, הגעת לברסלב, עד שזכית להיכנס לקודש פנימה. שכידוע, לספר לרבינו את כל הלב זה גם דבר לא קל (עייני שיה"ר רל"ב), ואילו אתה גם את המניעה הזאת זכית לשבר, שהצלחת באמת לפרש את כל שיחתך. ולאחר כל זה פותח רבינו את פיו הקדוש ואומר לך כמענה על הכל - 'אין שום יאוש בעולם כלל', ומברך אותך לשלום.

הלא כמה טללי תקווה ונחמה היית מקבל מדיבור קדוש זה, וכמה כוחות והתחזקות היה דיבור זה נותן לך. זה היה מפייח בך רוח חדשה, והיית חוזר לביתך עם מטען וכח חדש לעבודת ה'.

כי הלא באמת אין שום יאוש בעולם כלל, שזה אומר שמכל מקום שהוא אני יכול לשוב לה', כי ה' איתי בכל המעברים שעוברים עלי. וכל הרצונות שנמצאים עמוק עמוק בעמקי המח והלב עד שכבר העלו אבק, אפשר לעוררם מחדש ולחזור ולומר אותם לפני ה', כי הרי אין שום יאוש בעולם כלל.

כלל הדברים, אנחנו צריכים לראות כל דיבור של רבינו: א. כדיבור שהרבה אומר לי, ב. הדיבור נאמר לי באופן אישי כמענה למעבריי ולקשיים שלי.

תשובת הר"ר אפרים בידרמן הי"ו, ירושלים:

הסיבה שאפשר לקרוא את הדיבורים של התחזקות, ולתרגם אותם רק בצורה של 'דיבורים', נובעת מחוסר 'תמימות'. כי מי שקורא בתמימות את דברי מוהורנ"ת, כגון בענין הנקודות טובות ושה' איתי ואצלי, הוא מיד לוקח את זה להתחזקות לעבודת ה'.

רק מכיוון שחסר לנו תמימות אנחנו לא מספיק מתחברים לאמת הזאת, ולא קולטים את המשמעות הפשוטה שכתובה כאן - שגם במצב שאני נמצא בו עכשיו, ה' קרוב אלי והוא רוצה ומחכה לי, שאני אעשה בשבילו אפילו משהו. על זה כותב ר' נתן לבנו, שלא יקרא את הדיבורים כעוד איזה מהלך וחיידוש יפה, רק יראה 'לילך' עם זה, דהיינו להתחבר לאמת הזאת, ואז יועיל לו הרבה לעבודת ה'.

גם על ידי ההליכה עם תורה, שמוציאים מקשרי התורה ומהליקו"ה דברי התחזקות, מקבלים את העומק והדעת של ההתחזקות ואז הדיבורים פועלים הרבה יותר. וכמו שמוהורנ"ת בעצמו כתב את כל דברי ההתחזקות בתוך דרושים ארוכים ונפלאים, ולא חיבר רק ספר קצר של התחזקות. כי בצורה הזאת אפשר יותר להתחבר לעצות, שיחזקו ויאמצו את ליבנו.

אלא שלפעמים עדיין דיבורי ההתחזקות יכולים לחלוף ליד האוזניים, ולא לחלחל פנימה, וזה בגלל שמתייחסים לזה כבדיעבד. דהיינו שאדם חושב לעצמו, הרי באמת אני צריך לעבוד את ה' ולתבוע מעצמי ולא לרחם עליי עצמי, רק אם אני שבור וחלוש, רוצים לפחות לחזק אותי ולתת לי את התרופה שנקראת 'התחזקות'. ולא מאמינים שזה אמת אמיתית לכל אחד בכל מצב.

תשובת הר"ר אליהו פפר הי"ו, ביתר עילית:

כדי לזכות ללכת עם העצות ולהתחיות עצמו מהם, באמת לא מספיק עצם הידיעה והאגירה של העצות במח, אלא צריך שזה יעמוד כל הזמן מול העיניים.

אפשר לזכות לזה, על ידי כמה אופנים:

א. צריך ללמוד הרבה בספרי 'ליקוטי הלכות', וביותר בספר 'עלים לתרופה', שהוא ספר מלא וגדוש בכל סוגי ההתחזקות, שעל ידי ריבוי החזרה, הדברים מתחילים להיכנס ולהתיישב על הלב. וכן צריך לעשות מזה עסק ולדבר על זה עם חברים - מה שנקרא 'תעמולה' היום שטיפת מח'. וכמו שאנו רואים בחוש, בכל הפרסומות למיניהם, עד כמה זה משפיע על האדם.

ב. עצת העצות - ההתבודדות, שרק על ידה, אפשר לזכות ללכת עם העצות ולהכניס אותם פנימה. קודם כל על ידי הסייעתא דשמיא שמקבלת מי שמבקש מהרבש"ע, וגם על ידי מה שמתברר בהתבודדות - העצה השייכת לו בעת הזאת, וכן מתברר ביותר איך לחבר את העצה לחיי המעשה, שדבר זה גורם להתחבר ולהתחיות ולקבל חיות מהעצה.

ג. צריך לזכור את מגלה העצה - 'הצדיק' שהוא זכה לעצות האלו בשלמות. כי העצות של הצדיק הם לא כמו עצות של איזה פסיכולוג שנותן עצות וצריך לבצע אותם ולהתמודד לבד, כי אין שום קשר בין העצה למגלה העצה. אלא העצות של הצדיק - על ידי שמתקשרים אליו, הצדיק מאיר לנו את העצות האלו שיוכלו להחיות אותנו.

אמנם יש דבר שמאוד מפריע לאדם להתמיד בדרכי ההתחזקות, והוא מה שאדם מרגיש ש'לי לא עוזר העצות של התחזקות, והראיה - שכבר כמה פעמים ניסיתי להתחזק עם העצה הזאת והעצה הזאת, וזה לא השפיע עלי ולא שינה אותי'.

ובאמת הגורם העיקרי לזה, הוא מפני שאין לאדם את מדת ה'המתן', והוא רוצה שהעצה תתחיל לפעול עליו מיד. כמו למשל בעצה של 'אזמרה', שרוצים מיד להתחיל לשמוח עם הנקודות טובות, ולעזוב את כל הרע ולדון לכף זכות. אבל כמו בכל דבר צריך הרבה להמתין - לחשוב הרבה על העצה, ולראות איך זה נוגע אלי למעשה, ולאט לאט זה גם יתחיל להשפיע עליו.

תשובת הר"ר שמואל קלצקין הי"ו, מודיעין עילית:

לאחד מגדולי אנ"ש בדור הקודם, שהיה ידוע בתור אדם שממעט בדיבור, ניגש פעם מיישהו וביקש ממנו שיחזקו ב'דיבורים', והוא ענה לו בפשיטות: 'אין שום יאוש בעולם כלל'.

לאותו אדם כמובן זה לא הספיק, ואמר לו: 'לא לזה התכוונתי, אני רוצה לשמוע איזה דיבור חדש'. אך הוא שוב השיב לו: 'אין שום יאוש בעולם כלל'.

כשראה שאותו אדם חושב שהוא רק רוצה להתחמק ממנו, אמר לו כך: תצייר בדעתך שהיית חי בתקופה שרבינו היה עדיין בחיים חיותו, ועבר עליך קשיים ומניעות בעבודת ה', עד שהחלטת ללכת אליו, כמו

ידועים דברי ר' נתן המובאים בהקדמה לליקו"ה "שכל דיבורי ההתחזקות אינם בשביל מי שאינו חושב על תכליתו האחרון, אלא הם מיועדים רק עבור מי שחושב היטב מה יהיה בסופו, ולבו חושק מאד לעבודת ה'".

ולכאורה, נפל פיתא בבירא... הרי כל תקוותנו וסמיכתנו הוא רק על ההתחזקות, ומה יעשה כל מי שעוד לא הגיע לדרגה הזאת, ועדיין אינו חושב היטב על תכליתו האחרון?

השאלה
לחודש
הבא:

פרק א'

חשיבות ונחיצות מצוות החינוך

אולם גם לטענה הזו נוכל במעט מחשבה, לקבל מבט חדש לגמרי: הרי כל הורה מן השורה - אם חלילה וחס יגלו לאחד מצאצאיו מחלה בגופו - יעזוב על אתר את כל עיסוקיו וילך אל מיטת בנו, יעמול וישג את טובי הרופאים מקצי העולם. בשביל בריאות בנו הכסף והזמן לא יהיו כל שיקול.

כלום, האם בריאות גופו הרוחנית קטנת-ערך מבריאותו הגשמית והגופנית ח"ו? האם אינה גדולה עשרות מונים על גשמיותו?! הלא כל מטרת הגשמיות והפרנסה, היא רק בשביל להחדיר בצאצאים תורה ויראת שמים ולבנות בכך את דור העתיד!

לכך עלינו להתבונן ולהשית את לבנו לכך. כאשר חפצים ומבינים שהדבר חשוב, מוצאים זמן ובשפע. רק צריך להבין הנחיצות שבבניית ילדינו. קושי גדול ומוחשי יש בחינוך הילדים: הרגשה שאינם יכולים לעמוד בדבר גדול שכזה, שאין בידם את הכלים והיכולות הנחוצים לכך. כמו"כ יש הורים שמרגישים שבניהם מתישים את כוחם ומפריעים את יישוב דעתם.

ואכן, קיימים ילדים רבים שתוססים ומסעירים ללא הרף את סביבתם. וכאשר שמענו רבות מהורים שטענו כי תש כוחם וחשים שאינם יכולים עוד. ברגע חלש זה, על ההורים לדעת ולהתחזק באמונה תמימה, שכן הקב"ה בחר מתוך רבבות אלפי הורים יהודיים - אותם, רק אותם, בכדי שהנשמה היקרה והפיקדון הזה יוכל לבוא לייעודו השלם. וזה עם החולשות של הילד, עם הסערות שמביא, עם החוסר אוניס והייאוש שמשאיר תדיר בהורים.

לא יהיה שום אדם נוסף בעולם שיוכל לגרום לפיקדון היקר הזה לבוא לשלימותו מלבד שני הוריו. חזקה על בעל חפץ יקר שיפקיד חפצו בידי אדם נאמן ובעל יכולת ואחריות ברורה לביטחון הפיקדון; אין מי שיפקיד סכום כסף בידי אדם שאינו סומך עליו לחלוטין.

כלום - האם נותיר אנו את האמון הגדול שנתן בנו השי"ת מיותם? האם לא נאמין בכוחנו ששלח לנו בורא העולם?

כל זמן שהפיקדון היקר והשברירי בידינו - עלינו ולהאמין באמונה שלמה שהיכולת המלאה לטפל בו נמצא בכוחנו, לכן מחויבים אנו לטפל בה שמירה מעולה. (עיין עוד ליקוטי מוהר"ן תניינא ק"י).

מניעה נוספת קיימת באדם דבר נוסף המונע הוא: 'הן ידוע שהעיקר הוא התפילה' - אומר לאדם קול בתוכו - 'אשקיע איפה בעבודת התפילה. זו תהא השתדלותי בחינוך הילדים...'

אולם האמת שמחשבה זו אינה יותר מעצלות פשוטה וטבעית. ואף כי אכן, עיקר כוח היהודי בפיו, כפי שמשנן רביה"ק תדיר באוזננו שוב ושוב - מחויב האדם ללכת עם פשיטות ותמימות ולנהוג במעשים פשוטים ובהשתדלות מעשית.

על התפילה להיות כבסיס וכהמשךאמנם, עיקר ההשתדלות היא בתפילה אך אנו מצויים גם על השתדלות המעשית; לא ניתן לפטור את ההשתדלות המינימלית בטענות שהשתדלותו היא אך בתפילה, שכן זוהי היא עלולה להיות עצת היצר.

הבה נתחדש כאחד, ללא כל קשר למה שהיה או לא קודם לכן, נתגבר על כל המניעות בעבודת השי"ת בכלל ובנושא נחוץ זה בפרט. ויהי רצון שנזכה כולנו לרוות רוב נחת דקדושה מכל צאצאיו, לחנכם לתורה, חופה ומעשים טובים, אמן.

כל בר דעת מבין שעל כל אב לילדים לדאוג לתזונת ובריאות משפחתו, כמו שכל הורה מן המניין מקריב את חייו למען משפחתו. האם כולנו מבינים שהורה הוא בעצם שליח השרוי בתפקיד רצוף? האם הערכנו פעם שהופקד בידינו פקדון יקר-ערך, בעל שווי עצום? חינוך בנינו וההחזרה בהם תורה ויראת שמים, הוא עניין מרכזי והכרחי מיסודי היהדות ועבודת ה'.

וכפי שהפסוק מתפאר באברהם אבינו דווקא בזה שחינך ילדיו והנחיל לדור העתיד את מורשתו (בראשית פרק י"ח): "כי ידעתי למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט". בכל פעולה, השתדלות או מאמץ של אדם בחינוך ילדיו הוא מקיים בכך מצוות עשה מפורשת (דברים פרק ד'): "והודעתם לבניך" וגו'. רביה"ק הקריא פסוק זה באימה נוראה ובהתלהבות גדולה, ברשת ובזיע. (עיין בשיחות הר"ן אות ה"ט).

עתידם הרוחני של ילדי ישראל תלוי אך ורק בחינוך שיקבלו בצעירותם משני הוריהם, שומרים שהופקד בידיהם נשמה יקרת ערך. אכן, עלינו לדעת מגודל השליחות המוטלת על כתפנו, לנסות למלא מתוך שמחה וטוב ליבב את אשר הופקד עלינו ובשלמות. לזכור שעל חינוך הילדים להיות חקוק בלבנו ומוכרחים להשקיע בזה את מיטב זממנו זמננו וכוחנו.

כמו כל דבר בעל ערך, גם על ענין זה קיימים מניעות המוח גדולים. עלולים אנו למעול ח"ו בשליחותנו על ידי הזנחת הזנחה וחולשת הדעת. נביא בפרק הנוכחי מספר נקודות המחלישות את האדם וכיצד יכולים בס"ד במעט יישוב הדעת לבררן ולהבין את גודל השליחות הטמונה בחינוך ילדנו:

האדם המצוי עסוק הוא. לימודיו רבים, תפילותיו וסדריו בתורה ועבודה שואבים את רוב יומו. בסופו של יום, כאשר שב אל ביתו - חש כי עליו להמשיך הלאה במרוצה, להמשיך לחטוף עוד ועוד טוב. לכן פעמים כאשר נגש בשליחותו בחינוך ילדיו, עושה אמנם ככל המוטל עליו ונכלל שחייב, אולם ליבו לא שלם ובל עמו ואינו פעיל במעשיו והם יהיו קצרי רוח. דבר שמזיק בפני עצמו לילדיו ה' ירחם. זאת מחמת שסבור שבו בזמן יוכל להספיק ללמוד עוד דף גמרא, לצאת לפעל או לעשות מעשה טוב אחר. מה לו ול'בזבז זמן' זה... אולם כאשר יתבונן מעט ויחשוב על מעשיו ועל סדר יומו הגדוש ברוחניות, יבחין כי כל כוונתו היא רק לקיים את רצון הבורא בשלמות ולגרום לו נחת רוח.

דווקא מוהר"ת, שהיה מיוחד ובולט במידת 'ניצול הזמן', הוא זה ש'בילה' כביכול זמן רב על חשבון עבודת ה' האישית שלו - וקרא קריאת שמע שעל המיטה יחד עם בניו ואף בירך עימם ברכת-המזון בצוותא.

אמור מעתה: חינוך הבנים אינו המלצה טובה, הוא חוב גמור המוטל על כל הורה בישראל. אותו בורא עולם שחפץ בלימוד ובשמירת השבת - חפץ כעת בפעולות שלי בחינוך ילדיו. בפשיטות ובתמימות. כאשר אדם מגיע לחינוך הילדים בגישה הזו, מבין ומפנים את חשיבות ונחיצות העניין - הנתונים כבר ישנתו מאליהן בס"ד.

החיים טומנים בחובם טרדות רבות בכלכלת המשפחה ופרנסתה. ייתכן ויאמר האדם: הרי אף לעצמי אין לי טיפת זמן ויישוב הדעת, סדר יומי כה קצר ומבלבל - כיצד אחנך את ילדי, מתי אמצא לכך טיפת מחשבה...

התקרבות לצדיק, לשם מה?

מאמר ה'

בעקבות הרועה

"רועה ישראל האמתי שכול
מכל השבעה רועים"

אני אוצר נשלי יראת שממים

רבינו הקדוש הוא "אוצר של יראת שמים"
ועל ידי ההתקרבות אליו זוכים לירא
ולהתפחד מהשם יתברך ב'יראה עילאה
דעילאה'; יראת העונש המביאה לידי
שמחה והתחזקות.

תקציר המאמרים הקודמים:

כפי שכבר הקדמנו בתחילת הסדרה - מטרתנו במאמרים אלו היא: לצאת 'בעקבות הרועה', ללבן לבאר ולסדר את הסוגיא היסודית של 'ההתקרבות וההתקשרות לצדיק', כפי שהיא מתבארת בספרי רבינו ומהרנ"ת וכתבי התלמידים.

סוגיא זו היא "אֶרְכָּה מֵאֶרֶץ מִדְּבָר וְרָחֵב מִנֵּי יָם", וכגודל חשיבותה והכרחיותה, כך רבו בה המבוכות והערפילים, וְשׂוֹאֲלִים רַבִּים, גדולים וקטנים, הלכו בה כשנפשם בשאלתם: מי יתן ויבארוה ויסדרוה לפנינו כשולחן ערוךא.

במאמרים אלו אנו אכן משתדלים בס"ד לערוך את הדברים כשולחן ערוך בצורה ברורה ונהירה, כשבד בבד אנו משתדלים גם להראות את מקורו הטהור של כל מושג וענין שבסוגיא זו, מתורת הנגלה והנסתר. החל מתנ"ך ודברי חז"ל, דרך חכמי המוסר והקבלה, ועד לראשוני החסידות.

את הסדרה פתחנו עם השאלה: "התקרבות לצדיק - לשם מה?". כשעד עתה הופיעו ארבעה מאמרים בנידון:

במאמר הראשון "קיימו מה שקיבלו כבר" התבאר שמהצדיק אנו מקבלים את הדרך ל'קיום התורה'. כשבמאמר שלאחריו "ונתתי לכם לב בשר" התבאר שעיקרה של היהדות, שהוא הלב, לא ניתן לקבל בשלימות אלא על ידי ההתקרבות וההתקשרות לצדיק האמת.

החל מהמאמר השלישי, התחלנו לבאר את ששת המצוות התלויות בלב, לראות כיצד כל אחת מהן לא ניתן לקיים בשלימות אלא ע"י ההתקרבות לצדיקים.

במאמר "זרעה אמונה" ראינו כיצד לא ניתן לזכות לאמונה שלימה אלא ע"י ההתקרבות לצדיק, ובמאמר "כי לא נחש ביעקב" ראינו כיצד הצדיקים שבכל דור, החל מהאבות הקדושים ועד לרבינו הק', נשמת 'משה משיח', עוסקים לטהר את העולם מזוהמת הנחש, זוהמת הכפירות והאמונות הכוזביות.

- א. לאחר שהתבארו שלשת המצוות הראשונות - א. להאמין בשם.
- ב. שלא להאמין זולתו. ג. לייחוד. - נבוא כעת בס"ד לבאר את שני המצוות שלאחריהם, הלא הם:
- ד. לאהבה אותו. ה. ליראה אותו.

(ספר היניקח)

"בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא"

שני מצוות אלו, האהבה והיראה, אינן מצוות העומדות בפני עצמן, אלא הן "עטופים וקשורים עם כל מצוה ממצוות התורה", וכלשונו הזהב של 'ספר הברית':

כְּשֶׁנִּרְדְּפָה לְדַעַת אֶת מִצְוֹת ה' מִי וּמִי הַהוֹלְכִים מֵהֶם עִם כָּל הַמִּצְוֹת, הָעֵטוּפִים וְהַקְּשׁוּרִים עִם כָּל מִצְוָה מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה, עַד שֶׁאֵין שׁוּם מִצְוָה רְאוּי לְהִיּוֹת מְרֻצָּה וּמְקַבֵּל לִפְנֵי ה' בְּזוּלָתָם, תִּמְצָא שֶׁהֵם שְׂתִימִים, וְהֵם הִירְאָה וְהָאֲהָבָה. וְשִׁנְיָהֶם מִצְוֹת עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא", וְנֶאֱמַר "וְהָאֲהָבָת אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ". כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ

בְּזֵהָר: "כָּל פְּקוּדָא דְלָאוּ אִיהוּ בְּרַחֲמֵי וְדַחֲלֵי לָאו פְּקוּדָא הִיא." וְהַטַּעַם, מִשּׁוּם שֶׁשְׂתִי אֵלֶּה תְּלוּיִם וְעוֹמְדִים בְּלֵב, אֲבָל שְׂאֵר הַמִּצְוֹת כָּלֶם תְּלוּיִם בְּשְׂאֵר הָאֲבָרִים, לְכֹן אָמַר: כִּשְׁם שְׂאֵין פְּעֻלַת שׁוּם אֲבָר גּוֹפְנֵי רְאוּי וּמְצַלַח כְּשֶׁהִלֵּב בַּל עֲמוּ, כִּכָּה אֵין שׁוּם מִצְוָה רְאוּי לְהִיּוֹת מְקַבֵּל וְלִהְיוֹת אֵת הַנֶּפֶשׁ אִם שְׂתִי אֵלֶּה בַּל עֲמוּ.

(ספר הברית, חלק ב, מאמר ג, פרק ה)

האהבה והיראה הם הכנפיים שעל ידם 'פורחות' ועולות המצוות למעלה, ובלעדיהם - גם אם לומדים תורה ומקיימים מצוות, אין ביכולתם לפרוה ולעלות. וכלשון הזהר:

אוֹרִיתָא בְּלֵא דַּחֲלֵי וְרַחֲמֵי לֵא פְּרַחַת לְעִילָא ... וּמְצוּהָ בְּלֵא דַּחֲלֵי וְרַחֲמֵי לֵא יְכִילַת לְסַלְקָא וּלְמִיָּקָם קָדָם י"ה.

(תיקוני זוהר, דף כה ע"ב)

כִּי אֲהַבָּה וְיִרְאָה נִקְרְאוּ תְּרִין גְּדִפִין, וְהֵם כְּמוֹ הַכְּנָפִים לְעוֹף שְׂעֵל יָדָם הוּא מְעוֹפֵף לְשָׁמַיִם, וְאִם יִחְסַר לְעוֹף כְּנָפָיו לֵא יוֹכֵל לְעוֹף לְמַעְלָה בְּשׁוּם אִפְּן. כֵּן אֲהַבָּה וְיִרְאָה הֵם תְּרִין גְּדִפִין שֶׁבָּהֶם פּוֹרְחִין הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וְהַתְּפִלָּה לְשָׁמַיִם, וְכַאֲשֶׁר נִחְסַר אֲהַבָּה וְיִרְאָה נִשְׁאָרִין בְּלִמְיָם כְּנָפִים וְעַל כֵּן לֵא פְּרַחַת לְעִילָא.

(באר מים חיים, פרשת ויצא, עה"פ וחלום)

וּבְלִמְיָ יִרְאָה וְאֲהַבָּה אֲמִתִּית, אֲפִילוּ אִם יִכְּוֹן אָדָם כְּוֹנֹת כָּל הַיּוֹם בְּשָׁמַיִם, הִרִי הוּא עוֹמֵד עִם כָּל תּוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו בְּאֶרֶץ, כִּיֵּן שְׁלֵב רְחוֹק מֵאֲהַבַת וְיִרְאָה ה', אֵיךְ יַעֲלוּ תוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו לְשָׁמַיִם, הִרִי אֲהַבָּה וְיִרְאָה הוּ תְּרִין גְּדִפִין שֶׁבָּהֶן פּוֹרְחִין הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת לְמַעְלָה. וְכְמוֹ דָּרָךְ הַנְּשָׂר שֶׁבְּשָׁמַיִם וְכָל צְפוּר כָּל כְּנָף, אִם לֵא יִהְיֶה לָהֶם כְּנָפִים לֵא יוֹכֵלוּ לְעוֹף לְמַעְלָה, כֵּן לֵא יוֹכֵלוּ לְעֹלוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת בְּלֵא אֲהַבָּה וְיִרְאָה.

(שם, פרשת בהר, עה"פ וכי תאמרו מה נאכל)

והנה, כנפיים אלו - היראה והאהבה - לא ניתן לקבל אלא ע"י ההתקרבות וההתקשרות לצדיקים אמיתיים.

כִּי יִרְאָה וְאֲהַבָּה אֵי אֲפֻשֶׁר לְקַבֵּל כִּי אִם עַל יְדֵי צְדִיקֵי הַדּוֹר, כִּי הַצְּדִיק הַדּוֹר הוּא הַמְּגַלֵּה הִירְאָה וְהָאֲהָבָה.

(ליקוטי מוהר"ן, יז)

עד כדי כך, שכשהאדם רואה שאין אור האהבה והיראה זורח בלבו, יבין מכך שאור הצדיק נעלם ונסתר ממנו...

וּכְשֶׁנִּשְׁחַשְׁךְ אֲצֵל אֶחָד הִירְאָה וְהָאֲהָבָה ... זֶה מַחֲמַת שְׁנַחֲשֶׁךְ אֲצֵלוֹ אִם הַצְּדִיק, שֶׁמְּוֹנֵנוּ מְקַבְּלִין יִרְאָה וְהָאֲהָבָה.

(שם)

וגם אם הוא נמנה בין חסידי ברסלב, היושבים בשולחנו של הצדיק הגדול, יתכן מאד שעדיין האור נעלם ונסתר ממנו; דבר הגורם להחשכת אור היראה והאהבה.

כִּי לְפַעְמִים יֵשׁ שְׁנַחֲשֶׁךְ אֲצֵל אֶחָד אִם הַצְּדִיק, וְאֵינוּ זֹכָה לְהִבִּין וְלִרְאוֹת אִם הַגְּדוֹל. וְאֵף שֶׁהוּא אֲצֵל הַצְּדִיק, אֵינוּ יוֹכֵל לְטַעַם וְלִהִבִּין וְלִרְאוֹת אִם הַגְּדוֹל שֶׁל הַצְּדִיק, שְׂעַל יָדוּ יוֹכֵל לְבוֹא לְתַכְלִית הַטּוֹב.

(שם)

בלעדי ההתקרבות האמתית לצדיק, שקוע האדם בשינה רוחנית. גם אם הוא לומד ומתפלל ומקיים מצוות, הרי הם קצוצי כנפיים, ואינם יכולים "להתרומם ולעלות למעלה".

א. והרי חלק מהשאלות הנפוצות: לשם מה אנו זקוקים לצדיק? מהי 'התקשרות' לצדיק וכיצד משיגים אותה; מהו 'ביטול' והשכלת השכל ומה דדרו הנכון; מהו 'חיפוש' וכיצד עורכים אותו; מהי ה'סימכה' וההישענות על כוחו של הצדיק, ומה פשר כוחו ויכולתו לכפר עוונות, וכן הלאה.

כִּי יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שְׁיִשְׁנִים אֶת יְמֵיהֶם, וְאִף שְׁנַדְמָה לְהַעֲלֹם שֶׁהֵם עֹבְדִים אֶת הַשָּׁם, וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבַתְּפִלָּה, אִף עַל פִּי כֹן כָּל עֲבוֹדָתְךָ אֵין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נַחַת מֵהֶם. כִּי נִשְׁאָר כָּל עֲבוֹדָתְךָ לְמִטָּה, וְאֵין כּוֹל לְהַתְרוֹם וּלְהַתְעַלֵּל לְמַעַלָּה.

(ליקוטי מוהר"ן, ט)

עבודתו את ה' חסרה את ה'דחילו ורחימו' ואת נקודת האמת, והרי היא כמעשה קורף. שכן:

מִי שְׁאִינוּ מְקַשֵּׁר וּמְקַרֵּב לְצַדִּיק אֲמִתִּי, אֲזִי כָּל עֲבוֹדָתוֹ הוּא רַק כְּמוֹ מִי שְׁמַעְקֵם עֲצָמוֹ, וּמַתְדַמָּה לְחֻבְרוֹ כְּקוֹף בְּפִנֵּי אָדָם ... כִּי אֵין מְמֹשׁ בְּעֲבוֹדָה כִּי אִם עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֲמִתִּי.

(שיחות הר"ן, קיא)

כך שכל עבודתו נשארת למטה, ובית המדרש בו הוא לומד "מלא על כל גדותיו" בתורה מבלי שתוכל להתעלות...

וכפי שמספרים בשם הבעל שם טוב:

שְׁפַעַם אַחַת הֵלֵךְ לְבֵית הַמְדַרְשׁ וְעָמַד עַל הַפֶּתַח וְלֹא רָצָה לְכַנּוֹס, וְאָמַר שְׁבִלְתִּי יוֹכַל לְכַנּוֹס בּוֹ עַל כִּי הוּא מֵיָא עַל כָּל גְּדוּתָיו מִפֶּה לְפֶה מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה עַד בְּלִי יִמְצָא מְקוֹם לְכַנּוֹס בּוֹ. וַיִּתְמָהוּ כָּל הָעוֹמְדִים אִתּוֹ עַל הַמְרָאָה הַגְּדוֹל: וְהֵלֵא אֲדַרְבָּא, אֵין שְׂבַח גְּדוֹל מִזֶּה כְּשִׁבְתִּי תוֹרָה וּתְפִלָּה מְלָאִים מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה?!

ואז הסביר להם הענין, כי אין זה נחשב למעלה כשבית הכנסת או הבית המדרש מלא מתורה ותפלה, שהוא מחמת שהדבורים מהעולם אין יוצא מן הלב בכונה שלמה ורצויה, על כן לא יוכל להיות להם עליה למרום. ונתמלא הבית מפה לפה בתורה ותפלה, עד שלא יוכל הנכנס לכנוס בו. מה שאין כן אלו היו מתפללים העולם בכונת הלב כראוי, היו הדבורים הקדושים פורחים למעלה ולא ישאר מהם כלום למטה, כמאמר חז"ל "כל אורייתא דלאו הוא בדחילו ורחימו לא פרחת לעילא".

(באר משה*, פרשת נח)

אך, כשהוא מתקרב באמת לצדיק האמיתי, הרי הוא מאיר בו את אור האהבה והיראה; עבודתו מקבלת משמעות פנימית, "והיא כפרחת עלתה נצה" לעילא ולעילא.

אֲשֶׁרֵי הַזֹּכֶה לְבוֹא לְצַדִּיק כְּזֶה שְׁיִכַּל לְעוֹרְרוֹ מִשְׁנֵתוֹ בְּתַקוּנֵים נוֹרָאִים כְּאֵלֶּה שְׁלֹא יִבְלֶה יְמָיו חֶסֶם וְשָׁלוֹם בְּשִׁנָּה.

(קיצור ליקוטי מוהר"ן, תורה ט, אות ט)

ועתה, הבה נצעד צעד אחר צעד, לראות כיצד מאירים בנו הצדיקים שני מידות קדושות אלו - היראה

והאהבה.

נתחיל בס"ד עם מידת ה"יראה" - המידה אותה אנו עוסקים להמשיך בימים אלו; ימי אלול, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, ויום הכיפורים.

הַיָּמִים הַנוֹרָאִים הַמְרַעֲיָדִים וּמְרַעֲיָשִׁים מְאֹד. מִי לֹא יִירָא מִי לֹא יִפְחַד בְּיָמִים כְּאֵלֶּה הַמְּלָאִים פְּחַד וְאִימָה וְיִרְאָה, חֵיל וְרַעְדָּה וְחֻלְחָלָה מִפְּנֵיהֶם. מִי לֹא נִפְקֵד בְּיָמֵים הָהֵם כִּי הֵם נוֹרָאִים וְאִימִים מְאֹד מְאֹד, וְיִמְלֹאכִים בָּהֶם יִחְפְּזוּן וְחֵיל וְרַעְדָּה יִחְזוּן. וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה יוֹם הַדִּין.

(ליקוטי תפילות ח"ב, נז)

"לגבי משה מילתא זותרתא היא"

השגת היראה - אומרים לנו חכמינו ז"ל - "לאו מילתא זותרתא היא". וכפי שהם תמהים על הנאמר בתורה "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה" ושואלים:

אָטוּ יִרְאֵת שְׁמִים מִיִּלְתָּא זוֹטְרָתָא הִיא? וְהָאִמַר רַבִּי חֲנִינָא מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּן יוֹחִי: אֵין לוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבֵית גְּנִזוּי אֶלָּא אוֹצֵר שֶׁל יִרְאֵת שְׁמִים, שְׁנֵאמַר יִרְאֵת ה' הִיא אוֹצֵרוֹ.

(ברכות לג ע"ב)

כשתירוצם היחיד לתמיהה זו, הוא:

אֵין, לְגַבִּי מִשֶּׁה מִיִּלְתָּא זוֹטְרָתָא הִיא!

(שם)

וכבר הקשו הראשונים והאחרונים: והרי פסוק זה אָמְרוּ מִשֶּׁה לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר אֲצִלְם אֵין הִירָאָה מִיִּלְתָּא זוֹטְרָתָא?

ובא הבעל שם טוב ופירש: כשכלל ישראל נמצאים 'לגבי משה', ומקורבים אליו, נחשבת גם אצלם היראה מילתא זותרתא, וככוחם להשיגה...

וכפי שנמסר בשמו:

אֵיתָא בְּגִמְרָא "אָטוּ יִרְאָה מִלְתָּא זוֹטְרָתָא, אֵין לְגַבִּי מִשֶּׁה מִלְתָּא זוֹטְרָתָא", וְהִקְשׁוּ בְּהַרְבֵּה סְפָרִים הַקְדוּשִׁים: מַה בְּכֶךָ שְׁגַבִּי מִשֶּׁה מִלְתָּא זוֹטְרָתָא, הֵלֵא דְבָרָיו הֵיוּ לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֲצִלְם לֹא מִלְתָּא זוֹטְרָתָא הִיא? וְתַרַץ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְדוּשׁ ז"ל: "לְגַבִּי מִשֶּׁה" - הֵינּוּ לָהֶם שְׁהִיּוּ גַבִּי מִשֶּׁה, וְהוּא הִיָּה הַמְּנַהֵיג שְׁלֵהֶם, הִיָּה דְבַר קָטָן. כִּי מִשֶּׁה רַבְּנּוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הַמְּשִׁיב בְּחִינַת יִרְאָה לְכָל הַדּוֹר הַהוּא, כִּי הוּא הִיָּה הַמְּנַהֵיג, וּמִפִּיּו יֵצְאוּ אֵלֶּיךָ הַדְּבָרִים, וְלִכְךָ הִיָּה זֶה אֲצִלְם דְּבַר קָטָן.

(בעל שם טוב על התורה, פרשת עקב, אות יד)

וכך הוא עד עצם היום הזה:

מי שנמצא 'לגבי משה' ודבוק בו, היראה אצלו 'מילתא זותרתא', ויכול להשיגה.

הצדיקים הגדולים, ותלמידים ותלמידי תלמידיהם - הם הם ה"אוצר של יראת שמים" אשר יש לו לקב"ה בבית גזויו. וכל השוקד על דלתותיהם, ונטפל אליהם בבחינת 'לגבי משה', יכול ליטול משם מלוא חפניו יראת ה' טהורה.

וכלשון מוהר"ן:

א. לרמא"ב בן המגיד מקאז'ניץ.

ב. "והקדמנו יראה" כי כן הקדימה הפסוק באמרו ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה ואחר כך הזכיר לאהבה" (ראשית חכמה, שער היראה, פתיחה).

ג. אשר מלשון זה משמע שהיראה היא דבר קל להשיגו, עד שניתן לומר "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה".

ד. על דרך זה ביאר הגר"א (תפילת חנה, ו) שכוונת הגמרא על דור המדבר שהיו 'לגבי משה', ואצלם הייתה היראה מילתא זותרתא, משום שהיו "דור דעה", ודעת כוללת גם יראה.

אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא 'אוצר של יראת שמים' הם הצדיקים הגדולים שהם 'ראי ה' באמת שהם האוצר של יראת שמים, וכל מי שנטפל להם ולתלמידיהם ולתלמידי תלמידיהו, על כלם נמשך יראה אמיתית הנמשכת מיראה גבה מאד.

(ליקוטי הלכות, בכור בהמה טהורה ד, יג)

שכן, בכח אלו הצדיקים האמיתיים אשר טרחו ויגעו בעבודת ה' במסירות נפש, עד אשר זכו להכיר את ה' ולהתיירא מפניו "ביראה נפלאה יראה עילאה לעילא לעילא" – יכולים גם אנו לזכות ליראה את ה'.

וכפי שמשתפך מוהרנ"ת בתפילתו:

אנא רחום צדיק, אדיר איום ונורא, אתה יודע עצם היראה הקדושה שזכו הצדיקים האמיתיים על ידי עבודתם ויגיעתם ומסירת נפשם באמת אליך, עד שזכו להפיר אותך ולהתיירא מפניך ביראה נפלאה, יראה עלאה לעילא לעילא, אשר יש כח ביראתם הקדושה שתגיע גם עלינו. רחם עלינו למענם ותשפיע עלינו מיראתם הקדושה והנפלאה שזוכה גם אנחנו ליראה שלמה מפניך תמיד. ותהיה יראתך על פנינו לבליתי נחטא עוד, ונשוב אליך באמת ובלב שלום.

(ליקוטי תפילות, קכח)

"יראי חטא ימאסו"

ואכן, בכוחם של הצדיקים שבכל דור - ובראשם 'יחידים הדורות', אשר עסקו לגלות את הנסתרות שבתורה, המסוגלים ביותר להכניס יראת ה' בלב - נשתמרה היראה בלב ישראל.

עד אשר באנו לאחריית הימים האלה, עליהם התנבאו חכמינו: וחקמת סופרים תסרח, ויראי חטא ימאסו, והאמת תהא נעדרת.

(משניות סוטה ט, טז)

לא זו בלבד שהיראה נעלמת ונחשכת, אלא היא אף מאוסה... אם לא די בכך שהיא מאוסה בעיני העולם, הרי שגם מי שרוצה לאחוז ולהידבק בה, אינו יודע איך 'לעכל' אותה בצורה נכונה. ותחת אשר תביאהו להתעורר ולהתחזק בעבודת ה', הרי היא מכבידה עליו, מעציבה אותו, ומרפה את ידיו. ולפעמים, אף בא על ידה לכפירות, בראותו שאינו יכול לסבול את עולה.

פי יש כמה וכמה שעל ידי עצם היראה שלהם, נופלים יותר. כפאשר שכיח בכמה בני אדם שכשיושבים על ספר ראשית חקמה הקדוש או שאר ספרי מוסר המדברים מגדל מוריות הענשים הקשים המוגיעים על כל עברה, רחמנא לצלן, הם נופלים בדתם יותר רחמנא לצלן, מחמת שיודעים בעצמם שעברו על כל אלו הדברים כמה וכמה פעמים יותר ויותר רחמנא לצלן, ומגדל המרה שחרה ועצבות שנופל עליהם, על ידי זה הם נופלים יותר מבתלה.

עד שיש שבאים על ידי זה לכפירות, חס ושלום. כי מחמת שאינם יכולים לשא עליהם אימת יראת הענש הגדול כל כך, וכן להתגבר על יצרם אינם מתגברים, ועל כן אוי להם מיצרם ואוי להם מיוצרם, ומחמת זה נמצאים שבאים על ידי זה לכפירות חס ושלום.

וכל זה מחמת שיראת הענש היא בחינת דינים ומבחינת דינים נשתלשל כל אחיזת היצר הרע והסטרטא אחרת

(כמבאר במקום אחר). ועל כן כשאינו זוכה, אזי חס ושלום נתהפך לו היראה לרעה, רחמנא לצלן, כי נופל לעצבות ומרה שחורה חס ושלום, שעל ידי זה מתגברים התאוות יותר.

(ליקוטי הלכות, פסח ט, טז)

עד שמרוב חולשתנו בעניין זה, ישנם כאלה אשר הפכו את העדר היראה לשיטה, וגורסים שאין לדבר מיראת שמים בכלל, ומיראת העונש ואימת הדין בפרט.

אך רבינו הקדוש, מתעקש להאיר גם בנו יראת העונש, ואומר:

פי עקר העבודה בתחלה היא רק מחמת יראת הענש, וכלי יראת הענש אי אפשר להתחיל כלל בעבודת ה'. ואפלו צדיקים צריכים גם כן יראה, כי עובדי מאהבה הם מועטים מאד מאד, ועקר הוא יראת הענש. כי היראה עלאה "בגין דהוא רב ושלטי" וכו', הינו יראת הרוממות, לאו כל אדם זוכה לזאת היראה, אבל עקר העבודה הוא רק על ידי יראת הענש אצל רב בני אדם... ואף שבהר הקדוש הוא מגנה יראת הענש, כבר מבאר על זה תרוצים בספרי מוסר, כי באמת עקר עבודת ה' היא רק על ידי יראת הענש כנ"ל.

(שיחות הר"ן, ה)

רבינו אף היה מאיר בילדים קטנים את יראת העונש, כשהוא ממחיש באזניהם את הפחד בבית הקברות, ואת הכוויות בגיהנם...

וכמסופר:

תינוק אחד בן תשע שנים היה חולה קצת שהיה לו חולאת שקורין שטעכניוס [= דקירות] ושלחו אביו לרבו זכרוננו לברכה, וספר עמו הרבה ואמר לו מוסר נפלא. כי היו להתינוק פחדים גדולים, ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה: מדוע תפחד עמה, זכר נא הפחד שיהיה לך בעת שיליכוד להבית עלמין ותשא שם לבדך, והפל פחדו ממך ותהיה נשאר מנח בין המתים. הלא עכשו אתה מתיירא לצאת יחיד בלילה, ומה תעשה אז. וכיצא מזה דברים הרבה של מוסר.

גם אמר לו: מי הוא זה שירצה להכות את עצמו בעצמו. כלומר, והלא כשאתה חוטא אתה מכה את עצמך בידים. פי סוף כל סוף תקבל ענשה הקשה והמור, ואיך לא תחוס על עצמו ואתה מכה את עצמך בידים ממך.

... מזה אנו רואין איך רבנו זכרוננו לברכה היה מסתכל אפלו על תינוק ורצה להכניס בו יראת שמים למען יתחיל להתחנך בעבודתו יתברך, וגם יזכרם בגדלותו וכמו שכתוב חנוך לנער על פי דרכו וכו'.

(חיי מוהר"ן, תצ)

גם מאימת הדין דיבר רבינו, וכפי שמספר מוהרנ"ת על שיחתו עם רבינו ביום ראש חודש אלול:

דבר עמי ושאל אותי אם נפל עלי פחד בזה הראש חדש אלול. וספר לי שעליו נפל פחד גדול ונורא מאד כששמע קול השופר בזה היום שהתחילו לתקוע, כי אחזתו פחד ורעה גדולה.

(חיי מוהר"ן, לט)

כשהוא דורש גם מאתנו לפחד כך, וכפי שכתב מוהרנ"ת במכתבו:

"אני אוצר של יראת שמים"

רבינו העיד על עצמו ואמר:

אני אוצר של יראת שמים, שכל מי שרוצה יכול לקבל ממני!

(חיי מוהר"ן, רצד)

כבר בימי נעוריו היה ניכר לכל, כיצד יראת ה' על פניו - זו הבושה.

והיה מרגיש ממש הבושה על פניו. והיה מרגיש כמו מי שמתבייש מחברו מאד, כי היה מרגיש שמתחילין מראה פניו להשתנות לכמה גנין כדרך המתבייש ממש בלי שום שנוי. וכבר נתבאר מגדל הבושה והיראה שהיתה מנחת על פניו תמיד אשר לא נראה פזות.

והרב הקדוש מורנו הרב רבי נחום ז"ל מטשארנאביל ראה אותו בימי נעוריו בקהלת מעדוועדווקע, ונתבהל מעצם היראה שהיה על פניו אז, ואמר שמה שנתאמר "למען תהיה יראתו על פניכם לבלתי תתקאו" זה רואין בחוש אצלו.

(שיחות הר"ן, קסח)

היראה הייתה אף ניכרת בגופו, אשר היה מרתת מאימת ה'.

ודרכו היה תמיד שאפלו כשהיה מדבר עם בני אדם שיחות חלין היה רגלו ורב גופו מרתתין מאד, והיה רגלו מזדעזע ממש מאד, וכשהיה נסמך על השלחן היה השלחן עם כל שאר אנשים הנסמכים על השלחן גם כן מרתתין מחמתו, כי היה רגלו וגופו מרתת ומזדעזע תמיד. ומי שלא זכה לראות היראה שהיתה מנחת על פניו תמיד לא ראה יראה מעולם.

(חיי מוהר"ן, רמג)

זאת מלבד היראה הפנימית והנעלמת, וכפי שהעיד בעצמו ואמר

שאם היה רוצה לגלות ולהראות היראה שלו לא היו יכולים לעמוד ארבע אמות סמוך לביתו, אף הוא מעלים היראה שלו בכונה.

(חיי מוהר"ן, רצד)

את יראתו הגדולה האיר גם באנשיו, וכפי שכבר היה תיכף בתחילת התגלותו

שהתחילו לנסע אליו ממקומות רחוקים בערך עשרים פרסאות... וכל מי שזכה להתקרב אליו נתמלא יראת השם.

(חיי מוהר"ן, קיב)

כל מי שהיה רוצה, היה יכול לבוא ולקחת מה"אוצר של יראת שמים"

וגם אנכי שמעתי מפיו הקדוש שאמר: אני אוצר של יראת שמים שכל מי שרוצה יכול לקבל ממני.

ובאמת היה נראה בחוש שכל שנתקרב אליו נתמלא תיבה יראה גדולה ועצומה, ונתלהב מאד לעבודת השם ותברך אשר לא נראה פזות.

(חיי מוהר"ן, רצד)

והנה ימי המשפט והדין הגדול של ראש השנה ממשמשין ובאין וכבר ברכו ראש חדש אלול, וצריכין לרעד ולפחד מאד ממשפט הזה שנוגע לחיים נצחיים, ואי אפשר לשחד בממונו ולפייס בדבריים.

(עלים לתרופה, מכתב מיום א' שופטים תקצ"ה)

ואכן, לא לחינם מתעקש רבינו להמשיך ולהאיר גם בנו את יראת העונש העתיקה...

שכן, רק הוא זה שיכול להאיר גם בדורנו את יראת העונש הפשוטה, אף בנמוכים ומיואשים ביותר, בצורה שלא רק שלא תעציב ותרפה את ידם, אלא אדרבא; תחיה אותם.

שכן, הוא ממשיך ומאיר עלינו את ה"יראה עילאה דעילאה"; יראה שמצד אחד היא 'יראת העונש' בתכלית הפשיטות, כפי שהיה מתריע הדרשן המייסד בעיירה של פעם... ומאידך, יש בה ריח נפלא, ריח שמחיה את הנשמה...

שעל ידי היראה הזאת יבא משיח והכל ישונו לה' מקל מקום שהם, כי יראה זאת נמשכת בשכל עליון כזה, ממקום קדוש ועליון ונורא ונשגב כזה, עד שאי אפשר לקלקלה חס ושלום בשום אופן בעולם.

(ליקוטי הלכות, בכור בהמה טהורה ד, ז)

וחולים וחלושים כמונו - אין בכוחנו להכיל אלא את ה"יראה עילאה דעילאה" הזאת.

כי כל מה שהחולה גדול ביותר, צריכה רופא גדול ורפואות יקרים ביותר. כמו עכשיו בסוף הגלות שאין לנו שום חיות ותקנה כי אם על ידי היראה עלאה מצדיקים גבוהים ונשגבים מאד מאד, שמושיטים לכל הרחוקים הארה וריח טוב מיראה עלאה דעילאה. בבחינת "לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוד", שהם בבחינת הרחוקים מאד, בבחינת גרים ובעלי תשובה כמו שפרש רש"י שם.

וזה בבחינת "סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני", ופרש רש"י "רפדו רפידתי סביבותי התפוחים לריח טוב כדרך החולים". הינו פנ"ל, שבעצם חלישותנו בגלות המר הזה, עקר חיותנו על ידי הריח הטוב, שהוא בבחינת הארת היראה עלאה מאד, שנמשך מצדיקים גבוהים מאד.

(שם, כ)

ומי שאינו מקורב לאותו רבי שידוע להמשיך 'יראה עילאה דעילאה', בהכרח שתימאס עליו היראה; או שיתעלם ממנה לחלוטין, או שהיא תכביד עליו, תרפה את ידיו, ואף תביא אותו לידי כפירות.

אך כל נקדים את המאוחר; הבה נפנה ונראה היכן נמצא כיום ה"אוצר של יראת שמים", ולאחר מכן נבאר אי"ה את סוד ה"יראה עילאה דעילאה".

ובכן:

ה. מעניין לציין שגם כשמתאר מוהר"ת את מראה פניו של רבינו לאחר הסתלקותו, הוא כותב: "אמת מה נהדר היה כשהיה מלוכב בטלית והרדין שקורין סובע, אשרי עין ראתה אותו. והיה שוכב על השולחן מעוטף בהטלית והנ"ל באימה ובריאה גדולה כמוכן לילך ולעלות למקום שיעלה" (ימי מוהר"ת, ס).

כשגם היום, אחר הסתלקותו הקדושה, עדיין האוצר פתוח לרווחה, וכל הרוצה יבוא ויטול.

וגם עכשו עדין יראתו הגדולה גנוזה בספריו הקדושים, וכל מי שעוסק בהם באמת ובתמימות בא עליו יראה גדולה ומתעורר מאד להשם יתברך כי כל דבריו פגחלי אש.

(שם)

כדי לקבל מאותו "אוצר של יראת שמים" יש להתייגע ולטרוח, לחתור ולחפש.

על אף שרבינו מסוגל בוודאי להמשיך עלינו "יראה עצומה ומופלגת מאד" באתערותא דלעילא, מבלי שנצטרך להתאמץ לשם כך - אין זה רצון ה', אלא "שאנחנו בעצמנו נתייגע בכוחו ועצותיו הקדושים" עד אשר נזכה לזה.

וכפי שאמר רבינו עצמו:

אני יכול לעשות מפלכם צדיקים גמורים נוראים, אבל מה יהיה?! אם כן יעבד השם יתברך בעצמו את עצמו. כלומר, שרצונו הוא שאנחנו בעצמנו נתיגע בכוחו ועצותיו הקדושים להשיג עבודת השם, אבל לא שהוא יתן הפל לגמרי. וכן שמעתי עוד בכמה לשונות שאמר: אני יכול לתן יראה להאדם עד שיצא מחייו ויתבטל במציאות.

ופעם אחת בקש מאתו אחד מאנשי שלומנו הרבה בענין זה שיתן לו יראה. ודבר עמו רבנו זכרוננו לברכה דברים פניני הנ"ל שבוודאי יכול לתן לו יראה עצומה רק שאין זה תכלית, כי אם כן יתבטל במציאות. והאיש הנ"ל היה משתוקק אף על פי כן שישאיר עליו יראה עצומה, ואחר כך יצא האיש מלפניו ונפל עליו יראה עצומה ומפלגת מאד, והתחיל לצעק להשם יתברך בקולות משנות מה שלא היה רגיל בכך עד שכמעט יצא מחייתו ונמשך כך עד למחרתו. ולמחרת נכנס אצלו ושאל אותו רבנו זכרוננו לברכה אם הגיע אליו יראה, השיב לו האיש הנ"ל: שוב איני רוצה בזה, ובקש מאתו שייקח ממנו זאת, וחזר ולקח ממנו ושם לקדמותו.

(חיי מוהר"ן, של)

ללמדך שהדרך לקבל יראה מהאוצר של יראת שמים, אינה ע"י הארות שממיות, אלא באמצעות יגיעה וחתירה עם הפה והלב.

וכפי שאמר רבינו:

אלו היינו רואין אוצר היינו רצים בודאי אליו והיינו חופרים ומלכלכים עצמנו ברפש וטיט בשביל לחתור אחריו ולמצאו. והלא אני אוצר של יראת שמים, ומדוע לא יהיו להוטים ורצים אחרי לקבלו?! ושאלו אותו: איך אפשר לקבל? והשיב: עם הפה והלב צריכין לחתור ולבקש! [מיטן פיסק און מיטן הארץ] בפיה ובלבבך לעשותו.

(חיי מוהר"ן, רצה)

ספרי רבינו מונחים לפנינו, ועלינו לחתור ולבקש בהם בפינו ובלבבנו, עד אשר נגלה בהם "אוצר יראת שמים" של יראת שמים.

וכפי שכותב מוהרנ"ת לבנו:

הלא כל ספרי רבנו זכרוננו לברכה בידה, המלאים אוצרות גדולות, אוצרי אוצרות של יראת שמים והתגלות אלקות בדרכים נפלאים,

1. ישנן עוד דוגמאות רבות, כמובן, אך לא הזכרנו אלא כמה מהם.

השיום לכל נפש גדול וקטן נער וזקן. הפך בהם והפך בהם וסיב ובלה בהם שאין לה מדה טובה מהם.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ב' וישלח תקצ"ב)

לא רק אנו - חסידי ברסלב - צריכים לחתור ולחפש באוצר זה, אלא "כל העולם צריכים מאד מאד לשמעו ולקבל דברינו שקיבלנו"... ועלינו "להודיע ולהשמיע לכל מי שירצה לשמוע את כל טוב גזוי אוצרי אוצרות של חיים נצחיים, אוצרי יראת שמים"...

כפי שכותב מוהרנ"ת במכתבו:

ואני חזק עתה בדעתי, תהלה לאל, שכל העולם צריכים מאד מאד לשמע ולקבל דברינו שקבלנו, אשרי מי שיזכה לזה. ואני כל ימי חלדי אהיה להודיע ולהשמיע לכל מי שירצה לשמע את כל טוב גזוי אוצרי אוצרות של חיים נצחיים אוצרי יראת שמים אשר הצפין אצלי 'עצם היראה' עצם החיים עצם הטוב הוא אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה, השומע ישמע וכו'.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ד' וישב תקצ"א)

יראת שמים בפשיטות

היראה אותה מאיר בנו רבינו, היא יראת שמים פשוטה ותמימה בתכלית הפשיטות - לירא ולפחדו מהשם יתברך.

והרי כמה דוגמאות בודדות מתוך ספריו הקדושים:

על היראה והרעדה הנוראה שצריכה לאחוז בנו בעת אמירת שם השם, מסופר:

אחד שאל אותו על ענין מה שצאמר בשלחן ערוך לכוון בשעת אמירת ה' וכו', השיב לו: ומה חסר לה כפשוטו 'אדני' גאט. כי על ידי האמירה בכונה פשוטה זאת, מחיבים לרעד ידיו ורגליו וכל רמ"ח איבריו ושם"ה גידיו של האדם.

גם אנכי שמעתי ממנו גם כן בבית רנ"נ באומין אחר סעדת ערבית, ונשארתי עמו לבדו אחר ברפת המזון. וישב בשתיקה, אחר כך ענה ואמר באימה וביראה: גא גאט. הינו שבתחלה דבר כמרמת ומזדעזע להוציא שמו יתברך בשלמות ואמר רק חצי התבה מחמת הרתת והייע. ואחר כך יצא מפיו הקדוש באימה וביראה גדולה מבת גאט בשלמות כחץ מיד גבור. וכונתו הפשוטה היה להכניס בנו עצם אימת הבורא יתברך שמו, שראויין לרעד ולחיל מאימת שמו יתברך המלא כל העולם ועומד עלינו תמיד. ואי אפשר לעיניו זה בכתב. אך המבין וחפץ באמת יבין מדעתו רמזים הרבה על ידי זה להתחזק באמונה שלמה בפשיטות, להאמין שמלא כל הארץ כבודו, והשם יתברך עמנו ואצלנו בכל עת. שים לבך היטב לדברים האלה באמת, עד שימשך אימתו ופחדתו עליך

(חיי מוהר"ן, תיד)

בהקשר לכך מסופר:

פעם אחת אמר לי בזה הלשון: דאס וויסטו ניט, אז דער בארדיטשונדער רב זאגט 'דער בורא' שפריצט איהם פייער פון דיא אויגן [= זה אינך יודע שקשהרוב מברדיטשוב אומר 'הבורא', נמו אש מעינין] ודחך תבות 'דער בורא' [= הבורא] ואמרם באימה ויראה, והיו הדבורים מרתתין כשיצא מפיו הקדוש.

(חיי מוהר"ן, תקצט)

על היראה שצריכה לאחוז בנו בעת קיום מצות תפילין, מספר מוהרנ"ת:

ספר לי חברי רבי נפתלי שפעם אחת ספר עמו ממצות תפילין, והפליג מאד בקדשת התפילין, ואמר שראוי לאדם להתלהב מאד בהנחת תפילין, כי תפילין הם קדושים ונוראים מאד, וראוי שיפיל על האדם פחד ורעדה גדולה ואימה ויראה עצומה כשרוצה להניח תפילין אשר קדשתם שגבה וגבהה מאד, והאריך בזה הרבה.

(חיי מוהר"ן, תקי)

ועל היראה שצריכה לאחוז את האדם אפילו מספק מכשול עבירה, סיפר רבינו על עצמו:

פעם אחד נסע למעדוועדיווקע ונתעכב בדרך ולא הגיע על שבת והכרח לשבות בכפר האלאווקיקא סמוך למעדוועדיווקע. כי הסוסים נתיגעו ולא היו יכולים לילך ונתאחר עד שבא סמוך להדלקת נרות ממש לכפר הנ"ל. ואחר כך קשבא לביתו לכאן ספר לפנינו כל המעשה הזאת באריכות גדול

ואמר שבעת שהלכנו הסוסים סמוך לערב והוא היה רוצה שיורצו במהירות גדול אבל הם לא רצו לילך, ואמר שהיה דומה כמו שבורחין בחלום שנדמה להאדם שצריך לברח ואי אפשר לו לברח בשום אופן. כידוע בחוש שכך דרך החלום. כך היה לו אז, והיה לו צער גדול מאד שלא יבוא לידי חלול שבת חס ושלום, ונדמה לו בשעת נסיעתו כמו שמוליקין את האדם לגיהנם שאז בודאי הפחד גדול עד אין סוף, כן ממש פחד זה היה עליו מחשש חלול שבת חס ושלום.

ומכלל דבריו הבנתי קצת מלשונו עצם הפחד של האדם בשעה שמוליקין אותו לגיהנם חס ושלום. ואי אפשר לציר זאת בכחב כי כפל דבריו פעמים והפליג מעצם הפחד הגדול והנורא עד אין סוף ואין תכלית שנופל על האדם בעת שמוליקין אותו לגיהנם חס ושלום. וממש פחד זה היה עליו אז מחמת שהיה מתירא שלא יבוא לידי חלול שבת חס ושלום.

(חיי מוהר"ן, קכז)

כלל הדברים:

רבינו הוא "אוצר של יראת שמים", והוא עוסק להמשיך עלינו יראה ופחד מהדר ה' וגאונו, למען תהיה יראת ה' על פנינו לבלתי נחטא. ורמז לדבר:

"יראת הוי"ה" עם האותיות והתבות, במנין "נחל נבע מקור חכמה" עם האותיות והתבות, כי הוא הוא אוצר היראה. ועל כן גם יראה במלואו "יוד, ריש, אלה, הא" במספר "נחל נבע מקור חכמה" עם האותיות והתבות.

(כוכבי אור, חכמה ובינה, כב)

"יראה עילאה דעילאה"

ועתה, לכו חזו נפלאות ה' אשר עשה עמנו באחרית הימים האלה: בשנת תקנ"ח, בדרכו לארץ ישראל, חגג רבינו את חג השבועות בעיר חרסון". באשמורת הבוקר, טבל רבינו כנהוג במקווה.

אחר כך כשיצא מהמקנה אמר, שנודע לי עכשו בעת קבלת התורה בענין הנאמר בזהר הקדוש "אית יראה ואית יראה" וכו', ועכשו נודע לי שיש עוד יראה שהיא גם כן עוד יותר ויותר אפלו מיראה עלאה הנזכר שם, כי נודע לי עכשו יראת אלקות שהיא יראה ופחד גבוה ועצום ומרומם ומנשא מאד מאד.

(חיי מוהר"ן, קלב)

ביאור הדברים בקצרה:

הזוהר מפרט כמה סוגים של יראת שמים:

אית יראה ואית יראה, לאו כל אפיא שוין.

(תיקוני זוהר, דף ו ע"א)

כשבאופן כללי, ישנן שני סוגי יראות:

האחת היא "יראה תתאה" - הלא היא 'יראת העונש', וכפי שמגדיר זאת הזוהר:

אית יראה דדחיל בר נש לקודשא בריה הוא בגין דלא ילקה ליה ברצוניה.

(שם)

והשנית והעיקרית היא "יראה עילאה" - הלא היא 'יראת הרוממות', וכלשון הזוהר:

יראה דאיה עקרא, למדחל בר נש למאריה בגין דאיהו רב ושלטי עקרא ושרשא דכל עלמין וכלא קמיה פלא חשיבין, כמה דאתקור וכל דירי ארעא פלא חשיבין.

(זוהר הקדוש, ח"א דף יא ע"א)

אמנם, בחג השבועות שנת תקנ"ח, נודע לו לרבינו "שיש עוד יראה שהיא גם כן עוד יותר ויותר אפילו מיראה עילאה הנזכר שם".

היראה אליה התוודע רבינו, היא "יראה ופחד גבוה ועצום ומרומם ומנושא מאד מאד", אשר מחמת היותה גבוהה אף יותר מה"יראה עילאה" המבוארת בזוהר, אנו מכנים אותה בשם "יראה עילאה דעילאה".

ז. ויש להעיר, שהצדיק מפחד מהגיהנם, גם כשאינו הולך לשם אלא להעלות נשמות... עיין בחיי מוהר"ן אות תר"ב.
ח. עיר בדרום אוקראינה, עיר נמל לחופי הים השחור ונהר הדנייפר.
ט. הראשית חכמה מעתיק לשון זה בתחילת שער היראה, וכתב: "ודבריו אלו קטני הכמות ורבי האכות, צריכים ביאור רחב, ויתבאר בעזרת השם כפי שכלנו הדל לפי הפשט ממש היוצא מכללות דבריו אל כוונתנו, שעיקר היראה לירא מעילת כל העולות וסיבת כל הסבות, שהוא עיקר ושרש לכל העולמות". ומאריך שם בביאור דברי הזוהר, לך נא ראה שם.
י. בעת קבלת התורה שבאשמורת הבוקר, אשר אז הוא זמן התגלות היראה, ואכמ"ל.
יא. כפי שמכנה אותה מוהרנ"ת בהלכות בכור בהמה טהורה הלכה ד', שם הוא מבאר עניינה באריכות.

"לאחוז החוטרא" בשתי ראשין

אמור מעתה:

כל אלו המשליכים מעל עצמם באחרית הימים את עול היראה ומואסים בה, ואף בהגיע 'הימים הנוראים' אין בכוחם להכיל את אימת הדין ומסיחים דעתם ממנה - אין זה אלא מפני שלא שמעו שמעו של אותו צדיק, היודע להמשיך את ה"יראה עילאה דעילאה"...

וגם אלו אשר שמעו שמעו ומסתופפים בצלו, אך נרתעים גם הם מיראת העונש ומסיחים דעתם ממנה - אין זה אלא מפני שעדיין לא חפרו וחתרו כראוי אצל ה"אוצר של יראת שמים"... וכאשר ימשיכו לחפש ולחתור ימצאו את הדרך כיצד לפחד ולרעוד מחד, ולשמוח ולעלות מאידך.

וכלשונו של רבי אברהם ב"ר נחמן: "לאחוז את החוטרא בתרין ראשין" = "לאחוז את המקל בשני ראשיו"... וכפי שהוא מתחנן בתפילתו לפני ה':

עזרני וְכַפֵּי לְאַקְדָּמָא אֶת הַיְרָאָה וְלַהֲתִירָא וְלַפְחֵד מִפְּדָה תְּמִיד בְּיְרַאת הָעֲנֵשׁ וְיְרַאת הַרְוֹמָמוֹת, בְּיְרַאת עֲלָאָה דְעֲלָאָה בְתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת. כִּי הֲלֹא גַם לַפְחֵדָה וְיְרַאתָהּ אִין תְּכַלִּית וְגַבּוּל, פְּאַרְכְּטִיגֵר פּוֹן פְּאַרְכְּטִיגֵר בִּיז אֶן אִין עָקָה, שְׂרַעְקִינְדִיקִיר וְכוּ'. לְאַחוֹז הַחוֹטְרָא בְתֵרִין רֵאשִׁין כַּפֵּי ל", וְלַהֲמַשִּׁיךְ אֶת עַצְמִי לְתַכְלִית הַמְעֵלָה וְלִקְבַעַע עַל זֶה אִיזָה שְׁעוֹת וְעַם כָּל זֶה לְהִיֹּת בְּשִׂמְחָה.

(כוכבי אור, ששון ושמחה, תפילה א)

וכלל הדבר, כי האדם צריך לזהר מאד להמשיך על עצמו יראת ה', ועקר היראה נמשך על האדם על ידי יראת העונש כמו שכתב אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה שאפלו צדיקים צריכין יראת העונש, כי עקר היראה הוא יראת העונש וכו', עין שם.

אך כל מי שאינו רוצה להטעות את עצמו צריך לזהר מאד מאד שימשיך על עצמו היראה מהעונשים לטובה ולא לרעה חס ושלום, כי יש כמה וכמה שעל ידי עצם היראה שלהם נופלים יותר פאשר שכיח בכמה בני אדם... וכל זה מחמת שייראת העונש היא בחינת דינים, ומבחינת דינים נשמלשל כל אחיזת היצר הרע והסטרוא אחרא, ועל פן כשאינו זוכה, אזי חס ושלום נתהפך לו היראה לרעה, רחמנא לצלו, כי נופל לעצבות וגמרה שחרה חס ושלום, שעל ידי זה מתגברים התאוות יותר.

על פן עקר התקון על ידי בחינת הצדיק הגדול... שזה הצדיק זוכה להאיר דעת נפלא ונורא מאד, שעל ידי זה נמשכת יראה עילאה ונפלאה מאד, עד שאזאת היראה יכולה להגיע ולהאיר ולעורר כל הרחוקים מאד מאד.

ועקר הדבר, שבפעם נפלאות הדרכים שממשיך זה הצדיק בדעתו הנפלא, על ידי זה באה היראה על כל אחד רק לטובה ולא לרעה, אפלו הרחוק מאד מקבל היראה רק לטובה. כי הוא מאיר ומודיע בעולם דרכי טובו וחסדו הגדול שאינו נפסק לעולם ומודיע לכל אחד, כי עדיו השם יתברך אתו ועמו וקרוב אליו, ומחיה ומשמח

ואת היראה הזאת, לא שומר רבינו לעצמו, אלא רוצה להאיר אותה באנשיו. וכפי שמעיד מוהרנ"ת:

שמעתי בשמו שאמר שאיתא בזהר אית יראה ואית יראה וכו'; אני רוצה לגלות ולהכניס יראה באנשי, יראה נפלאה שעדין לא היתה יראה פזאת בעולם!

(חיי מוהר"ן, רצו)

יראה עילאה ונפלאה זו - דווקא מצד היותה עליונה שבעליונות, היא יורדת עד לתחתית שבתחתית, ומסוגלת להחיות גם את הירודים והחלושים ביותר. וכפי שמגדיר אותה רבי אברהם ב"ר נחמן:

יראה עילאה ונפלאה, דהיא לעילא מפל דרגין ותחות כל דרגין.

(ביאור הליקוטים, תורה ז תניינא, אות עה)

גם במהותה, היא משלבת את היראה הנמוכה ביותר יחד עם השמחה הגדולה ביותר; מצד אחד היא 'יראת העונש' בתכלית הפשיטות, ומאידך היא מביאה לידי התקרבות ושמחה יותר מאשר 'יראת הרוממות'.

'יראת העונש' רגילה, לא זו בלבד שאינה משמחת, אלא היא אף עלולה להחליש ולהפיל. אך כשהיא נמשכת ממקומה העליון, 'יראה עילאה דעילאה', הרי היא מחיה ומשמחת עד למאד.

בחינת 'גילוי ברעדה', כי כל מה שהיראה גדולה יותר נמשכת מדעת עליון יותר השמחה גדולה ביותר.

(ליקוטי הלכות, בכור בהמה טהורה ד, ז)

ובאחרית הימים האלה, אשר "ראי חטא ימאסו", ואין מי שיודע להמשיך על עצמו ועל זולתו את היראה בצורה נכונה ומתחיה,

ה' יתברך חומל על עמו ושולח עלינו הארה על ידי צדיקי הדור מבחינת היראה של משיח, שימשיך היראה בשכל עליון כל כך עד שתגיע היראה לטובה אפלו להגרוע שבגרועים, שאפלו הרחוק מאד מאד יהיה לו דעת אמתי להבחין האמת שגם הוא יש לו תקנה כי רחמיו יתברך רבים מאד מאד.

ועל פן בנודא לא יפל על ידי יראת העונש, אדרבא, מיראת העונש יחזק את עצמו למצא בעצמו נקודות טובות ולשמח את עצמו במה שהוא מורע ישראל על כל פנים, ולהמשיך על עצמו חיות ושמחה על פי כל הדרכים והעצות שהזהירו רבנו זכרוננו לברכה, כמבאר בספריו הקדושים.

נמצא שדיקא על ידי יראת העונש יבוא לשמחה גדולה, כי יראת העונש תכריחהו לקיים דברי הצדיקים אמתיים שמהירים מאד מאד את הגרוע שבגרועים שיחזק את עצמו בשמחה תמיד על פי דרכי עצותיהם הקדושות.

(ליקוטי הלכות, בכור בהמה טהורה ד, ז)

יב. - נורא מכל מיני יראות עד אין קץ, מפחיד מכל מיני פחד עד אין קץ. יג. משי"כ "כנ"ל", מפני שהוכיח ענין זה בהערותו לעיל, וזה לשונו בהערה ג: "צריך לעשות כאשר ציווה אדמו"ר ז"ל שצריך לאחוז החוטרא בתרי ראשין, שאף על פי שכוספים ומתגעגעין לזכות לתכלית המעלה, אבל לעומת זה ביותר ויותר בכפלי כפלים צריכים להתגבר בשמחה ולקיים בשמך יגילון כל היום, ולהיות שמח בחלקו בכל נקודה ונקודה ובכל שעה דשערה איך שהוא. כי הלא השמחה מזה בעצמה לחולים כמונו היא מצוה שאין למעלה ממנה", עיי"ש באריכות דברים נפלאים. יד. כבר העתקנו לעיל את לשונו כאן, ולכן דילגנו.

ומנחם הכל ומאיר בהם דרכיו, שגם הם יוכלו לשמח ולחזק את עצמם בעצם רחוקם וכו'. ואז נמשך עליהם היראה תמיד לטובה ולא לרעה כלל.

כי תכף כשזוכרים את עצמם או כשרואים איזה ספר מוסר עצם יראת העניש, הם נתעוררים לתשובה תכף פראוי. ותכף כשהבעל דבר רוצה להכניס בהם מרה שחרה ועצבות כאלו אפס תקוה, חס ושלום, הם זוכרים תכף חסדי ה' וטובו ונפלאותיו, וכל דרכי הצדיק הנפלאים שהאיר בהם, שעל ידי זה יכולים לחזק את עצמו ולשמח את עצמו תמיד, כמו על ידי התורה הזאת ועל ידי "התורה אומרה לאלקי בעודי" וכו' וכו'.

(ליקוטי הלכות, פסח ט, טז)

גם ביחס ליום הדין, עלינו "לאחוז את החוטרא מתרין ראשין":

מצד אחד, "לרעוד ולפחדו מאד ממשפט הזה שנוגע לחיים נצחיים" (כלשונו של מוהרנ"ג במכתבו שהעתקנו לעיל), וכפי שאכן מסופר:

בליל ראש השנה היתה שורה על אנשי שלומנו יראה גדולה כל פה, שבישבם בשלחן רבנו יראים היו אף להרים ראשיהם מרב אימת יום הדין.

(שישי"ק ה, טג)

ומאידך, שמחה והתחזקות עצומה. וכפי שממשיך מוהרנ"ג במכתבו שם וכותב:

ותכף שזוכרין ביראת ה', אף על פי שיודעים כל אחד בנפשו שאינו נקי כלל, אף על פי כן יכולים לשמח ולחיות חיים אמתיים, כי יראת ה' תוסיף ימים, בחינת יראת ה' לחיים. וזה עקר שלמות היראה, שדיקא על ידי היראה הגדולה יגיע לשמחה כמו שכתוב "וגילו ברעדה".

ועקר בכח הצדיק האמת, כי מאחר שזוכרין איך צריכין לפחד ולרעד מעצם הפגמים וכו' תכף מחיין ומשמחין עצמן מה שאנו סמוכין בכח גדול ונפלא כזה וכו'. בפרט שזכינו גם כן לחטף פמה נקודות טובות בכל יום להחיות עצמנו על ידי זה. ועל ידי זה יכולים לישוב דעתו ולהסיף בכל יום כל מה דאפשר, ולחדש ולחזק הרצון והכספין דקדושה בכל יום, ולהוציא הכסופין מכח אל הפעל על ידי דבור פיו. און טאקי פארט אשרינו שאנו יודעים מכל זה ועוד ועוד, לעולם לא נבוש מה שזכינו לידע מאמת פנה.

(עלים לתרופה, מכתב מיום א' שופטים תקצ"ה)

ואכן, שילוב נפלא זה לא יתכן אלא בכוחו של הצדיק הגדול.

"הימים הנוראים"

"יראה עילאה דעילאה" זו, נמשכת בארבעים ימי הרחמים והרצון, בהם עלה משה למרום.

היה זה לאחר

מתן תורה, שנתנה בקולות וברקים וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם וכו', שנפל אז עליהם אימה ויראה עצומה, וכמו שכתוב "ויבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו".

אך אף על פי כן התגרה בהם הבעל דבר אחר פה, עד שהחטיאם בעגל. שרצו למשך עליהם יראה רעה מאד, יראה דסטרך אחרא, כי העבודה זרה נקראת "יראה", כמו שאמרו רבותינו ז"ל "יראה יש במקום פלוגי" וכן הרבה.

והתקון היה בארבעים ימים האחרונים שהיו ימי רצון שהם מאלול עד יום הכפורים, שהם ימי יראה, כי נקראים 'ימים הנוראים'. ועקר התקון בראש השנה, שהוא ראשון לעשרה ימים האחרונים של הארבעים יום שהם עשרת ימי תשובה, כי בראש השנה ממשיכין יראה גדולה ועצומה על ידי השופר בחינת "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", כי אז הוא פחד יצחק, ועל כן מתחילין אז "ובכו תו פחדך ואימתך ויראוך" וכו', כי עקר התקון על ידי היראה.

הינו שבראש השנה הוא התנוצצות משיח, שהוא עקר מלכות דקדושה שממשיכין וממליכין בראש השנה, בחינת "וצמיחת קרן לודו עבדך" וכו', ומשיח הוא עצם היראה עלאה מאד מאד, כמו שכתוב והריחו ביראת ה', כי ימשיך יראה עלאה ונפלאה מאד בעולם עד שכלם יקיימו את התורה ולא יפרו את בריתו לעולם, כמבאר בכמה פסוקים, ואז יתקיים בשלמות "ויבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו".

ועתה אנו ממשיכין עלינו הארה מיראה עלאה זאת בראש השנה, על ידי כח הצדיקים שאנו נוסעין אליהם, ובפרט על ידי הצדיקים שוכני עפר שאנו משמחין על קברם בערב ראש השנה טו. כי כל צדיק אמתי בחינת משה משיח, והוא ממשיך עלינו עתה בכל דור יראה עלאה ונפלאה כזאת, שנוכח מעתה כלנו להתחזק בה' יתברך ולבלי לפחד ממנו חס ושלום בשום אופן בעולם.

(ליקוטי הלכות, בכור בהמה טהורה ד, ה)

ועתה, מה נשיב לה' כל תגמולוהי עלינו, אשר כרחמי וכרוב חסדיו הגדיל לנו, וזיכנו להסתופף בימים נוראים אלו אצל ה' אוצר של יראת שמים".

אלה וכאלה יוסיף עמנו, שנזכה כל השנה כולה, לחתור ולחפש בפינו ובלבבנו באוצר המנוצר הזה, לשקוד ולהגות בספריו הקדוש, ולהידיבק בו ובתלמידיו ותלמידי תלמידיו, עד אשר נזכה להמשיך עלינו "יראה עילאה דעילאה"; לרעוד ולפחדו מהשם יתברך, ולשמח בו בשמחה עד אין קץ.

ובכן תו פחדך ה' אלקינו על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת, ויראוך כל המעשים, וישתחוו לפניך כל הברואים. ויעשו כלם אגדה אחת לעשות רצונך בלבב שלם.

טו. תורה ז' תניינא.

טז. כרכו של מוהרנ"ג, הרי הוא כותב בלשון נסתר ולשון רבים, בו בזמן שכוונתו על רבינו בעצמו. "והמעייין בין מאליו, שמה שלא יזכירונו שם (וכן בשאר מקומות בדבריו הקדושים) כי אם בדרך כלל בשם 'צדיק', הוא מפני דרכי שלום וכוונתו הסתר דבר, וגם כי אמנם שגם זה אמת, כי כל צדיק הדור יש בו בחינת משה משיח כמוכא בדבריו ז"ל, אבל בוודאי העיקר הוא העלית על כולנה', שהוא משה משיח בעצמו, כנשמע כמה פעמים מפיו הקדוש בפירושו" (כוכבי אור, חכמה ובינה, כא).

פרוייקט
"שערי ציון"
מחסנה ואפילה - תשפ"א << לקיבוץ של גאולה - תשפ"ב

אל תוך העורפל

סודן של מניעות תשפ"א

מסע רוחני בעקבות הדממה הרועמת של ערב ראש
השנה הקודם || מדוע אבלו הדרכים והתעמעם אור
בהירות הדרך? || ניסיון להתבוננות מחודשת באירועים,
לאורה של האמונה הקדושה בה' ובמשה עבדו

קרובים ידידים וכדומה - האם היה מוצדק לעזוב הכל ולנדוד למשך כמעט חודשיים לארץ נכר בעוד שלא היה בכך צורך ממשי. הרי לאחר מעשה כולנו חכמים...

מבוכות מהסוג דלעיל אינן חדשות בחייו של יהודי, אבל נדמה כי הניסיון הכבד של ערב ר"ה תשפ"א זימן לפונדק אחד רבות מהן ובעיקר הביא את חלקן לשיא נוסף של קושי. אין מנוס מלהכיר, להתייחס ולעבוד על תחושות אלה, ולא במובן של קושיות ותמיהות חלילה, אלא דווקא להיפך - מתוך רצון להתחזק עוד יותר בדרכי האמונה ולהכיר ביתר שאת את השגחת הבורא.

מניעות הברזל האדירות שפקדו את כל האחרים, בהם רוב מניין ובנין של אנ"ש.

אגב: גם השנה, ודווקא לנוכח 'הפקת הלקחים' שהביאה אלפים להקדים את בואם מחד, וריכוך העמדות הבולט מצד שלטונות אוקראינה מאידך, צומחים ניסיונות חדשים. למשל, כפי שצינו באירוניה כמה חברים שהתחבטו קשות אם לנסוע חודש וחצי מראש, אם יתברר בסוף שלא הייתה שום מניעה להיכנס השנה (והלוואי וכך אמנם יהיה ברצות השי"ת), הם יצטרכו להרהר מחדש - בין אם מול עצמם או בפני בני הבית,

דמעות בדלפק

שדה התעופה קייב, אוקראינה

הוא החל להתייפח בבכי כמו תינוק בן יומו. דמעות רותחות החלו נושרות מעיניו, והוא חוזר ומבקש בקול חנוק: 'תנו לי לעלות, רק לעלות, אנא!'. הפקידים בראותם מחזה שכזה, אדם בוכה ומתחנן לעלות, למרות שבטוח שיחזירו אותו - מתרככים קמעא ומאשרים לו לעלות לטיסה. הוא לא חושב יותר מחצי שנייה, נוטל את הכרטיס בידו וממהר להספיק את המטוס כל עוד רוחו באפו.

בהגיעו לקייב הוא שם לב שמתרחשת במקום המולה גדולה. הוא שם לב איך שמעכבים חלק מהאנשים שהיו אתו בטיסה וכשהוא מעיין בהם הוא רואה כי הם יהודים מחופשים. היה זה באותו יום בו פשט משמר הביטחון הלאומי האוקראיני על שדה התעופה, בכדי לעצור את החסידים שנכנסו בקבוצות גדולות לאחר תשלום הגון.

מראה אנשי המשטרה הרבים שהסתובבו בטרמינל גרם לו לייאוש כמעט מוחלט, הוא השתדל להמשיך ללכת לכיוון עמדת ביקורת הגבולות, והשתדל ללכת בנחת כדי לא לעורר חשש.

בעמדת הביקורת הוא לא הספיק לעמוד יותר מדקה אחת, כשניגש אליו מפקד בכיר ומורה לו באצבע 'בא אחריי'. אנשיל חישב להתעלף במקום, מי יודע מה עומד לקרות לו עכשיו, כלא, גירוש, או מי יודע מה...

למרבה התדהמה הפקיד לוקח אותו לעמדת הבידוק הקרובה, ומבקש ממנו דרכון, והוא שהתכונן עם כל המסמכים מתחיל להוציא בדיקת קורונה, ביטוח וכ' אבל הפקיד לא מסתכל על כלום. 'פספורט', הוא מבקש. ואז לוקח את הדרכון בידיו ומורה לפקיד שישב שם לחתום. אנשיל לא מאמין למראה עיניו, אבל תוך שניות ספורות הוא מוצא את עצמו בעבר השני, בדרך לראש השנה העולה על הכל.

שבוע לפני ראש השנה, תש"פ

אנשיל ה. יהודי יקר המתגרור בארה"ב ועמל קשה למחייתו. ר' אנשיל הינו חסיד ברסלב, אולם לא בכל עניין מצליח לקיים את רצונו של הרבי בשלימות. דבר אחד יודעים עליו כולם: ראש השנה אצל הרבי הוא לא יפסיד לעולם! יהיה מה שיהיה!

ההודעה על סגירת הגבולות תפסה את אנשיל בעיצומו של חודש שיגרתי ועמוס מאד. הוא לא הספיק לטוס עם כל הז'רזים מקדימין, ונשאר בביתו בכאב גדול, כשהוא אינו מוכן להשלים בשום אופן עם המציאות החדשה שנוצרה. 'ראש השנה בלי להיות באומן?!' לא בא בחשבון!

הוא החל לברר על כל האפשרויות שעמדו אז לאנשים שבקשו למסור את נפשם וממונם, אך משום מה כל דרך שניסה להוציא אל הפועל - לא צלחה. והנה מגיע כבר כמעט שבוע לפני יום הגדול והנורא, והוא עדיין תקוע בבית, מלא כיסופים וגדוש רצונות, אבל עם אפס תכניות.

שעון החול הולך ואוזל. הלב שבו ער לקדושת הקיבוץ ולקדושת הראש השנה של הרבי, גורם לו לעשות מעשה הנראה כחסר סיכוי בעליל. הוא יוצא לשדה התעופה ומחליט לעשות הכול על מנת לעלות על טיסה לאוקראינה, מה שיקרה למעשה כבר איננו משנה...

ביחד עם ידיד קרוב, עולה לטיסה היוצאת לאיסטנבול שבטורקיה. משם מתכננים הם להגיע לוורשה ומשם לקייב. הדרך כולה ספוגה בתפילות וזעקות חרישיות מעומק הלב: רבונו של עולם! זכני למלא את משאת נפשי, אני רוצה לזכות להגיע לרבי...

כבר בשדה התעופה באיסטנבול מתחילות הצרות, כאשר הוא אינו מורשה לעלות לטיסה היוצאת לוורשה. 'יש לך דרכון אמריקאי', נאמר לו, 'אין באפשרותך להיכנס לפולין'. החבר שנסע עמו היה עם דרכון קנדי ועלה לטיסה, בעוד הוא נשאר לבדו בשדה.

ברירות רבות לא היה לו. החליט אפוא לנסות את מזלו שנית למחרת, והפעם בטיסה הישירה היוצאת לקייב. מה כבר יש לו להפסיד.

למחרת בשדה התעופה הוא נתקל ביהודים רבים ששילמו הון רב בכדי להיכנס לאוקראינה. הפקידים ברישום לטיסה לוקחים מכל אחד את דרכונו, מוודאים מול משמר הגבולות האוקראיני האם יש לו אישור להיכנס ורק אז נותנים לו את כרטיס העלייה למטוס.

ליבו של ר' אנשיל הולם בקרבו: הרי ברגע שהם יבדקו, אין לו סיכוי. אין על מה לדבר. אבל לא היה הרבה זמן לחשוב, התור שלו הגיע ובידיים רועדות הוא מגיש את דרכונו לפקיד. עוברת דקה, חצי שעה, שעה - ותשובה אין.

בראותו כי השעה מתאחרת ותיכף המטוס ממריא, אזר אומץ, ניגש אל הפקידים והחל להתחנן לפניהם: 'תנו לי לעלות לטיסה, אני מבקש, מה אכפת לכם שיחזירו אותי מקייב, אנא, תנו לי לעלות!!!'

ואמנם, בתוך עומק הצער והבלבול של השנה שעברה, זכינו גם לשורה של בירורים ולימודים נפלאים, כאשר על פני השדה התבהרו כמה עניינים יסודיים ביותר בדעת רביה"ק והתברר מקחו של צדיק.

הראשון שבהם הוא גודל מעלת הרצון העולה למעלה למעלה, הנמשך מהכתר עצמו, אשר בעומק המושג הוא עולה לאין שיעור וערך מהמעשה. לפי דרכנו למדנו שלפעמים נוטלים מהאדם את יכולת הביצוע דווקא כדי שיזכה לרצון שאין לו קץ ותכלה.

לשם המחשה: אדם הרוצה וחושק להשיג אתרוג מהודר וחפצו עולה בידו אחרי שבוע שלם של חיפוש, הרי שיחד עם השמחה הרבה

משיחות עם חברים רבים מאנ"ש, כמו גם הרהורים שבינו לבין קונו ובינו לבין עצמו, נדמה כי ביחס לאירועי חודש אלול תשפ"א אחד האתגרים העיקריים הוא התחושה שמדובר בסיפור 'לא סגור'. ללב מתגנבת התחושה שהכל היה הרבה יותר נהיר וברור אילו למשל, ברגע האחרון ממש, אחרי כלות כל הקיצין, היו נפתחים לפתע השערים הנעולים ורבבות חסידים נרגשים היו נוהרים פנימה בלב רחב ותחושה עמוקה של סיפוק. באווירה זו של 'סוף הכבוד לבוא' נדמה גם כי מה טוב ומה נעים היה אילו התגייסו ראשי כל מדינות העולם להטיס את שארית אנשי שלומנו מכל מקומות פזוריהם בנחת ובהרחבה כאשר עד לזמן התקדש החג היו מגיעים כולם לאומן בתופים ובמחולות...

אמונה תמימה מבקיעה גבולות

הקרפטים ליד גבול אוקראינה בלארוס

הציון הקדוש, ערב ראש השנה תשפ"א

לספסל עליו ישבתי להתבודדות אחרונה לשנה זו, הצטרף יהודי. ניכר היה עליו כי כיפתו הלבנה הינה עראית, וכולו אומר התרגשות רבה.

החלפנו ברכות לבביות של שלום עליכם ושנה טובה והוא החל לספר לי מעצמו את סיפור נסיעתו הפלאית לאומן. סיפור על צדיק שקבור באומן אך אהבתו נוגעת בלבבות כל הנשמות ברחבי תבל.

הייתי בנופש ביוון, הוא החל בסיפורו, ולאוזני הגיעה השמועה שגבולות אוקראינה סגורים ומסוגרים בפני החסידים. כבר נסעתי בעבר מספר פעמים לאומן לראש השנה, וכעת היתה זו סגירת הגבולות שעוררה בי רצון עז לנסוע, על אף ובגלל.

מכל עבר שמעתי דיווחים פסימיים שהבהירו לי שאין כל סיכוי להיכנס לאוקראינה אבל אני לא אמרתי נואש. לבדי, צרתי את תרמילי ועליתי על הרכבת הראשונה שתוביל אותי לגבול רומניה. החלפתי רכבות בזו אחר זו, גלגלים שקשקו, נופים התחלפו, ועם כל קילומטר נוסף במסע הארוך הלכה וגאתה בי התשוקה להגיע לרבנו. בכל מחיר.

בהגיעי למעבר הגבול צירפתי אלי את אחד הגויים המקומיים. הוא ניסה לשכנע את הפקידים הקטוחים שאני 'מורה' שלו לאנגלית.. אך העלה חרס. הפקידים היו נחרצים בסירובם. נשארתי מעבר לגבול.

לא נשברתי. ניסיתי להפעיל קשרים ולמצוא דרכים יצירתיות. אנשים רבים עימם התייעצתי, כאלה שסייעו לי בעבר במצבים דומים היו הפעם תמימי דעים: עזוב, אין לך סיכוי!

לא הסכמתי להשלים עם המציאות.

ובינתיים, השעות חולפות ואין תזוזה..

בערבו של יום רביעי, לפני ראש השנה, ישבתי להתבודדות מול הרי הקרפטים.

"השם", לחשתי. "אבא טוב, אני לא יודע מי זה רבי נחמן, אבל כל כך רוצה להגיע אליו!! בבקשה, אבאל"ה תעזור לי!" ביקשתי בלב נשבר.

היתה לי הרגשה שאם אשוב כעת על עקבותיי, אני עלול לאבד את כל ההתעוררות הרוחנית העצומה שתקפה אותי. רבי נחמן כמו 'החזיק' בי בחוט דק. בלתי נראה, אבל מורגש כל כך. בשום מחיר לא אביתי לשמוט מידי את החוט השברירי והיקר.

החלטתי לקבוע לעצמי הארכת זמן, אולטימטום: אם תהיה פריצת דרך עד מחר בבוקר, טוב. ואם לאו..

קמתי בבוקר שלמחרת לאותה מציאות, ראשי ריק מרעיונות. ישבתי להתבודדות, ידעתי שהיא הסיכוי האחרון שלי. רגע לפני שעמדתי לסיים וללכת, פתאום הבריק לי רעיון: ספורטאים זוכים ברוב המדינות להחרגה מהגבלות, אציג עצמי כספורטאי המגיע ללמוד באוקראינה!

התעודדתי. תוך זמן קצר כבר הייתי בדרכי לגבול כשבידי הזמנה ללימודים במכון ספורט בחרקוב. המנהל ששלח לי את הטופס לא

נתן לו סיכויים רבים. הוא עצמו היה תקוע מחוץ לאוקראינה ונאות לשלוח לי את המסמך המפוברק רק כיון שהתעקשתי.

צעדתי בלב הולם, ליבי מייחל. כל הדרך מלמלתי בדבקות את המילים היחידות שידעתי בעל פה מספרי רבינו: "התבודדות היא מעלה עליונה וגדולה מן הכל..". הרגשתי שהמילים האלה הן הסגולה שלי להצליח במשימה.

גירסת הספורטאי שלי התקבלה בחשדנות רבה. הוכנסתי לחקירה צולבת ומתישה. המפקד הבכיר שישב מולי ביקש לבחון את יכולותי ולהתרשם אם דובר אמת הנני, אלא שפעלולי הספורט שהפגנתי לא הרשימו אותו במיוחד..

הוא החל לשוחח איתי על גיבורים וידועני ספורט בינלאומיים. השתדלתי מאד להשיב בבטחון אך ללא הצלחה רבה.

תוך כדי שיחה הוא הזכיר שם של ספורטאי מפורסם ביותר. הכרתי אותו היטב, שנות ילדותי עברו עלי בשכונה בה התגורר. באורח נדיר ביותר, הוא ביקר בשכונתנו לפני שבועות ספורים ונאות להצטלם איתי!

"הוא", השבתי בהתלהבות למפקד, "הוא החבר הטוב ביותר שלי!" תוך שאני מראה לו את תמונתנו המשותפת. המפקד הציץ. וואו, התפעל, איזה יופי..

ברוכים הבאים לאוקראינה! איחל לי בחיוך והחתים את דרכוני.

והסיפור עוד לא הושלם..

בחג שבועות האחרון פגשתי יהודי יקר זה בציון הקדוש ומיד פתחנו בשיחה לבבית. הוא סיפר לי על התפנית העצומה שחלה בחייו. זמן קצר לאחר ראש השנה, עזב את ביתו שביין הגויים והחל לחזור לחיות חיים יהודיים מלאי חן ואור.

ועצומה מתלווה בהכרח גם תחושה של רגיעה ושיכוך.

אצל אנשים כערכנו, ההצלחה לקיים בפועל דבר שבקדושה בהכרח שתבוא כמעט תמיד על חשבון תבערת הרצון וחשקת הלב. אלא שהקב"ה ברחמיו גילה לנו שעם כל חשיבות הרצון, רצונו ית' הוא שנפעל דווקא בתוך הצמצומים והגבולות של זה העולם ונוציא לפועל במעשה ממש את רצונותינו הטובים.

(כדי לסבר את האוזן נביא משל ידוע שמספרים על איכר זקן ולו חווה קטנה אי שם במערב ארה"ב. הדבר אירע בימי המהפכה האמריקנית. בשטף הקרבות התרחש דבר מצער כאשר חייליו של גנרל וושינגטון המהולל במרוצתם רמסו והחריבו את החווה לבלי הותר שריד. במר לבו פנה הזקן למפקדם, גנרל וושינגטון, ופתח בקובלנה רבה על פראותם של החיילים. אל תצטער, ענה לו הגנרל. על חלקת האדמה הבזזה שלך נשיב לך עשרת מונים. וכה תעשה: קח את המקל שלך ונעוץ אותו בקרקע בכל נקודה שתבחר. לאחר מכן תתחיל לפסוע למרחק הגדול ביותר שתוכל ללכת. שם תעצור ותנעץ שוב את המטה בקרקע. שטח הריבוע שמימין למסלול הליכתך - כולו שלך!

הוציא הגנרל פיסת קלף וחתם על שטר קנין המקנה לאיכר את חלקת האדמה בהתאם לאמת המידה שסוכמה, כדת וכדין.

הזקן הנרעש לא ידע את נפשו מרוב אושר. מימיו לא חלם שיפול בחלקו עושר כזה. הוא התבונן סביב ובחר לו את חלקת האדמה הפורייה והנאה ביותר בסביבה. אחרי שנעץ את מקלו בנקודה שנראתה לו ההולמת ביותר, הוא החל לפסוע בצעדים נמרצים כשהוא מלא אנרגיה.

אחרי כמה שעות של צעידה החל להתעייף מעט, אך עדיין לא העלה על דעתו לחדול. הרי העצירה תסמן את הגבול הסופי של נחלתו העתידית. איך אפשר להיות שוטה ולאבד את נחלתך בגלל עייפות זמנית? אומרים: עד עצם היום הזה הולך הזקן ופוסע, הולך ומזדקן, פוסע ומקשיש ואינו מסוגל לוותר על שעל אדמה, אך חווה חדשה עדיין אין לו ואל המנוחה והנחלה לא בא. וכמאמרם ז"ל: תפסת מרובה לא תפסת).

היו גם בירורים שנוגעים לנושא המורכב והעמוק של מניעות, תפקידן ותכליתן.

ובעיקר, הייתה זו ההרגשה החזקה שפקדה את כל אלו שעשו מאמצים כבירים להגיע, שאכן רוחו הקדושה של הרבי חפפה על כל אחד מה'קבוצים' הארעיים שהתקיימו בלב נשבר איש איש במקומו, אחרי שכלו כל הקצין. כל מי שהשתתף באחד ממניינים אלה הרגיש במחשך כי אכן, מהיכל קן ציפור ירד רבנו להתפלל עמנו ולנחם את הלבבות השבורים.

ועדיין נותרה בלב הקושיה: אחרי רצונות עצומים כאלה שנמתחו ונפרשו לאורך חודש שלם, מה ממנו יהלוק (כלשון הפסוק באיוב) אם ברגע האחרון נזכה גם לעיקר המכוון, דהיינו הקיום בפועל ובמעשה.

כפי שכולנו קיוונו והאמנו עד הרגע האחרון בשנה שעברה, עד חצות היום של ערב ראש השנה, משהו דרמטי יתרחש וכל אותם כיסופים עצומים ורצונות נוראים יתממשו באורח פלאי. אולי האוקראינים יודיעו פתאום שהכל היה לצרכי מיקוח ויפתחו את הגבולות באופן חד פעמי עבור האלפים שמתגוללים כבר שבועות על הגבול. אולי השלטונות האמריקאים יתערבו.

בסתור לבם רבים קיוו גם שהמשיח יבוא ברגע האמת ויכריז בקול גדול על נצחון הקדושה על הטומאה, נצחון הרצונות הטובים על כוחות הרוע, נצחון שוועת והמיית אלפי לבבות על אטימותם וקשיחותם של פקידים "מושמעים" ושרים חסרי לב.

זוהי אותה הרגשת אין אונים מבבלת שפוקדת את האדם בכל פעם שתפילה חמה, בוודאי אם היא מעומק הלב, וכל שכן סדרה של תפילות, אינן נענות כמצופה. כי זמנין דשמע, וכי

אלא שנדמה כי דווקא עכשיו, בהסתכלות כוללת על השנה שעברה, ולנוכח האתגרים החדשים (וגם ההארות החדשות) שהביאו עמם ימי אלול הנוכחיים, ייתכן שניתנו בידינו כלים נוספים ובהירות רבה יותר שמאפשרים לראות באור חדש את מה שעבר עלינו, בבחינת 'וראית את אחרי ופני לא יראו' (לפי ביאורו של החת"ס ז"ל על פסוק זה, שדווקא לאחר מעשה ניתן להבין את שאירע בעוד שבשעת מעשה הכל נסתר ומבלבל).

ואם איננו נביאים, בני נביאים או וחובה קדושה מוטלת עלינו "להעמיק מחשבתו ולהגדיל ביתו ולהבין הרמיזות" (כדברי רביה"ק בתורה נ"ד) שבוודאי נמצאים ביתר שאת ועוז בעניין גדול כזה, אשר אין מי מהנוסעים שלא ראה בו - לא אחת ולא שתיים אלא פעמים אין מספר - פלאות מופלאות.

אמר רביה"ק: "אצלי העיקר הוא ראש השנה, ותיכף כשחולף ועובר ראש השנה. אני מטה אזני ושומע אם מכין בכותל לעורר לסליחות לשנה הבאה. כי אין שום זמן כלל, כי כל השנה חולף ועובר כהרף עין".

אם בשנים קודמות הביטוי הגדול ביותר של הכנה לראש השנה לאורך כל השנה היה לקנות כרטיס לשנה הבאה מיד אחרי ראש השנה (כל אחד מאתנו הכיר מן הסתם אנשים שעשו זאת), בשנה מעין זו לא היה בכך כל טעם. אנו נמצאים בעידן שבו אפילו כרטיס לאוטובוס מהבית למכולת לא מבטיח נסיעה ודאית לשעה הקרובה...

נראה בעליל כי מה שהקב"ה רצה ורוצה מאתנו הוא בעיקר תפילות ותחנונים. ובלי ספק היו לא אחד ולא שניים מאנ"ש שלמרות הכישלון הצורב בשנה הקודמת לא התבלבלו לרגע וכבר בעשרת ימי תשובה של שנת תשפ"א החלו לפעול בתפילות שיזכו על כל פנים בשנה הבאה להיות באומן בראש השנה. חלקם מן הסתם נמצא כבר באומן בשעת כתיבת שורות אלו.

אולם סביר להניח כי אפילו אלו מאיתנו שנוזקו לחודשים ארוכים של מנוחה ויישוב הדעת אחרי מפח הנפש העמוק של שנה שעברה, ואשר לא היו מסוגלים להתחיל להתפלל כבר על שנה הבאה, בלי ספק לא התאפקו מלשאת עיניים לשמים בכל עת מצוא כבר לפני חודשים ארוכים. קשה לחשוב על אחד מאנ"ש שהיה באפשרותו להרגיע את עצמו בדיבורים כגון "לא תקום פעמיים צרה", או "כשנגיע לגשר נעבור אותו", לנוכח ניסיונו האישי במה שהתרחש רק לפני שנה.

דבר אחד ברור: כל אחד מאנ"ש שהפציר והעתיר והתחנן להגיע לאומן בשנה שעברה, מבלי לדעת זאת, התפלל לא רק עבור אומן ר"ה תשפ"א, אלא גם ובעיקר עבור ר"ה תשפ"ב, ועינינו רואות ומשתאות את אלפי אלפי החסידים שכבר שוהים באומן, ומעידות על כך כמאה עדים.

דומה שלא יהיה בכך משום הגזמה לקבוע שלא נודע כזאת מימות עולם, כאשר אלפים רבים נמצאים באומן כבר יותר מחודש לפני ראש השנה, זוכים שיהיה להם עסק ועובדא עם קברו הקדוש של רבנו ועוסקים שם בתורה ובתפילה.

ראו למשל את דברי מוהרנ"ת "מעלה גדולה להיות אצל הצדיק בזמן שיש אצלו קבוץ גדול מהרבה אנשים מישראל". ואמנם בפשטות הדברים מתייחסים לקיבוץ הגדול של ר"ה עצמו, אך מן הסתם אינם יוצאים מדי פשוטם גם לגבי כל התקבוצות וריבוי של נפשות אצל הצדיק, ובפרט שהקיבוץ הנוכחי אינו אלא אותו קיבוץ של ר"ה עצמו, אשר התחיל ונפרש כבר מתשעה באב וכל מטרתו היא הקיבוץ הגדול של ראש השנה.

עד לרגע זה איננו יודעים מדוע זכו מי שזכו להיות באומן בר"ה שעבר יותר מאחרים שלא זכו. אך לכאורה ניתן

להוסיף גם: איננו יודעים מעלתו של מי גדולה יותר. לשם המחשה, איננו יודעים מה פעל הבעש"ט הקדוש במאמציו העליונים להגיע לארץ ישראל, ואף כי בבחינה מסוימת היהודי הפשוט ביותר שזכה לקיים בגופו בפועל את העלייה לארץ אכן השיג משהו שלא השיג הבעש"ט הקדוש, עדיין אין ספק כי שרשרת התיקונים הנוראים שפעל הבעש"ט בעצם יציאתו לדרך גבוהה אלפי רבבות מונים מכל מה שנוכל לשער במחשבתנו.

בדומה לכך, לפי מושגי הפשוטים, אינו דומה מי שקם ונסע ונכנס בנקל, למי שאמנם לא הצליח להיכנס אך בילה חודש תמים בעבודות נפלאות תפילות וכיסופים ושבירת מניעות.

כאן ראוי לעמוד על נקודה חשובה נוספת.

ידוע הפירוש לגבי איסור 'לא תחמוד', שכשם שהכפרי אינו חומד את ארמון המלך, כך צריך אדם מישראל להרגיש ביחס לכל מה ששייך לזולתו, וממילא לא יחמוד זאת כלל.

במובן מסוים, בשנים שבהן הדרך לאומן הייתה סגורה מכל וכל מצבנו היה דומה למצבו של אותו כפרי. הידיעה על האוצר הגנוז באוקראינה תפסה אמנם מקום נכבד בלבו ובדעתו של כל חסידי ברסלב, אבל המניעות היו כה גדולות עד שהעיסוק המעשי בנושא נדחה מפני עבודות אחרות, מה שבאופן טבעי החליש אפילו את המחשבה והרצון. רק מי שהקדיש זמן ותשומת לב מיוחדת לעבודת הגעגועים הצליח להשאיר את הגחלת בוערת. ולא רבים היו אלה שגמרו אומר 'להתלבש על המניעות', לתפוס את השור בקרניו ולקום ולנסוע. רבי שמואל הורביץ למשל.

לענייננו, מניעה מן הסוג הזה מגבירה את החשק רק בקרב יחיד סגולה. אדם מן השורה אינו רואה בכך 'מניעה' כשם שאינו רואה מניעה בכך שאינו יכול לבלוע בבת אחת את הגשר החוצה את נהר הדנייפר בקייב.

בצד השני של המשוואה נמצאות מה שנקרא 'מניעות של שקלים בודדים'. לכל אדם לפי השגותיו ויכולותיו יש מניעות שאינן בגדר מניעה. אם מחיר הכרטיס קופץ פתאום למשל בעשר אגורות, קשה לחשוב על מישהו שזו תהיה עבורו מניעה שמגבירה את החשק, משום שהמניעה כאילו אינה קיימת כלל.

המצב הייחודי של 'מניעות הקורונה', גם בשנה זו וגם בשנה הקודמת, הנו כזה שמצד אחד ההיתכנות להגיע לאומן היא מעשית וריאלית ביותר, ומצד שני המניעות משתרגות ועולות כסבך של קוצים באופן שעד הרגע האחרון עדיין כלום לא בטוח.

לחסידי ברסלב אמיתי, עם כל האירוניה שבהגדרה, זהו מצב 'אידיאלי'. כיון שהמניעה היא מניעה, והחשק הוא חשק, וצעקת והמיית הלב מתגברות יותר ויותר ואין שום 'יאוש כלל כמעט עד ערב התקדש החג.

נמשיך: הבה נתאר לעצמנו שבסוף כל מסלול ייסורים מהסוג של ערב ראש השנה תשפ"א, או נסיעת ר' שמואל הורביץ וכדומה, מחכה בברור גמור הצלחה מובטחת. לוקח קצת זמן ואולי גם קצת לא נעים בדרך אבל הסעודה היא סעודה. באופן ודאי וסגור.

בפעם הראשונה תהיה מניעה ויהיה חשק. בפעם הבאה המניעה תיראה הרבה פחות מאיימת וממילא גם החשק יהיה בהתאם. ברגע שהנוסחה תהיה ברורה, זו תפסיק להיות 'מניעה' ותהפוך להיות סוג של 'שלב טכני' שחובה לעבור אותו בדרך הבטוחה אומנה.

אבל מה לעשות שכדי להגיע לאומן צריך מניעות של ממש...

שערי שמים הנעולים של שנת תשפ"א הם הדלק של תפילות ורצונות תשפ"ב, והן אכן מגדילות ומגבירות את החשק כלהבה ענקית העולה עד לב שמים.

שערי שמים
הנעולים
של שנת
תשפ"א הם
הדלק של
תפילות
ורצונות
תשפ"ב,
והן אכן
מגדילות
ומגבירות
את החשק
כלהבה
ענקית
העולה עד
לב שמים.
מניעות
תשפ"א לא
היו לריק
ח"ו. הן עשו
את פעולתן
לאורך
שנה שלמה
והפכו
למנוע אדיר
של רצון
שהלך וגדל
עד תשפ"ב

מניעות תשפ"א לא היו לריק ח"ו. הן עשו את פעולתן לאורך שנה שלמה והפכו למנוע אדיר של רצון שהלך וגדל עד תשפ"ב.

בדיחה יהודית מספרת על בדאי שאהב לספר גוזמאות. יום אחד חזר מנסיעה לעיר גדולה וכיד הדימיון הטובה עליו הפליג בנפלאות אותה העיר שבה ראה במו עיניו גושי זהב שכל אחד מהם במשקל טון שלם מתגוללים בחוצות ואין דורש. האמנם? השתוממו השומעים, ומדוע אם כן לא הבאת עמך גוש אחד כזה והיית לעשיר מופלג?

שוטים שכמותכם, השיב הבדאי, הלא כדי לשאת גוש זהב כזה צריכים גם עגלה מעצי ארזים בגודל מגדל בבל.

ובכל זאת, התעקשו הכפריים המאוכזבים, בלי ספק היית עושה עסקה משתלמת ביותר לו קנית בהלוואה עגלה כזו כדי לסחוב את הזהב. טון זהב הריהו בכל זאת לא דבר של מה בכך.

היא הנותנת! סיים הבדאי בנימת אכזבה, את הסוסים הלא הבאתי אתי מכאן, מיהופיין, ולבטח תבינו בעצמכם שסוסים עלובים כאלה לא היו מצליחים בשום אופן לסחוב עגלה מופלאה וענקית כזו.

עד כאן המשל.

והנמשל, להבדיל אלף אלפי הבדלות, יובן להלן.

רבנו הקדוש לימד אותנו שמיד כאשר אדם מחליט לנסוע לצדיק, ממש באותו רגע, הוא נעשה אדם גדול יותר, במידה כזו שנוולד בו יצר הרע חדש שמפיל אותו מתשוקתו הקודמת לעצם הנסיעה. בדומה לכך ניתן לומר לכאורה כי בכל פעם שאדם מחליט להתגבר על מניעה חדשה הצצה בדרכו לצדיק הוא גדל שוב יותר ויותר וכך הלאה. נמצא שכל אחד מאיתנו שעשה מאמצים והשתדלויות כדי להגיע לאומן בשנה שעברה, והתחזק בכיסופים ורצונות ותפילות לאורך השנה החולפת, מגיע לאומן בסופו של דבר כשהוא אדם חדש לגמרי.

אך לא רק הנוסע הופך לאדם חדש. החלק העיקרי היא שהצדיק אליו נוסעים הוא צדיק חדש ומופלא, חדש ממש, חדש לגמרי לגמרי בכל פעם. אין זה כלל אותו צדיק במדרגה שבה היה ברגע הקודם, שהרי בכל רגע ורגע הוא מעפיל להשגות חדשות עצומות ונוראות וממשיך תיקונים חדשים ורחמים חדשים אשר לא היו כלל בעולם קודם לכן.

לשם המחשה: מרגע שמניחים את כף הרגל על מפתן הציון הקדוש ועד הפסיעה הבאה כבר זוכים להגיע לצדיק גדול כזה שנמצא במדרגה גבוהה ועצומה לאין שיעור מזו שהייתה ברגע הקודם (כפי שמוהר"ת משתדל להמחיש זאת בדרכים שונות ב'חיי מוהר"ן' ובשאר מקומות).

נאמר אם כן כך: אין לנו שום קצה של התחלה של שמץ של מושג מה ואיך פועל רבנו הקדוש בשמים עם ה'מעריב' הכי פשוט של היהודי הכי פשוט שבאנשיו.

מכל שכן וכל שכן רבבות פעמים שאין לנו שמץ השגה בראש השנה אחד של רבנו.

לא ניתן אפוא אפילו לדמיין מקצה הארץ איך נראה ראש השנה של רבנו בשנת תשפ"ב, ביחס לראש השנה הקודם של שנת תשפ"א.

אולי, מי ידע, כדי לשאת את מטיל הזהב העצום ואת העגלה הקדושה של שנת תשפ"ב, לא הספיקו הסוסים מיהופיין, והיה הכרח להעניק לכולנו דרכים חדשות להתחזק לאין שיעור דווקא על ידי מניעות וחשק, כיסופים ותפילות, רצונות עזים וגעגועים שאין להם קץ.

איננו יודעים כלום על מה שהתרחש בתקופה הגורלית של ימי ערב ראש השנה הקודם. ייתכן שהעוצמה

בל ייעדר. ייתכן שדווקא משום כך, נדרשה שנה שלמה של רצונות וחשקים הולכים וגדלים כדי למוסס מראש את כל המניעות שהיו עלולות להתגבר ח"ו על עניין גדול כזה.

ומי יודע, מי יודע, מי יודע - אולי עבור הראש השנה של תשפ"ב ביקשו בשמים שנה שלמה של כיסופים ותחנונים, ואחר כך גם כמעט חודשיים שבהם אומן מתמלאת במהירות (וממשיכה להתמלא גם בעיצומה של כתיבת שורות אלו) באלפים של מבקשי ה' העוסקים שעות רבות בתורה ובתפילה אצל המקום המוכן מששת ימי בראשית לתיקון העולם.

ועכשיו יש נחל נובע מקור חכמה, ובהתבקש שנית אלפי ישראל ונכללו הנפשות, נגיע סוף סוף כולנו, החושקים והמקווים והמיחלים, אל הר הזהב ומבצר המרגליות, ותצא בת המלך, וימשול בורא כל העולמים בכיפה, אמן כן יהי רצון.

האדירה של אלפי המשתוקקים ומוסרי הנפש, עם כל תעצומות הצער שפקדו אותם והכיסופים שאין להם מוצא, כבר פעלו את פעולתם הנצחית ומוטטו את חומות הברזל של הסט"א. ייתכן שאנו כבר נמצאים בשלב חדש בתהליך הגאולה ותיקון העולם, ומעתה יילך הכל למישרין ומלכות הרשעה תתפרק כמגדל קלפים.

(כדי לסבר את האוזן: הלא על גביע אחד שנאלץ ר' אבאל'ה למכור עבור הנסיעה לראש השנה, רבנו הוציא לס"מ מה שהוציא. האם ניתן אפילו לשער איזה תיקונים נפלאים הוא פעל ופועל בשמים עם אלפי הכרטיסים שבוטלו, שקי השינה, האוהלים, הארוחות הדלות ובעיקר רבבות הדמעות שנספכו עבור הנסיעה של שנת תשפ"א?)

אך ייתכן גם שהמאבק העיקרי של רביה"ק עם כוחות הטומאה, הקרב המכריע, נועד דווקא לשנה זו, תשפ"ב. ייתכן - מי יודע? - שרבנו צריך דווקא בשנה זו את כל הנפשות הקדושות שאפשר לקבץ, איש

'המלך' - בכלא מונקאטש

גבול הונגריה - אוקראינה

מעוזכם' על ראש השנה. והתפילות והניגונים עלו עד לב השמים. כך התחזקנו עד למוצאי החג, כשלמחרת ראש השנה אנו נלקחים לבית המשפט ונענשים בעונש פעוט יחסית, משם נסענו לאומן מיד כדי לשפוך לבנו כמים בציון הקדוש.

אחד מההתחזקויות הגדולות שהיו לנו שם היה ווארט - אמרה שאמר ר' דוד'ל לעלובר בזמן שלא היה יכול לנסוע לרבו ה'חזזה מלובלין' על כך שהחזזה הוא הרי רבי על כל העולם, ואם כן ה'טיש' (- שולחן שצדיק עורך). אף שנדמה שהוא רק נמצא כאן, אבל לאמיתו של דבר הוא מתמשך בכל העולם כולו. ומכיון שהוא מהעניים והמסכנים הוא יושב רק בקצהו. מוהרנ"ת התפעל מאד מאימרה זו, וכך גם אנו קישרנו אותה לעניינו של הרבי שמתפשט בכל העולם. 'גם אנחנו', אמרנו לעצמנו, 'יושבים' אנו ב'טיש' של רבינו הקדוש שהוא עורך ב'אומן', רק בליט ברירה אנחנו יושבים בקצה אחר שלו. אולם בוודאי שענינו הצופיות של הרבי היו גם עלינו במקומו שם, להושיענו ולכלול אותנו בתיקוני הנפלאים. אשרינו מה טוב חלקנו!

המלך' בכלא מונקטש אוקראינה

יומיים לפני הראש השנה תש"פ

קבוצת חסידים עושה את דרכה בשעת לילה מאוחרת בסבך היער במרומי הרי הקרפטים, כשהנוף העצום הנשקף מסביב שבדרך כלל מושך אליו רבבות תיירים מרחבי העולם, לא תופס אצלם אפילו טיפת מחשבה. כל מעייניהם נתונים היו להצלחת דרכם, להגיע לקיבוץ, לראש השנה של הרבי.

אחרי הליכה של כמה שעות נתקלו החסידים בגדר שהייתה נראית בלתי עבירה, אולם לאחר כמה תפילות והשתדלויות נמצאה הפרצה שאפשרה את המעבר. ההתרגשות הייתה עצומה, ברוך המקום, ברוך הוא.

מרחוק כבר נראה הרכב שחיתה להם והם החלו לרוץ לקראתו, מקווים שאף אחד לא יבחין בהם חלילה. עד מהרה הם נבלעו לתוך הרכב שפצח בדהירה לכיוון משאת נפשם, המקום המוכן לו לעסוק בתיקון העולם.

ר' מנחם ק. שהיה ביניהם מספר על הרגעים המרגשים ומתאר את שאירע: כבר נכנסנו לטח של אוקראינה, שמחים ומאושרים שהכל הצליח, אבל כנראה שמשמים רצו אחרת, ולאחר כחצי שעה נסיעה מצאנו את עצמנו מול מחסום משטרת. הלב צנח למעמקים, מה עושים?! השוטרים מאירים בפנסים אל תוך הרכב ורואים את הבוץ שהיה דבוק לנועלנו, מה שגרם להם לחשוך בנו ולהוביל את הרכב לתחנת משטרה. בתחנה הוכנסנו למעצר משפיל לאחר חקירה די ארוכה.

בתחילה עוד נראה היה שיש תקווה. העורך דין שהוצמד לנו ייעץ להודות על האמת, ולבקש ברחמים שישלחו לנו. אך מה שעובד בימים כתיקונם, הועיל פחות בשעה זו, כשהשלטונות חשים מאוימים על ידי החסידים העקשנים שמנסים בכל דרך להיכנס לאוקראינה.

השעות חלפו בזו אחר זו, ומצאנו את עצמנו יום לפני ראש השנה, כשכל ההשתדלויות לא הועילו ונדמה היה כאילו נסגרו שערי השמים בפני תפילותינו. גם פניה לקונסוליה האמריקאית של אחד מאתנו לא הועילה, ויש אומרים שאף הזיקה, לאחר שהסיפור קיבל הד בינלאומי שהקשה על האוקראינים לשחררנו בלא כלום.

כשהבנו שהמצב אבוד, ואנחנו הולכים להישאר בכלא לראש השנה הגיע ניסיון העצבות והייאוש ואיים לשבור אותנו. לא ידענו מהיכן יהיה לנו שופר ואוכל מינימלי לעבור את היום הקדוש, אולם לא נתנו לעצמנו להישבר והחלטנו שנישאר בשמחה בכל מחיר.

השומרים בכלא התייחסו אלינו בחביבות יחסית, ונתנו לנו להתפלל את התפילות ביחד. לקראת ערב הגיע שליח חב"ד מהאזור והכניס עבורנו שופר ואוכל מינימלי, ולמחרת כבר הגיע משלוח יותר גדול שכלל אוכל רב, המשלוח נשלח בערב יו"ט מאומן במיוחד עבורנו עקב חשש של פיקוח נפש.

כל הזמן השתדלנו להישאר בשמחה שהרי נאמר 'כי חדות ה' היא

לבבות בוערים בגבול הקפוא

דוד שיינר, בית שמש, גבול בלארוס - אוקראינה

עד הרגע האחרון. הגבול בערב ראש השנה שעות ספורות לפני החג

וכדרכם של מניעות שמבעירות את ליבו של האדם לקונו ויוצרו, החלו גם כאן הכיסופים והשתוקקות של הימים האחרונים להתפרץ, זה התחיל ממש כמו נהר של לבה רותחת שזורם מלועו של הר געש. מאן דהו החל לפזם לעצמו את המילים המרטיטות משיר השירים 'שימני כחותם על ליבך, כחותם על זרועך כי עזה כמוות אהבה, קשה כשאלו קנאה, רשפיה רשפי אש שלהבתי-ה'. וכולם נסחפו עד מהרה.

מאי שם הוצאו כלי נגינה, שליוו את השירה, והאש בערה עד לב השמיים. מים רבים... מים רבים... לא יוכלו לכבות את האהבה. לא יוכלו... לא יוכלו... בתוך דקות ספורות נפתחו סכרי הדמעות של רוב הנוכחים במקום, והשירה שהתנגנה בקולות חנוקים מבכי, המיסה כל שריר ל'יצר' שעדיין נשאר טמון בלב פנימה, וביטלה את כל הישות העצמית להקב"ה, לתורתו, לצדיקיו, לקיבוץ הקדוש באומן שנראה רחוק מאי פעם. הקור, האפלה, הפחד והרעב כבר נהפכו לאש יוקדת בלב. העיניים נעצמו ורק השאירו מקום לדמעות החמות לשטוף את הפנים הקרות... אם תמצאו את דודי, מה תגידו לו שחולת אהבה אני... רבי חולת אהבה אני...

אנשים מבוגרים עמדו שם והזילו דמעות כמו ילדים קטנים, שיר רודף שיר, שערי ציון, טאטע. שערי ציון נעוף כיונים. 'רבי, רבי', אמרנו לחלל האוויר, 'אנחנו פה, קו אחד מפריד בינינו לבינך. קו אחד - תפתח לנו את השער תפתח. הרי אתה יכול בשנייה אחת לפתוח את זה. תפתח לנו את הקו הזה. הרי אנחנו אווזים כבר בערב ראש השנה' אהבה לצדיק בכלות הנפש...

השומרים האוקראינים שראו בימים האחרונים דברים שונים ומשונים לרוב, יצאו מדעתם למראה הקבוצה הבוכייה הזו. הם לא הבינו על מה המהומה, ועיניהם האטומות לא יכלו להסתיר את התמיהה והפליאה. הרגעים הללו ששווים לא יסולא בפז נחרתו עמוק בליבו של כל מי שהיה שם, ואם תשאל את מי שהיה שם בכמה כסף הוא מוכן למכור לך את הרגעים הללו, את האהבה המופלאה הזו, בוז יבז לך...

הולכים ובוכים...

בתוך כדי השירה המרגשת החל לעלות השחר, ומאן דהו ניגש לסליחות זכור ברית ותפילת שחרית כוונתיקין כשהאמונה בריבון כל העולמים, האב הרחמן, מתחזקת והולכת, שכן אין שום רע בעולם, ובוודאי הכל רק לטובתנו.

בצהרי היום כשהשמש החלה לנטות מערבה, והחג הלך והתקרב החלטנו שהגיעה העת לחזור לפינסק שבבלרוס. ההליכה הייתה קשה ביותר, הבטנו במבט אחרון אל עבר הגבול, לכיוון שיירת הזקיפים שעדיין ניצבו שם לבדם. עוד פסיעה חזור, ועוד אחת... הרגליים כבדות וממאנות לזוז, לא מצליחים להתיק את המבט מהגבול, כל הזמן לאחור אולי אולי ירחם וכן יפתחו השערים לא וויתרנו עד הרגע האחרון ממש. האכזבה הייתה נוראה עד למאוד רצינו פשוט ליפול ארצה באפיסת כוחות ובלב רצון ושבור. היה מהלך הליכה של עשרים דקות לפחות עד לגבול. עם כל המזוודות הכבדות כל כך.

ושלא תטעו לרגע, הרבי נשאר אותו הרבי הנצחי שלנו, למרות הכל. האמונה בה' לא זזה כמלוא נימה, הדעת שרבינו הכניס בנו כל כך נתנה את אותותיה, ונאמין בהשגחת פרטיות בוראנו. בלב מתחזקת האמונה בהשגחה העליונה שסיבבה את הכל לטובתנו הנצחית. ובלב פנימה מתנגנת לה מנגינה חרישית: רבי, לא נעזבך לעולמים....

כ"ט אלול תשפ"א, ליל ערב ראש השנה.

דממה. חושך. קור אימים.

הרצפה נוקשה במיוחד, המזרון הדקיק לא מצליח להרגיע את כאבי הגב מהשינה הארעית על כביש האספלט זה כמה לילות. הרעב מציק אף הוא במיוחד, אחרי יום שלם שלא הגיעה עוד אספקה של אוכל וכל המלאי אזל עד תומו. כאשר ארוחת ערב כללה חצי עגבנייה בלבד. גם הקור חודר לעצמות ולא מיטיב עם הגוף המיוסר.

מרחוק נשמעים דיבורים מהוסים, כמה אנשים שהעדיפו לותר על השכיבה המציקה, וישבו לשיחת חברים סמוך למדורה שהרכיבו מכמה עצים מאולתרים.

אך נדמה שכל זה לא מפריע לאותם שומרי גבול אוקראינים לעמוד בקומה זקופה ונחושה, בידיהם מגינים ואלות, ועל ידם משוריינים שמזכירים מראות אפלים, משל עומדת מלחמת עולם בפתח או שמא פולשים מצבא זר.

כל זה אחרי ימים של סבל נוראי בגבול, בהם גשם אדיר ש'שטף' את כולם מכף רגל ועד ראש. וחום אימים ביום ללא שום צל ראוי לשמו.

אך בלב פנימה עוד נשאר משהו איתו, 'זה לא יכול להיות!' אמרנו לעצמנו, 'לא ייתכן שנישאר פה לראש השנה, בוודאי בסוף יפתחו השערים'. בכל כמה שעות הגיעה שמועה חדשה, שעוד מעט ממש כבר נוכל להיכנס. 'אולי הם אפילו יתנצלו בפנינו', חשבנו...

ברגעים שעוד נותר לנו מעט כוח, ישבנו במעין מעגל ונסינו לחזק את עצמנו. אנחנו ה'קומנדו של הרב' כך אמרנו לעצמנו. רק את היחידות הכי מובחרות שולחים בתנאים כאלו, ללא אוכל, שתיה ומקום להניח את הראש.

היה זה לאחר כמעט שבוע מאז הגעתי לגבול, כשבחלק מהימים נאלצתי לעזוב עקב שפעת חזקה שתקפה אותי, שכבתי במיטה לבד, בבית מלון בעיירה סמוכה, בלי שום תמיכה. ובלב פחדתי שמא יפתח הגבול ואני אשאר פה לראש השנה ללא שום עזרה. ובחסידי ה' שבתי לאיתני במהרה, וחזרתי לגבול לחכות לרגע פתיחה המיוחל...

'פותחים!! פותחים!!'

השעה שתיים עשרה בלילה. ולפתע משום מקום נשמעת צעקה, מאן דהוא שלא ברור מה הייתה כוונתו, הרים קול צעקה במקום: פותחים!! פותחים את הגבול!! רבותי, הגבול נפתח!! את מה שהתרחש ברגעים הבאים איש לא תאר לעצמו. מאות אנשים התרוממו בתוך עשרות שניות בודדות, תפסו את המזודה איכשהו, כשהם משאירים מאחוריהם כל מה שלא חשוב, והחלו לרוץ בבהלה ובהתרגשות עצומה אל עבר הגבול.

בדקות הראשונות לא היה ברור מה קרה, כולם הצטופפו ליד שורת החיילים האוקראינים, כשהם מצידם נבהלו כהוגן וקראו לתגבורת גדולה למקום. המהומה הייתה רבה עד מאד. במקום נוצר תור די ארוך של כמה מאות ממתנים, ואני אף שהייתי לקראת סופו. קיוויתי שכולם יכנסו, ולא תהיה הגבלה רק לראשונים ש'תפסו' את תחילת התור.

בראשי כבר חישבתי כמה שעות ייקח לנו להגיע עד לאומן, וכבר רציתי להרים טלפון לגיסי שנמצא שם כדי שיארגן לי מקום הגון לישון בו.

עברה דקה ועוד אחת ועוד... ושום דבר לא מתרחש. הקור היה נורא מאד, כולנו היינו שם בבגדים שהתאימו למזג האוויר בארץ ולא לקור של אפס מעלות, וכל הניסיונות לעטות על עצמנו עוד מעילים וחליפות מכל הבא ליד, כולל בגדי השבת, כמעט ולא הועילו.

גם באותם רגעים בהם האמנו באמת ובתמים שהגבול יפתח, לא דברנו בינינו כלום, אם מחמת אפיסת הכוחות, ואם מחמת החשש שאולי זה לא באמת. עמדנו שם כולנו דוממים, מצפים, ממתנים. ההתרגשות האדירה החלה להיסקד, ואחרי שעתים במקום החלו אנשים אט אט לחזור לאוהלים המאולתרים, ולאטובוסים מתוך לב נשבר ונכואות רוח.

חולת אהבה אני

סמוך לקו הגבול נשאר עדיין כמה עשרות אנשים. אנשים הרימו עיניים לשמים בערגה, והרגשה הכללית הייתה שהסבל הנורא הזה כבר מעבר ליכולותינו, הדממה שררה במקום העלתה בזיכרון סיפורי אימה על חוסר אונים, רעב, סבל וקור.

'עד מתי!' שאגנו בדממה ממעמקי הלב. 'פתח לנו שער בעת נעילת שער כי פנה יום'.

ערב ראש השנה תשפ"ב

אבקשה

ברכת שנה טובה ומתוקה

שלוחה בזה לכל קוראי אבקשה
ולכל העולים לציון הקדוש המתקבצים על ימי ראש השנה
ולכל אחינו בית ישראל בכל מקום שהם ה' עליהם יחיו

יהי רצון שתהא השנה הבאה עלינו לטובה שנת גאולה וישועה
שנה שנתבשר בה בשורות טובות ישועות ונחמות
בהתרוממות קרנות צדיק הדורות אור האורות
ובהתגלות אורו בכל העולמות בביאת כן דוד נצר מחלציו יצא
אליו נכספת נפשינו כל הימים יבוא ויגאלינו גאולת עולמים

חלק מההוצאות הדפסת גליון אבקשה
ראש השנה תשפ"ב
נתרמו בנדיבות ליבם של

הר"ר **בנציון שטארק** הי"ו

והר"ר **אבי קלינגר** הי"ו
להצלחת חברת

Homecore superintendents

יה"ר שיראו תמיד ברכה והצלחה
וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיהם

בברכת שנה טובה ומבורכת
כתיבה וחתימה טובה

מערכת אבקשה

חלק מההוצאות הדפסת גליון אבקשה
ראש השנה תשפ"ב
נתרמו בנדיבות ליבם של
של בעלי חברת "אזמרה"
מתחם המגורים היוקרתי באומן

להצלחת החברה

יה"ר שיראו תמיד ברכה והצלחה
וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיהם

בברכת שנה טובה ומבורכת
כתיבה וחתימה טובה

מערכת אבקשה

כזה 'אלול', לא היה מעולם!!!

רשמי מסע קצרים המספקים טעימה על קצה המזלג החל מהכיסופים האדירים בתקופה האחרונה ועד להתקבצות המופלאה על ציונו של רבינו הקדוש באומן כהכנה לראש השנה תשפ"ב כמוהם לא נשמעו ולא נראו מעולם || ברוכים הבאים ליישיבה של רבינו

י. הכהן

הם מבטיחים למה שנראה כמו 'גלות' של כמעט חודשיים. נוסעים הם בדרכים וממליצים על עצמם את הפסוק, 'ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה'... שכן אהבה תמוהה זו שוברת כל הגיון ומסקנא, מפרקת את הרגלי העולם הזה וה'חיים הטובים' של העולם הזה, וממלאת את כל המחשבה במילה אחת 'אומן'!

יש הנוסעים בגפם או עם ילד ושניים, ויש המעמיסים פקלאות לרוב ויוצאים על טפס וכל רכושם לבלות את כל חודש אב במחיצתו של רבם האהוב. הכלל, שבכל טיסה שיוצאת מארץ ישראל לקייב ניתן לראות כמה וכמה חסידים כשעיניהם בורקות מאושר על הזכייה שנפלה בחלקם.

גם בבתי הכנסיות של אנ"ש בארץ מורגשת ההידללות בכל יום ויום, כשעוד ועוד עוזבים הכל יוצאים למסע המרגש. ובינתיים ישנם גם עשרות אלפים שעדיין לא זכו, הם יושבים בארץ וממתנים לטעה הראוי לצאת איש איש כפי תהלוכות חייו והנהגת הבורא אותו.

הגיע עת רצון

לאחר תפילות רבות ביותר וכיסופים שגאו על גדותיהם הגיעה עת היציאה. עם כל אריזה של פריט והליכה לעגלון בכדי לסדר את כרטיס הטיסה וכמאמרו של רבינו הקדוש בעניין, וכל הנלווה גואה ההתרגשות בלב, הלה מסרב להאמין שאכן החלום מתגשם. חודש ימים במחיצתו של הרבי, איזה אושר! גן עדן התחתון!! מי יאמין לשמועתנו?

כבר בשדה התעופה נראים ממתנים להרשמה לטיסתנו כמה עשרות של חסידים, ובתוכם כל סוגי הכובעים, זקנים ונערים גם יחד, ממש 'קייבון' בזעיר אנפין. בסוף מגיעה ההפתעה בדמות חתן וכלה שמצטרפים אף הם בתוך ימי שבע ברכות לנסיעה, ובהמתנה לעלייה למטוס כבר אי אפשר להתאפק, ויד לוחצת יד לריקוד של 'עוד ישמע בהרי יהודה'. ומסביב הכל תמהים: 'מה אהבה היא זו המתפרצת כאן במלוא עוזו?' אך אינם יודעים כי לאותם חסידים ישנו רבי והוא חי וקיים, אם כי לא בגוף, אולם בליבם של התלמידים חי הוא, ואף יותר מאשר חייהם שלהם עצמם.

לאחר המעבר בביקורת הגבולות בקייב משתחררת לה אנתרופיה רוחה, ברוך ה' את הספיקות הרציניים כבר עברנו, זאת על אף שמניעת המוח עודנה כאן ונדרשים תפילות רבות לשובר, ולהמתיקה.

הזאת 'אומן'!?

ככל שניסנו מראש לתאר לעצמינו את המצב, המציאות בשטח גברה על כל דמיון. הכניסה להיכל ציונו הקדוש ב'מקום המוכן לו מששת ימי בראשית' הממה את כל חושינו, בשעת לילה מאוחרת ההיכל מלא מפה לפה, כשכל אחד שקוע בספרו בתחינתו או בשירתו לה'. בתוך כדי הישיבה מול הציון כשהמילים נגמרו בפה, נוצצות העיניים מדמעות כששירת כיסופים נשמעת מהחצר, ויהיו רחמיך מתגוללים, טאטע!

את ה'חצות' של אותו לילה כבר היה קשה להספיק אחרי דרך שכזו,

אב - אלול ב'א

ז'מני תשובה ממשמשים ו'באים... אלול ב'א... חסידי ברסלב שעד עתה השקיעו בעיקר בזעקות, אנחות, תפילות, בקשות ודמעות, בשדות וביערות ובכל עת מצוא, מתחילים להוריד את הכיסופים לעולם המעשה. מאות רבות של תפילות מכל הגדלים הופצו בכל ריכוזי אנ"ש, ואף עצרות תפילה נערכו במקהלות עם, בבקשה ותחינה לפני בורא שיחוס עלינו אם כבנים ואם כעבדים, ויזכה אותנו להיות נכללים בגופינו ממש בקייבון ראש השנה תשפ"ב באומן.

הרוחות ברחוב מתחילות לסעור, כן יהיה ראש השנה, לא יהיה, נאם אכן נזכה לנסוע לאומן, מתי, ואיך... ה'מדברים' כבר החלו בפעולותיהם, הללו דורשים להטיל 'הגבלות חמורות', ואחרים 'לתת את הדעת על הסכנה המתקרבת', בעוד מיעייהם של החסידים מתהפכות בקרבם לשמע כל בדל מידע שנופץ בעניין.

אך למרבה התדהמה, ואולי לא, כל הדיבורים אודות קשיים מניעות וסגירות לא גרמו להחלשת הרצון אצל רוב האנשים, ההיפך הם גרמו ללהבה אדירה, שהחלה מלחשת בכל אסיפה של אנ"ש, ובמהלך סדר יומו של כל אחד ואחד, אבא!! מה יהיה עם אומן השנה?! געוואלד!!

ובכל יום ושעה שעוברם מתברר עוד ועוד, שהסטרא אחרא שחישה ללכוד את לבם ורצונם של החסידים, נחלה מפלה מוחצת ביותר. שהרי ככל שעוברים הימים ונוקפות השעות, מתעורר לבם של התלמידים המשתוקקים עוד ועוד כלבת אש מתפרצת. שהרי 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה שבין ישראל לאביהם שבשמים, ובין יקירי הצדיק החרותים בליבו, והוא אפוי בליבם...'

בסופו של יום, מסתבר שהתפילות אכן פעלו את פעולתם ובאופן כזה שאף אחד לא תאר לעצמו. הבעירה העצומה שרחשה מתחת לפני השטח, גרמה לרבים וטובים להחליט ש'השנה בשום פנים ואופן לא לוקחים סיכונים'. בלוחות המודעות של אנ"ש כבר החלו 'שיחות חברים', שהכילו דיונים קדושים בחובת הנסיעה המוקדמת ובזהירות הנדרשת לשמה. זה אומר בכה וזה בכה, הצד השווה שבהם שרצון כולם לעשות את הדבר הנכון והראוי ביותר לפי הזמן והמקום.

כותב שורות אלו, נתון היה בעצמו בתוך הסערה האימה, כשלעיתים נדמה היה שעוד ימים ספורים כבר ייסגרו הגבולות, ואז נרכשו כרטיסים במהירות והמחירים עלו בחדות, ולאחר שעות או ימים ספורים כאשר נרגעו הרוחות, היו כאלו שהחליטו וגמרנו והיו מי שדחו את טיסתם בעוד כמה ימים קדימה.

עוד לפני תשעה באב, החלו להגיע הדיווחים מאומן על ציבור מרשים שזכה כבר להגיע לאומן, לשבת ולקונן את ה'איכה' על העלמת שם הצדיק, על ההסתרה העצומה שישנה על ה'ראש השנה של הרבי', כאשר כל צר ומשטיין מלהג ומקנטר נגדו באין מפריע.

ה'רכבת האווירית' החלה

י' אב.

טיפין טיפין החלו החסידים אורזים את המזודות ויצאים לדרך, במסירות נפש שטרם נראה כמותה, באהבה שאין לה סוף יוצאים

יום כיפור קטן בציון הקדוש ערב ראש חודש אלול

היה מלא בנועם ואור שלא מעלמא הדין, גם מרכזי השיעורים בקיבוץ 'קוליקא' ובהיכל בנימין שבציון הקדוש מבית פרויקט השיעורים של הרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל ובשיתוף מכון 'לב הנחל', שקו חיים והפליאו את עינינו.

לא נוכל שלא לסקר את ישיבת 'זכרון אלעזר' שקמה בתוך ימים ספורים בתמיכתו של הרה"ח ר' בנימין ויצהנדרל, שכל כניסה לשם ממלאה את כולך בתמיחה, איך בחורים שונים מיישבות שונות יושבים והוגים בכזו אחדות ונעימות כשחלקם הכירו אך לפני יומיים. ואחרונים חביבים התלמודי תורה' שרק למראה תמונותיהם של ילדי החמד יושבים והוגים בתורה מתמלא הלב בהתרגשות, האחד באידיש במתחם 'קרית הלינה' שפתחו את ליבם כאולם לטובת העניין. שם נראים הילדים לומדים בכזו חדווה, משל היה זה מקומם הקבוע והמוכר. ועל הטוב יזכר הר"ר וואלף שווארץ שמסר את נפשו להקמתו, ועדיין תלוי על צווארו עול החובות למימון העניין, אותו נטל על עצמו במסירות שאין כמוהו. 'תלמוד תורה' נוסף ממוקם אף הוא בהיכל אחר של הנגיד ר' אליעזר שיינער ומיועד לדוברי לשון הקדוש.

בנוסף פזורים להם ישיבות רבות נוספות באומן ובערים שסביב לה, שעלו בידד מארץ ישראל לתוככי אוקראינה, שכן הרב שגלה מגלים תלמידיו עמו. שם הוגים הם בתורתם כשהם מגיעים בקביעות מדי שבוע או כמה ימים להשתטח על הציון הקדוש בטהרה, כשחן של קדושה נסוך על פניהם בחדווה.

אַשְׁרֵי עֵין רְאֵתָהּ כָּל אֱלֹהִים, אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָהּ אֶהְלֵנוּ, בְּשִׁמְחַת קְהֵלְנוּ, אֲשֶׁרֵינוּ!

ליד: בתוך המעגל עומדים להם ה'כליזמרים' שנקלעו בספונטניות ללב המעגל, שם הם מחללים, מתופפים, מקלרנטים, מצפצפים ומה לא... ניגונים טהורים נשמעים ברמה וריקודים עם חן דקדושה ממלאים את כל ההיכל, הראש השנה שלי עולה על הכל...

בשנה שעברה היה איזה בחינה של חיסרון בקיבוץ בראש השנה, ועכשיו סיבבו משמים שיתחזק התיקון של 'רבי עם תלמידים', שהרי התאספות כזו אצל הצדיק לא הייתה מימות עולם. וכנראה שהמילה הכי נפוצה בימים אלו בקיבוץ באומן היא: 'אשרינו'!

בתוך המעגל עומדים להם ה'כליזמרים' שנקלעו בספונטניות ללב המעגל, שם הם מחללים, מתופפים, מקלרנטים, מצפצפים ומה לא... ניגונים טהורים נשמעים ברמה וריקודים עם חן דקדושה ממלאים את כל ההיכל, הראש השנה שלי עולה על הכל...

אולם תפילת ה'וותיקין' שלמחרת הזכירה את התיאורים על ה'עובדים' בקלויז של מוהרנ"ת בעברו השני של ההר. לבת אש של ממש הייתה שם, החל מ'ברכות השחר' ועד ל'עלינו לשבח'. רבונו של עולם! איך נפרדים מתענוג שכזה...

עוד בטרם שכנו הדי התפילה, נגלה לעינינו בהיכל הציון החיצוני, מחזה שלא מעלמא הדין. מעגל ענק של אנשים, מכל המינים והסוגים, אנשים שבדרך כלל לא יחלפו מילה זה עם זה, נותנים ידים האחד לרעהו בחמימות ומקפצים בעליזות של מצווה, השירה והריקודים עולים עד לב השמים...

בתוך המעגל עומדים להם ה'כליזמרים' שנקלעו בספונטניות ללב המעגל, שם הם מחללים, מתופפים, מקלרנטים, מצפצפים ומה לא... ניגונים טהורים נשמעים ברמה וריקודים עם חן דקדושה ממלאים את כל ההיכל, הראש השנה שלי עולה על הכל... כל העולם תלוי בזה... על פני כולם נסוך חיוך של שמחה של מצווה, והאהבה האדירה לצדיק נשפכת עם המילים החוצה. בך רבינו נגילה, נגילה לעולמי עולמים...

חכינו שהמעגל יסתיים כעבור כמה דקות, כדרכה של ריקוד ב'סתם יום, שנגמר כאשר צריך האדם לחזור לסדר יומו הקבוע. אולם לא כך הם פני הדברים ב'קיבוץ אלול תשפ"א', דקה רודפת דקה, ניגון רודף שיר... ולא נראה שמישהו ממחר לסיים. ההיפך, עם כל מניין שמסיים את תפילתו מצטרפים עוד ועוד יהודים לריקוד המופלא, הבעל בית מבית שאן, יחד עם ה'מורה הוראה' מבית שמש באהבה שאין לה קץ, רוקדים ומהללים: אשרינו שזכינו להתקרב לרבינו, אשרינו אשרינו!

רבי עם תלמידים

עם כל פנים חדשות שמצרפות לקיבוץ, ואפילו סתם בכל פעם כשנפגשים שניים מא"ש, עולה ומגיעה האהבה עד לב השמים. כולם משיחים בשבחו של הצדיק שרוחו נושבת עלינו, וסחפה המונים רבים למקום הקדוש הזה. 'מי שמע כזאת מי ראה כאלה', 'שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך'.

בתוך כדי שיחה נלבבת בעיצומה של פת שחרית, שח אחד החברים: הרי בתורה ה' תנינא, מביא הרבי שתיקון חמשת החושים נעשה על ידי הקיבוץ בראש השנה, וכן על ידי שיש ישיבה של רבי עם תלמידים. ואם כן אולי מכיוון שבשנה שעברה היה איזה בחינה של חיסרון בקיבוץ בראש השנה, עכשיו סיבבו משמים שיתחזק התיקון של 'רבי עם תלמידים', שהרי התאספות כזו אצל הצדיק לא הייתה מימות עולם. וכנראה שהמילה הכי נפוצה בימים אלו בקיבוץ באומן היא: 'אשרינו'!

ישיבה של הרבי

לאחר שקצת נרגעה ההתלהבות הראשונה, יצאנו לחפש את כל אותם אלפים שכבר כאן, אך קשה היה למוצאם. ישיבות רבות, כוללים, תלמודי תורה, שיעורי תורה לרבים, מכל הסוגים הוקמו כאן בין לילה או שניים לכל היותר, ומאכלסים את הצמאים לדבר ה'. הרי כל אלו מפלאיו המרובים של הצדיק הם, שאף שגופו טמון בארץ, אולם רוחו חופפת עלינו כשבסוף מתגלה איך אותה חסידות מתה חייה וקיימת לעד ולעולמי עולמים!

הצצנו לתוך היכל התורה הענק הממוקם במתחם של הנגיד ר' לייזר שיינר, שם נמצא הכולל הגדול בעולם ל'הליכה עם תורות', שהוקם על ידי הרה"ח ר' מרדכי גוטליב שליט"א. וקול התורה שהכה באוזנינו

יש עניין שנתהפך הכל לטובה!

הרה"ח ר' שאול סירוטה שליט"א

ובעיירה בעלז, לאחר ימי הסגר קשים בשדה התעופה בלבוב, ולאחר השתדלות והשקעה בגוף בנפש ובממון שלא יתוארו לנסות להגיע לרבינו הקדוש לראש השנה, לאחר רבבות תפילות ורצונות ולאחר עסקנויות בכל צד ומישור. והנה הגיע הרגע המר בו הוקפנו בגדוד חיילים אוקראיניים שהובילנו ישירות לעלות חזרה לארץ הקודש. ברגע הכי שחור בו צרב הלב יותר משריפת אש איומה ומעומק הלב השסוע פרצה הברכה 'ברוך דיין האמת' בנסיון לקבל את הסטירה האיומה הזאת בהכנעה ולא להרהר אחר מדותיו יתברך אלא להאמין שגם זו לטובה. באותה שעה היה נדמה שהכל הלך לטמיון, הכל אבד ונחרב, כל היגיעה העצומה ברוחניות ובגשמיות עלתה בתוהו חלילה.

עמוק בלב נשארה הצלקת המדממת הזאת שלא אבתה להתרפא משך כל השנה על האבידה שאינה חוזרת הזאת, מדי פעם גאו ההרגשות המרות על אותם נהרי רצונות שלכאורה לא נעשו מהם כלום חלילה. כמוכן שמיד היו מתחזקים שאין רצון טוב שנאבד ושהכל שמור לצרכים עמוקים וגבוהים יותר כפי שרבינו הקדוש בעצמו גילה, אבל בכל זאת...

חלפה כמעט שנה, הגיע ובא חודש אלול תשפ"א, שוב נשמעו הפחדות, ואז לפתע נשא הלב את הרגליים והנה אנחנו פה. קודם לכן היו ספקות, דיונים וויכוחים, סברות, אבל משאך דרכו הרגליים בחצר קדשו של הרועה הרחמן, נעלמו כל הספיקות. אין אפילו טעם להסביר או לנהל וויכוח, הנועם העליון לשהות בצל אבינו רוענו ימים ולילות ארוכים, החיות הממלאות את הלב לשבת על גדות הנחל הנפלא הנובע כאן ומטהר מיד מן המקור, משכיחים בכלל את הסיבה שבו התלבש הגורם החיצוני לבוא מוקדם, פשוט לשבת בגן עדן ולהתעדן ולהתבשם הימנו.

פתאום מגלים שיש מושג של 'אלול', מאות ואלפים גודשים כל היום וכל הלילה את חצר הציון הרוחני עשרים וארבע שעות כדוד מבעבע, ציבור עצום שפשוט יושבים ומשתוקקים ומתעלים, זה בתורתו וזה בתפלתו, זה בצעקתו וזה בריקודיו, זה בשפיכת לבו וזה במלחמתו עם לב האבן שלו. איך זה יתכן?! הלא התלהבות ראשונית אמורה להתפוגג כעבור זמן קצר, וכאן הינך רואה רק התגברות והתעצמות מידי יום, התפלות מתעלות הריקודים מקבלים חיות חדשה בכל פעם, ניצול הזמן מתגבר, רואים במוחש שבעל השדה הוא זה ששָׁרַק וקיבץ לכאן את כל אלה.

כאמור, לא באנו להסביר ולהבין, אבל נקודת האור שבוקעת בלב מכל זה היא: הנחמה!

שם למעלה,
הכל נמדד לפי
רוב הרצון. לגבי
מעלת הכיסופים
דקדושה
ומסירות
הנפש, אין זה
משנה כלל
האם הועילה
מסירות הנפש
בפועל, והאם
נצרכה. רחמנא
לבא בעי, הלב
הוא העיקר

נסתרים דרכי ה' בכלל, ודרכי הסיבות והסיבובים המתהפכים בענין ראש השנה הקדוש של הצדיק בפרט, אלו הם דברים הנוגעים לכבשונו של עולם, ראש השנה הוא סוד כמוס ונעלם ונסתר מאד, בחינת ראשית הבריאה, שהוא סוד בראשית שהוא מאמר סתום" (לקוטי הלכות, ראש השנה ו-א), רק פתי וכסיל יכול לחשוב שהוא מבין או שיש לו קצה השגה מדוע מנעו אותו אשתקד מלהגיע ולמה השנה הוא הקדים להגיע, רק בער יכול לתלות זאת בהחלטותיו שלו, יש כאן חשבונות עמוקים בתכלית העמקות אשר אין אנוש עלי חלד שיכול להשיג את קצותם, ראב"ן כותב בסוף ספר כוכבי אור שהלואי שעשרת אלפים שנה אחר התחיה יבין דיבור אחד מרבינו ז"ל כפי שידע אותו רבינו ז"ל בעולם הזה, ואם כך בכל דיבור שלו כל שכן בסוד הכי גדול ועמוק שלו שעולה על הכל.

רבינו הקדוש מגלה רבות בספרו הקדוש שהנסיעות של האדם הם חלק מתיקוני נפשו שהשי"ת מסבבם (ראה לדוגמה לקו"מ ח"א ס' מ' וח"ב ס' ס"ב ועוד), ואפילו הרצון שתוקף לפתע את האדם לקום ולנסוע לשום מקום נובע ממה שהנפש האלוקית רואה ומרגישה, "ומזה בא שלפעמים פתאום האדם נוסע לאיזה מקום ואף על פי שהוא אינו יודע מזה, עם כל זה הנפש יודעת מזה על כן בא לו רצון לנסוע לשם" (שם ח"א ר"ח), כמה עלוב לחשוב אפילו על נסיעות פשוטות שלנו שזה היה תלוי רק ברצוננו הגשמי והבהמי בלבד. וכל שכן בלי גבול ושיעור לענין הנסיעה לצדיק בכלל ולראש השנה שלו בפרט, שבנסיעה זו תלויה תקות הגאולה ואשר אפילו מהפסיעות שהולכים וטורחים כדי לשכור את העגלה (או את ספינת האויר בימינו) נבראים מלאכים גבוהים כל כך שאפילו רבינו הקדוש איחל לעצמו שיזכה לראות את אור בהירותם (ראה חיי"מ רצ"א), מרעיד ומבהיל!

כמה רדודים הם הוויכוחים והסברות מדוע פלוני נסע או לא נסע, כמה טפשי הוא לתלות זאת בסיבה או מידה פלונית או פלונית, יש כאן בעל השדה שעניני צופיות ו"הוא משגיח ומשתדל תמיד להשקות האילנות ולגדלם ובשאר תקוני השדה ולהרחיק האילנות זה מזה הרחקה הראוי, כי לפעמים צריך להראות למקורב גדול הרחקה גדולה" (לקו"מ ח"א סה).

אבל נקודה אחת שהלב נישא מאז הגענו לכאן בתחילת חודש אלול בשנה זו ניתן להביע, לא בתור סיבה והבנה על מהות המהלך הפלאי המתחולל כאן, אלא בדרך מוסר-השכל ומעיין של חיזוק, לקבל מעתה את כל ההרחקות לטובה.

היה זה אשתקד כ"ח באלול אחר הצהריים בשדה התעופה בקייב. לאחר שבועות של טלטולים בלונדון

חיידר מופלא ומיוחד במינו. על טהרת הקודש בעיר אומן

מסירות נפש מסוג אחר...

לבו בער כאש כששמע שגם השנה יש חשש מפני סגירת הגבולות, לא היה לו ספק שהוא מוכן למסירות נפש עבור הראש השנה של רבינו הקדוש, גם בשנה שעברה הוא היטלטל וסבל משך שבועות ארוכים כדי לנסות להגיע, הוא היה מוכן ומזומן גם השנה להפקיר את ממונו רווחתו ונוחותו, היה מוכן לרעב ולמחסור לנדודי שינה ולקשיי נפש, אבל כאן צצה לה המניעה שלא הותירה לו ברירה, בניו גדלו ולא היתה דרך להפקיד את חינוכם בידי מישהו אחר, ניסה בכל דרך ולא הצליח.

כאן החלה מסכת של מסירות נפש אמיתית מסוג אחר, מסירות ה'נפש' עצמה, הנפש הוא הרצון, הרצונות בערו וחתכו כאיזמל חד בלב הפצוע, כל כולו געגועים, הלב נכסף ומשתוקק, נפשו כלתה, הוא מקנא 'קנאת סופרים' בכל לב בחבריו שכבר שוהים שם, אבל לו, במציאות הנוכחית, התורה אוסרת לקום ולעשות מעשה שיפקיר את חייהם הרוחניים של בניו, האבא שבשמים אומר לא, ועכשיו זהו כבודו. כוונת אלול 'מעט בכבוד עצמו וירבה בכבוד המקום' קיבלה אצלו משמעות חדשה, לא רק מיעוט 'כבוד עצמו' בכבוד המדומה, אלא מיעוט 'רצונו זהו כבודו' גם כלפי רצונות רוחניים, אומרים לו 'המתן', אוי כמה קשה ההמתנה מורטת העצבים ורצופת הסבל, אבל כך התברר לו עפ"י דעת התורה, שכל עוד שהסכנה לסגירה מוחשית אינה 'בעין' עליו למשוך ולהמתין.

הוא מסר את נפשו ונשאר, לא רק שלא בחר בכך מחמת נוחות, אלא להיפך, הוא מתייסר וכואב, קיבל את ה'שפיכות דמים ובזיונות' מעצמו במנה גדושה, ואף על פי כן סבל והמליך את בוראו, כי כך נתברר לו שהוא רצון ה' לפי דעת הצדיק, כולו תפילה כולו רצון, אבל הוא מסר את נפשו ורצונו בפועל לכבוד הבורא ולכבוד רצון הצדיק שגזר אומר לקמוט את ספרו ככל שירצו בכדי שלא לפגוע בסעיף קטן בשולחן ערוך.

מי ימלא גודל פאר המסירות נפש מאותם חיבוי נפש ובלבולים ומניעות, הלא כך לימד אותנו רבינו הקדוש (שיחות מוהר"ן, יב): "היגיעה בעצמה והיסורין והבלבולים שיש לו מזה מחמת שרוצה וחפץ לקדש עצמו רק שאין מניחין אותו, זה בעצמו הוא בחינת קרבנות בחינת כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחא".

כאשר האדם שרוי באבלו ובכאבו ורואה רק את החורבן הכללי או הפרטי לנגד עיניו, צריך הוא שיקשור ללבו היטב שמהרע והחושך הזה עוד יתגלה אור יפה ובהיר יותר, לא להיות שקוע כל כך רק בהווה, אלא להאמין ב"הצדיק האמת שהוא מנחם הכל, בבחינת זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידיו" (לקוטי הלכות, תפילין ז-ד), 'נחמה' פירושה הכרה שיש משהו נסתר שטמון בחורבן הגדול ואשר מבטיח שלעתיד יראו שהכל היה לטובה, אפילו במעברים הרוחניים אנו מצוים מפי קדשו להאמין ולדעת ש"השם יתברך מלא רחמים וכל העולם מלא רחמנות והוא יתברך רוצה מאד בהעולם, על כן אהובי, אחי, נפשי ולבבי, חזק ואמץ מאד ובטח בשם כי לא יעזוב אותך, כי כל מה שעובר עליך הכל לטובתך ותסמוך על רחמי המרובים בלי שיעור, כי השם יתברך גדול מאד ולגדולתו אין חקר, ויש ענין שנתהפך הכל לטובה" (משיבת נפש ל"ו עפ"י לקו"מ ח"ב מ"ט).

רבינו הקדוש רצה שנתנחם גם באבל הגדול ביותר ונסתכל בראיה רחבה יותר שבסופו של דבר הקדושה תנצח והרע יצטרך לשלם תשלומי ארבעה וחמשה, ו"בכל המרירות והצער והיסורין שעוברין עליו, ובפרט ביסורי הנפש וגלותה הגדולה שהיא רחוקה כל כך מאביה שבשמים, וכל מה שמצפים לצאת מרע לטוב מתגבר הרע בכל פעם יותר ויותר, עד אשר הבעל דבר מסיתו לומר אבד נצחו ח"ו, אבל הוא צריך לנחם את עצמו בכל פעם ולהיות בכלל אסירי התקוה" (לקוטי הלכות, ביצים ה-א).

וההארה הזאת בקעה כאן במלוא עוצמתה. שוב, לא שאנו מבינים, אבל הלב מתנשא למול ההתהפכות לטובה שנעשתה כאן, בקשו למנוע ראש השנה, גנבו מה שגנבו, אבל הסטרא אחרא משלמת עתה פי כמה וכמה, "כשהסטרא אחרא מתגברת ביותר על הגניבה שגנבה מהקדושה ורוצה לבלוע אותה לגמרי על ידי טביחה ומכירה כדי שישתקע שם לגמרי ח"ו, אזי כפי מה שמתגברת ביותר, כמו כן היא צריכה אחר כך לחזור ולהוסיף מעצמות חיותה יותר ויותר כשמוציאין ממנה הגניבה שזהו בחינת תשלומי ארבעה וחמשה" (שם, גנבה ד-ה).

מי ישער את תוספת הקדושה שנעשתה כאן במשך השבועות הללו שנוספו על הערב ראש השנה הרגיל בכל שנה ושנה, מי יכול לתאר את אלפי אלפים שעות התתבודות הכיסופים והרצונות, התורה והתפילה, הצדקה והשמחה, החסד והנתינה ועוד, שנולדו אך ורק בגלל הגניבה הקודמת.

רבינו הקדוש הבטיח לרבי אבא שוחט מטשערין שהוכרח למכור את הגביע - שהועיד לרבינו - תמורת נסיעתו לראש השנה: "עבור הגביע עוד אוציא לו לה' בעל דבר' את השיניים והעיניים", בעל השדה לא ינוח ולא ישקוט, אין שום דבר שהולך לריק, כל טירחה וכל דמעה, כל כיסוף וכל רצון, כל הוצאה וכל טירחה, הכל שמור ומושגח, והיא תשולם ותוחזר בתוספת יוקר הפלא ופלא.

וזה מנחם ומחייה גם בכל שאר הטירחות והמעברים והמרירות ברוחניות, זה נותן כח להמתין ולייחל, להיות אסירי תקוה ולצפות לישועה שבוודאי תתגלה בתוספת מופלאה בלי שיעור וגבול.

ויחד עם הסמפוניה המופלאה של 'תשובה' הבוקעת עתה מהציון הקדוש על כל שלל נעימויותיה המתקוות והרב גווניות, נישאת בחלל שירת הנחמה: "וַיִּמְאֵר עָלֶיךָ הָאֱלֹהִים וְהִתְחַזְּקוּת מִלְּמַעְלָה בְּבַחֲנֵינָה פֶה אָמַר ה' מִנְּעֵי קוֹלָהּ מִבְּכֵי וְעֵינֶיהָ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ טָכָר לְפַעֲלָתָהּ וַיֵּשׁ תְּקֵוָה לְאַחֲרֵיתָהּ, וְכָל זֶה עַל יְדֵי הַצְּדִיק הַדּוֹר הַגָּדוֹל בְּמַעְלָה מְאֹד, שֶׁהוּא בְּחֵינֵי יִשְׁטָכֵר, שֶׁמְאִיר בְּכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ וּמוֹדֵיעַ לָהּ כִּי עָדִין יֵשׁ טָכָר, כְּמוֹ שֶׁאֵמַר רַבֵּנוּ זְכָרֵנוּ לְבָרְכָהּ, כִּי אֵין שׁוּם יְאִוֵשׁ בְּעוֹלָם, כִּי אֵין שׁוּם דְּבוּר וְלֹא שׁוּם צְעָקָה נֶאֱבָדֶת, אֶפְלוּ צְעָקָה מִשְׁאֵל תַּתְּחִיטֵי אֵינָה נֶאֱבָדֶת לְעוֹלָם".

מנן ומאן הוא רחימך!?

שמואל מאיר חשין

נעשה לנשמע ועשו כמנהג 'עמא פזיזא' (=עם פזיז) ובאו והשתקעו באומן הרחוקה, אך ורק כדי להגיע למטרה אחת ויחידה, שאיפת חיהם כל השנה: לזכות להיות בראש השנה באומן - - -

יפה הגדיר זאת אחד הבאים, אשר אשתקד גלה גולה אחר גולה, מארץ ישראל ללונדון, מלונדון לפינסק, ומשם אל הגבול בין בלארוס לאוקראינה: אם בשנה שעברה נסענו ממקום למקום משום "ספק ספיקא" שמא ושמא יפתחו שערי ציון ונזכה בכל זאת להגיע לאומן הסגורה ומסוגרת - הרי שהשנה נסענו הכי מוקדם לאומן, גם משום "ספק ספיקא", כי אולי גם לאחר ההבטחות והצהרות של כל הגורמים, בסופו של דבר אולי ואולי יסגרו חס וחלילה את שערי אומן...

אין לנו רוח הקודש ובוודאי לא שיח ושיג בנסתרות, אבל אפילו עיוור לא יוכל שלא לראות ולהבין כי רבינו הקדוש פועל עם אנשיו בשנה זו תיקונים אדירים, כעין "כפרה" על השנה שעברה, מתוך תשלומי כפל וארבעה וחמישה... ואולי גם בבחינת "הארץ תרצה את שבתותיה" ובשנה זו הוא פורע את כל ראשי השנה בתקופת השלטון הקומוניסטי בהם נמנעה ההשתתפות לחסידי ברסלב שהתגוררו מחוץ לרוסיה הסובייטית.

ועל דרך העבודה, לב יודע מרת נפשו, כי כנראה שרבינו רוצה "לקחת אותו בידים" לשנותו לטובה ולהקים את קומתו הרוחנית מחדש... אין כמו לשהות תקופה ארוכה כל כך בצל הקדושה, ובפרט חודש הרחמים והסליחות, סמוך וצמוד לציון קודש הקודשים - כדי להפוך את האדם לטובה בכל העניינים, ואשרי אותם המנצלים את רגעי יומי החסד הללו, למרות שכולם מעידים כי "ויהי בעיני כימים אחדים באהבתו אותה" והרגעים העילאיים הללו חומקים מבין האצבעות לבלי שוב...

בה בעת שהמוני אנשי שלומינו ממלאים וגודשים את רחובות אומן, הולכת והופכת להיות עיר יהודית וחרדית למהדרין, עומדים להם אנשים בכל רחבי העולם, תאים ומתכנשים, תמהים ושואלים, מנן ומאן הוא רחימך - מי הוא זה אותו צדיק הטמון באומן, ארום בגינה ספית מדור אריוותא (=שבגללו אתה נכנס למדור האריות) - אשר חסידי כאלו איבדו את עשתונותיהם וכבר בחודש אב ממהרים לצאת לשהות ארוכה וקשה, העיקר שלא להפסיד את קיום צוותא?!

כי מי יוכל להבין לנפשו הפצועה של חסיד ברסלב אשר זה קרוב לשנה שהוא אינו מסוגל למחול לעצמו על כך שלא מיהר לחטוף את הכרטיסים האחרונים בטיסה הגורלית של ז' אלול תש"פ, האחרונה שהצליחה להבקיע את מסך הברזל, ונאלץ בעל כרחו להשאר לימי ראש השנה במקום אחר בגלובוס, הרחק הרחק ממקור חיותו, תקוותו ומשאת כיסופיו - - -

ומשנקרתה לפניו ההזדמנות הראשונה, הוא פורש כנפים כנשר, מרחיק נדוד אל העיר אומן, שם פוגש הוא, שלא במפתיע, את שאר אלפי אלפי אנשי שלומינו, שמחשבתם נפגשה במחשבתו, וכולם עשו את הפעולה ההרואית, שעוד תרשם בהיסטוריה של חסידות ברסלב לשנות דור.

ומי שזכה להיות אצלו על ראש השנה - ראוי לו לשמוח מאד מאד - - -

המחזה שאנו רואים מול עינינו כאן באומן גורם לנו לשפוף עינים מתדהמה, ולעיתים אף לצבט בגופנו, כדי לוודא שמדובר במציאות אמיתית המתרחשת בזה העולם, ולא באיזה חזיון תעתועים או חלום באספמיא - - -

מי מילל ומי פילל כי במשך למעלה מחודש ימים יתקבצו להם אלפי חסידי ברסלב בצל הקודש, כאשר חלק גדול מהם אף הביאו איתם את כל בני המשפחה, שעזבו את כל אשר להם ובאו והשתקעו למשך שבועות רבים בארץ לא זרועה, מה שגרם לייסוד מחדש של הקהילה העתיקה והגדולה של העיר אומן, שבמשך מאות שנים היתה עיר ואם בישראל נודעה לתהילה.

ישיבות לבחורים, כוללים לאברכים, תלמודי תורה לתשב"ר, שיעורים מחזקים, הרצאות מרתקות ועוד ועוד פעולות כבירות הוקמו במסירות נפש יש מאין, כאשר גם הצד הגשמי לא נעדר ואנשי חסד מרחבי תבל נרתמו למען חסידי ברסלב והבטיחו שלא ישאר רעב וצמא באומן, כי אם לשמוע דבר ה'...

כי העיקר שבעיקרים הוא לקיים את ציווי רבינו הקדוש שזעק בנהמת לבו באחרית ימיו הקצרים עלי אדמות: מה אומר לכם - אין דבר גדול מזה - - -

כאן באומן מזכירה האוירה את אחרית הימים וימות המשיח, יום רודף יום, שבוע לאחר שבוע, כולם נקבצו באו לך, הקיבוץ הולך וגדל מיום ליום, הקשת הרבגונית של כל סוגי האנשים והקהילות, המגזרים והחוגים - הולכת, מתעצמת ומתרחבת משעה לשעה.

העין מבחינה בקצה חצר הציון כיצד אברך משי עם כתונת פסים ירושלמית יושב ולומד את התורה הזמנית בחברותא עם יהודי בלבוש שונה לחלוטין, וגיצים של התלהבות בוקעים מפייהם.

סמוך למצבת הציון עומד לו בחור צעיר, עיניו מכוסות בקונטרס תיקון הכללי, ומפעם לפעם מנגב הוא את פניו מהדמעות הזולגות מאין הפוגה. לידו יושב ישיש ואיש שיבה, ספר תהילים ענק פתוח לפניו והוא קורא פרק אחר פרק בהשתוקקות - - -

איה העט והסופר שיוכל לתאר את "השבתות אצל הצדיק" כל שבת והחן שלה, כל תפילה וההתעוררות שלה, הן בהיכלי הציון הקדוש, והן בהיכלי התפילה הפזורים ברחבי האיזור. וכשמגיע עת רעוא דרעוין, כל אחד מחפש את הפינה בה יוכל לגמוע ולהשביע את נפשו הצמאה במילין יקירין מחשובי אנ"ש הדולים ומשקים לעדרים את מי הנחל הנובע אצל המקור בעצמו...

ובפי כולם השאלה והציפיה, אם בלב פנימה ואם בדיבורי 'שיחת חברים': מה רבינו הקדוש דורש מעמנו? על מה ולמה הוא קיבץ כל כך הרבה מאנשיו שישוה אצלו תקופה גדולה וארוכה שכזו?

שכן איש לא דרש זאת מאף אחד מהבאים, אף לא מנהיג ומשפיע אחד עמד ודרש משומעי לקחו כי עליהם לקום ולהקדים את הנסיעה לאומן - ועם כל זאת עדרים עדרים באו ונקבצו לקול הרועה הגדול, הקדימו

כאן באומן
מזכירה האוירה
את אחרית
הימים וימות
המשיח, יום
רודף יום, שבוע
לאחר שבוע,
כולם נקבצו
באו לך, הקיבוץ
הולך וגדל מיום
ליום, הקשת
הרבגונית של
כל סוגי האנשים

והקהילות,
המגזרים
והחוגים
- הולכת,
מתעצמת
ומתרחבת
משעה לשעה

רופא ממחה כזה

דוד דגן

שחרית בהיכל הציון

יום להתחיל בכל עת מחדש" (שיחות הר"ן נ"א)

מי שנכנס בימים אלה להיכל הציון הקדוש, להיכלי התורה והתפילה, לא יכול שלא להתפעל מאש הקודש של הגעגועים והכיסופין לחי החיים, מכוחו של רבינו הקדוש. זה בלימוד, זה בתחינה, זה בנגינה ושירה, וזה בשתיקה, איש כפי עניינו, פליו ומידותיו.

אמת, לא תמיד השהות הארוכה הרחק מן הבית, גם במקום הקדוש ביותר, קלה היא. אך כבר לימדנו רבינו "לקרב לצדיקים בטרחה, מסתייעא מלתא טפי לעבודת הבורא" (ספר המידות, צדיק יב), כשמתקרבים לצדיקים מתוך טרחה, ההתקרבות מועילה לאין ערוך לעבודת ה'.

וכבר היה מעשה לפני דור דורים, באחד מאנ"ש דרי ארץ הקודש שנסע לאומן, והשגחת ה' סובבה שיישאר בה זמן טובא, מה שכרוך לפעמים בלא מעט עגמת נפש וטלטולא דגברא. וכה כתב לו רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה צ"ל, מתלמידי מוהר"ת המובהקים:

"...ולפרס לידי ר' אַזיק נ"י, מְכַתְּבָה קְבֻלָּתִי זָה פְּעַם שְׁנִי, וְתִדְעֵה, שְׁבָרוּךְ ה' זִנְגָתָה תְּחִיָּה וְחִמּוּתָה תְּחִיָּה הֵם בְּחַיִּים וְשְׁלוֹם, וְכָל חֲפָצֶיךָ הֵם עַל נְכוּן; וְלֹא תִדְאָגוּ כָּלֵל, כִּי מִן הַשָּׁמַיִם מְעַבְּרִים אוֹתָךְ לְהַרְבּוֹת בְּעֵתָה וְתִפְלָה לְפָנֶיךָ רַבְּנוּ ז"ל. וַיֵּהָא שְׂאֵתָה בְּצַעַר גַּם כֵּן - שְׂאֵתָה סְמוּךְ אֶצְל רַבְּנוּ ז"ל, הֲלֹא חֲסִידִים קְדָמוֹנִים בָּכָאוּ וְשָׁבוּ אֶצְל הַצַּדִּיקִים שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה שְׁנַיִם, וְהַצַּדִּיקִים הַקְּדָמוֹנִים הָיוּ עֲנִיִּים, וְגִבְדֵּי לֹא אֶכְלוּ חֲסִידִים פְּסָדֵר עַל שְׁלֹחֵנָם - רַק לְפַעְמִים אֶצְל זָה וְלְפַעְמִים אֶצְל זָה, וְהָיוּ בְּשִׁמְחָה שְׂמִיָּצְאוּ רוּפָא מִמְּחָה כְּזָה שְׁיָכוֹל לְרַפְּאֵת חֲלֵי נַפְשָׁם, וְהִסְחִיו דַּעְתָּם מִבְּיָתָם - עַד כִּי יָבֹא עֵת שְׂרַבּוּתֵיהֶם שְׁלַחוּ אוֹתָם לְבֵיתָם. וְאַתָּה רֵאָה בְּעֵינֶיךָ שְׂמִיָּה שְׂמִיָּה עֲקֹבָה - וְאַיִן שִׂים בְּרָרָה עֲתָה לְנִסְעֵ לְבֵיתָה, עַל-כֵּן הָיָה בְּשִׁמְחָה, וְתִצְעַק וְתִצְעַק לַה' יִתְבָּרַךְ בְּצַעְקָה וְזַעְקָה."

כששבים ונזכרים בצילו של מי מסתופפים אנו, ובידי איזה רופא אומן מומחה נתונים אנו, הכל מקבל הסתכלות אחרת לגמרי!

דבר כזה לא היה מזמן רבינו הקדוש. אלפים-אלפים, זקנים עם נערים, שנקבצו ובאו לחסות בצל כנפיו כבר מתחילת חודש אלול, ויש שאפילו הקדימו לנסוע עוד קודם לכן, הכל מחשש שמא כבאשתקד, שוב יסגרו השערים בפתע פתאום ולא יזכו להיות בקיבוץ הקדוש באומן.

אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאוהבים חסידיו ברסלב את רבם - בוז יבזו לו. עומק הקשר המתגלה בימים אלו, נורא הוא.

בספרים הקדושים מובאת השאלה, לשם מה ניסה הקב"ה את אברהם אבינו בעקידת יצחק, הלא בוחן כליות ולב הוא ויודע עד היכן מגעת מסירותו ויראתו ואהבתו אליו, ומה הצורך בניסיון? אלא, מתרצים, הניסיון היה רק בשביל אברהם אבינו, שהוא יידע עד כמה מוכן הוא להקריב בעבור יוצרו.

לעיתים, מנסה הבעל דבר להטיל דופי בהתקשרות לצדיק. "אינך מקושר באמת" לוחש הוא לאדם, ואף מוכיח לו זאת באותות ובמופתים, כדי לערער על עצם התקרבותו ולהפרידו ממקור חיותו. ופתאום מסובב הסיבות מביא אותך למצב שבו אתה חרד חרדה גדולה שמא לא תהיה אצלו בראש השנה, ואז אתה מבין כמה אתה מקושר עמוקות לרבי, ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.

דווקא מהתגברות ה'כוח המכריח' בשנה העברה, התגלה 'כוח המושך' ביתר שאת ויתר עז בזו השנה. אלפים שהשליכו מנגד, פרנסה, נוחות וד' אמות של ישוב דעת, והוזילו לא מעט ממון, רק כדי לא להפסיד את הראש השנה של הרבי. ובוודאי רבינו הקדוש עושה עם כל אלו בניינים נפלאים ונוראים!

שם למעלה, הכל נמדד לפי רוב הרצון. לגבי מעלת הכיסופים דקדושה ומסירות הנפש, אין זה משנה כלל האם הועילה מסירות הנפש בפועל, והאם נצרכה. רחמנא לבא בעי, הלב הוא העיקר.

ומי יודע אם לא היה זה המכוון בכל אשר עבר עלינו בראשי השנים תשפ"א ותשפ"ב. לעורר מחדש את האהבה הישנה והישינה. כי "אין טוב להיות זקן. הן חסיד זקן והן צדיק זקן, זקן אין טוב. כי צריך רק להתחדש בכל

דווקא מהתגברות ה'כוח המכריח' בשנה העברה, התגלה 'כוח המושך' ביתר שאת ויתר עז בזו השנה. אלפים שהשליכו מנגד, פרנסה, נוחות וד' אמות של ישוב דעת, והוזילו לא מעט ממון, רק כדי לא להפסיד את הראש השנה של הרבי

מימין לשמאל ר' אהרן שפירא ר' יצחק אנגל ר' אברהם שמעון בורשטיין

זכרת ימים מ

השמחה בקיבוץ הראשון באומן לאחר נפילת מסך הברזל, אוירת ההוד בראש השנה במניין שבעיר העתיקה, האש' שבערה בתפילות הקדושות בהתקבצות במירון || זכרונות מיוחדים מהאווירה המרוממת של קיבוצי אנ"ש בראש השנה לפני שנות דור ברב שיח נדיר עם זקני אנ"ש החסיד ר' יצחק אנגל שליט"א, הרה"ח ר' אהרן שפירא שליט"א והרה"ח ר' אברהם שמעון בורשטיין שליט"א || כיסופים ללא גבולות

שמואל מאיר חשין

אומן ראש השנה תש"ן

שלט שהוצב בערב ראש השנה

בית הכנסת ברסלב המחודש בעיר העתיקה בירושלים

תוך כדי הכיסופים והגעגועים לראש השנה הגדול של רביה"ק תשפ"ב, בין ההתרועעויות וההכנות האחרונות, אנו זוכים לשיחה נלהבת בביתו של זקן חשובי אנ"ש החסיד הישיש ר' **יצחק הכהן אנגל שליט"א**, ואיתו עימו הרה"ח ר' **אהרן שפירא שליט"א** (בן החסיד רבי שמואל ז"ל) והרה"ח ר' **אברהם שמעון בורשטיין שליט"א** (בן החסיד ר' נחמן ישראל ב"ר משה בורשטיין ז"ל).

בהתוועדות זו, שתלמידי חכמים מסובים בה, קשה היה לעצור אי מי מן הדוברים, רק מזכירים את הקיבוץ הקדוש, וכל אחד תורם מזכרונותיו על ההווי והאווירה הזכה בקיבוצים של אנ"ש, אם זה הקיבוץ בעיר העתיקה שבירושלים, אם זה הקיבוץ באתרא קדישא מירון, ואף זכרונות מרתקים מהנסיעות הראשונות לאומן עם התחדשות הקיבוץ לפני למעלה משלושים שנה.

נתחיל בזקן וכהן שבחבורה "וקדשתו", רבי יצחק הכהן אנגל, הרי אנו נמצאים היום בדור החדש "אשר לא ידע את יוסף", אנו חפצים לשמוע ממי שהכיר את הדורות הקודמים...

ר' יצחק אנגל: אני "הכרתי" את הדורות הקודמים?! הרי מוהרנ"ת אמר פעם על כעין זה "וכי מי הכיר את רבינו?! יוסל פארוניק?!"

היה זה כאשר ר' נחמן טולטשינ'ער התאנח פעם לפני מוהרנ"ת "אילו זכיתי להכיר את רבינו..." הרגיעו מוהרנ"ת "וכי מי הכיר את רבינו? יוסל פארוניק?" שכן כאשר רבינו היה רוצה לעבור את נהר הבוג החוצה את העיירה ברסלב, נהג להסתייע בשירותיו של אותו יוסל, שהיתה ברשותו סירה וכל המעוניין היה משלם לו והוא היה מעבירו אל מעבר לנהר. ולכן אותו יוסל היה מתגאה בכך שהוא 'הכיר' את רבינו, והרי זה נלעג להגדיר כי זה נחשב "להכיר" את רבינו...

ש. אנו מבינים כי בדורות הקודמים היו כיסופים עצומים ותמידיים אצל חסידי ברסלב לזכות להבקיע את חומות הברזל ולהגיע לציון רבינו, ובפרט לראש השנה.

ר' יצחק אנגל פונה לר' אהרן שפירא: "אביך, החסיד ר' שמואל, הרי ידוע כמה כסף והתנגעו כל ימיו, ולא הפסיק להתפלל שיזכה להגיע לראש השנה לאומן... עד שבסוף ימיו עלתה בידו כידוע - - -"

אני כשלעצמי הגעתי בפעם הראשונה לאומן לקראת ראש השנה שנת תש"נ. זו היתה נסיעה שנשארת תמיד בזכרונו ואי אפשר לשכוח אותה. השמחה הגדולה שהיתה לנו אז היתה ממש פלאי פלאים.

ר' אברהם שמעון בורשטיין: אני לא שוכח אתכם באותה נסיעה של שנת תש"נ, כאשר ראיתי אתכם מגיעים לאומן, נתתם לי תודה על כך שבמשך כל הדרך הארוכה החזקתם כל העת את הקונטרס "דרכי ציון" שהוצאתי בשעתו על כל ההנהגות בציון רבינו, אמרתם לי: "נתת לי חמימות בכל הנסיעה..."

ר' יצחק מחיך, קם ממקומו במרץ נעורים ומוציא מהארון את אותו קונטרס שהחזיק אז בידיו...

ש. כיום קשה לשער בדעתנו כיצד נראתה חסידות ברסלב במשך כל אותם שנים ארוכות ששערי ציון היו נעולים ואי אפשר היה אפילו לחשוב על נסיעה לראש השנה.

ר' יצחק אנגל: למרות כל זאת, הרי שהרה"ח ר' יצחק מאיר קורמן ז"ל היה מוציא כל שנה "כרוז" למען הקיבוץ בירושלים, שם היה מזכיר כמובן את גודל הענין להיות אצל הצדיק בראש השנה.

אמנם גם בימינו אלה אנו רואים שאנ"ש יש להם כיסופים גדולים, אבל בסופו של דבר הכל הולך אחר המניעות... כל כמה שהמניעות גדולות יותר, כך החשק וההתלהבות חזקים יותר. כשאין מניעות ההתעוררות חלשה יותר.

וכפי שראו ונוכחו כלנו לראות בשנה שעברה, כאשר עקב ההגבלות הקשות היו מניעות גדולות והחשק נעשה גדול ביותר - - -

ש. מה היו מספרים אנ"ש בדורות שעברו על הקיבוץ הקדוש באומן של אז, בימיהם של ר' לוי יצחק ור' הירש לייב ושאר ה'עובדים' בתוככי אומן?

ר' אברהם שמעון: אבי החסיד רבי נחמן ישראל בורשטיין ז"ל, מביא בספרו 'אוצר נחמני' שיחה נפלאה ממה ששמע מהזקנים בדור הקודם, שפעם אחת לפני ראש השנה כשבאו כל קיבוצי אנ"ש כל אחד מהעיריה שלו, מפולין ורוסיה ואף מארץ ישראל לאומן והתכנסו בקלויז, הרי שכרגיל היה שם קול רעש גדול מהאורחים שהגיעו ונפגשו זה עתה, ומקבלים דין מן דין נתינת 'שלום עליכם' ואף ברכת 'שהחיינו' נשמעה מדי פעם.

והנה מתוך הקהל היה אחד הזקנים מגדולי אנ"ש, שהרים עיניו וידיו בהתפעלות נוכח המחזה הקדוש הזה והתבטא בהשתוממות: "הנביא כבר אומר על הקיבוץ הקדוש (ישעיה מ"ט): 'שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך', - 'לך' בגימטריא חמישים, היינו שנקבצו לצדיק שהשיג שער החמישים. ובהמשך הרי אומר הכתוב: 'מי ילד לי את אלה, ואלה מי גידל' - 'מי' הרי גם בגימטריא חמישים, 'והביאו בניך בחצן' - 'חצן' [פירושו כנף הבגד] בגימטריא 'נחמן', ו'בנותיך על כתף תנשאנה' - 'כתף' בגימטריא 'נתן'. וממשיך הנביא ואומר: 'והיו מלכים אומניך' - בחינת 'אומן', כי במקום הזה הוא קבלת התקונים לדורות עולם - - -".

והסביר זאת אבי ז"ל: בעצם כל התיקונים של ראש

התמונה שהתגלתה. ר' לוי יצחק בנדר עם ר' יצחק מנדל

התמונה שנמצאה בהשגחה פרטית

עם כניסתנו לביתו של ר' יצחק אנגל הוא מקדם את פנינו בתמונה מרהיבת עין, שניכר עליה היטב כי שיני הזמן נגסו בתפארתה. בתמונה אנו רואים את זיו פניו המאירים של החסיד ר' לוי יצחק בנדר ז"ל עומד ליד הכותל המערבי, כשהוא משוחח בחיבה גלויה עם יהודי מבוגר שצריך להתבונן היטב כדי לנסות ולגלות את זהותו.

ר' יצחק מספר לנו כיצד מצא את התמונה בהשגחה פרטית מופלאה, וכיצד מיד לאחר מכן זיהה את היהודי איתו מדבר ר' לוי יצחק בחביבות כזו.

ובכן, היה זה בס"ה לפני שבועות ספורים, כאשר בני משפחתנו התארגנו ל"שבת משפחתית" בעיר חיפה. בבית הכנסת הסמוך התכוננו להתפלל שחרית של שבת קודש לאחר זמן קריאת שמע הראשון, ואני שמשתדל בעז"ה להתפלל לפני זמן ק"ש הראשון כמנהג אנ"ש, חיפשתי בית כנסת שמתפללים בו בשעה מוקדמת יותר.

לשמחתי מצאתי בית כנסת מסויים, שבעבר היה שייך לקהילת יוצאי אשכנז וכיום הוא נקרא "מנין אברכים". כמנהגי באתי עוד לפני התפילה כדי להתכונן כראוי, והנה אני רואה בחצר בית הכנסת מסגרת מעץ שנראית כמו תמונה ישנה. התקרבותי להתבונן ולמרהב ההפתעה אני רואה את דמותו הקורנת של ר' לוי יצחק ניצבת לפני...

שאלתי את הגבאי שם האם הוא יודע למי שייכת התמונה, שכן למיטב זכרוני זוהי תמונה בלתי ידועה של ר' לוי יצחק. הוא ענה שאם זה מעניין אותי אני יכול לקחת אותה. כך חזרתי לביתי במוציא שבת, כאשר התמונה ברשותי.

בשבת שלאחר מכן, לאחר התפילה בבית מדרשו "אור אברהם", עלעלתי קצת בספר הנפלא "אש תמיד תוקד" של הסופר ר' דוד דגן שמתאר את אנ"ש דפולין, והנה אני רואה בסוף הספר תמונה ובה רואים את אותו יהודי מבוגר... כאן "נפל לי האסימון" כאשר זהיתי שמדובר במיודענו החסיד המופלא ר' יצחק מנדל ורטנברג ז"ל מלאדז' שבפולין, שעוד זכה לקבל מר' אברהם ב"ר נחמן, ולאחר שנות מגורים בירושלים עבר להתגורר בארצות הברית שם גם נפטר בשיבה מופלגת.

השלטונות לשלטון הקומוניסטי ברוסיה התהדקו והתחממו, וכמובן שאנ"ש ביקשו לנצל את המצב הזה כדי לסדר נסיעה לאומן. הנסיעה החלה לקרום עור וגידים, אך בפתע פתאום פרצה המלחמה וכתוצאה מכך שוב התעכרו הקשרים בין המדינות ולא היה מה לדבר על קיום הנסיעה.

ש. זה בנוגע ל'סתם' נסיעה לאומן, האם לא ניסו לנסוע לראש השנה?

ר' אהרן שפירא: בשנות התש"י היה אבי מורי ז"ל מדי פעם נוסע לפני ראש השנה לקונסוליה הרוסית ששכנה בעיר רמת גן לבקש אישור או ויזה שיתנו לו לנסוע לראש השנה לאומן. הבקשה היתה נדחית אוטומטית כמובן, אבל הוא מצידו הרגיש שהוא חייב לעשות כל מה שהוא כן יכול כדי לנסוע לאומן לראש השנה. ואם אפשר לנסוע לקונסול לבקש - עושים זאת, אפילו שהתוצאה ידועה מראש, לפחות עשיתי מה שיכולתי...

ר' יצחק אנגל מגיב: הרי אביך ר' שמואל שהה תקופה ארוכה באמריקה הרחוקה - רק כדי לזכות לנסוע לאומן. בשבוע שעבר שמעתי את כל סיפור נסיעתו מכלי ראשון, כאשר הרה"ח ר' חיים מנחם קרמר שליט"א סיפר לנו בביהמ"ד את כל השתלשלות העניינים מתוך מבטו שלו, בתור תושב ארה"ב דאז וחתנו של הרה"ח ר' צבי אריה רוזנפלד ז"ל שמסר נפשו למען ר' שמואל ושאר אנ"ש.

ש. ר' יצחק, האם אתם זוכרים עדיין את הקיבוץ בעיר העתיקה בירושלים?

ר' יצחק אנגל: בוודאי ובוודאי! זכיתי כמה שנים להשתתף בקיבוץ הזה. לפי זכרוני הקיבוץ התקיים אז בבית כנסת גדול של ישיבת "עץ חיים" סמוך לחורבת רבי יהודה החסיד.

אני זוכר גם כי שנה אחת התקיים בקיבוץ ברית לבנו של ר' שמואל שפירא (ר' יוסף קדיש שליט"א), אבי הבן ר' שמואל לא וויתר על הנסיעה לקיבוץ שבמירון והברית התקיים בקיבוץ בירושלים, כאשר דוד התינוק ר' שמעון דב קרישבסקי שימש בתור שליח האב.

ש. איך זכיתם להתקרב ולהתחיל להתפלל בקיבוץ בירושלים?

ר' יצחק אנגל: אבי מורי ר' אלעזר הכהן אנגל ז"ל לא היה ידוע כ"כ בקרב אנ"ש. מוצאו מהעיר לודז' שבפולין, ולאחר חתונתו התגורר בפרנקפורט שבגרמניה. משם עלה לארץ ישראל. בתחילה התגורר כשנתיים בעיר בני ברק, אבל הוא לא היה שבע רצון מהמצב הרוחני של היהדות שם באותם ימים, לכן החליט לעבור לאיזור הכי חרדי בארץ ישראל והוא מצא זאת בשכונת מאה שערים שבירושלים, בה התגורר כמה שנים עד שעבר לשכונת שערי חסד.

באותם שנים בהם התגורר במאה שערים התקרב לאנ"ש חסידי ברסלב, שכן הוא חיפש את הטוב, את הפינה שבה יש רצינות ועובדים את ה' באמת, והוא מצא זאת אצל אנ"ש שמקום בית מדרשם שכן אז בבית המדרש של כולל 'בוקרסט' ששכן אז ברח' מאה שערים צמוד לביהמ"ד קהל יראים - משכנות הרועים.

וכאשר אני מזכיר את אבי ז"ל, יש לציין עובדה מופלאה: היה זה עוד לפני השואה, כאשר נודע לו על ירושה מסויימת שצריכה להגיע אליו. הוא קיבל אז על עצמו שכאשר תגיע אליו הירושה יתרום את מחציתה לצדקה. בינתיים פרצה מלחמת העולם השניה ושנים רבות לא היה ידוע מה עלה בגורלה. שנים רבות לאחר מכן, כאשר החלו להגיע ה"שילומים" מגרמניה, הצליח אחד העסקנים להשיב לידו את כספי אותה

ר' יצחק אנגל: תמיד חלמו לנסוע לאומן... תמיד התגעגעו וציפו ואף פעם לא התייאשו - - בעיקר היו מדברים מזה החסידים, העובדים, כמו ר' שמואל שפירא, אברהם יעקב גולדרייך ובפרט ר' שמואל הורביץ שכבר היה באומן בצעירותו והגעועים היו פורצים ממנו באין מעצור - -

ר' אהרן שפירא: באותם שנים אנשי שלומינו לא היו מפסיקים להתפלל ולהתגעגע, אך גם עשו פעולות ומדי פעם אף היו התארגנויות כאלה ואחרות לזכות להגיע בכל דרך שהיא לציון רביה"ק באומן.

מהנסיגות הבולטים ביותר אני זוכר פעם אחת בילדותי בשנת תשי"ח, כאשר התארגנה קבוצה שתיכננה לנסוע בספינה דרך הים עד לרוסיה. בין הנוסעים שכבר סידרו את רוב הסידורים ואף שילמו ממיטב כספם הדל, היו אבי מורי החסיד ר' שמואל, חברו ומחותנו ר' אברהם יעקב גולדרייך, ר' שמואל צ'צ'יק ועוד. אך ברגע האחרון הרוסים התחרטו והנסיעה בוטלה לרוב צערם של אנ"ש.

עוד נסיון התקיים בשנת תשכ"ז כאשר הקשרים בין

השנה, קשורים גם לתלמיד הגדול, כי רבינו ז"ל בנסיעתו לאומן לנטוע קדושתו לתיקון נפשות החיים והמתים, אמר בלשונו הקדוש: "נוסעים כאן נחמן נתן" (כמובא בחיי מוהר"ן ובימי מוהרנ"ת).

וכיוצא בזה היה אבי ז"ל ממליץ על תיקון העשרה מזמורים, שכבר ב'קפיטל' הראשון נרמז כן, כי הוא מתחיל בתיבת 'מכתם' ומסתיים בתיבת 'נצח', שגם הם בגימטריא נחמ"ן נת"ן, ודברי פי חכם חן.

ובעצם אמרתי פעם על ההתקבצות באומן הרי ידועה שיחת מוהרנ"ת שהתבטא: כל העולם' אומרים 'המלך', אבל ההכתרה היא באומן. ואפשר לומר בזה רמז נאה, על פי הפסוק 'והיו מלכים אומניך' - שהתגלות המלכות וההכתרה הקדושה ל'המלך הקדוש' תהא ב'אומן'... וכן הפסוק המקדים "כלם נקבצו באו" בגימטריא נקבצו באומן" בדיק.

ש. מה ראו אצל אנ"ש בארץ ישראל באותם שנים שאומן היתה סגורה ומסוגרת?

ר' יצחק אנגל: תמיד חלמו לנסוע לאומן... תמיד התגעגעו וציפו ואף פעם לא התייאשו - -

בעיקר היו מדברים מזה החסידים העובדים, כמו ר' שמואל שפירא, ר' אברהם יעקב גולדרייך ובפרט ר' שמואל הורביץ שכבר היה באומן בצעירותו והגעועים היו פורצים ממנו באין מעצור - -

ר' אהרן שפירא: באותם שנים אנשי שלומינו לא היו מפסיקים להתפלל ולהתגעגע, אך גם עשו פעולות ומדי פעם אף היו התארגנויות כאלה ואחרות לזכות להגיע בכל דרך שהיא לציון רביה"ק באומן.

מהנסיגות הבולטים ביותר אני זוכר פעם אחת בילדותי בשנת תשי"ח, כאשר התארגנה קבוצה שתיכננה לנסוע בספינה דרך הים עד לרוסיה. בין הנוסעים שכבר סידרו את רוב הסידורים ואף שילמו ממיטב כספם הדל, היו אבי מורי החסיד ר' שמואל, חברו ומחותנו ר' אברהם יעקב גולדרייך, ר' שמואל צ'צ'יק ועוד. אך ברגע האחרון הרוסים התחרטו והנסיעה בוטלה לרוב צערם של אנ"ש.

עוד נסיון התקיים בשנת תשכ"ז כאשר הקשרים בין

חיפש את עובדי ה' בירושלים. ר' אלעזר אנגל אביו של ר' יצחק

ש. כמה זמן לפני ראש השנה כבר התכוננו אנ"ש לנסיעה לרבינו?

ר' אברהם שמעון בורשטיין: אצל רבינו עצמו הרי ידועה שיחתו הקדושה שכבר במוצאי ראש השנה הוא מטה אזנו לשמוע את החזן המעורר לסליחות של השנה הבאה. וכן אנו מוצאים רבות בכתבי מוהרנ"ת שמשך כל השנה כבר מתכוננים לחודש אלול.

אספר בנימה אישית, כי לאחר שזכיתי להיות גם בשנה שעברה ראש השנה תשפ"א אצל רביה"ק באומן, הרי שלמחרת ראש השנה ביום צום גדליה, נעמדתי בכניסה לציון הקדוש ואמרתי לכל הקהל: "רבותי! הרי אנו רואים כאן את המצב, אנשים שילמו במיטב כספם והשקיעו את כל רכושם, ורוב רובם לא זכו להגיע לכאן! הבה נתכונן כבר מעכשיו לשנה הבאה, ונתפלל מעומק הלב שבשנה הבאה שנת תשפ"ב יזכו כל מי שחפץ לנסוע לאומן לראש השנה בלי שום מניעות ועיכובים!" ואמנם היתה שם התעוררות גדולה.

ש. נו, בשנים שעברו כאשר אומן היתה סגורה, בודאי היו מתגעגעים שיזכו לנסוע לראש השנה.

ר' אברהם שמעון בורשטיין: אכן, לפני שנפתחה הדרך לאומן התגעגעו כל השנה שיזכו לנסוע לרבינו על ראש השנה. כלומר, לא המתינו לחודש אב או אלול כדי להתחיל להתגעגע לאומן, אלא כל השנה כולה היתה סובבת סביב אומן. אמנם יש לזכור היטב כי באותם ימים נסיעה לאומן היתה בבחינת "על מנת שתעלה לרקיע"...

ר' אהרן שפירא מעיר: נסיעה לאומן היתה אז כל כך רחוקה מדעתנו שנוכל למעשה לנסוע, כך שבודאי לא העלינו על דעתנו שנזכה פעם להיות באומן על ראש השנה. פסגת השאיפות היתה לזכות לפחות להגיע אפילו לרבע שעה ותו לא, העיקר להספיק להגיד תיקון הכללי אחד בציון הקדוש - זה היה נחשב לנו כזכיה הגדולה ביותר.

ר' אברהם שמעון בורשטיין: אמנם מצב זה השתנה במשך השנים, כאשר החלו להתרחב סדקים כלשהם במסך הברזל, וקבוצות קטנות הצליחו לבקוע את הדרך ולהגיע לאומן. משך התחיל החסיד ר' שמואל צ'צ'יק להלהיב ולעורר את הלבבות שנזכה להיות דווקא על ראש השנה באומן, הוא היה זה שהתחיל לדבר על זה ונתן לנו את ההרגשה שאכן יתכן ועוד נזכה בחיי חיותנו ממש להגיע פעם לראש השנה באומן - - -

כמו כן יש להזכיר ולציין כי הרה"ח ר' אברהם שטערנהארץ העיד על עצמו, כי ג' פעמים ביום בתפילותיו היה מוסיף בקשה שיזכה עוד בחיים חיותו לבוא שוב על ראש השנה אצל ציון רביה"ק באומן.

בכלל, הנסיעה לאומן היתה משאלת הלב של כל חסיד ברסלב. כמעט כל החסידים היו אומרים מדי יום את התפילה של ר' יצחק ברייטר שיפתחו שערי ציון הנעולים. בדרך למירון כאשר האוטובוס היה עובר ליד שדה התעופה היו אנ"ש מתבוננים בערגה ובגעגועים במטוסים הממריאים ואומרים בקול מלא כיסופים והתעוררות: "מכאן נוסעים לאומן!" - - -

זה מזכיר לנו את השיחה שאנ"ש דפולין היו אומרים בעת אמירת ברכת קידוש לבנה של חודש אלול "עם הלבנה הזאת נזכה לנסוע לרבינו".

אחד הנוכחים מעיר באירוניה: השנה אמרו זאת כבר על הלבנה של חודש אב... לאחר שהרבה מאנ"ש הקדימו לנסוע בחודש זה...

ר' אברהם שמעון בורשטיין: אני נזכר עכשיו, כי באחת השנים נסענו לאומן לראש השנה דרך פולין,

ר' אהרן שפירא:

בשנות

התש"י היה

אבי מורי

ז"ל מדי פעם

נוסע לפני

ראש השנה

לקונסוליה

הרוסית

ששכנה

בעיר רמת גן

לבקש אישור

או ויזה

שיתנו לו

לנסוע לראש

השנה לאומן.

הבקשה

היתה נדחית

אוטומטית

כמובן, אבל

הוא מצידו

הרגיש שהוא

חייב לעשות

כל מה שהוא

כן יכול

ירושה דרך השילומים. הוא הלך להתייעץ עם רבנים מובהקים, והם פסקו לו שהקבלה שקיבל על עצמו עדיין שרירה וקיימת ועליו לתרום מחצית לצדקה.

וכך למרות שהוא היה עני ואביון שלפעמים לא היה לו אפילו להוצאות שבת כפשוטו, ולמרות שאמי ע"ה רצתה לעבור דירה, עקב כך שהתגוררו בדירת מרתף ללא חשמל ומים כראוי - הוא הרים את תרומתו הגדולה למען השלמת גג בנין ישיבת ברסלב בני ברק, וזכות זו נשארה לו לנצח נצחים.

על כל פנים, משהגיע ראש השנה הצטרף אבי ז"ל ביחד עם שאר אנ"ש בקיבוץ הקדוש בעיר העתיקה בירושלים. היו שנים שהקיבוץ התקיים במתחם של מוסדות עץ חיים בשכונת מחנה יהודה בקומה העליונה, ואח"כ עברו לישיבת חיי עולם, שם התפללו גם ביום הכיפורים.

מספר הבאים לקיבוץ בעיר העתיקה לא היה כלל במושגים של היום. אולי כמאה איש השתתפו בו. ביניהם אני זוכר את החסיד ר' אפרים ל קראקובסקי מפשעודבורז' שהיה מגיע לקיבוץ ומנסה לחמוק מכל סרך של כבוד ופרסום...

ש. מה הייתה האוירה בקיבוץ שם?

ר' יצחק אגנל: הייתי אז ילד ואני לא זוכר הרבה. אך אני זוכר את תפילתו העריבה מאד של ר' דוד שטעפער. את אנ"ש שהתפללו בקול ובמתיקות, כמו ר' משה נחום הורביץ בנו הגדול של ר' שמואל, את משפחת אנשין היקרה - ר' שמואל מאיר ובניו אי אפשר לשכוח, הם הרי הולכים תמיד עם חיוך נצחי השפוך על פניהם...

ביחד עם ר' שמואל מאיר אנשין היה חברו הטוב ר' ישראל דב אודסר, גם היה שם החסיד ר' שמחה בונם קלושיני'ער, וכמובן ר' איטשע מאיר קורמן, ר' מאיר ירבלום שהיה שתקן מטבעו, אך כשר' לוי יצחק מסר שיעור בסיפורי מעשיות, תמיד היה מוסיף ומחדש דברים נחמדים תוך כדי השיעור.

וכיצד ניתן שלא להזכיר את החסיד ר' לייב לופאט'ע - ביאלוסטוק'ער, שהיה נוהג תמיד לומר לנו בצחות לשונו: "כיצד אתה כל כך בטוח שהשם יתברך אוהב רק את הצדיקים?! אולי הוא אוהב גם את הרשעים!?" - - -

ר' יצחק אגנל בבחרותו

האווהלים בקיבוץ במירון לפני מלחמת ששת הימים

ר' יצחק אנגל

?????????
 מלמד-קלמנוביץ
 היה מדביק
 את הקהל
 בהתעוררותו,
 והרה"ח ר'
 יעקב זאב הכהן
 ברזסקי היה
 מנעים בתפילות
 היוקדת
 והמרעידה את
 הלב. אוי כמו
 רעדו איבריו
 בעת שאמר את
 ה"הנני העני
 ממעש" לפני
 תפילת מוסף,
 ממש הרגישו
 את חרדת הדין

מרת הרשב"י והקשבנו בהשתוקקות וגעגועים
 כיצד ר' קלמן מתאר לפנינו ממה ששמע בטלפון מר'
 מיכל שהעביר אליו את המידע העדכני כיצד עבר
 הראש השנה באומן על אנ"ש דרוסיה...

איזה תשוקה וגעגועים היה לכולנו שנזכה גם אנו
 להיות באומן בראש השנה. כולנו שמחנו כ"כ לשמוע
 שהיה קיבוץ באומן. ישבנו אני וכל האחים שלי עם
 עוד מאנ"ש ושמענו כיצד "רבי מיכל ממוסקבה" סיפר
 על הקיבוץ בבינתו של "רבינוביץ" באומן, שהתגורר
 מתחת לקלויז, מול ציון רביה"ק - - -

בשנים הראשונות באומן עוד מצאנו כמה מאותם
 יהודים משתתפי הקיבוץ ההוא, שעוד הספיקו
 לראות את אומן מתחדשת עם אלפי חסידי ברסלב...
 דמעות של שמחה והתרגשות שטפו את פניהם...
 ביניהם היה יהודי נחמד ותמים בשם ר' יידל, הוא
 אפילו לא היה מסוגל להתפלל כלל מתוך הסידור,
 כי לא לימדו אותו קריאה בימי הקומוניסטים, אבל
 היה יושב איתנו בקיבוץ במשך כל התפילה ובוכה
 בדמעות...

ר' יצחק אנגל מגיב בהתרגשות: ממש כמו הסיפור
 אצל הבעל שם טוב... שהחשיב את התפילות של
 המוני העם אפילו שלא היה ביכולתם לקרוא את
 מילות התפילה, רק היו מתגעגעים בשפתם שלהם,
 בבכיות ובשירות - - -

ר' אברהם שמעון בורשטיין: כמו כן הוא היה מסתובב
 בחצר הציון עם "תיקון הכללי" בידו ובוכה בדמעות
 שליש - למרות שלא היה יכול לקרוא כלל וכלל. איזה
 לב היה לו...

זכורני כי כאשר הגעתי לאומן בראש השנה תשמ"ט,
 היה זה לאחר שכבר זכיתי להיות באומן בער"ח
 אלול שלפני זה. באותה נסיעה היה אותו ר' יידל בין
 היהודים המקומיים שהגיעו לראות את הפלא הגדול
 של יהודים מארץ ישראל המגיעים לאומן. הוא כל
 כך התרגש לראות אותי עומד עם הטלית קטן בחוץ,
 עד שאחז בציציות ונשקם בערגה... תוך כדי התקרב
 אלינו ר' אברהם אנשין העטור בטלית ותפילין. ר'
 אברהם שאל אותי: "אתה יכול לומר 'שמע ישראל'?"
 "בוודאי שאני יכול" - נזעק, ומנהמת לבו קרא בקול
 רם: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" - - -

ר' יידל סיפר לנו באותו ראש השנה, שהבת שלו

כאשר אנו מנצלים את הנסיעה להשתטחות על קברי
 הצדיקים שם ואף ביקרנו במחנות ההשמדה כגון
 אושוויץ וכו'.

בין המשתתפים היה הרה"ח ר' יעקב גלנט ז"ל
 שבעבר התגורר בטשקנט שברוסיה ושנים רבות היה
 משתתף בקיבוץ המחתרתי שהתקיים באומן, והוא
 אף תיאר לנו כיצד היו מתחבאים כל ימי ראש השנה
 ומשתתפים בקיבוץ במסירות נפש של ממש.

באמצע הנסיעה נראתה הלבנה בתפארתה, ואז
 חזרתי על השיחה בשם אנ"ש דפולין, "עם הלבנה
 הזאת ניסע לרבינו הקדוש על ראש השנה". לשמע
 השיחה נעמד ר' יעקב ושלא כהרגלו סיפר לנו
 בהתרגשות, כי הוא זוכר כי באותו יום מאושר בחודש
 אלול, כאשר רכשו אנ"ש את כרטיסי הנסיעה ברכבת
 שתביא אותם לראש השנה באומן - באותו יום לא
 אמרו 'על נהרות בבל' לפני ברכת המזון כנהוג, אלא
 אמרו 'שיר המעלות' כפי שנוהגים בשבתות וימים
 טובים...

שכן אותו יום בו קנו את הכרטיסים - כבר נחשב אצל
 אנ"ש ליום שמחה וחדוה על זכייתם הגדולה - - -

**ש. באותם שנים של הסתרה, בימי הקומוניזם, האם
 בארץ ישראל ידעו אנ"ש בכלל מה קורה באומן? אם
 מתקיים שם הקיבוץ הקדוש של אנ"ש?**

ר' אהרן שפירא: באותם שנים שאומן היתה סגורה
 ומסוגרת, היו מגיעים אלינו ידיעות בדרך לא דרך. היה
 זה הרה"ח ר' יחיאל מיכל דורפמן ז"ל שהתגורר אז
 במוסקבה בירת רוסיה, ומשם היה משליך נפשו מנגד
 לארגן את הקיבוץ מאחורי מסך הברזל ותחת המגף
 הסובייטי.

באותם שנים אפילו מכשיר טלפון ביתי פשוט לא
 היה מצוי בין אנ"ש. היחיד אצלנו שהיה לו טלפון
 פעיל היה הרה"ח ר' קלמן רוזין ב"ר אליהו חיים, והוא
 קיבל דרך הטלפון את הבשורות הטובות על הקיבוץ
 שהתקיים כך וכך...

אנו נהגנו לשהות באתרא קדישא מירון מלפני ראש
 השנה עד לאחר יום הכיפורים ביחד עם עוד עשרות
 מאנ"ש שנהגו אז כך. באמצע עשרת ימי תשובה הגיע
 ר' קלמן למירון כשבפיו הידיעות המרגשות והכובשות
 את הלב לגבי הקיבוץ באומן, כולנו התקבצנו על גג

השנה. כל יום ויום אמר תפילה ע"ו מליקוטי תפילות שיזכה להיות בראש השנה אצל הצדיקים האמיתיים. ולא רק אבי, אלא כל חברות העובדים, ביניהם ר' אברהם יעקב גולדרייך ור' שמואל צ'צ'יק ועוד ועוד.

ר' אברהם שמעון בורשטיין: הם קיבלו את ההתלהבות מר' הירש לייב ליפל וכן מר' שמואל הורביץ שהיה בשעתו באומן וכשחזר לירושלים הדביק את כל אנ"ש בהתלהבותו הגדולה.

ר' אהרן שפירא: וכמוכן שכאשר התקרב ובא ראש השנה התחילו אנ"ש להתכונן בסדרי "האמירות" של ספרי רבינו ותיקוני זוהר. בקיבוץ במירון בכלל היתה התעוררות גדולה בענין זה, והיו שנים קדומות בהם אבי היה נוסע למירון כבר מראש חודש אלול...

הרה"ח ר' נחמן ישראל בורשטיין היה אומר תמיד, כי בימים שעברו היו שומעים בעת התפילה במירון תפילה נלהבת ממש, מתוך מחיאת כפים תדירה אפילו מיהודים רגילים, בעלי-בתים פשוטים. היו שומעים בחוש את ההתלהבות בעת התפילה שהיתה ממש בוערת כתנור, אפילו בעת תפילת שמונה-עשרה בלחש היו שומעים כזו נהימה מכל הציבור.

החזנים היו מעוררים את הקהל בתפילתם הזכה; הרה"ח ר' יעקב מלמד-קלמנוביץ היה מדביק את הקהל בהתעוררותו, והרה"ח ר' יעקב זאב הכהן ברזסקי היה מנעים בתפילתו היוקדת והמרעידה את הלב. אוי כמו רעדו איבריו בעת שאמר את ה"הנני העני ממעש" לפני תפילת מוסף, ממש הרגישו את חרדת הדין.

ר' אברהם שמעון בורשטיין: כפי שכבר תיאר מקודם ר' אהרן שפירא, התפילות במירון היו בוערות ביותר - "ברענענ'דיג", תפילה בוערת כזו בעוד שמתוך הקהל היו נשמעות בכיות בקול ממש, ואנחות לאין שיעור, זה הכל רתח ובעבע (-עס האט געקאכט ווי א קעסל...)

והאמת היא שיש לנו גם תיאור מזמנים קדומים יותר ע"י הגה"ק ר' נחמן מטשעהרין זי"ע שמתאר בספרו פרפראות לחכמה (תורה מ' תנינא) את מראות אומן בימיו, לפני כמאה וחמישים שנה, סביב הציון והקלויז, והדברים הנלהבים שם מדברים בעד עצמם, משל נכתבו בזמננו. וראוי לעיין גם בפרפראות לחכמה גם בשאר התורות שנאמרו בראש השנה, שיש בהם תיאורים מעניינים בין השיטים.

ש. במשך ימות השנה, היו זמנים מיוחדים בהם היה ניכר אצל אנ"ש ההשתוקקות לנסוע לאומן?

כל הנוכחים ביחד מאשרים: ביום הפורים, זה היה היום בשנה שבו הגעגועים לראש השנה פרצו את הגבולות.

ר' אברהם שמעון בורשטיין: אני זוכר בראש השנה תשמ"ט כאשר ר' שמואל שפירא זכה להגשים את שאיפת חייו ולהגיע לראש השנה לאומן, ניגש אליו חברו וידידו מנוער ר' שמואל צ'צ'יק, ואמר לו "ר' שמואל! האם אתה זוכר עדיין כיצד צעקת בפורים ללא הרף 'ליהודים היתה אורה' אורה ראשי תיבות אומן וראש השנה?!" ר' שמואל מצידו החזיר לו חיוך צופן סוד...

ר' שמואל צ'צ'יק סיפר לי אז, שר' שמואל שפירא היה צועק ומזמזם שעה שלימה את המילים אומן וראש השנה - ליהודים היתה אורה.

מענין לענין ברצוני לספר מה שהיה מספר אבי מורי הרה"ח ר' נחמן ישראל בורשטיין (ונדפס כבר בעבר): שנה אחת בפורים 'התלבש' ר' שמואל שפירא על ר' אברהם שטערנהארק ולא עזבו עד שיבטיח לו כי יזכה להיות על ציון רביה"ק באומן...

בעירה' שכבשה את הקהל. ר' שמואל מרדכי קורנבליט

הרה"ח ר' יעקב מלמד-קלמנוביץ היה מדביק את הקהל בהתעוררותו, והרה"ח ר' יעקב זאב הכהן ברזסקי היה מנעים בתפילתו היוקדת והמרעידה את הלב. אוי כמו רעדו איבריו בעת שאמר את ה"הנני העני ממעש" לפני תפילת מוסף, ממש הרגישו את חרדת הדין.

שער מעשה מבטחון עם שמו של ר' אלעזר אנגל משערי חסד

משמשת כ'מורה' בבית הספר הקומוניסטי. תמיד היתה אומרת לו: "אבא! תפסיק לדבר מיהודים! אין כזה דבר יותר בעולם! העם היהודי נגמל..." אך הוא ענה לה תמיד "זה לא יכול להיות! אם אין יהודים בעולם - אין עולם בכלל!". באותו ערב ראש השנה הרים טלפון לבתו ואמר לה: "את חייבת להגיע לכאן ולראות במו עיניך מה שמתחולל כאן באומן... בואו תראי שעדיין יש יהודים בעולם... ולא יחידים אלא כמאתיים וחמישים יהודים בלבד חסידי מקורו כמו פעם..."

ש. למעשה איזה סוג של הכנות לראש השנה ראו אצל אנ"ש 'לעובדה ולמעשה'?

ר' אהרן שפירא: אבי מורי ז"ל, כל השנה ממש לא הפסיק לדבר ולהתפלל שיזכה להיות באומן בראש

ר' אברהם שמעון בורשטיין:
לפני שנתחיה הדרך לאומן התגעגעו כל השנה שיזכו לנסוע לרבינו על ראש השנה. לא המתינו לחודש אב או אלול כדי להתחיל להתגעגע לאומן, אל אלא כל השנה היתה סובבת סביב אומן

זאת בניגון מיוחד ומטעים במילים משלו בשפת האידיש...

ר' אברהם שמעון בורשטיין: לר' שמואל מרדכי היתה כזו 'שפה' משלו: "האסטו שוין גערעדט היינט מיטן מלך?" כלומר, האם כבר התבודדת היום למלך מלכי המלכים? - - -

ש. ובשכונת שערי חסד היכן שאתם התגוררתם בשעתו, מי היו אנשי שלומינו שם?

ר' יצחק אנגל: בין אנשי דשערי חסד ניתן למנות את החסידים: ר' בנימין זאב חשין וגיסו ר' העשיל פרנקל, ר' משה רזנטל, ר' אברהם מרגליות, ר' ישעיה שיינברגר, ר' לייזר פילמר, וכן עוד רבים.

אני זוכר את סעודת ההילולא של רביה"ק בחול המועד סוכות שהיתה מתקיימת בסוכתו של ר' שלמה גבריאל מרגליות, שבנו ר' אברהם היה חסיד ברסלב, והחסיד ר' אברהם שטערנהארץ היה מדבר שם לפני הקהל במשך שעות... גם החסיד ר' שמואל הורביץ היה מגיע לשם.

אחד הצעירים בשכונה היה מתנגד לחסידי ברסלב, אך כאשר החסיד ר' יום-טוב זלוטניק בנה את בית הכנסת שלנו, אותו צעיר התנדב לעבודה זו ועזר ביצירת הביטון של הגג ועוד, ומאז היה לו קצת קשר לאנ"ש.

למרבה הצער בעת תקופת הקמת המדינה הוא נסחף עם הנוער החילוני ועזב את הדת רח"ל. לאחר המלחמה כאשר התחילו ללכת לכותל המערבי, ראיתי אותו שם ולהפתעתי הגדולה הבחנתי כי הוא התהפך לטובה ומתפלל כירא וחרד. בירתי אצל משפחתו והתחוויר שהקשר שלו לברסלב - זה מה שהחזיק אותו במשך השנים ורק כך זכה לחזור בתשובה.

ש. אנו מבקשים ברכת כהן שנזכה כולנו להיות בראש השנה אצל רבינו.

ר' יצחק הכהן אנגל: השם יתברך יעזור שנזכה כולנו להיות אצל רבינו בראש השנה, ובסוף נזכה כולנו כבר לביאת המשיח ושרבינו כבר יגיע לכאן לארץ ישראל להיות אתנו כולנו יחד בראש השנה הזה...

ר' אברהם שמעון בורשטיין: ברכנו אבינו כולנו כאחד יחד באור פני הצדיק באומן. אכ"ר.

ר' אברהם ניסה להתחמק ממנו, אבל הוא בשלו, באמרו "אם אתם תבטיחו לי - אזכה להגיע לאומן!" עד שר' אברהם ריחם עליו והבטיח לו שיזכה להגיע לאומן. אך ר' שמואל עדיין לא הרפה ודרש כי יבטיח לו שיזכה להיות "בראש השנה" באומן, וכך לא התייאש וביקש עד שר' אברהם ניאות לו והבטיח לו גם את זאת...

ואכן זכה ר' שמואל שפירא בחיים חיותו להיות ב' פעמים באומן, פעם אחת באמצע השנה, ובפעם השנייה בראש השנה האחרון לחייו בקיבוץ של שנת תשמ"ט, אשרי חלקו! וכידוע שנסיעה זו האחרונה היתה מתוך מסירות נפש ממש, הביטו וראו עד היכן מגיע החיוב על חסידי ברסלב להשתדל לנסוע לקיבוץ ראש השנה באומן - - -

ר' יצחק אנגל: כאשר מדברים על אנ"ש שזכו להגיע לאומן לאחר שנים רבות של כיסופים, אי אפשר שלא להזכיר את הרה"ח ר' יעקב גדליה תפילינסקי ז"ל שכל ימיו רצה לנסוע לאומן, וממש בסוף ימיו הקצרים זכה לנסוע לאומן, שם התחנן בדמעות שלישי ממש שיזכה לזרע של קיימא לאחר שנות נישואין רבות שבהם עדיין לא נפקד. ואכן מיד לאחר הנסיעה נפקד והוליד את בתו היחידה תח"י, ממנה זכה לדורות ישרים ומבורכים.

ר' אברהם שמעון בורשטיין: אכן, ר' יעקב גדליה נסע מתוך תקוה אמיתית שאצל רבינו יפעל זרע של קיימא. הוא היה בן שלושים ואחד בפטירתו, שנה לאחר שנולדה בתו היחידה.

ר' יצחק אנגל: בפורים, בהיותו בגילופין, היה ר' שמואל שפירא עוצר את נהגי המוניות בשכונת קטמון ופוקד עליהם "לנסוע...", "לאן?" - "לאומן" היתה תשובתו בשיא הפשטות.

ש. אנו רגילים באומן בשנים האחרונות שמגיעים יהודים מכל הסוגים ומכל העולם, האוירה בוודאי שונה ממה שהיה בזמנכם, מה היתה האוירה בשנים שיעברו?

ר' יצחק אנגל: היתה הרגשה נפלאה ונעימה, גם משום שכולנו היינו ביחד, כל הקיבוץ היה מוכר, הכרתי ממש את כל האנשים בלי יוצא מן הכלל. גם ההתנגדות לברסלב באותם ימים גרמה שהציבור החזיק את עצמו יותר ביחד.

ר' אברהם שמעון בורשטיין: העולם אומרים: שהציבור קטן יותר - כך השמחה גדולה יותר. כך גם לגבי ההתעוררות והשמחה של ראש השנה.

אמנם ישנם נקודות מעוררות גם היום. למשל תפילת מנחה של ערב ראש השנה, תפילה זו 'עוצרת' את האדם, גורמת להתעוררות גדולה וכובשת את לב כולם. זוהי הרגשה שקיימת עד היום הזה.

אחד הנוכחים מדגיש: עם כל זאת יש לציין לשבח את הקיבוץ המפואר היום שמדובר ב"ה ברבבות, מי מילל ומי פילל, והרי אין גבול לרבינו הבתים שאנו זוכים בה.

ר' יצחק אנגל ממשיך להתרפק על זכרונות העבר: החזן אצלנו בירושלים בתפילת מנחה של ערב ראש השנה היה הרה"ח ר' שמואל מרדכי קורנבליט. היה לו 'ברען' חזק שכבש את כל הקהל. הוא היה מתבודד גדול, והייתי שומע אותו הרבה בעת התבודדותו.

ר' אהרן שפירא: זכורני אודות ר' שמואל מרדכי, שחירת של שבת קודש בבוקר היה מתחיל את תפילתו מוקדם מאד במרתף בית מדרשו במאה שערים. שם היה שר את פסוקי התפילה בנעימות גדולה במשך כשעה וחצי, לדוגמא כשהגיע למילים "מנסתרות נקני, גם מזדים חשוך עבדך" היה אומר

תעודת זהות המנדטורית של ר' יצחק אנגל בשם המקצועי כתוב באנגלית תלמודיסט

”הכניסו אותו לצינוק, מכיוון שהצינוק היה צר, החל אבא לשיר ולרקוד לגובה, בהכריזו: 'ריבנו של עולם, קודם ישבתי בכלא בגלל עבירות מסחר, וכעת אני יושב בצינוק בגלל שבת!'”

להקיד לבו להקיד

”בשנים שאחרי מות סטאלין, היה אבא שולח מכתבים לחסידי ברסלב ברחבי ברית-המועצות, שיבואו להתאסף יחד בראש השנה באומן” || **הרב ישראל ברוד** שיחי' בנו של החסיד **רבי חיים בנימין ברוד** שמסר נפשו להפצת יהדות וחסידות תחת המגף הסובייטי, מספר ל'אבקשה' על דביקותו של אביו לקיום ה'כרוז' של רבינו הקי' || עובדות מפעימות מאת הרב יחזקאל ברוד ואחיותיו הרבניות גלינסקי ואסטולין על האבא החסיד הנלהב

דוד דגן

תמונות: הרב מנחם ברוד, אוסף ברגר

ר' חיים בנימין ברוד

גיבורי הרוח שמסרו נפשם על שמירת התורה והפצת יהדות תחת צלו המאיים של השלטון הקומוניסטי בברית-המועצות, ואף ישבו בבית הסוהר על כך, היה החסיד ר' חיים בנימין ברוד.

מ

הוא נולד בוורשה שבפולין, ילדותו לא עברה עליו על מי מנוחות, בגיל ארבע התייתם מאביו ר' יחזקאל, עול הבית והפרנסה נפל על כתפי אמו האלמנה, שנשארה לבדה עם בנה ושתי בנותיה. היה עליה להביא לחם לפיות עולליה ואף להשתכר כדי לשלם שכר לימוד בחיידר שבו למד בנה. אולם זמן קצר לאחר שהחלה לעבוד, נפגעה ברגליה ושוב לא יכלה ללכת לעבודה תקופה ממושכת. הילד חיים-בנימין ידע עניות מופלגת.

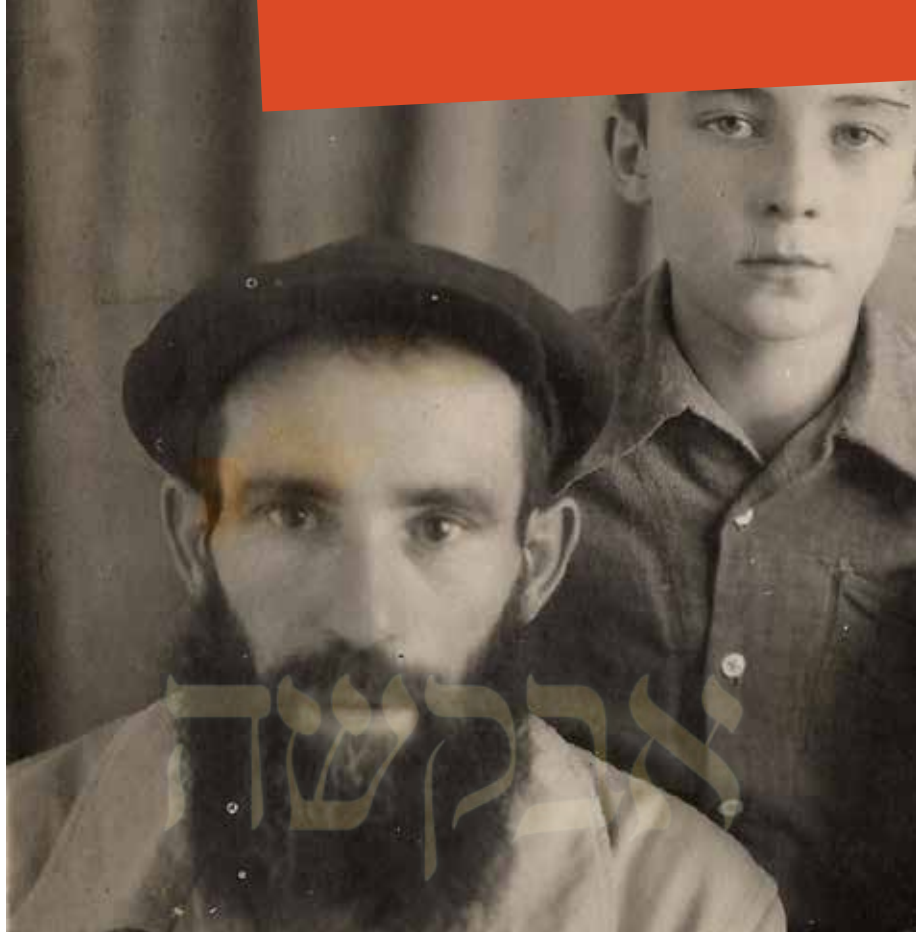
ברם, ניצוצי אור של השגחה פרטית ניבטו ממרום והאירו אל האלמנה וילדיה. כשהגיעו בנותיה לגיל שידוכין, לא היה באפשרותה לחתן אותן בשל מצבה הכספי הקשה. יום אחד נקש בדלת ביתה יהודי שעסק במכירת כרטיסי הגרלה והציע לה לקנות כרטיס, לא הועילו כל הסבריה שאין לה כל אפשרות לכך, האיש לא עזב את הבית עד שבליט ברירה רכשה כרטיס. בחסדי ה' זכתה בפרס כספי גדול, שהספיק לצורכי החתונה של הבנות ועוד נותר בידה די והותר לפרנסת הבית.

בן שמונה-עשרה היה הנער חיים-בנימין כאשר גילה באחד הימים קונטרס בשם 'תיקון הכללי', הוא עיין בו והתפעלות עמוקה אחזה בו מגדולת ההבטחה שהבטיח הצדיק

ר' ישראל ברוד

ר' חיים בנימין ברוד לפני עלייתו ארצה מבריה"מ

"זה היה מצבו של אבא כשניסה למצוא עבודה כלשהי. הוא, כמוכן, הביע סירוב מוחלט לעבוד בשבת, אך הקומוניסטים אמרו לו: 'חכה, חכה, עוד תשוב לבכות ולהתחנן אצלנו שניתן לך עבודה כלשהי, עם שבת או בלי שבת'. אבא ענה להם בנחרצות: 'אני בשבת לא אעבוד, יהיה מה שיהיה'.

"שמורים עמי הרבה זיכרונות מימי מז'יבוז'. סבי, ר' נפתלי-הרץ, היה מספר לי על העיר ותולדותיה. הוא תיאר לפני דמויות מופלאות שחיו בעיר. בימי מגורינו במז'יבוז' זכיתי להתפלל בבית הכנסת של הבעש"ט, ואף זכיתי לעלות בשמחת-תורה בעלייה של 'כל הנערים' בספר התורה שבו על פי המסורת עלה גם הבעש"ט.

אנחות שמחות

"אני מרגיש צורך לתאר מעט את אוירת החיים בבית הורי" כותב ר' יחזקאל ברוד, "כדי שהדור הצעיר יידע איך חיו אבותיהם וסביהם ברוסיה ובאיזו מסירות נפש התאמצו לחנך דור יהודי. אבי היה יהודי מיוחד במינו. הרבה לא זכיתי לבלות במחיצתו. כשהייתי ילד רך בשנים נאלץ אבא לעזוב את הבית ולנסוע למרחקים. כשהתבגרתי מעט, עזבתי אני את הבית ונדדתי בערי רוסיה. אבל אותם זמנים שהיינו ביחד נחרתו בליבי לעולמי עד. אני זוכר את עצמי ילד כבן שש או שבע. אבא יושב על ספסל ושר. הבחנתי שהוא נע מצד אל צד בתנועות חדות. על עצם השירה לא התפלאתי. הנחתי שמן הסתם הוא רעב ולכן הוא שר. אבל תמהתי לפרש התנועות החדות של גופו.

"שאלתי לפשר הדבר, והוא ענה שהוא סובל מכאבי שיניים עזים. שאלתי: 'אם כן, מדוע אתה שר?' ענה לי אבא: 'מה עושים כאשר סובלים כאבים? נאנחים. אני אכן נאנח, אבל אני משמיע אנחות שמחות. די בכך שכואב לי, לשם מה אני צריך להשרות מרה שחורה על כל הסובבים?'

"בכלל, אבא היה יהודי מלא שמחה. קרה שחלה ושכב במיטה חסר אונים, ממש באפיסת כוחות. והנה, אך נכנסו הביתה כמה מחבריו, והוא קפץ מהמיטה ויצא איתם בריקוד.

"מצבנו היה רחוק מלהיות משמח. העוני והמחסור, רדיפות השלטונות, הדאגה לחינוך הילדים ועוד כהנה וכהנה - היה בהם די והותר להשביט שמחה מהלב. אבל אבא נשאר תמיד שמח.

"פעם אמרה לו אמא: 'איך אתה יכול להיות שמח כל כך, כשיש לנו דאגות כאלה?'. אבא חייך ואמר: 'הרי את יודעת שאני אדם חלש ואין בכוחי לשאת אפילו עשירית מדאגותיי, צריכים למצוא איזה גוי בריון שיעמיס עליו את הדאגות'...

"אבא התמסר אלי מאוד ודאג לחינוכי. למעשה, עד גיל בר-מצווה הייתי הבן היחיד במשפחה (אחי הצעיר, ר' ישראל, נולד לאחר שהייתי בר-מצווה), ואבא הקדיש לי תשומת לב רבה והרבה מזמנו. הוא סיפר לי על מז'יבוז', על הבעש"ט, על האדמו"ר מאפטה, על ר' ברוך ממז'יבוז', על בעל 'דגל מחנה אפרים', ועל אישים נוספים שחיו ופעלו בעיר.

"הוא גם הסביר לי היטב את משמעות התקופה שחיינו בה. באותם ימים הקומוניסטים השתלטו על המדינה ורדפו את הדת, ורבים ממנהלי הרדיפות היו יהודים רח"ל. אבא עשה הכל כדי להחזיר בליבי את ההכרה שאין שום דבר מלבד דרך התורה והמצוות, ושצריך למסור את הנפש למען חינוך יהודי, למען שבת, כשרות ושמירת התורה ומצוותיה".

חסידי ברסלב והתחבר עמם בכל לב ונפש.

ביום מן הימים, בגודל כיסופיהם להשתטח על ציון רבינו, עשו הנער חיים-בנימין ותשעה מחבריו את דרכם לרוסיה וזכו להשתטח על ציונו של הרבי. היה זה ערב מלחמת העולם הראשונה. מאומן שלח מכתב לאמו בו ביקש שלא תדאג, כי ישוב הביתה בקרוב. אלא שבנתיים נסגרו שערי רוסיה והוא נותר באומן.

המגורים במז'יבוז'

ביום מן הימים הוצע לו שידוך מהעיריה מז'יבוז', המדוברת היתה בתו של ר' נפתלי-הרץ נכליס, שכונה ר' הערצעלע, בן למשפחה מז'יבוז'אית ותיקה ומיוחסת. ר' הערצעלע זכה להתגורר בבית בו חי ופעל מאורם של ישראל הבעל שם טוב הקדוש, ובו אף גדל רבינו הקדוש. בחדרו של הבעש"ט לא רצה ר' הערצעלע לישון, לגודל יראתו מפני קדושתו הנשגבה של המקום, הוא מילא אותו בעצים להסקה, על מנת שגם אחרים לא יוכלו לשהות שם. הדבר נודע כאשר החסיד ר' בן-ציון אפטר שהה במז'יבוז' וביקש להתאכסן בבית הקדוש ור' הערצעלע הסכים אולם בתנאי שלחדרו של הבעש"ט לא ייכנס. (כך שמע נכדו של ר' חיים-בנימין, ר' נחמן גלינסקי זצ"ל, מר' בן-ציון)

מספר ר' יחזקאל ברוד, בנו של ר' חיים-בנימין, בספרו 'אור חסידי בחושך הסובייטי':

"נישואיו של אבי היו בימים שלאחר המהפכה הקומוניסטית. מיד לאחר החתונה, כשניסה למצוא פרנסה כלשהי, נוכח שעומדות לפניו רק שתי אפשרויות - לרעוב ללחם או לעבוד בשבת. מז'יבוז' היתה עיירה קטנה, שאפשרויות הפרנסה בה היו מוגבלות למדי. עם עליית הקומוניסטים לשלטון, נתמנו קומוניסטים יהודים לתפקידי המפתח בעיירה. אפיקי פרנסה עצמאיים כמו מסחר וכדומה, לא היו קיימים, וכל מי שביקש עבודה היה חייב לעבור דרך אותם יהודים משומדים. הללו התנו תנאי אחד: עבודה בשבת.

כשראה במקום שראה יהודי, מיד היה מתעניין בדבר כשרות המזון בביתו, אם יש לו מזוזות ואם הוא מניח תפילין. שמחתו הגדולה ביותר היתה כשהיה יכול להניח תפילין ליהודי. כל-כולו קרן מאושר ומשמחה, כשעזר לאותו יהודי

הרגליים שנרפאו

את הסיפור המופלא הבא, סיפרה בתו של ר' חיים בנימין, הרבנית צביה גלינסקי, אשת-חבר להמגיד-מישרים רבי יעקב גלינסקי:

"אחי יחזקאל נולד עם רגליים חולניות, וכשגדל והיה כבר בן שלוש, לא יכול היה ללכת כשאר בני גילו. מוגבלותו הכבידה על החיים הקשים בלאו הכי, ואמא שלחה מכתב רווי דמעות ותחינה לידי אבא ששהה באומן באותו זמן, בהתחנה שיבקש אצל הרבי לרפואת הילד. לאחר שאבא קיבל את המכתב הכאוב, אסף מניין חסידים, מיהר אל הציון והתפלל בהשתפכות עצומה לרפואת בנו. כשהם סיימו להתפלל מעומקא דלבא, הוא אמר: 'דעו לכם שברגע זה בני הולך!'.

"כפי שהתברר לאחר מכן, חזרה אמא הביתה באותו זמן שאבא התפלל אצל הרבי בציון, ויחזקאל, שעד לרגע זה ישב במקומו חסר מעש, ביקש ממנה: 'אמא, קחי אותי'. ואמא, פלטה בלא שים לב: 'בוא אלי ואקח אותך על ידי'. להפתעתה, קם אחי ממקומו ופסע אליה בכוחות עצמו. הוא הבריא באופן נסי, ונודע לימים כאחד הרקדנים המשמחים את הקהל בחתונות ובשמחות. זוהי התוצאה של התפילה בציונו של הרב".

המעבר לאומן

על המעבר ממז'בוז' לאומן, סיפרה בתו של ר' חיים בנימין, מרת צביה גלינסקי:

"תחת המשטר הקומוניסטי שהפיל חללים רבים ברוח, מסר אבא נפשו לחינוך ילדיו ודאג שיגדלו יראי שמים. הוא לא הוציא עבורי תעודת לידה, כדי שלא אהיה רשומה בחוק חינוך חובה המחייב ללמוד עם הגויים.

"בשנת תרצ"ב, חויב אחי יחזקאל ללמוד בבית הספר הרוסי, ולכן עברנו לאומן - מקום אליו הרבה אבא בין כה וכה לנסוע. כדי שאחי ימשיך ללמוד בחיידר ולא ילך לבית ספר גויי באומן, הצהיר אבא שאחי צעיר

כשהוחזר לתאו עלתה במוחו המחשבה שהישיבה במאסר עד כה בוודאי היתה על חטאי ועוונותי, אבל מרגע זה ואילך הוא יושב אך ורק על שמירת מצוות ה', ומחשבה זו עוררה בו שמחה עצומה, עד שיצא בריקוד...

קברו של ר' נחמן מברסלב - נשמר אך שיכונים נבנו על בית הקברות מסביב

— זאת נח זכורנו —

בית-הקברות באומן שביוסיה, שבו סמוכות עצמותיו של רבי נחמן מברסלב זצ"ל, נהרס כלייל ועליו הוקמו שיכונים עירוניים. רק קברו של ר' נחמן נשאר בשלמותו ועליו שומרי ארזה אוקראיני - על-כך נודע ביהושע מפו של ר' דוים בנימין, משרידי חסידי ברסלב שבחסידי.

ר' חיים בנימין, מסר כי אנה להשיגות על קברו של ר' נחמן מברסלב זצ"ל שבאומן ואמר שם את פשרת מסוקי, חוקן וכללי, כמנהגם של חסידים ברסלב. כן סיפר ר' חיים בנימין, המתגורר אצל חותנו בבני-בויק, כי בראש-השנה האחרון נאספו על אף הקשים הרבים ואחרי מאמצים על-אנשיים, קיבץ לעני מניין חסידים שהגיעו מפרנקים רבים שביוסיה, כדי להתפלל בנחת על קברו של רבם. מוכר ציוות ר' נחמן באחרית ימיו: 'אני הוצא לראותכם אנצלי בראש-השנה, וכן אמר: 'כי מי שישתטת על קברו אסילו יהיה בשוקו של גיהנום כמאותו הוציא אותו נשם'...

קברו של רבי נחמן, שנבנה לפני 110 שנה, נשמר בשלמותו ועליו שומרי ארזה אוקראיני. השומר היום את ביתו ליד הקבר ופסל בו תוך גילויי דאגה בלתי רגילה לשלמותו.

האחרון שהגיע לארץ לפני רבי חיים בנימין ושהספיק להשתטת על קברו של ר' נחמן מברסלב, היה רבי נחמן מברסלב המספר על עליית ר' חיים בנימין ארצה

כתב העת מכ"א באב תשכ"ב המספר על עליית ר' חיים בנימין ארצה

כיון שמנדל היה כבר בן 5, התעורר הצורך לשלוח אותו ל„חדר“. מובן מאליי, כי השלטון נות הקומוניסטיים לא הירשו את קיומם של „חדרים“ וישיבות והם סגרו את כולם על מנעול ובריה. אולם באומן, עירם של חסידים ברסלב, קיימו החסידים „חדר“, שפעל בסודי סודות.

סיפורו של החיידר באומן, כפי שהופיע ב'שיחות לנוער' - ליובאוויטש כסלו תשל"א

מכפי גילו"

היתה סיבה נוספת לעזיבת מז'בוז' לטובת אומן, כפי שמספר הבן ר' יחזקאל:

"נוסף על מצוקת הפרנסה שמו השלטונות את עיניהם על אבא והחלו לחשווד בו כי הוא עוסק בפעילות דתית 'אסורה'. הוא ניסה להתחמק מעיניהם, אך כשהבין שהם מחפשים אחריו, החליט להימלט מהעיר. עול הפרנסה נפל בעיקר על אמא. לפעמים היה אבא מצליח לשלוח מעט כסף הביתה. מצבנו החמיר והלך, וכשנוכח אבא שבמז'בוז' אין שום סיכוי למצוא מנוחה ופרנסה, ארז את מיטלטליו ועבר לאומן. זו כבר היתה עיר גדולה יותר והיו לו שם יותר מכרים. הוא העריך ששם יוכל למצוא פרנסה שאינה חשופה לעיני השלטונות ושאינה כרוכה בחילול שבת.

"עברנו ממז'בוז' לאומן כשהייתי בן שמונה. החוק ברוסיה של אותם ימים קבע, כי כל תושב חדש חייב להירשם במשרדי העיר החדשה, ולמסור את כל פרטיו האישיים - מהיכן בא, מתי הגיע לעיר, כמה נפשות יש במשפחה וכדומה. על פי הנתונים שנמסרו היה התושב החדש מקבל תעודות רשמיות. לא היו לשלטונות כלים לאמת את הנתונים, והם רשמו כפי שהצהירו לפניהם."

על מסירות נפשו של ר' חיים בנימין לחינוך ילדיו, מספר בנו:

"אבא 'הצעיר' אותי בשלוש שנים, והודיע שאני בן חמש בלבד. זאת, משום שילד בן שמונה חייב ללכת ללמוד בבית-הספר הממשלתי, אבל ילד בן חמש פטור מחובה זו. כך קונים שקט לכמה שנים, ולאחר מכן - ה' יעזור. את אחותי רייזל, שהיתה מבוגרת ממני בשלוש שנים, 'ביגר' אבא בכמה שנים, לגיל שבו כבר אין חובת לימודים בבית-הספר.

"עברו שלוש שנים. למדתי ב'חדר' המחתרתי המקומי, בלא שהתעוררו בעיות מיוחדות. אבל כשנעשיתי בן שמונה על פי הרישום במשרדי העיר

ילדים פליטי שואה במחנה עקורים בגרמניה

הרב אברהם אליהו מייזעס, בברית בביהמ"ד ברסלב במאה שערים

בשקט - אבל הוא תמיד רץ אל אביו וכל אבא שומע את שפת בנו.

"וכך אמר לי אבא: 'אתה מתחיל עכשיו את חיך בעולם הזה ואתה רואה באיזה מצב אנו חיים. עליך לזכור, שיעבור עליך מה, תמיד עומדת לפניך אפשרות לפנות אל הקב"ה ולבקש ממנו כל מה שאתה צריך, כבן המבקש מאביו. אם תיקלע אי פעם למצב של סכנה, אמור את שמך ואת שם אמך ובקש מהקב"ה שיושיעך'."

"דבריו אלה של אבי נחרתו עמוק בליבי. נזדמן לי כמה פעמים, במצבים של סכנת נפשות ממש, להשתמש בעצה-סגולה שנתן לי ואכן ראיתי את ישועת ה', כפי שאספר בהמשך.

"אבא היה יהודי בעל לב זהב. שום דבר לא היה קשה בעיניו כשעמדה על הפרק עשיית טובה ליהודי. כשראה יהודי, מיד היה מתעניין בדבר כשרות המזון בביתו, אם יש לו מזוזות ואם הוא מניח תפילין. שמחתו הגדולה ביותר היתה כשהיה יכול להניח תפילין ליהודי. כל-כולו קרן מאושר ומשמחה, כשעזר לאותו יהודי לכוון את רצועות התפילין על זרועו וראשו. ולהזכיר, מדובר ברוסיה של הימים ההם.

"לפעמים נאלץ לעזוב את הבית ולשהות במוסקבה. הוא היה מסוגל לנסוע מקצה אחד של מוסקבה לקצה השני כדי לקנות עוף, למסרו לשחיטה, ולהביאו לבית יהודי, כדי שיהיה בו מטבח כשר. בשביל הדברים הללו השקיע כוחות עצומים.

"שנים רבות התמסר בכל ישותו כדי להביא יהודים לידי הנחת תפילין, לבישת ציצית, תפילה וכדומה. היה מגייס סכום כסף, קונה תפילין, ציציות, סידורי תפילה ויוצא למסעות במחוזות רחוקים. היו לו יעדים שאליהם נסע, שם מצא יהודים והשתדל שיקיימו מצוות. לאחד מכר את התפילין ולחברו נתן אותן במתנה בתוספת מטבע להוצאות הכרחיות..."

ראש השנה בין כתלי הכלא

לא פעם אחת הושלך ר' חיים-בנימין ברוד לכלא בשל פעילותו הנלהבת להפצת יהדות. את ראש השנה תרצ"ה בילה בין כתלי בית הסוהר. והוא לא היה העצור הברסלבר היחיד אז. במכתבו של החסיד ר' לוי-יצחק בנדר מאומן, מיום ה' תשרי תרצ"ה, אל גיסו ר' הירש-לייב ליפל שעלה לא מכבר לארץ הקודש, הוא מספר לו על הראש השנה האחרון באומן ועל ר' חיים-בנימין היושב בכלא:

"ראשית אכתוב לכם מראש השנה, ברוך ה' הזכרתם אתכם על ציון הקדוש ערב ראש השנה הקדוש, וגם בעת התפילה, וגם בעת האכילה, כי היה בפה מקורב שלך מהעיר 'קאלאש', שמו גבריאלי, לייבל מכיר אותו היטב, אתם אכלתם אצלו, הוא עוד זוכר את הדיבורים שלך.

"ברוך ה', היו ב"ה מקורבים חדשים, הרבינו ב"ה בריקודים, וגם היינו על הציון הקדוש כמו כל שנה, ואדמו"ר ז"ל יעשה מה שמוטל עליו לעשות. והרצונות והכיסופים מהמקומות שאי אפשר לבוא על ראש השנה - גם כן יודע אדמו"ר ז"ל, בבחינת 'ולוקח נפשות חכם'.

"...גייסי יקירי, חשוב עצות, ובקש מה', שהשם יתברך יעזור שאזכה לבוא לארץ ישראל הקדושה. כי אנחנו 'סוחבים' עדיין בקושי את התלאות, אבל הילדים... אוי! אוי! מר! מר! עשו מה שניתן לעשות, והשם יתברך יגמור.

יהרי היית עכשיו בהתוועדות. ראית איך בכה ר' יענקל דוראוויצער? הוא משתוקק לנסוע אל הרבי שלו ואינו יכול, אבל אני יכול לנסוע אל הרבי שלי. ואבא לקח את מעט הבגדים שהכין לו ויצא לאומן..."

(ובעצם כבר היית בן אחת-עשרה), התחילו להגיע לביתנו מכתבים שהורו להורי לרשום אותי לבית-הספר.

"אבא התבטא פעמים רבות, שכל עוד הוא חי, ילד שלו לא ילך לבית-ספר ממשלתי. בתי-הספר הללו היו בתי-ספר ממש. המורים היו קומוניסטים יהודים רח"ל, שהשקיעו מאמצים רבים להחזיר כפירה בכל ילד ולהפכו לקומוניסט נאמן. שמעתי שזקני חסידי ברסלב פסקו, שאם חס ושלום לא תהיה למישהו ברירה והוא ייאלץ למסור את בנו לבית הספר הממשלתי - יתאמץ לרשמו לבית ספר של גויים ולא לבית הספר היהודי קומוניסטי, מכיוון שזה הגרוע מכל.

"שנה קודם לכן, כשהיית בן עשר (שבע לפי רישומיהם) והורי כבר ידעו שבשנה הבאה יתחילו הצרות, החליטו שהפתרון הטוב ביותר יהיה לשלוח אותי לעיר אחרת, שבה לא יוכלו השלטונות להציק לי. אם ישאלו עלי, יאמרו שאינני נמצא בעיר, ואילו בעיר שבה אהיה, לא ידעו השלטונות על קיומי.

"הורי החלו לחפש לי מקום שבו אוכל לשהות וללמוד. ידידים המליצו לפני אבי לשלחני לחרקוב. ואכן, נראה היה ששם אוכל ללמוד במנוחה. השלטונות לא הציקו שם יתר על המידה, ובעיר פעלו 'חדרים' מחתרתיים שבהם למדו ילדי ישראל תורה.

"כך עזבתי בגיל עשר את הבית ונסעתי עם אבא לחרקוב. מכאן החל סדר הנדודים והמסעות שלי. בשנים הבאות אגמא מרחקים ברכבות ואנדוד ימים ולילות מעיר לעיר, כשאני משאיר את הבית הרחק מאחורי."

ילד תמיד רץ לאבא

"אחד הדברים שאבא דיבר איתי עליהם היה" - מספר ר' יחזקאל ברוד - "שכל יהודי הוא בן יחיד אצל הקב"ה ויהודי צריך להתנהג עם ה' כפי שילד מתנהג עם הוריו. טבעו של ילד, שכאשר יש לו בעיה כלשהי, הוא מיד רץ לאבא. פעם בבכי, פעם בצעקה, פעם

אל"ש בציון רבינו בימי מסך הברזל

שאבא כבר שוחרר. הייתי בטוחה שהרבי יהיה מליץ יושר ויעזור, ולכן בכיתי וצעקתי...

"פתאום הגיעו כמה מאנ"ש אל האהל ואמרו לי: 'ילדה, כאן זה בית קברות. כעת הולכים להתפלל ערבית ועליך ללכת הביתה. את לא יכולה להישאר כאן. חזרי לאמך'.

"לא רציתי לעזוב את הציון, כי רציתי להתפלל עוד, ואז אמרו לי שוב החסידים: 'שמעי בקולנו ולכי הביתה. את רוצה להישאר כאן לבד עד שיבואו הגויים?' הקשבת לדבריהם אך ביקשתי 'עוד קצת'. 'למה?', הם שאלו. 'כי אבא נמצא בטורמע. הרוסים רוצים לשחררו והוא צריך לחתום על השחרור, אבל שבת עדיין. הוא לא יחתום כל עוד לא יצאו שלשה כוכבים. כשיחתום וישוחרר, אוכל ללכת הביתה להגיד לאמא שאבא שוחרר'.

"הם הביטו בפליאה אחד בשני, ושאלו אותי: 'את מאמינה במאת האחוזים שאבא ישוחרר?', ואני אמרתי: 'מאה אחוז!' שוב הביטו זה בעיני זה ובררו את רצינותי, ואמרתי בביטחון: 'אבא יחתום במוצאי שבת ואז ישוחרר, ולכן עלי להתפלל כאן עוד'. 'נו, אם

"בקש מה' עבור חיים בנימין, הוא יושב בכלא, ולא היה על ראש השנה הקדוש.

" ארבעה אנשים מאנשי שלומינו יושבים במאסר; הרב מאסטער, ושמואל אלי', וחיים בנימין, ונחמן ליבורסקי - אחיו של ישראל. כל זה בגשמיות 'בית אסורים', אבל ברוחניות - הרבה הרבה נתפסים בבית האסורים!" (המכתב בתרגום ללשה"ק, נדפס ב'מטמונים' עמ' קלו)

ריקוד שמח בכלא

"במשך השנים נאסר אבא כמה פעמים ביד השלטונות" מספר בנו ר' יחזקאל, "בחסדי ה' ישב תמיד תקופות קצרות וניצל מציפורניהם. פעם, בהיותו במוסקבה, נאסר ביום שישי והושלך לכלא. חבריו הבריכו מיד לבית המשפחה באומן: 'אבא לא מרגיש טוב ואושפ' בבית-חולים'. המשפחה הבינה מיד במה מדובר וחרדה גדולה אחזה אותה.

"לאחר חקירה קצרה הגיעו השוטרים למסקנה כי אין הוא האיש שהם מבקשים. זה היה כבר שבת בבוקר והשוטרים הורו לאבא לחתום על טופס שחרור ולצאת לחופשי. אבא סירב: 'שבבת אינני חותם'. 'מה, אתה גם אדוק?!', התנפל עליו הסוהר בחמת זעם. אך מאומה לא הועיל לו. אבא בשלו: לא חותם שבבת.

"הסוהר נדהם. דבר כזה לא ראה מימיו - אדם שמסרב להשתחרר מהכלא הרוסי. הוא החזיר את אבא לתא כלאו בתקווה שימהר להתחרט, ואז גדלה השתוממותו שבעתיים: אבא פתח בניגון ויצא במחול נלהב.

"אחר כך סיפר, כי כשהחזר לתאו עלתה במוחו המחשבה שהישיבה במאסר עד כה בוודאי היתה על חטאיו ועוונותיו, אבל מרגע זה ואילך הוא יושב אך ורק על שמירת מצוות ה', ומחשבה זו עוררה בו שמחה עצומה, עד שיצא בריקוד...

"הסוהר ניסה שוב לבקשו להשתחרר, אך אבא העמיד פני תימהוני ואמר: 'מה אתה רוצה? כאן טוב לי. יש לי פינה להניח את ראשי ופרוסת לחם לשבור את רעבוני. אני רוצה להישאר כאן'. ראה הסוהר שיש לו עסק עם אדם בלתי רגיל, הניח לו ושאל: 'ומתי תוכל להשתחרר?'. השיב אבא: 'בערב, אחרי שייראו שלושה כוכבים. אז אצא לרקוד עם הירח'...

"וכך היה. בערב נכנס הסוהר לתאו ואמר שכבר יצאו שלושה כוכבים. רק אז הסכים אבא לחתום ולצאת מבין כותלי הכלא.

"כשהגיע לבית ידידיו, היה מלא שמחה והודיה לה', ואמר שלאחר הניסים שקרו לו, הוא בטוח שמישהו מבני המשפחה 'דפק על השולחן' בציון קברו של רבי נחמן מברסלב. ואכן, התברר שאחותי צביה בילתה את כל היום על הציון, כשהיא שופכת את מר לבה ומתפללת לשחרורו של אבא".

אבא ישוחרר!

וכך סיפרה לימים הרבנית צביה גלינסקי ע"ה:

"הייתי בת עשר. זה היה בשבת, עמדתי משך שעות צמודה לחלון האהל, ואמרתי לרבי: 'הייליגער רבי, אתה יודע שאמא חולה וחלשה ואבא בטורמע (=כלא), מה יהיה? אתה הרי לא רוצה שנלך לעבוד בשבת כדי שיהיה לנו אוכל...!'. הייתי לבד. בכיתי והתחננתי, כדי שאוכל לשוב הביתה ולבשר לאמא

בנסיעות
לאומן, אף
לא אחד
מאנ"ש העז
להניח תפילין
בפרהסיה
ברכבת.
יחיד היה ר'
חיים-בנימין
ברוד, שהניח
תפילין בגלוי
ללא מורא,
באמרו: "אני
כבר מבוגר
ומה יעשו לי"

"חדר' חשאי, שאליו שלחו את ילדיהם. היינו הולכים ל'חדר' באותה שעה שבה הלכו הילדים האחרים לבתי הספר הממשלתיים. כך קשה היה להבחין כי פנינו מועדות למקום אחר. זה היה ממש בבחינת 'הם רצים ואנו רצים'."

"בבוקר, לפני היציאה ללימודים, הייתי טועם משהו בבית, וזו הייתה 'ארוחת הבוקר' שלי. נוסף על כך הייתה אמא מציינת אותי בדבר מאכל כלשהו בשביל שעת הצהריים, כדי שלא אצטרך לשוב הביתה באמצע היום ולמשוך תשומת לב מיותרת."

"ראינו עד כמה אמא מתענה וסובלת, וחשנו בליבנו רחמנות גדולה עליה. לכן קיבלנו את מצבנו באהבה ולא התלוננו על העוני והמחסור. בוקר אחד, הייתי אז כבן חמש-שש, העירה אותי אמא כרגיל. היא אמרה לי שברצונה לבקש ממני משהו, אבל לפני כן עלי להבטיח לה שאמלא את בקשתה. מובן שהבטחתי."

"אמרה אמא: 'עכשיו אין לי בבית מאומה להאכיל אתכם, ממש אין כלום בבית. אני מבקשת ממך שתלך בכל זאת ל'חדר', ואני מקווה שבמשך השעות הקרובות אלווה ממשיהו כמה פרוטות לקנות לך לחם ואביא לך ל'חדר'."

"זו הייתה תקופה של רעב כבד. אפשר לומר ש'התרגלנו' שלא לאכול. פה 'הרווחנו' לילה בלי ארוחה ושם 'הרווחנו' יום בלי ארוחה, וכך 'חסכנו' הרבה ארוחות. בימים ההם אנשים פשוט רעבו ללחם, רחמנא ליצלו. באותו בוקר הייתי רעב מאוד, שכן גם בלילה הקודם לא אכלתי. אבל הבנתי את המצב. השבתי שאני מסכים והלכתי ל'חדר'."

"ב'חדר' התפללנו תפילת שחרית ואחר כך התחלנו ללמוד. ניסיתי להתעלם מהרעב הצורב, אבל ככל שהתקדמו השעות הרגשתי שכוחותיי אוזלים והולכים. ניגשתי ל'מלמד' ואמרתי לו שאיני מרגיש בטוב. נראה שרעבוני היה ניכר על פני, וה'מלמד' הציע שאלך הביתה. הלכתי אפוא לביתי."

"ביתנו שכן על גבעה קטנה, והדרך מה'חדר' הביתה עברה במעלה הגבעה. אני זוכר את עצמי מקפץ בדרכי הביתה, ופתאום נקטע זיכרוני וברגע הבא אני זוכר את עצמי שוכב על הארץ רטוב כולי ממים."

"התברר, שמרוב רעב וחולשה התעלפתי בדרך הביתה. השכנים, שראו אותי מתמוטט, רצו אלי מיד וספלים של מים בידיהם ועוררו אותי מעלפוני."

"אחר כך שאלה את אמא שכנה, שהיתה גם ידידה קרובה שלה: 'הרי ידעת שהילד לא אכל זמן רב והוא רעב וחלש. לשם מה שלחת אותו בבוקר ל'חדר', יכולת להשיג קודם קצת לחם ולשלוח אותו בצהריים,

את כל כך בטוחה שאבא ישוחרר, הישארי כאן, הם אמרו."

"חיכיתי שייצאו שלשה כוכבים, הודיתי לה' ולרבי, והלכתי לבשר לאמא שאבא כבר שוחרר. הייתי בטוחה בשחרורו ללא שום ספק."

"באותו זמן, הגיעו הרוסים אל אבא בכלא, וביקשו ממנו לחתום על שחרור. אבא סירב, ואמר שאיננו חותם בשבת. הרוסים כעסו: 'בנוסף לכך שהפרת את חוקי המדינה ועסקת במסחר, אתה גם יהודי דתי?!', ובתוך כך הכניסו אותו לצינוק ושמנו לפניו לחם ומים. מכיוון שהצינוק היה צר, החל אבא לשיר ולרקוד לגובה, בהכריזו: 'ריבונו של עולם, קודם ישבתי בכלא בגלל עבירות מסחר, וכעת אני יושב בצינוק בגלל שבת!'"

"הרוסים התבוננו ב'משוגע' שרוקד בצינוק, וביקשו להחתימו על מסמך שחרור. אבא סירב ואמר שאיננו רוצה להשתחרר. יש לו לחם ומים והוא איננו חותם בשבת. הרוסים הגיעו מדי כמה דקות לשכנעו לחתום, אך אבא המתין לצאת השבת, שר ורקד, וביקש מה' בזכות הרבי שישוחרר."

"הרוסים שאלו: 'מתי כן תרצה לחתום ולצאת לחופשי?' ואבא השיב: 'אחתום כאשר הלבנה תצא ותרקוד'."

"הרוסים שהגיעו בצאת השבת, לא יכלו לשאת עוד את 'שגעונו' וביקשו להיפטר ממנו. אבא חתם על המסמך, וכשאמר שאין בידו כסף לנסיעה, הם אף נתנו בידו כסף לנסיעה. אבא הגיע לבית של אחד מאנ"ש, ושלח מברק לאומן, בו כתב על שחרורו. כשראו אותי החסידים באומן, שאלו: 'נו ילדה, מה נהיה עם אבא?', ויכולתי כבר לענות להם: 'הנה, הגיעה טלגרמה שאבא שוחרר'."

יום של לימוד תורה

"אמי הייתה באמת עזר כנגד אבי" מספר ר' יחזקאל ברוד, "היא קיבלה באהבה את הסבל הרב שהיה כרוך בחיי מסירות הנפש של אבי. מעולם לא התרעמה על העוני והמחסור, ולא התלוננה כשראתה את אבי מתמסר למען הזולת, בעוד הוא ומשפחתו סובלים מחוסר אמצעי מחיה מינימליים. אמא הייתה אשה מלאת אמונה, וכך חינכה אותנו - לאמונה בה' ובעבדיו הצדיקים וליראת שמים טהורה."

"לאחר המהפכה הקומוניסטית נסגרו כל ה'חדרים' והישיבות. אולם הורים יראי שמים דאגו להפעיל

או אף לוותר על יום לימודים ולהשאירו בבית!?

"ענתה אמא: 'אני לא מוכנה לשאת על כתפי את האחריות לכך שבגללי לא הלך הילד ל'חדר' בתקופה זו, שבה כל יום של לימוד תורה לא יסולא בפז'..."

החיידר המחתרתי באומן

סיפורו של ר' יחזקאל ברוד והחיידר המחתרתי באומן, התפרסם בירחון 'שיחות לנוער' - ליובאוויטש, כסלו תשל"א, כשהוא מוכנה 'מנדל', כדי שלא לגרום בעקיפין נזק לקרוביו או ליהודים אחרים שעדיין נותרו בברית-המועצות:

"מנדל היה בן 5, כאשר הבולשיביקים כבשו את עיר מולדתו מז'בוז' עירו של הבעל-שם-טוב. בעיר הונהג משטר קומוניסטי תקיף ובשביל היהודים החלה תקופה, שבישרה צרות צרורות. היהודים השתטחו על קברו של הבעש"ט וביקשוהו שיעורר רחמים עליהם בשמים, כדי להקל את מצבם הקשה. אולם הגזירה נחתמה כבר והיהודים התנסו בניסיונות קשים: האם ייכנעו לשלטון התקיף והאכזרי, שהשתדל לשרש כל רגש דתי, תוך שימת דגש מיוחד על הילדים, או שלא ייכנעו ויילחמו על שמירת היהדות, מתוך מסירות נפש.

"אביו של 'מנדל' היה מאלה שלא רצו להיכנע. כאשר שללו השלטונות את כל מקורות הפרנסה המקובלים של היהודים, כגון מסחר וכו', נאלצו האנשים ללכת לעבוד, כדי להביא לחם לפי הטף. אולם העובדים נאלצו לחלל שבת וחג ועבור יהודים דתיים לא היה בידי השלטונות להציע עבודה. מי שלא רצה לעבוד - שירעב.

"אביו של 'מנדל' אמר, כי הוא מעדיף למות מרעב, יחד עם אשתו וילדיו ולא יחלל את השבת. ואכן סבלה המשפחה חרפת רעב. אולם כמה זמן יכול אב לראות את פניו המצומקות של ילד הרעב ללחם? הוא החליט, איפוא לעבור יחד עם משפחתו לעיר גדולה יותר, שבה יוכל אולי למצוא פרנסה כלשהי, מבלי להיות תחת עינה הפקוחה של המשטרה החשאית (ה.נ.ק.ו.ד.), דבר שהוא בלתי אפשרי בעיירות הקטנות.

"העיר אומן אינה רחוקה ממזיבוש, אולם היא עיר הרבה יותר גדולה. לקח איפוא אביו של 'מנדל' את משפחתו ועבר לגור באומן. בנוגע לפרנסה הוא כבר הסתדר כאן איך שהוא, אולם כיון ש'מנדל' היה כבר בן 5, התעורר הצורך לשלוח אותו ל'חדר'. מובן מאליו, כי השלטונות הקומוניסטיים לא הרשו את קיומם של 'חדרים' וישיבות והם סגרו את כולם על מנעול ובריח. אולם באומן, עירם של חסידי ברצלב, קיימו החסידים 'חדר', שפעל בסודי סודות. בחדר זה התחיל ללמוד גם 'מנדל' הקטן. ועד כמה שהוא היה קטן, הוא ידע והבין כי הוא צריך להיזהר ולהישמר, שאנשים זרים לא יידעו על קיומו של ה'חדר', ועל העובדה שהוא לומד בו.

"בחיידר באומן למד 'מנדל' עד גיל 11, אז נאלצו לסגור את החיידר, לאחר שסוכנים חשאים עלו על עקבותיו וניתנה פקודה לחסל אותו. ההורים הוזהרו בהזרה חמורה, כי אם עוד פעם ייתפסו ב'פשע' שכזה, הם ייענשו במאסר או אפילו יישלחו לסיביר.

ר' חיים בנימין עם חתנו ר' זלמן לייב אסטולין ונכדו דוד

"מענתה החלו סוכני הממשלה לשים עין גם באומן על היהודים הדתיים. על פתיחת חיידר חדש לא היה מה לדבר והאפשרות היחידה היתה, שהאבות ילמדו עם בניהם בעצמם. אולם אביו, שנאלץ להיות טרוד בפרנסה, לא היתה לו כל אפשרות ללמד את בנו תורה. לקח אפוא את בנו והעבירו לעיר גדולה יותר - לחרקוב. כאן פעל חיידר חשאי ו'מנדל' החל ללמוד בו. אביו גם סידר לו לאכול 'ימים' - כמו בחור ישיבה - כל יום אצל מישהו אחר. לאחר מכן נסע אביו למוסקבה, כדי לנסות את מזלו ולחפש פרנסה בעיר הבירה ולקח עמו את בנו.

הילד נמלט דרך החלון...

"אולם השלווה לא ארכה זמן רב. עד מהרה התרגשה ובאה על יהודי ברית-המועצות גזרה חדשה: כל הילדים הוכרחו ללכת לבתי הספר הממשלתיים, לאחר שהופעל מה שנקרא 'חוק חינוך חובה'. לגבי הילדים היהודיים היתה זו צרה צרורה. בבתי הספר הממשלתיים הלעיטו את מוחותיהם של הילדים הצעירים בתעמולה קומוניסטית ובשנאה לדת ולימדו אותם להתייחס בחשדנות ובבוז אפילו להורים שלהם.

"יתר על כן, הילדים היהודיים הוכרחו לשבת בבית-ספר בגילוי ראש, ולמלא כריסם ב'תורה' הקומוניסטית. מובן של'מנדל' לא היה חשק רב לבקר בבית-ספר שכזה ואמו אפילו לא חשבה לשלוח אותו לשם. אולם באותה שנה, תרצ"ה, פתחו השלטונות במסע כפייה, כדי לבצע את החוק ככתבו וכלשונו. מפקחים מטעם השלטונות החלו סובבים בבתים, כדי לאלץ את ההורים לשלוח את הילדים שלהם לבית הספר.

"ויהי היום ומנהל בית הספר בכבודו ובעצמו בא אל אמו של 'מנדל', כדי לשכנע אותה שתשלח את הבן לבית הספר. כאשר המנהל דפק בדלת, נמלט 'מנדל' החוצה דרך אחד החלונות האחוריים. עוד באותו לילה ליוותה אותו אמו לתחנת הרכבת, קנתה לו כרטיס ושלחה אותו לקייב."

במוסקבה

בתו של ר' חיים-בנימין, מרת צביה גלינסקי, סיפרה: "העוני והדלות בביתנו הותירו את הבית קר מאוד, והילדים היו רעבים ומוטרדים. פניתי כילדה לאחותי הגדולה 'נלך' לציון ונבקש. אני מבטיחה לך שהרבי יעזר, וכאשר נשוב לאחר התפילה, נמצא בית חם, מרק ושמיכה."

"יצאנו אל השלג והכפור, וצעדנו בקושי אל הציון. התפללנו שה' ימלא את צרכינו, וכששבנו הביתה גילינו כי אחת מהדודות שלחה לביתנו עצים להסיק בהם את הבית, שמיכה, מרק חם ומצרכים נוספים. התברר שכאשר ראתה הדודה את השלג הכבד נערם לגובה רב, היא נזכרה באחותה ובילדיה הזקוקים בוודאי לעזרה. גרנו ליד הציון" הוסיפה הרבנית גלינסקי, "והייתי הולכת לשם כל יום כמעט."

"במלחמת העולם השנייה, המצב היה קשה מאד ועזבנו את אומן, נסענו לכפר ליד מוסקבה, וגרנו בביתו של ר' נתן קוק (בתו של ר' נתן נישאה לימים לרבי שמעון ברגשטיין שהקים את ישיבת ברסלב בבני-ברק).

"ר' נתן קוק שימש כשוחט ומוהל במוסקבה, ואבי עבד בבית חרושת שבו לא חויבו לעבוד בשבת. הרוסים גייסו אזרחים לחפירת בורות ותעלות במלחמה נגד הגרמנים, ויהודים רבים נתפסו בלא הודעה מוקדמת ונשלחו לחזית או לסיביר. הורי נאלצו לברוח מהכפר, והצטרפו לאחותי הנשואה שהתגוררה במרחק 100 ק"מ מאתנו. אחי למד בישיבה בגרוזיה, ואני שהייתי בת 14 נותרתי בבית משפחת קוק, כשהאחריות על אחותי ואחי הקטן מוטלת על כתפי.

"חששנו מהגויים והתחבאנו במרתף הבית שבו אוחסנו עצים להסקה ותפוחי אדמה. בני משפחת קוק ברחו מהבית מחשש שיגויסו, ולביתם נכנסו חיילים שבישלו לעצמם הרבה אוכל. ביקשתי מגוי שעבד במטבח שיתן לנו אוכל, והוא נתן לנו תפוחי אדמה, לחם וסוכר, וכשרצה לתת לנו בשר, סירבתי.

"כשהיטלר ימ"ש התקרב לאזור מוסקבה במהלך הפלישה הגרמנית הגדולה לרוסיה, נמלטו תושבי הכפר, ואני החלטתי שאם ה' רוצה

אולם בטוב לבו לא חשב על הסכנות, אלא היה מאושר שהוא יכול לעזור ליהודים.

"אינני יודע בדיוק כיצד הופרה השלווה הנפלאה הזאת. יתכן שהיתה הלשנה או שמנהל המחלקה סתם חשד בדבר מה. לילה אחד הופיע המנהל פתאום בבית-החרושת ומצא שם את כל החבורה. את ספרי הקודש החרים ומסרם לג-פ-או, לבדיקה, שמא זו ספרות אנטי-מהפכנית. את האנשים פיזר מיד. ולאבא הודיע, שהוא מפוטר בו במקום.

"בימים ההם, כשפיטרו אדם מעבודתו, היו צריכים להכין טופס שבו נרשם כמה זמן עבד באותו מקום, מתי פוטר ומהי סיבת הפיטורים. המנהל, שכעס מאוד על הפרשה, רצה לכתוב בטופס שאבא אדם חסר אחריות ואי אפשר לסמוך עליו בשום דבר.

"האיש היה יהודי ואבא החל להתחנן ולבכות לפניו: "איך אתה יכול לעשות דבר כזה ליהודי? הלוא כשטופס כזה ברשותי לא אוכל למצוא שום עבודה. רחם עלי, הרי יש לי אשה וילדים!"

"לבסוף נענה המנהל וכתב, שסיבת הפיטורים היא 'אי התאמה לצורכי המפעל'. כך היה יכול אבא למצוא משרה אחרת.

"אני יכול לנסוע לרבי שלי"

"בכלל, אבא היה יהודי בעל רגש רב. כל דבר נגע ללבו. אני זוכר שנה אחת (בשנת תרצ"ב או תרצ"ג) כשהייתי במוסקבה, והגיע יומא דפגרא, כמדומני י"ט בכסלו, אמנם אבא לא היה חסיד חב"ד, אבל היה קשור מאוד עם חסידי חב"ד והתפעל ממסירות נפשם למען שמירת גחלת היהדות. הוא אמר לי שצריך לנסוע למקום שבו מתועדים חסידים.

"נסענו למלחוקה, עיירה מאחורי מוסקבה. היה שם קהל חסידים ובראשם ר' יענקל' מאסקאליק (שכינויו היה יענקל' דוראוויצער). בשעת ההתוועדות התחיל פתאום ר' יענקל' לשיר את הניגון הידוע: 'אז דער אויבערשטער וועט געבן געזונט און לעבן, וועלן מיר פארן צום רעב' (כשהקב"ה ייתן בריאות וחיים, ניסע אל הרבי). הוא שר ובכה בכי נרגש, שפרץ מכל נימי נפשו.

בית מדרשו המשוחזר של הבעש"ט במזיבוז' מבחוח (אוהלי צדיקים)

שנחיה, נחיה בכל מקום בו נהיה, ונוותרתי בכפר עם משפחות גויות בודדות בלבד.

"שכבנו מתחת לשמיכות, בכינו והתפללנו, ולא ידעו אם נחיה בעוד שעה... קראנו קריאת שמע כאילו זו הפעם האחרונה שאנו קוראים. הורינו, שהיו רחוקים, דאגו לנו מאוד, ואמי לא יכלה לשאת את הריחוק מילדיה.

"בדרך לא דרך היא הגיעה אלינו לכפר הנטוש, וכששמעתי דפיקה בדלת, לא יכולתי להאמין שאראה את אמי לנגד עיני. אמי שהגיעה לקחת אותנו למוסקבה, ניסתה להשיג רכבת כלשהי, אך הרכבות היו מלאות עד אפס מקום, הן לא עצרו בתחנות, והגיעו רק לעתים רחוקות. עמדתי משך שעות על הפסים ונופתי בידיים, כדי שאם תגיע רכבת, היא תעצור.

"לאחר יום שלם ומתיש, כאשר כוחותיי הלכו ואזלו, עלינו לרכבת. הנהג ברשעותו סגר עלי את הדלת, אך נתליתי בה והצטרפתי לנסיעה כשאני מותשת לגמרי ונאחזת בקושי בחיים.

"כשהגענו למוסקבה, הרגשתי שאינני שורדת, ושאני זקוקה לנס שיחזיק אותי בחיים. לפתע ראינו שוטר והתחננו שייקח אותנו לאיזשהו מקום כדי להתאושש. הוא הביא אותנו לחדר המשטרה שהיה חמים ואפשר לנו מנוחה. נחתי חסרת אונים על הספסל, עיני עצומות לפני אל הקיר.

"השוטר יצא וסגר אחריו את הדלת כדי שחבריו לא ירעו לנו, ושב אלינו עם כיכר לחם ותה חם. אמא חילקה לילדיה לחם ותה, אך לי היא לא נתנה, כי חשבה שנרדמתי. השוטר הביט באמא בעיניים נוקבות ואמר לה שרק בגלל הילדה הזו, והתכוון אלי, הביא את הלחם והתה, שכן הילדה הולכת למות ועליה לקבל בדחיפות מזון ומשקה חם.

"אמא הגישה לי לשתות ולאכול, והאיש נעלם כלא היה... כך, בדרך נס, עזבנו את הכפר המסוכן, חיינו ניצלו ושבנו להתאחד עם הורינו." (גיליון קורות ביתנו, ניסן תשע"ד)

הכנסת אורחים תוך סיכון עצמי

"בראשית שהותו במוסקבה" מספר ר' יחזקאל ברוד על אביו, "מצא את פרנסתו ממשרת שומר של בית-חרושת. משרה זו היתה בבחינת מציאה ממש. עמדת השמירה היתה בין כותלי בית-החרושת. שם היה חם ונעים, וכך מצא גם עבודה, גם קורת-גג וגם פינה שקטה שבה היה יכול לעסוק בתורה ובתפילה.

"באותם ימים הגיעו למוסקבה יהודים מכל קצווי המדינה. הם באו למטרות שונות - לצורכי פרנסה, לסידורים שונים, להשגת אישורי יציאה וכדומה. המזון לא היה בעיה קשה במיוחד. תמיד אפשר היה להיכנס לחנות ולקנות חתיכת לחם או דבר מאכל אחר כלשהו. אבל השינה היתה בעיה קשה - לא היה היכן לישון.

"אסור היה להכניס הביתה אנשים בלי לרשום אותם במשרדי השלטונות. לכן חששו התושבים להכניס אנשים הביתה. גם לו רצו, לא היה היכן להשיכם לישון, כי ליהודים במוסקבה היו אז דירות זעירות, של חדר אחד או שניים, וכשוט לא היה מקום לאורחים.

"כשנודע לאנשים שאבא שומר בתוך בית החרושת, החלו לבקש ממנו עזרה. בא יהודי ואמר: "אני סובב והולך בלילה הקר בחוץ ואין לי היכן להניח את ראשי. אתה חייב להכניסני פנימה". מובן שאבא לא יכול היה לסרב. הוא סיכם אתו, שכאשר יקיש כמה נקישות מוסכמות על הדלת, יפתח לו את השער ויכניסנו. וכך היה.

"השמועה עשתה לה כנפיים. בא עוד אחד ועוד אחד, וכעבור זמן כבר נאספה מדי לילה קבוצה נכבדה של יהודים שמצאו להם מקום לינה מעולה בבית-החרושת.

"כשמתאספים יהודים, רוצים גם לאכול. מישהו השיג סיר חשמלי ובישלו בו ביצים או תפוחי אדמה, וערכו סעודות. כך התגבשה שם חבורת יהודים שהיתה מסודרת מבחינת מזון ומקום לינה, ונשאר רק לדאוג לצד הרוחני של החיים. מדובר היה ביהודים שומרי תורה ומצוות, והם הביאו גם קצת ספרים. נעשה שם כעין בית-מדרש קטן.

"אבא ידע שהוא מכניס עצמו לסכנה חמורה. הוא מפר את אמון הממונים עליו וגם מסתכן באשמת ניהול פעילות יהודית מחתרית.

למד בחיידר המחתרתי באומן. ר' יחזקאל ברוד ז"ל בנו של ר' חיים בנימין

אוזבקיסטאן, המצוי הרחק מעיני ה'בולשת' כמו גם מחזית המלחמה. בעיר טשקנט פגשו בעוד פליטים יהודים רבים וביניהם חסידי ברסלב שהתרכזו שם.

העיר טשקנט הייתה מחולקת לרובעים. ברובע בו התגורר ר' חיים-בנימין, שנקרא שכונת 'בישאגטש', התגוררו כמה משפחות יהודיות, ביניהם חתנו ר' זלמן-לייב אסטולין, משפחת ר' דוד גייסינסקי, כמו כן חסידי חב"ד נודעים כמו בני משפחת קרוגליאק, הרב שמעיה מרינובסקי, ר' לויק פרסמן ועוד. היתה בין כולם הרגשה של משפחה גדולה, של אחים לצרה.

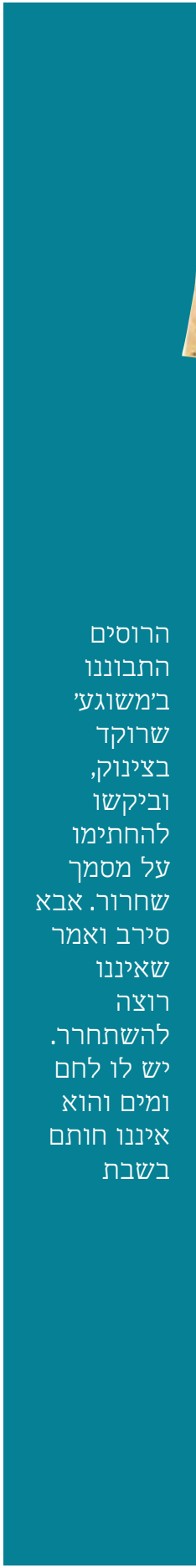
בית הכנסת הרשמי היה באזור אחר של העיר, כמה תחנות נסיעה באוטובוס. אליו היו הולכים בעיקר בימות החול. בשבתות העדיפו להתפלל במניין פרטי שהתקיים באחד הבתים. הסיבה הייתה בשל המרחק הרב מבית הכנסת. כמו כן חששו ממלשינים בבית הכנסת. בזמנים אלו, בהם חיו בפחד מתמדי, העדיפו כמה שפחות להיות חשופים לסוכני המשטרה.

"באחד הימים" סיפר ר' זושא גרוס, "כשהיינו בבית הכנסת, צדו עיניו של ר' זלמן לייב אסטולין אדם בלתי מוכר עטור בטלית ובתפילין, והוא מתערה בקרב המתפללים. ר' זלמן לייב שהבין תיכף לשאיפותיו של האיש, חשש שמא לא הבחנו בו ולא נזהרנו מספיק. מיד עבר על דינו ותוך כדי תפילתו אמר בקול את הפסוק 'שתולים בבית ה'. אנו הבנו תיכף את כוונתו..."

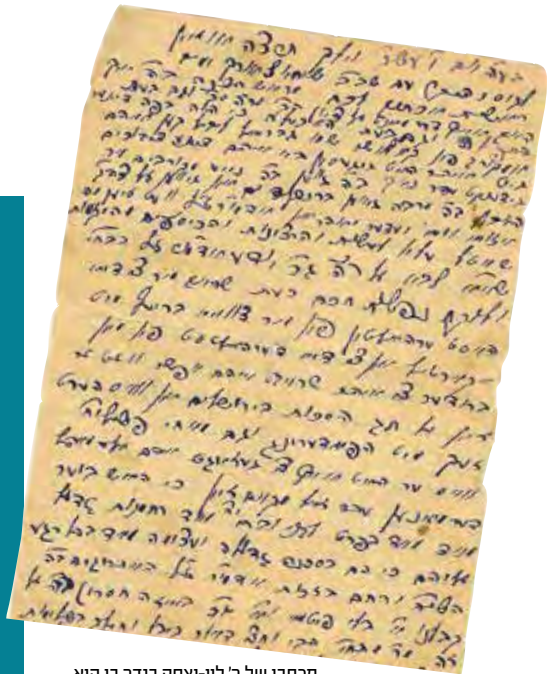
בטשקנט עסק ר' חיים-בנימין בהפצת יהדות ולימד תורה בחיידר שהוקם ברחוב פרופסיוני.

משפט בראש השנה

מספרת בתו של ר' חיים-בנימין, מרת רייזל אסטולין: "אחת הפעמים שאבא נאסר היתה בשנת תש"א. בימי המלחמה, כאשר המשפחה שהתה בטשקנט, אבי התפרנס ממכירת תרופות בשוק השחור. יום אחד הגיע אליו יהודי פולני והתחיל לסחור עמו. אחותי צביה חשדה באיש, ואמרה לאבא שהוא חשוד בעיניה. אך מאחר שלא יכלה לבסס את תחושותיה,

הרוסים
התבוננו
ב'משוגע'
שרוקד
בצינוק,
וביקשו
להחתימו
על מסמך
שחרור. אבא
סירב ואמר
שאיננו
רוצה
להשתחרר.
יש לו לחם
ומים והוא
איננו חותם
בשבת

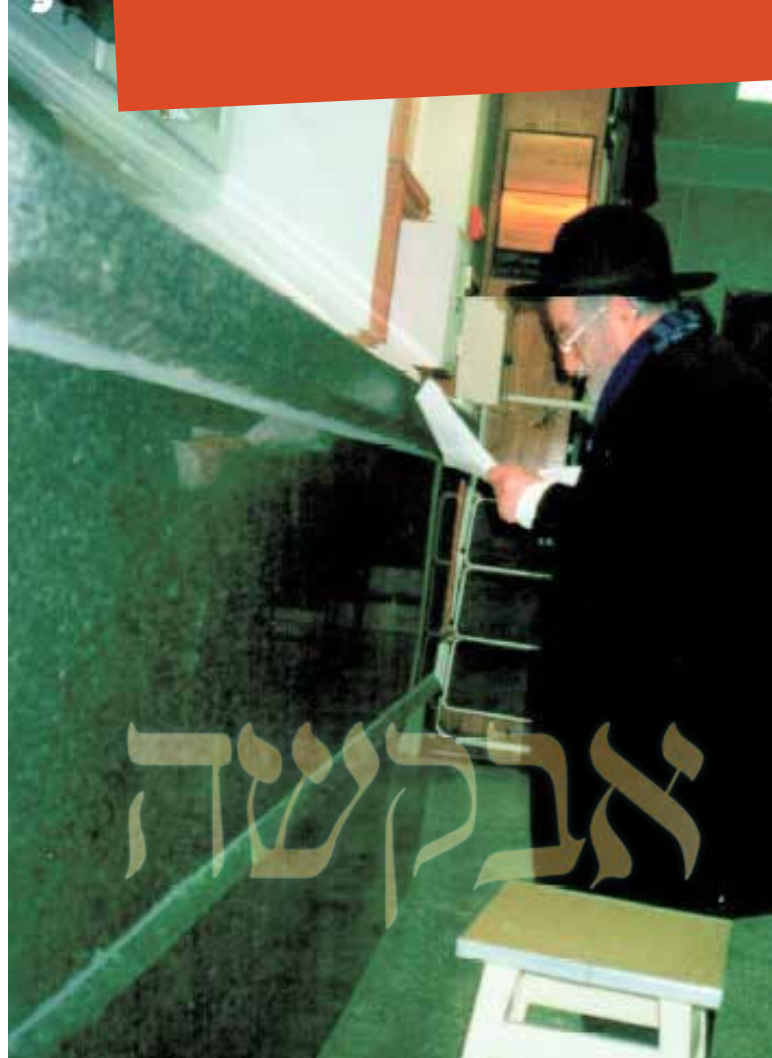
מכתבו של ר' לוי-יחזקאל בנדר בו הוא מספר על מאסרו של ר' חיים-בנימין

"נסתיימה ההתוועדות ונסענו חזרה למוסקבה. הגענו לדירתנו וכעבור זמן קצר הבחנתי שאבא אורז חפצים. התפלאתי ושאלתי אם הוא מתכוון לנסיעה כלשהי. אבא השיב: 'כן, אני נוסע לאומן'. שאלתי, מה פתאום הוא נוסע עכשיו לאומן. ענה לי אבא: 'הרי היית עכשיו בהתוועדות. ראית איך בכה ר' יענק'ל דוראוויצער? הוא משתוקק לנסוע אל הרבי שלו ואינו יכול, אבל אני יכול לנסוע אל הרבי שלי, ואבא לקח את מעט הבגדים שהכין לו ויצא לאומן..."

הבריחה לטשקנט

לאחר עזיבתה את מוסקבה, הצטרפה משפחת ברוד אל המוני היהודים העושים דרכם לאזור

חתנו של רבי חיים בנימין, רבי יעקב גלינסקי, בציון רבינו הק'

במשך שבע שנים תמימות לא ראה ר' חיים-בנימין את בנו יחזקאל, שחי כל אותה תקופה - משנת תרצ"ח ועד לסיום מלחמת העולם השנייה - בגרוזיה, שם למד בישיבה בעיר כותאיסי, ובישיבות מחתרותיות נוספות. בשנת תש"ה, כשהסתיימה המלחמה, והוא כבר היה בן עשרים ושתיים, החליט יחזקאל לנסוע לטשקנט, העיר אליה נמלטו הוריו.

הוא נסע באנייה עד קיסלובוד, ומשם ברכבת, בנסיעה ארוכה ולא קלה כלל ועיקר. כל העת הרהר לעצמו כיצד תראה הפגישה המיוחדת עם אביו ואמו, וכה הוא מספר:

"לא היתה בידי הכתובת של בית הורי, אבל ידעתי את כתובתו של בית הכנסת. כשהגעתי לטשקנט הלכתי אפוא לבית הכנסת. אבא עמד בבית הכנסת ונראה שהבחין בחזור יהודי צעיר שמתקרב כשהוא נושא מזוודה כבדה. בתוך שנייה כבר עמד לצדי. על פי המהירות שהופיע, היה נדמה לי שקפץ מהחלון. מידת החסד המופלאה שלו הריצה אותנו במהירות לעזור לאורח זר..."

"בראש ובראשונה לקח מידי את המזוודה ונתן לי 'שלוש עליכם'. הוא לא הכירני, שכן נפרדתי ממנו כשהייתי בלא חתימת זקן ועתה הייתי עטור זקן. החלטתי להמתין ולראות אם יכירני. 'מאין בא יהודי?', שאל אבא. 'מכותאיסי', עניתי. 'אוי, מכותאיסי! התרגש אבא, 'יש לי שם בן. אולי תוכל למסור לי דרישת שלום ממנו'.

"לא יכולתי להתאפק. 'דרישת השלום בכבודה ובעצמה עומדת לפניך', אמרתי.

"הוא הביט בי ופרץ בבכי. באותן שנים השתניתני לגמרי והוא לא זיהה אותי, אבל לאחר שהתוודעתי אליו, הכירני. אבא החל לברך ברכות: 'שהחיינו', 'הטוב והמטיב', 'מחיה המתים'.

"אני נכנסתי לבית הכנסת ובינתיים מיהרו לבשר את הבשורה לאמי. כשאמא ראתה אותי ממרחק - התעלפה..."

בטשקנט התמודדו ר' חיים-בנימין ומשפחתו עם רעב ומחסור. כאשר נודע לחתנו, ששהה לאחר המלחמה במחנה העקורים בווינדסהיים שבגרמניה, על מצבם הכלכלי, ניצל את קשרי הדואר בין מחנה הפליטים לארץ ישראל (פלשתינה בלע"ז), ושיגר מכתב לחסידי ברסלב בארץ הקודש בהאי לישנא:

"ב"ה ה' פנחס פה ווינדסהיים, כבוד הרבנים החשובים חסידי ברעסלאוו שליט"א, אחרתה"ט. בודאי מכירים אתם את כבוד ר' חיים בנימין בראד מאומאן כעת נמצא בטאשקענט. קיבלתי היום ממנו מכתב נורא מאוד (אני חתנו) שממש סובל חרפת רעב בפועל ממש, ומבקש עזר, כידוע לכם שמכאן אין שום עצה, לכן באתי לבקש מכם פשוט רחמים גדולים כי אתם יודעים מי הוא זה לשלוח לו חבילות, בכדי פשוט שלא ימות מרעב. כי הלא עצמי ובשרי הוא, האדרעס (=כתובת) שלו וחתנו ר' זלמן לייב עסטולין..."

קיום הכרוז כפשוטו

ר' חיים-בנימין שמר בכל מאודו על גלית הקיבוץ באומן. בראש השנה תרצ"ט, חרף הסכנה הגדולה אחרי שרוב חבריו החסידים נאסרו, הוגלו או נהרגו, הוא היה בין היחידים שבאו והתפללו באומן.

בשנים הבאות, כשאומן היתה כבושה על ידי הגרמנים ימ"ש, לא התקיים מנין בעיר. יהודי אומן נטבחו על ידם בשנים תש"א - תש"ב. לאחר השואה האיומה שהכחידה את רוב חסידי ברסלב, כשהרוסים חזרו לשלוט בעיר, לקראת ראש השנה תש"ה - קם החסיד ר' זאנוויל ליובארסקי מלבוב, ונחלץ לחדש את ההתקבצות בראש השנה באומן. הוא בא בדברים עם ר' חיים-בנימין ועוד כמה שרידים מאנ"ש, ונדברו יחדיו לבוא אומנה. בשנים הבאות הם היו באים לראש השנה ומתפללים במנין של היהודים המקומיים ששבו לאומן אחרי המלחמה. אחד-עשר איש הם היו: ר' זאנוויל, ר' חיים-בנימין, ר' נחמן שטרנהארץ ב"ר יצחק מברייניץ, ר' ישראל קורסונסקי עם שני בניו, ר' יוחנן גלנט, ר' מיכל דורפמן, ר' בן-ציון קנייבסקי, ורבינוביץ - בעל הבית שאצלו התאכסנו. חתנו של ר' חיים-בנימין, ר' זלמן-לייב אסטולין, אף הוא היה נוסע לאומן למרות היותו נכה ברגליו.

רבי זאנוויל, תלמיד חכם ויודע ספר היה, ואף בקי בחישוב לוח השנה היהודי לפי הזיכרון. הוא היה ער לנעשה באומן באותן שנים. בשנת

סירב אבי לדחות את העסקים הטובים שסיפק לו האיש.

"ואכן, כעבור זמן הופיע האיש לצד שוטר אוזבקי וזה אסר את אבי. הוא ישב חודשים רבים בכלא וסבל ייסורים קשים. נוסף על הסבל שנגרם לו מהשוטרים והחוקרים, התנכלו לו גם האסירים האחרים בתא, ולקחו ממנו כל מה שהיה מקבל מהבית, ובכלל זה בגדים ואף נעליים.

"משפטו נקבע לראש השנה. בבוקר יום המשפט נכנס אחי ישראל, שהיה אז כבן שש שנים, לבית הכנסת שהיה ממוקם בדירת ר' יחיאל יוסף רבקה. הוא ניגש אל ארון הקודש ופרץ בבכי שהרעיד את כל בית הכנסת. 'יהודים!' זעק הילד, 'היום הוא יום המשפט של כל העולם, אבל אבא שלי נשפט היום גם אצל הקומוניסטים. בקשואת הקב"ה שיציל את אבא, שאם לא כן, אני ואחיותיי עלולים ליפול בידי הרשעים!'. בית הכנסת כולו געה בבכייה. אמי התעלפה. אנשים שהיו באותו מעמד סיפרו שזה היה מחזה קורע לב.

"כשהובל אבא למשפט, התקשו בני המשפחה לזהותו. סיפרה אחותי צביה: 'ראיתי שני אנשים מתקרבים, אחד גבוה וזקוף והשני נמוך - קומה, כפוף וראשו מורכן. בהתחלה חשבתי שאלה שני גויים. רק כשהיו קרובים מאוד אלי חשתי כמדקרת חרב בליבי - האיש הכפוף היה אבא! הרשעים גילחו את זקנו והוליקוהו יחף וגלוי ראש. אבא השפיל את ראשו מחמת הבושה שצרבה את ליבו. ולא היה אפשר להעלות על הדעת שזהו היהודי השמח שהכול הכירו'.

"אולם התפילות והזעקות פעלו את פעולתן, ובחסדי ה' פסק השופט שדי לו בפרק הזמן שישב במאסר, ועתה הוא יכול לצאת לחופשי.

"הבשורה על שחרורו הגיעה לבית הכנסת לפני תקיעת שופר. ר' ישראל לוי (נעוולער) וכל הנכבדים כבר עמדו על הבימה. כששמע ר' ישראל את הבשורה, עמד מלוא קומתו ההדורה, הוריד את הטלית מעל ראשו והכריז פעמיים בהתרגשות עזה: 'א דאנק דיר [=תודה לך] ריבונו של עולם!'. הדבר עורר התרגשות רבה כל הקהל'.

אב אינו מכיר את בנו

השלמת 'קדישים' ו'אמנים'

את מגוריו קבע ר' חיים-בנימין בבני-ברק. למרות שהשתוקק מאוד לראות את צאצאיו שבאמריקה, הצהיר כי מאחר וזכה להגיע לארץ ישראל, אינו מוכן לצאת ממנה.

רבי יעקב גלינסקי, היה מספר על חמיו, שבהיותו בגלות רוסיה הסובייטית היה מונה וסופר בכל יום ויום כמה 'קדישים' חסרים לו, כמה 'אמנים' וכמה 'קדושות', על מנת שבבוא ישועת ה' ויזכה לעלות לארץ הקודש יוכל להשלים את כל הסך אשר הוחסר לו. ואכן כשעלה ארצה בערוב ימיו, היו מספר חדשים שבהם היה שוהה שעות רבות בבית הכנסת כדי לאסוף ממנין למנין קדישים ואמנים רבים שהחסיר וכל זה על פי חישוב מדוקדק שערך לעצמו!

אחד מיקירי אנ"ש מספר, כי בצעירותו כשלמד בישיבת ערלוי, כהכנה לקראת הימים הנוראים ארגנה הישיבה הסעה לבחורים לקברי הצדיקים. היה זה בליל חמישי, כ"ג אלול תשכ"ג. על חסידות ברסלב שמע הבחור מעט מאד, ומה הופתע לראות לפניו עשרות חסידי ברסלב, צעירים, אברכים ובעלי בתים, מתפללים תפילת ערבית בהתלהבות בלתי מצויה.

לאחר ערבית יצאו חסידי ברסלב בריקוד, ואז צדו עיניו את החסיד ר' חיים בנימין ברוד, שקיפץ ופיזז כנער עול ימים. לא ידע הבחור כי לא מזמן צלח יהודי זה את מסך הברזל הסובייטי והגיע ארצה ברננה, הדבר התברר לו רק לאחר שהפך בעצמו לחסיד ברסלב.

ר' אברהם זאב רוזנבלט, זוכר את ר' חיים בנימין מהימים שאחרי עלותו ארצה. "תמיד היה חבוש בקסקט רוסית. הוא היה מוכר את ספרי רבינו בבית הכנסת הגדול של בני-ברק.

"רישומי האימה מפני הקומוניסטים נותרו בו גם כעבור שנים. זכורני, שכאשר הקומוניסטים נתנו בפעם הראשונה אישור לקבוצת רבנים מאמריקה לבקר בברית-המועצות, בדרכם חזרה ביקרו הרבנים גם בארץ ישראל. תחילה הגיעו לירושלים, שם ערכו להם קבלת פנים בברסלב-שוהל, ואחר כך באו לבני-ברק לבית הכנסת ברסלב ברחוב מימון, שם סיפרו לאנ"ש את חוויותיהם ורישומיהם מן הביקור באומן. בבית הכנסת נכח גם ר' חיים בנימין ברוד, שביקש מהם מספר פעמים לחשות, 'איך אתם לא פוחדים לדבר?!' שאל אותם בפליאה... ללא הרף הביט לצדדים, לראות אם אין שוטרים ומלשינים וכדומה. הפחד שלו ושל כל העולים מבריה"מ, היה ממש גדול".

בערב שבת האחרון לחייו, הספיק ר' חיים-בנימין לטהר את עצמו בטבילת מקוה לכבוד שבת והתפלל מנחה בבית הכנסת, אולם לאחר התפילה חזר הביתה באמרו שאינו חש בטוב. הוא נשכב במיטה וכעבור זמן קצר, בליל שבת, כ"א בכסלו תשל"א, השיב את נשמתו הטהורה לבוראו, והוא בן למעלה מגבורות, לאחר שזכה להעמיד דורות של תלמידי חכמים, חסידים ואנשי מעשה.

החסיד רבי אלחנן ספקטור, שהשתתף בהלווייתו, מספר במכתבו לבנו: "...כיום אתמול כי יעבור ל"ע שליוונו את אחד מאנ"ש, יקר ערך, הר' חיים בנימין ע"ה מבני ברק, שזה איזהו שנים שבא לשכון כבוד בארצנו 'מאומן' שעברו עליו הרבה שנים יסורי גיהנום דשם, בבתי סוהר והכלא כידוע ודרכו ה' שם לארגן בכל שנה את הקיבוץ של אנ"ש מכל המקומות הקרובים והרחוקים כמה מאות ק"מ, לנסוע לאומן על ראש השנה וכן פעל שהציון הק' לא יהרס וכו' חוץ מזה ה' גם עובד השי"ת בכל כוחו אף שה' חלוש מאוד וכו' תנצב"ה". (מכתב מכ"ג כסלו תשל"א, גנזי אבא אבא קע"א)

תש"ז, הגיעה אליו ידיעה מהימנה כי עיריית אומן מתכוונת להרוס את בית העלמין בו גנזו רבינו הקדוש ולבנות על שטחו בנייני מגורים. לבו חישב להתפלל. הוא לא בזבז זמן והגיש חיש בקשה לקניית החלקה שבה הציון. היות ולא היה תושב אומן, רשם את הבקשה על שמו של ר' מיכל הגר. כשקיבל אישור רכישה, השיג כסף בסיוע חסידי חב"ד בלבוב, וקנה את השטח.

רבי זאנוול פעל בזהירות יתרה, מתוך שידע כי עיני השלטונות פקוחות על כל הנעשה בעיר. כשחלפו מספר שנים, בתשי"ב, החל לבנות דירה צמוד למקום גניזת רבינו, כשהוא מתכנן את בנייתה בדקדקנות, באופן שהקיר החיצוני יבנה סמוך ממש לציון, כדי שלא יתאפשר לבנות על אדמת הקודש. כך ניצל מקום ציונו הקדוש של רבינו, תקוות אחרית הדורות.

"בשנים שאחרי מותו של סטאלין" מספר ר' ישראל ברוד שיח' בנו של ר' חיים-בנימין, "היה אבא שולח מכתבים לחסידי ברסלב ברחבי ברית-המועצות, שיבואו להתאסף יחד בראש השנה באומן. הוא היה מביא עמו מטשקנט את חתנו ר' זלמן לייב אסטולין, למרות שלא היה חסיד ברסלב. אוכל היה להם בצמצום, ומי מדבר על ראש דג ותפוח בדבש". ר' חיים-בנימין גם דאג לארגן דירת מסתור באומן לתפילות ולסעודות.

בנסיעות לאומן, אף לא אחד מאנ"ש העז להניח תפילין בפרהסיה ברכבת. יחיד היה ר' חיים-בנימין ברוד, שהניח תפילין בגלוי ללא מורא, באמרו: "אני כבר מבוגר ומה יעשו לי". יתר אנ"ש הניחו את התפילין בשכיבה במיטה בקרון מתחת לשמיכה, או בחדר הכרטיסן, וכשלא היתה ברירה אחרת התיירו להם הרבנים לפעמים להניח במקומות אחרים.

אל הארץ אשר אראך

כל אותן שנים בהן התגורר ר' חיים-בנימין בטשקנט, השתוקק ליום בו יזכה לעלות לארץ ישראל. לאנשים מבוגרים היה קל יותר לקבל אשרת-יציאה מברית-המועצות, לפיכך קיווה כי היות ועבר את גיל שישים, לא ירחק היום והוא יעלה עם זוגתו ארצה.

ר' לויק פרסמן, מחסידי חב"ד, סיפר על כיסופיו העצומים לארץ הקדושה:

"במשך זמן שהייתנו בטשקנט התפללנו במקומות מספר, אחד המניינים התקיים בביתו של הרב ר' שמעיה מרינובסקי, שם התפללו גם ר' חיים בנימין וחתנו ר' זלמן לייב. בדרך כלל אחר התפילה וכן מתוך התוודעויות היו יוצאים במחול חסידי, ר' חיים בנימין היה מחבב אותי מאוד ובדרך כלל היה יוצא שהוא היה הרוקד הסמוך אלי, בכל פעם היה טופח על שכמי ומבקש ממני בתחנונים 'ר' לויק, בענטש מיר אז מיין זאק ביינער וועט דורכגיין צו ארץ הקודש' - ברכני ששק עצמותיי יעבור לארץ הקודש".

אחרי שנות כיסופים ארוכות, זכה ר' חיים בנימין לעלות עם משפחתו לארץ הקודש בחודש סיון שנת תשכ"ב. בבואו, השתטח על הארץ ונישקה בהתרגשות, קם ויצא בריקוד נלהב - - -

אחד מכתבי העת, מיום כ"א באב תשכ"ב, סיפר על בואו:

"בית הקברות באומן שברוסיה, שבו טמון רבי נחמן מברסלב צ"ל, נהרס כליל ועליו הוקמו שיכונים עירוניים. רק קברו של רבי נחמן נשאר בשלמותו ועליו שומר אזרח אוקראיני, על כך נודע בירושלים מפיו של ר' חיים בנימין, משרידי חסידי ברסלב שברוסיה. ר' חיים בנימין מסר כי זכה להשתטח על קברו של רבי נחמן מברסלב ז"ל שבאומן ואמר שם את עשרת מזמורי 'תיקון הכלל' כמנהגם של חסידי ברסלב.

"כן סיפר ר' חיים בנימין, המתגורר אצל חתנו בבני-ברק, כי בראש השנה האחרון נאספו על אף הקשיים הרבים ואחרי מאמצים על-אנושיים, קרוב לשני מנייני חסידים שהגיעו ממרחקים רבים שברוסיה, כדי להתפלל בצוותא על קברו של רבם. קברו של רבי נחמן, שנכרה לפני 150 שנה, נשמר בשלמותו ועליו שומר אזרח אוקראיני. השומר הקים את ביתו ליד הקבר ומטפל בו תוך גילויי דאגה בלתי רגילה לשלמותו. האחרון שהגיע לארץ לפני ר' חיים בנימין ושהספיק להשתטח על קברו של רבי נחמן מברסלב, היה ר' נחמן שטרקס הידוע".

קילבוצי

המרחבת

טשקנט זמן מסך הברזל

מאז ירד מסך הברזל על מדינות חבר העמים, חרפו חסידי ברסלב את נפשם במשך השנים כדי לזכות להיות באומן בראש השנה. באמצעים ודרכים שונות התקבצו נוטרי הגחלת אל ציון המצוינת, עד שברחמי ה' קרס בקול דממה דקה המסך המבדיל ושוב נפתחה הדרך למקום תקוות הדורות || סקירה מיוחדת של הקיבוצים ההרואיים שקדמו לפריצת הדרך מחדש

אלופי הנחל

זכה עבר עוד ראש השנה זה הקודם ראש השנה תשי"ז, תשע עשרה שנה מה שכ"ה נתאסף מחדש קיבוץ של מנין שלם עשרה אנ"ש לאומאן, והתפללו ראש השנה בציבור יחד בבית אחד עם הנוסח שלנו כמאז ומקדם, וכמו כן זכו להשתטח על מקום גניזת רבינו הק' עם גופם ועצמותיהם כחצות הלילה קודם אמירת הזכור ברית, וגם בכוקר ערב ראש השנה אחר אמירת סליחות הזכור ברית ותפילת שחרית פעם שני. ואמרו את אלו העשרה מזמורים תיקון הכללי כנ"ל בבכיה וכשמחה'

(ר' איצ'ה מאיר קודמן, כרוז בירושלים תשי"ז)

הרב יצחק זילבר (מימין) עם קבוצת יהודים בטשקנט

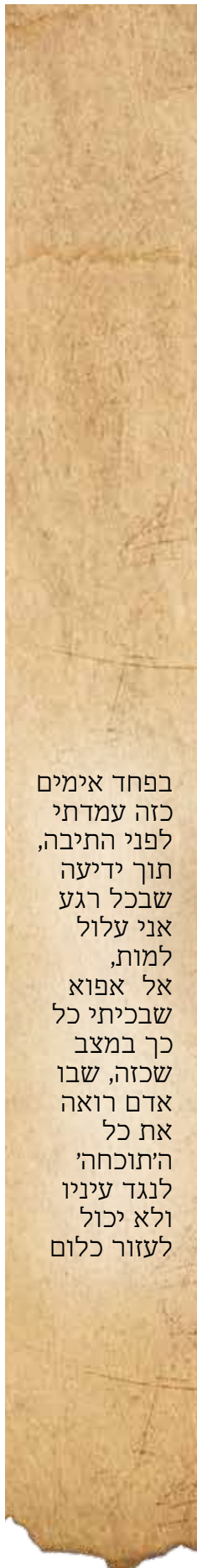
את המניין בראש השנה באומן, כאשר בכל שנה מתקשר ר' חיים בנימין ברוד לאנ"ש וקורא להם לבוא ולהתאסף לקיבוץ במסירות נפש.

סדר זה התנהל עד שנות התש"ל, עת שרוב המשתתפים אשר בזכותם לא כתבה הגחלת והקיבוץ נמשך במשך כמה שנים, עלו לארץ ישראל.

לא כל השנים היו שוות. בשנים מסוימות הגיעו יותר אנשים ובשנים אחרות פחות. פעמים שהורשו להיכנס לציון ופעמים שאמרו את התיקון הכללי מבחוץ או בכלל בשוק המקומי. אין בידינו תיעוד שיאפשר לסקר את כל השנים, בעיקר מחמת החשאיות שנלוותה לקיבוצים אלו מאימת הקומוניסטים. אך מכמה ראשי שנים נשתמרו בידינו תיאורים שונים, מהם נוכל לקבל מבט על הקיבוץ באותם ימים, ועל הכלל כולו ללמד יצאו.

הנסיעות

ההכנה לנסיעה באותם ימים הייתה ארוכה. כאשר היו צריכים להגיש בקשה חצי שנה לפני ראש השנה כדי לקבל אישור לנסוע לאומן. השמחה הגדולה אצל אנ"ש התבטאה בכך שמהיום בו קיבלו את האישור המיוחל, החלו לומר לפני ברכת-המזון "שיר המעלות" במקום "על נהרות בבל", וזאת לגודל שמחתם הגדולה! ר' יעקב גלנט וחבריו שהגיעו מטשקנט האוזבקית, עשו בשנים הראשונות את הדרך הארוכה מטשקנט לאומן ברכבות (לשם השוואה - המרחק מטשקנט לאומן הוא כ-4000 ק"מ - פי שניים מהמרחק האווירי בין א"י לאומן. בשנים שלאחר מכן היו נוסעים במטוס למוסקבה, בטיסה שארכה כשבע שעות, ואז ברכבת לאומן, נסיעה שארכה עוד כעשרים שעות) נסיעה שהייתה רצופה בניסים: באחת הפעמים כשר' יעקב

בפחד אימים
כזה עמדתי
לפני התיבה,
תוך ידיעה
שבכל רגע
אני עלול
למות,
אל אפוא
שבכיתי כל
כך במצב
שכזה, שבו
אדם רואה
את כל
היתוכחה'
לנגד עיניו
ולא יכול
לעזור כלום

סמרקנד, אוזבקיסטן, קירגיסטן, גרוזיה, קווקז - אלה הם רק חלק מהמקומות בהם שהו אנ"ש בשנות ההסתרה הקומוניסטית, השנים בהן חצץ מסך ברזל בין יהודי ברית המועצות לעולם החיצון. עבור החסידים בשאר העולם היה מקום קודש הקדשים, ציון המצוינת, רחוק מהעין, אך תמיד נשאר קרוב ללב והיווה מקור כיסופים של חסידי ברסלב בכל מקומות מושבותיהם.

במשך כמה שנים כמעט ולא היתה גישה לציון רבינו הקדוש. 'כמעט' אמרנו, וזאת לנוכח מסירות נפשם של אנ"ש להגיע בכל מצב מארץ ישראל דרך ארה"ב, ומארה"ב עצמה, ובעיקר ממחוזות מרוחקים בתוככי הממלכה האדומה, בהם היו חוקים פחות נוקשים ומשם הצליחו להגיע לראש השנה במשך כמה שנים ולשמור על קיום הקיבוץ. הסטרא אחרא לא שקטה, ולחמה בכל כוחותיה וחיילותיה בקדשי ישראל, אך למרות הכל הבהבה באומן האש ולא כתבה, כהבטחתו של רבינו הקדוש "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח".

בחודש אדר תשי"ז עלה ארצה מבריה"מ החסיד ר' נחמן שטראסק, אחרי ששרד בנס את תלאות סיביר. הוא העיד בפני הרה"ח ר' אליהו חיים רוזין כי "בכל הזמן מעת מלחמת העולם השנייה, לא עבר ראש השנה אחד שלא ביקרו על הציון הקדוש כמה מאנ"ש, והוא בעצמו היה הרבה פעמים על הציון הקדוש, ובראש השנה האחרון שעבר, היה מנין שלם והתפללו ושפכו תחינתם שם בהתלהבות גדולה, והיה להם שם התעוררות גדולה כזו אשר אין להעלותה בכתב".

הנסיעה ממקומות מרוחקים אל הקיבוץ הקדוש לא היתה חידוש אצל אנ"ש. כך מוצאים אנו בשנים מוקדמות יותר את החסיד ר' מוטל פאלסקי, מהאנשים הדבוקים ברבי שמשון בארסקי זצ"ל, שבשנות המהפכה ברח לקווקז ושם התגורר, ואף על פי כן היה במרחקים מדי שנה יחד עם בנו ר' ראובן לשהות בקיבוץ בראש השנה. גם ר' הירש לייב ליפל וידידו ר' לייבל צרטנר, שהיו בדרכם לארץ ישראל וכבר הגיעו למרחק רב - חזרו על עקבותיהם כדי להשתתף בקיבוץ. באולם באותם שנים עדיין לא התלווה לאותן נסיעות הפחד ואימת המציק כפי שהיה בשנים מאוחרות יותר, בעת התחזקות השלטון הקומוניסטי אז הוצרכו החסידים להסתתר בכל דרך כשרצו לנסוע לציון הקדוש.

התחדשות הקיבוץ

מיד אחרי ששכנו הדי רעמי הנוראה שבמלחמות תבל, קם החסיד ר' זאנוויל ליוברסקי מלבוב ושם לו למטרה לדאוג להתחדשות הקיבוץ. בשנת תש"ד בא בדברים עם כמה מחסידי ברסלב ויחדיו התחילו להתקבץ על הציון בראש השנה. באותה עת עדיין לא היה להם מניין משלהם והם התפללו יחד עם יהודי העיר, כשר' יעקב גלנט משמש להם כבעל תוקע. בשנת תש"ז נבנה הבית שליד הציון בידי ר' זאנוויל.

בשנת תשט"ו התחדש הקיבוץ עם מנין מסודר. מי שחידש את המניין ביחד עם ר' זאנוויל היה החסיד ר' חיים בנימין ברוד. הוא בא יחד עם אשתו לילה אחד אל הציון וטען לבעלת הבית שסב אשתו קבור כאן, והוא רוצה לפקוד את קברו. היא הרשתה לו להיכנס. אחר כך אמר לה שאשתו גם היא רוצה לגשת לקבר, והגוייה הסכימה שוב. משראה שהצליח להיכנס לציון, הלך ר' חיים בנימין והודיע לכל אנ"ש שאפשר כבר לנסוע לאומן. ודיבר על לבם שיבואו, גם את חתנו ר' זלמן-לייב אסטולין שהיה בעל ייסורים ונכה ברגלו הביא עמו בכל שנה, וכך למרות כל הסיכונים חידש

לא היסס לעצור אותו ו'כפה' עליו להסיע אותו עם מזוודתו לשדה התעופה. הקצין כמובן לא חלם שהוא עוזר לאבא להגיע לאומן. צחקנו זמן רב אחר כך על איש הקג"ב שהסיע את אבא לרבי...'

הפחד הגדול מפני מעקבים גרם להם לנקוט בזהירות יתרה. ולאחר שהגיעו יחד מטשקנט עד לקייב, נפרדו ר' יעקב גלנט ור' צבי זטלובסקי זה מזה והמשיכו לאומן במוניות נפרדות, כדי לא לעורר חשדות.

היו מאנ"ש שניצלו את הנסיעה כדי להשתטח גם על קברי הצדיקים במז'יבוז', ברדיטשוב ועוד.

באחת השנים, כאשר ר' יעקב גלנט נסע לאומן דרך מוסקבה, הצטרף אליו ר' משה סירוטה מטשקנט. בהגיעם למוסקבה היה עליהם להמתין 5 שעות לטיסה הבאה לקייב. כאשר ר' משה חפץ לבקר את בנו שהיה גר בפרבר ליד מוסקבה, בעוד ר' יעקב שלא רצה להישאר לבד הותיר את חפציו לשמירה בשדה התעופה והצטרף אליו. כשר' משה פגש את בנו לאחר תקופה ארוכה שלא ראה אותו, הוא שמח ורקד שעות ארוכות. כאשר חזרו לשדה התעופה חשש ר' יעקב שאולי כבר איחרו את הטיסה, אך ר' משה אמר בשמחה: 'כשנוסעים לרבי לא מאחרים! כשנוסעים לרבי לא מפסידים!'. ובאמת כך היה. כשהגיעו לשדה התעופה להמשיך בדרכם לרבינו הקדוש, כבר הגיע זמן הטיסה, ולפניהם השתרך עדיין תור ארוך, והנה הם שומעים כרוז המודיע כי הטיסה לקייב מתאחרת. אז פנה ר' משה לר' יעקב: 'אתה רואה, אמרתי לך. מלנסוע לרבי לא מפסידים!'

בראש השנה

החסידים נהגו לשכור דירה מיהודי מקומי שלא היה שומר תורה ומצוות. הלה דרש על כל מיטה מחיר מופקע, שהיה שווה למשכורת של חודש שלם. בהגיעם לאומן, הם התארגנו בראש ובראשונה למצוא מקום תפילה. היו שנים שהתפללו בדירה קרובה לציון, בבעלות ר' משה רבינוביץ. מכיוון שבאותן שנים לא היה מקווה באומן טבלו כולם בנהר. לאחר מכן, בראש השנה, התפללו יחד בדירה. אחר כך הלכו לגן סופיה, ואת אמירת ה'תשליך' קיימו בנהר שם.

היות וההתקבצות הייתה מאוד מסוכנת, על כן נזהרו שלא להתבלט ובתפילתם השתדלו שלא להגביה קולם יותר מדי, כאשר הם נאלצים להסות את ר' נפתלי כמה פעמים לאחר שהתלהב כדרכו והרים את קולו. אך למרות כל הזהירות בה נקטו, שנה אחת הגיעו שוטרים בצהרי יום א' דראש השנה, ובנוסף לכך שרשמו לעצמם את שמות כל האורחים שאינם תושבי העיר, הזהירו את כולם לבל יעזו עוד להתכנס יחד ולהתפלל. הפחד היה גדול, ור' זלמן לייב אסטולין, שהיה תלמיד חכם, הורה שביום ב' דראש השנה יתקעו בשופר מוקדם, לפני התפילה, מחשש שמא יבואו השוטרים והחסידים לא יזכו לקיים מצוות תקיעת שופר. אבל בחסדי ה', הם כלל לא באו למחרת

אחרי כל תפילה היה אומר ר' זאנוויל ליוברסקי: "ברוך השם, ברוך השם, אנו יכולים לארוז בין חפצינו עוד תפילה..."

אחרי כל הפחדים והרתיעות שעברו הנוסעים, אין פלא כי הם כה שמחו על שזכו להגיע לרבי. הייתה פעם שרקדו כל כך חזק, עד שמרוב ריקודים נשברה רצפת העץ והיה עליהם לתקנה. ר' יעקב גלנט סיפר, כי השמחה שלו ושל יתר אנ"ש, על שזכו להיות באומן בראש השנה כמו שהרבי ציווה, הייתה כל כך גדולה, שבמשך כל השנה היו שמחים ורוקדים על הזכות הגדולה הזאת.

העיר טשקנט

ישב ברכבת, החליט פתאום שלא נוח לו המקום וקם לעבור למקום אחר. על מקומו הקודם התיישב רוסי שתוי. בעצירה באחת התחנות זרק פורע מבחוז אבן, שנפלה בדיוק במקום בו ישב ר' יעקב לפני כן. התברר כי בחסדי שמים גלויים ניצל מפציעה. אגב, באחת מנסיעותיו של ר' יעקב הוא הופתע לפגוש את אביו שהגיע מקירגיסטן, כאשר שניהם לא ידעו האחד על בואו של השני עקב ההסתרה מאימת השלטונות.

'שנה אחת, אבא חיפש זמן רב נהג מונית שייקח אותו לשדה התעופה האזובקי ולא הצליח למצוא', סיפר לימים בנו של ר' יעקב. 'הנסיעה לאומן היתה בנפשו, והוא כה חשש שיפסיד את הטיסה, שכאשר ראה פתאום מכונית שרד של קצין קג"ב עטור דרגות,

או בשלוש וחצי. לא נשאר שום זמן - תיכף הסעודה, תיכף מנחה ותיכף תשליך. ביום השני של ראש השנה לאחר התפילה, בשעת הסעודה, היה שמח קצת, שכן כמעט יצאנו כבר מהסכנה, המשטרה לא גילתה אותנו בתפילה ו'ארזנו' כבר כמעט את כל הראש השנה. כל הראש השנה עבר תוך בכיות גדולות. בסעודה היו טועמים מעט משקה שר' יעקב גלנט היה מביא מטשקנט, והיו מברכים איש את רעהו שימלא ה' כל משאלות לבו לטובה, ובעיקר שיזכה לעלות לארץ ישראל. ברכה טובה מזו האחרונה - לא הייתה.

אנ"ש בארץ ישראל כה שמחו על הידיעה שהגיעה אליהם שגם השנה היה קיבוץ בציון רבינו ז"ל, עד שהרה"ח ר' יצחק מאיר קורמאן, שהיה מדפיס כרוזים לבוא להשתתף בקיבוץ בירושלים, היה מספר בהם על הקיבוץ שהיה באומן. בשנים תשי"ז - תשי"ט. כך למשל כתב ר' יצחק מאיר בכרוז לקראת ראש השנה תשי"ח, על הקיבוץ שהתקיים בתשי"ז: 'וכה עבר עוד ראש השנה זה הקודם ראש השנה תשי"ז, תשע עשרה שנה מה שב"ה נתאסף מחדש קיבוץ של מנין שלם עשרה אנ"ש לאומאן, והתפללו ראש השנה בציבור יחד בבית אחד עם הנוסח שלנו כמאז ומקדם, וכמו כן זכו להשתטח על מקום גניזת רבינו הק' עם גופם ועצמותיהם בחצות הלילה קודם אמירת הזכור ברית, וגם בבוקר ערב ראש השנה אחר אמירת סליחות הזכור ברית ותפילת שחרית פעם שני. ואמרו את אלו העשרה מזמורים תיקון הכללי כנ"ל בבכיה ובשמחה".

במודעה בה כתב על הקיבוץ של תשי"ח סיפר ר' יצחק מאיר קורמאן שהקיבוץ גדל בשנה זו, כמובא בכרוז לקראת ראש השנה תשי"ט: "...ואשר בעצמו למענו באומאן הוא מסתפק במועט של כל בי עשרה שכינתא שריא. היינו על ראש השנה תשי"ז היה עשר אנ"ש ועל ראש השנה תשי"ח היה חמש עשרה אנ"ש... גם שמעתי שבא מכתב לר' דניאל הגר צדק מר' זנביל (הכוונה לזאנויל ליובסקי - א.א.) נ"י שהציון הק' באומאן הוא ב"ה על כל תיקונו הטוב ומטיב לכל"...

גם בשנה הבאה, תש"ר, מציינ' ר' יצחק מאיר בכרוז בנוגע לשנה הקודמת, תשי"ט: "...ב"ה שבראש השנה אשתקד היה קיבוץ של יותר משני מנינים אנ"ש בעיר אומאן מקום גניזת רבינו הק', במסירת נפש גדול כ"י"...

תשכ"ב

על הקיבוץ באותה שנה התפרסמה עדותו של ר' חיים בנימין ברוד שעלה לארץ לאחר מכן. השתתפו בו קרוב לעשרים איש.

באותה שנה השתתף בקיבוץ ר' מנדל גלנט, כילד לפני גיל 7. ממרחק השנים שעברו זוכר הוא עד היום את הפחד שהיה באותם ימים: "אבא לקח אותי לפני גיל שבע לאומן. באותה פעם שהגעתי עם אבא כילד לאומן, דיווח בעה"ב על בואנו למשטרה. 'מלאכי החבלה' הופיעו בפתאומיות, ואז אבא לחש לי: 'ווער נעלם (=היעלם)!. שמעתי איך השוטרים דורשים דרכונים ושואלים שאלות שונות. הם רשמו את השמות של כל הנוכחים. שמעתי את הקול הגס שלהם. שעה ארוכה ומתוחה עברה, ואני פחדתי לזוז והייתי זמן רב נסוגת שכיבה. לבסוף נרדמת... אבא, שכנראה היה נסער מהביקור של ה.ק.ו.ד., שכח לגמרי איפה אני. כל אנשי הקיבוץ נבהלו מהיעלמותי וחיפשו אחריי במשך שעותיים, עד שהקב"ה עזר והתעוררתי ויצאתי מתחת למיטה".

נוף טיפוסי בטשקנט

גם לארץ ישראל הרחוקה אלפי פרסאות גגיע עדכון בכל שנה על קיום הקיבוץ, כאשר בשנים שהיה משתתף, היה ר' מיכל דורפמן מתקשר לר' קלמן רוזין בארץ ישראל לספר לו על הקיבוץ שהתקיים גם השנה, וכן על ידי קטרי מכתבים עם אנ"ש בארץ ישראל. הבשורה הייתה מתקבלת בשמחה גלויה: ברוך ה', ציווי רבינו מתקיים! גם השנה היה קיבוץ!

ראש השנה תשי"ז

ר' מיכל דורפמן משתתף בשנה זו בקיבוץ, לראשונה מאז שחרורו מסיביר בתשי"ג. עד אז חשש מאוד לנסוע. היה זה שבוע לפני ראש השנה תשי"ז, כאשר פגש אותו ר' חיים בנימין ברוד ז"ל בבית הכנסת הגדול במוסקבה שם עבר בדרכו מטשקנט לאומן, ואמר לו: "אני מבטיח לך שאם תיסע עכשיו לאומן, להיות שם בראש השנה, תזכה לעלות לארץ ישראל עם כל בני ביתך - ממש בשנה זו". ר' מיכל שהדברים נגעו בליבו, התרגש וענה: 'אני נוסע!'

סיפר לימים ר' מיכל: 'יצאתי מיד לדרך עם ר' חיים בנימין. בדרך עברנו במז'בוז', שם הוא סיפר לי שלפני מספר שנים הגיע אדם ממוסקבה, ברכב עמוס חומרי בניה, ובנה ארבעה עמודים וגג על קברם של רבי ברוך ממז'בוז' וה'דגל מחנה אפרים' זצוק"ל, כשהוא סבור בטעות שהמקום הוא קבר הבעל שם טוב, שאכן נמצא בסמוך לעמודים, ללא שום ציון. 'התגוררתי במז'בוז' אחרי נישואי במשך כמה שנים, ולפי הידוע לי הבעל שם טוב אינו טמון בין העמודים', אמר לי ר' חיים בנימין. כשהיינו שם הגיעו גם אנשים מלמברג ועוד עיירות. הנחתי את ידי השמאלית על הקבר ואמרת כמה תפילות, תוך שאני עומד בלי נעליים על המקום הקדוש שעליו הצביע ר' חיים בנימין קבר הבעש"ט'.

ר' מיכל המשיך ותאר גם את סדר ראש השנה באותה שנה: 'סדר היום היה כך: היינו הולכים לנהר לטבול קודם אור היום, כדי שלא יגלו אותנו. פעם אפילו ירד גשם וזה לא עצר אותנו. את התפילה סיימו בשלוש

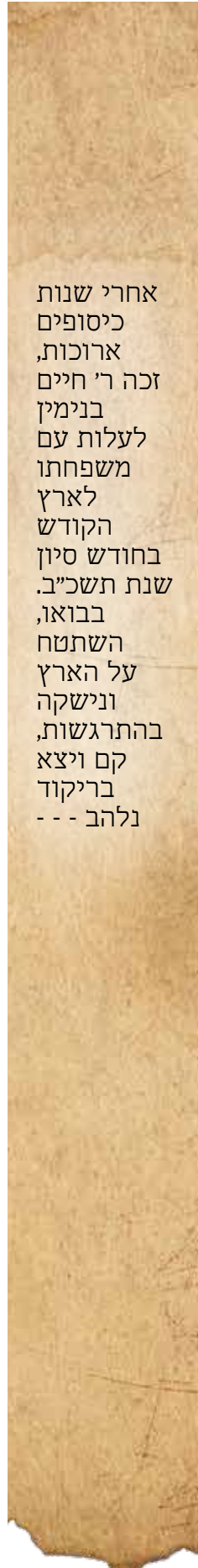
ל"אחר חקירה קצרה הגיעו השוטרים למסקנה כי אין הוא האיש שהם מבקשים. זה היה כבר שבת בבוקר והשוטרים הורו לאבא לחתום על טופס שחרור ולצאת לחופשי

תשכ"ג

בשנה שקודם לכן - תשכ"ב - הלך ר' לעולמו ר' זאנוויל ליורסקי שהיה עמוד התווך של הקיבוץ, ואילו יד מינו ר' חיים בנימין ברוד עלה לארץ ישראל באותה שנה. אנשי שלומנו רצו למנות את ר' מיכל דורפמן לאחראי במקומו. בתחילה סירב, אולם בראותו שאין מישהו אחר שיקבל עליו את המינוי הסכים לתפקיד, שכלל בין היתר לשמש כבעל-תפילה, לשכור דירה לראש השנה, לסכם עם הגוי על זמני הביקור בציון, וכמו כן לדאוג לסדר היום ולביטחון - למשל שלא ילכו שניים יחד ברחוב, שילכו לנהר כשעדיין חשוך ובמוצאי החג ייסעו מיד.

על אותה שנה סיפר ר' מיכל דורפמן:

נוסח לא ידעתי בתפילה, רק העיקר שכל התפילה, מתחילתה ועד סופה, היתה בבכיות גדולות. הרבי מגלה לנו את גודל כוחה של התפילה, הוא אומר למשל שאם היו מניחים לנפטר להתפלל, היה מתפלל אחרת לגמרי, כי רק בעולם האמוראים את גדולת התפילה. כשעמדתי לפני העמוד לבוש בקיטל (שם אין לכולם קיטלך, רק לחזן) ידעתי שאם המשטרה מגיעה היא עוצרת מיד את החזן, כי הוא המנהיג, המסית. שלא לדבר עלי, הנמצא ברשימה השחורה שלהם, ושלא לדבר על כך שכבר ישתי בסיביר - הרי זו ממש מצווה לאסור אותי... בפחד אימים כזה עמדתי לפני התיבה, תוך ידיעה שבכל רגע אני עלול למות, אלא שלעת עתה אני מת-חי... אין זה חידוש אפוא שבכיתי כל כך במצב שכזה, שבו אדם רואה את

אחרי שנות
כיסופים
ארוכות,
זכה ר' חיים
בנימין
לעלות עם
משפחתו
לארץ
הקודש
בחודש סיון
שנת תשכ"ב.
בבואו,
השתטח
על הארץ
ונישקה
בהתרגשות,
קם ויצא
בריקוד
- - - נלהב -

כל ה'תוכחה' לנגד עיניו ולא יכול לעזור כלום, ואילו עתה ראש השנה, הרי זה הזמן המתאים ביותר לשפוך את הלב'.

מאותה שנה אכן החל ר' מיכל דורפמן לדאוג לציון הקדוש, וכן להזמין בכל שנה את אנ"ש לבוא להתקבץ. מאימת השלטונות שלח הודעות אלה כהזמנות ל'חתונה', לאמור: "החתונה תתקיים אי"ה בראש השנה באומן במקום פלוני ופלוני", כאשר מקבלי ההזמנות יודעים היטב לאיזו חתונה מתכוון ר' מיכל דורפמן, ל'קרייניצע' - ההכתרה המתקיימת בקיבוץ רבינו הקדוש באומן.

תשכ"ו

אחת השנים המתועדות ביותר היא תשכ"ו, כאשר בידניו נשתמרו שלושה תיאורים מפי ר' גדליה פליער, ר' נתן קנלסקי ור' בצלאל שיף שיחיו לאוי"ט. ר' גדליה שיח' היה האמריקאי היחיד ובעצם אף הראשון שזכה להשתתף בקיבוץ המחרתי באומן, כאשר הגיע במסירות נפש יחד עם ר' נתן קנלסקי ממסקבה.

באותה שנה השתתפו בקיבוץ 11 אנשים, ביניהם ר' נחמן שטרנהרץ, ר' נפתלי דובינסקי ובנו ר' יעקב גלנט, ר' יצחק גולדברג, ר' זלמן לייב אסטולין, ר' מרדכי סירוטה עם בנו זאב, ר' שייקע רוזנוולד ועוד.

ר' בצלאל שיף, מחסידי חב"ד, סיפר כיצד הגיע מטשקנט הרחוקה להשתתף בקיבוץ. ר' יעקב גלנט פנה אליו באותה שנה ואמר: "אנו נוסעים לאומן וחסרים לנו אנשים, בוא תשלים לנו מנין". ר' בצלאל הסכים והצטרף לקיבוץ, בנוסעו יחד עם ר' יעקב מטשקנט לקייב במטוס, ומקייב במכוניות לכיוון אומן. "כל הדרך עברה באווירה מתוחה, והדיבורים היו 'שרק נעבור הכל בשלום'. בדרך ר' יענקל אמר לי: "יכול להיות שיעצרו אותנו, אז מה הם כבר יכולים להגיד? וכי עשינו משהו לא בסדר? אל תראה סימני פחד". מישהו העלה את הרעיון שקודם כל יחלקו את עשרת המזמורים בין כולם, כך שכל אחד יגיד פרק אחד, כדי שאם ניתפס חלילה, לכל הפחות נזכה לומר יחד את כל עשרת המזמורים. אבל לבסוף, השבח לקל, זכינו כולנו לומר את כל ה'תיקון הכללי' בשלמותו. אני זוכר שברגע שסיימנו את האמירה, הם יצאו מהציון אנשים אחרים לגמרי! אלו לא היו אותם אנשים! בבת אחת ירדו רוגע ושלווה על כולם, חדווה בלתי ניתנת לתיאור היתה שרויה על בני החבורה על שזכו לקיים את ציוויו של הרבי, והם אמרו שעכשיו אפשר כבר לעשות סעודה ולחיים'. ברגע שזכו לומר את העשרה מזמורים, הם יצאו אנשים אחרים לגמרי, והתפללו כמו שצריך. התקיעות היו כיאות, והכל היה מתוך רוגע ושמחה. היתה אווירה שעכשיו אפשר כבר לצאת עם טלית ותפילין לרחוב...".

את מהלך ימי ראש השנה מתאר ר' גדליה ביומנו 'אומן - כך נפרצה הדרך':

"לתפילת מנחה בערב ראש השנה התפלל ר' נחמן שטרנהרץ תפילה שלקחה שעה וחצי, וכשהגיע בחזרת הש"ץ לתפילה 'ולירושלים עירך ברחמים תשוב' פרץ בבכי כעשרים דקות! למעריב ניגש לעמוד ר' מיכל דורפמן. אחרי התפילה אכלו ולא דיברו כמעט, למחרת בבוקר קמו עוד לפני זריחת השמש והלכו לטבול בנהר הקפוא. לתפילת שחרית התפלל ר' ישראל קורנסונסקי ממוסקבה". על תפילתו של ר' נפתלי דובינסקי מספר ר' גדליה כי ר' נפתלי בהגיעו ל'ונתנה תוקף' התלהב וברוב התעוררותו היה שוכח היכן הם נמצאים והיה צועק בתפילתו, והוכרחו להשתיקו על ידי מגבת שהניחו עליו. את תפילת

הכרזה נגד הטיטע חסידים

אומן תשכ"ב. מן העיתונות

בית הכנסת בטשקנט כיום

הוא פנה
למניין
המצומצם
של מוסרי
הנפש ואמר
להם: "דעו
רבותי, כל
השנה אנחנו
מקנאים בכל
היהודים
שאינם
נמצאים
ברוסיה, אך
היום שזכינו
להיות כאן,
ואנו יודעים
מרבינו,
אנחנו
המאושרים
ביותר
בעולם,
ומי שיודע
מהאמת
שרבינו
לימד אותנו,
מקנא בנו
היום"

לטבוע חס ושלוש, ועל כן עלינו לחטוף כל מצוה אפשרית לפני כן". אחד הנוכחים הוציא יין וכל אחד שתה לחיים וביקש שבזכות רבינו יתמלאו משאלותיו לטובה. כל אחד ביקש בקול מלווה בדמעות וכולם ענו אמן בהתלהבות".

ר' בצלאל שיף מתאר את רגעי הפרידה: "לפני שיצאנו לדרך חזרה לטשקנט, עמדנו ליד הגדר של חצר הציון, 'געזעגינען מיטן רב'ן' = ליטול ברכת פרידה מהרב. לא אשכח איך הם פרצו בריקוד נלהב: 'טייערע ברידער, הארציגע ברידער, ווען וועלן מיר זיך ווייטער זעהן, אז דער רבוננו של עולם וועט געבן געזונט און לעבן און מיר וועלן פארן צו אונזער רב'ן, דעמאלט וועלן מיר זיך ווייטער זעהן...' (אחים יקרים, אחים אהובים, מתי שוב נתראה? כשה' יתן בריאות וחיים וניסע שוב לרבי שלנו, אז שוב נתראה).

תשכ"ז

כמדי שנה, גם בשנה זו ביקשו קומץ חסידי ברסלב להשתטח על ציון רבינו הק' בערב ראש השנה, אך הגויה בעלת הבית לא נתנה להם רשות להיכנס לחצר. בתחילה ניסו אנשי להתחכם כאשר אחד מאנשי הביא עמו נתחי בשר להשליך לכלב שבחצר, כדי שלא יחרוץ לשונו ולא יסגיר את בואם, אך גם תחבולה זו לא הועילה והגויה גרשה אותם מהמקום. החסיד ר' יצחק גולדברג התבטא עליה בדברים חריפים מאד. לא עבר זמן רב מראש השנה ובתה של הגויה יצאה מדעתה ואושפזה בבית חולים לחולי רוח בקייב, והקול יצא באומן בין הגויים, כי החסידים הבאים הנה כישפוח... "

"הלכנו אל השוק, אל מקום שרואים ממנו את הציון",

המוסף סיימו בסביבות השעה 3.30, בעת שכבר הגיע זמן תפילת המנחה. התפללו מנחה ויצאו לנהר לעשות "תשליך", ואחריו התיישבו לסעודת החג מהאוכל שכל אחד הביא בצקלוננו, זה הביא יין וזה בשר ועוד...

"אחרי הסעודה התפללו מעריב של ליל שני, שלאחריה רקדו בהתלהבות ושרו שירי חיזוק "עוצו עצה ותופר" "ולא יכלמו לנצח"... ביום השני בסעודה דיבר ר' שייקע רוזנוולד, חתנו של הרה"ח ר' שמשון ברסקי זצ"ל. דבריו נסובו על הסיפור מבן המלך ובן השפחה שנתחלפו. כשדיבר, כולם געו בבכי. כאשר תהה ר' גדליה לפשר הבכי, הסבירו לו משתתפי הקיבוץ, שעוד זכרו את ימי ההוד של אומן, כי ר' שייקע לומד בדיוק כמו חמיו, מילה במילה, ובכך מזכיר להם את ימי הגעגועים ההם. אחריו דיבר הרה"ח ר' מיכל דורפמן, שפנה למניין המצומצם של מוסרי הנפש ואמר להם: "דעו רבותי, כל השנה אנחנו מקנאים בכל היהודים שאינם נמצאים ברוסיה, אך היום שזכינו להיות כאן, ואנו יודעים מרבינו, אנחנו המאושרים ביותר בעולם, ומי שיודע מהאמת שרבינו לימד אותנו, מקנא בנו היום".

במוצאי ראש השנה ביקשו מהרב זלמן לייב אסטולין שידבר לפניהם, מאחר וכל החג לא דיבר כלל. ר' זלמן לייב נעתר וסיפר את הסיפור על רבי אליעזר "בעל הרוקח" שהפליג בים ובראש השנה עדיין שהה באונייה. במשך הלילה פקדה סערה את הים והאונייה חיטבה להישבר. העירו התלמידים את רבם וסיפרו לו על המתרחש. הוא ביקש מהם: "ראו בחוץ אם הגיע הבוקר". כשהודיעו לו שאכן כבר הפציע הבוקר, מיהר לתקוע בשופר, וכשסיים, נרגעה הסופה. הבעש"ט סיפר סיפור זה לתלמידיו ושאלם: "מה דעתכם, האם בעל הרוקח ידע שכשיסיים לתקוע תשכך הסערה?". "בוודאי שזו הייתה כוונתו", השיבו התלמידים. אמר להם הבעש"ט: "לא! בעל הרוקח חשש למות כמו כולם. אלא שקודם מותו השתוקק לעשות עוד מצוה, ומאחר שהיה זה ר"ה תקע בשופר. בפועל כתוצאה מכך הסערה פסקה". "יודעים אתם", אמר ר' זלמן לייב, "אנחנו במקום סכנה. האונייה שלנו עלולה

הצטרף לאנשי בקיבוץ באומן. ר' יצחק זילבר

לציון רביה"ק, והודות לכך היה בידו להתחמק מן הכיבוד שהוגש לו. מאז התייחסה הגויה בכבוד גדול לחסידי ברסלב, ולא הפריעה להם להיכנס לחצר ולהשתטח על הציון.

תש"ל

הרב יצחק זילבר זצ"ל, מגדולי הרבנים בבריה"מ, זכה להשתתף בקיבוץ באותה שנה, כפי שהוא מתאר בספרו 'להישאר יהודי':

באותה שנה נסעו חסידי ברסלב מטשקנט לאומן, לקראת ראש השנה, ואני הצטרפתי אליהם. נסענו ברכבת עד לקייב, ומשם היינו אמורים להמשיך ברכב. אך בהיותנו עשרה אנשים, נתקלנו בבעיה: רכב אחד לא יספיק, ושני כלי רכב יבלטו מדי לעין. בנוסף לכך, קשה היה למצוא באזור נהגים אמניים.

אולם בני לווייתני היו מוכנים לעשות הכל על מנת להגיע למטרתם. התיישבנו כולנו במכונית אחת, שוכבים זה על גבי זה, וכך נסענו למרות הקושי. לא היתה זו נסיעה של רבע שעה – היא ארכה מספר רב של שעות. יצאנו בשעת בוקר מוקדמת והגענו בשעה מאוחרת בלילה. מלבד התפילה באומן, ביקשנו לפקוד קברים נוספים בדרך. בעברנו בברדיצ'ב, השתטחנו על קברו של הרב הגדול רבי לוי יצחק, מי שפעל במקום לפני כמאתיים שנה.

אלה שלא נכנעו - רשימת משתתפי הקיבוצים המחתרתיים

על המשתתפים נמנו שרידי חרב שהגיעו מאזורים מרוחקים בדרך לא דרך, ביניהם ר' בן-ציון קנייבסקי ור' נפתלי דובינסקי שהגיעו מהעיר פרונזה (בישקק) שבקירגיסטן הנמצאת בדרום רוסיה. ר' נפתלי דובינסקי היה מהשרידים שעודו זכרו את ראש השנה בתפארתו.

ר' יוחנן גלנט שהגיע ממוסקבה ובנו ר' ברוך יעקב גלנט שהגיע מטשקנט ואף שימש ב'קיבוץ' המחתרתי כשוטח וכבעל תוקע, כאשר בהזדמנות זו זיכה גם את שאר השרידים יהודי אומן במצוות תקיעת שופר. יחד עמו הגיעו מטשקנט דודו ר' יוחנן גלנט (שפעם אחת, כדי שלא יזהו אותו כיהודי, עטף את זקנו. כל הנוסעים חשבו שמדובר בפצוע ומיד פינוו לו מקום ברכבת, וכך בתחבולות שונות הגיע לאומן), ר' חיים בנימין ברוד וחתנו ר' זלמן לייב אסטולין, שהגיע במסירות נפש למרות היותו נכה ברגליו, הוא היה אומר שמגיע מטשקנט לאומן לראש השנה בגלל שכאן הוא המקום הנעים ביותר לתפילה, יותר מבכל מקום אחר ברוסיה.

כמו כן השתתפו ר' הרשל דז'רובסקי (גיסו של ר' יצחק גלבך) שבשנה אחת היה חולה ממש אבל יצא לדרך הארוכה באמרו לבני משפחתו: 'זה דבר חשוב, אני חייב לנסוע'. גם ר' צבי זוטלובסקי ור' יצחק גולדברג שהתקרב לרבינו בטשקנט, ר' מרדכי סירוטה ובנו זאב (שהלך לעולמו לאחרונה), ר' משה סירוטה (אשר למרות השם הדומה, לא היה קרובו של ר' מרדכי) ועוד, כאשר היו כאלה המשתתפים בקביעות וכאלו שהצטרפו מדי פעם.

כמו כן הגיעו באותן שנים, בחירוף נפש, חסידים ממקומות מרוחקים נוספים: הישיש ר' נחמן שטרנהארץ ב"ר יצחק מברייניץ הגיע מטביליסי שבגרוזיה הרחוקה. ר' מיכל דורפמן ממלאחובקה הסמוכה למוסקבה. ר' ישראל קורסונסקי ור' שייק'ע רוזנוואלד חתן רבי שמשון בארסקי, ובאחת השנים אף ר' נתן קנלסקי (ב"ר נחמן רוסישער), ממוסקבה. מלבד הגיעו ר' זאנוויל ליבורסקי, שהציל את ציון רבינו ז"ל כידוע, ור' מרדכי שיינקר, נכד ה'קדושת לוי' מברדיטשוב. כמו כן היה מגיע ר' נחמן שטראקס, עד שזכה לעלות לארץ ישראל.

סיפר לימים ר' יעקב גלנט, "ואמרנו משם תיקון הכללי. קיימנו אז את דבריו הקדושים של מוהרנ"ת, שאמר לבנו רבי יצחק בענין הנסיעה לאומן לראש השנה: "אני מקווה שיתקיים הדבר עד ביאת הגואל צדק, אבל אף על פי כן מי יודע, חס ושלו, מה שיעבור בזה מגודל ועוצם הקטרוגים, המתעוררים ומתגברים על זה בכל עת, אולי, חס ושלו, ימנעו ולא יניחו, חס ושלו, בשום אופן לבא לשם. אומר אני לך, שתמיד תהיה בראש-השנה באומן! ערב ראש השנה תעמוד אפילו בשוק, באיזה מקום שרואים משם בית ציונו הקדוש, ותאמר שם העשרה קפיטל תהלים, ואחר כך תתפלל באומן בראש השנה אפילו באיזה עזרה של בית המדרש, וכן תנהג כל ימי חיך".

תשכ"ח

לשנה הבאה, כאשר באו אנשי שלומנו להשתטח שוב על ציון רביה"ק, הייתה הצרה כפולה: כל דרי הסביבה דיברו עליהם כעל מכשפים. המצב היה חמור. משכך, ניגש הרה"ח ר' מיכל דורפמן אל הגויה ואמר לה: 'אם תרשי לנו הפעם להיכנס לחצר הציון, נתפלל עבור בתך שתתרא'. הסכימה הגויה. בלב כבד נכנסו החסידים אל הציון וערכו תפילה מיוחדת עבור הבת. לאחר התפילה, החל ר' מיכל לדבר אל רביה"ק ואמר: 'רבי! אנו אנשיך ברוסיה, חיותנו האחת והיחידה היא ציונך הקדוש, מקום גניזתך הנשגב, אשר גם יהודים בארץ ישראל מקנאים בנו בגללו. והנה עתה העלילו עלינו עלילה שפלה, המונעת מאיתנו גם את מקום חיינו זה. אנא, התחנן נא לפני אבינו שבשמים, שירפא את החולה ויסור הזעם מעלינו'. ובנימה של ניצוח הוסיף: 'הרי לקב"ה כל כך הרבה גוים, ומה אם בעולמו תהיה עוד גויה אחת?!'

לא חלפה שנה, ולקראת פורים הגיעה בקשה מארצות הברית להתפלל על הציון הקדוש עבור כ"ק האדמו"ר מסאטמר זצ"ל שלקה בשבץ. ר' מיכל נסע לאומן בחשש, ומה הופתע כאשר הגויה יצאה לקראתו בשמחה גדולה והזמינה אותו לביתה להתכבד במשקה ובמזונות... התברר כי הבת החולנית הבריאה כליל, ואף התחנתה זמן מה לאחר מכן. באותו היום היה ר' מיכל שרוי בתענית, כי כך נהג מדי עלותו

במחצית השנייה לסדרה. **זוכרת ועל מנת** כן שטרתיך לשטרתי חקתי אפ"י יש הסרון כיום בדבר).
על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה.
וברחמים גדולים אקבעך.
וזהו. לכוונה והשחק ליום אחרון ר"ת **אלול** תש"ו – ירושלים ה'ה.

ביום השחק מלא למלאים ורב חוספת **בהכרזו** הק' והחשד הזה לשנת **תשי"א** הבעל – להודיע כי יום הסרון ראש השנה העשירי נדון זה היה מעולם. והוא ראש השנה השני לגמרי. אשר כל אחד ואחד. א"ל הן בחסידי ברסלב הנקראים על שם של רבינו הק' רבי **נחמן** ברסלברס התייחס. אלו אשר יבו מצבר לפעם טעם הרשעויות על ציון רבינו הק' כעיר אסאן בערב ראש השנה – ולהחליט ביחד עם אנשי צניח מדרשו הק' עם כלליות הקבוצה ביום ארוכתא בראש השנה. כל והן אלו אנשי הסודי בהלכו אשר ציון לא יבו צוה ר' אצל דעקים המה בהחלטות חוות – ולדברים את המפרים הק' וקיימים את הפירות והעצות טובות הק' – ויפתים המיר יחד על זה התקבוצתם ה' זה כמה עשרות שנים – ג. ושאר אישים החסידות הירושלמית. ולדברים המסבחים ילב עיבודת טעם בארבת אמת – ד. כמו כן להחוק ולקבוע אשר רוצה וימשיך ומעגוע בכסופין ובהצוות טובות – להדריש את נפשו ונפשיתו מחדש בנפול על פניו. **אודיעים בזה לכולם.** שרבינו הק' **ראש בני ישראל** להל' גבע מקור **הכמה** אדמורי רבי **נחמן** מברסלב ועל – **ציונה והיהודי והכרזו** כקול גדול ולא יסוף בערב ראש השנה האחרון שנת תקצ"א קודם המלחמה הק' בחד השני די טובות בעיר אומן – בוה"ל – **לשון רבינו זיל בספרו הק'** שכל קספו דענינו הוא רק ראש השנה – ואשר יצאו ראש השנה הוא רוצה שיחיו כל אנשי כולם כאחד יחד **איש לא נעדר.** אויף ראש השנה דארשין. **אלע** דעם איש כפי רוב עסק ויהי שלאסין גים שלאסין ביא מיר זיון אויף ראש השנה ביחד עם הקבוצה שלו הק'. **לא יחסר איש.** **איש לא יעדר.** כי כל ענין שילי הוא רק ראש השנה. הראש השנה שלי עולה על הכל. שאני יודע מה הראש השנה. כל העולם בינו מלוי בראש השנה שלי. היות ביחד עם כלליות הקבוצה הק' בעתה ירושלים קיין גרעטרס איז גים מאד. ואנחנו – אשר אני רוצה לישאר ביניכם עם הקבוצה שלו בראש השנה. אשר כל מי שיצוית אותי כל מה שאני מצוה. העיקר להספיק שכל עצמי לגמרי רק כאשר יאמר הוא יקיים הכל כאמרו.

לכן בודקים ומסורים בזה ספצוהית שום השתא ראש השנה **תשי"א** הבע"ז יתקיים כל כלליות הקבוצה הק' הזה בעיר הקודש ירושלים ה'ה. כמו קדם כל עשרות השנים בעיר עתיקה לפניו האומן. ובית חוב קדוש על של אחד ואחד הניד נדוא בספתה

לתדמיתם - הם לא רצו שייודע שיש מגפה ברוסיה - והם נתנו אישור לצאת. גם הרה"ח ר' מיכל דורפמן צ"ל הכין את עצמו לנסוע לקיבוץ הקדוש, ואז נודע לו שהעיר אומן נמצאת בהסגר מוחלט. אבל הוא לא אמר נואש, אלא הכין את עצמו ללכת לאומן במסירות נפש - ברגל! כפי שרבינו הקדוש (חיי מוהר"ן) שיבח מאוד את אלו ההולכים אליו רגלי. ר' מיכל דורפמן אמר אז, שבוודאי בזכות הרבי הכל יסתדר, ואמנם, לאחר ההחלטה הנועזת, כך היה. ברגע האחרון, סמוך לראש השנה, קרה נס: המגיפה דעכה והעיר אומן נפתחה.

עדות לפחד ששרר סביב אותו ראש השנה אנו מוצאים בעיתונות מאותה תקופה, בה נכתב שבאותה שנה לא התקיים הקיבוץ בשל מגפת הכולרה, דבר שכפי שאנו יודעים לא היה נכון. אמנם, יתכן והפיצו שמועה זו כדי שלא לעורר את זעמם של הרוסים על החסידים מפני מחלות שהפרו את הסגר ובאו לאומן ממרחק...

שנה העברה היו עשרים אנשים באומן. הכרזו של ראיצ'ה מאיר קורמן

...בשעת לילה מאוחרת הגענו לקברו של רבי נתן מברסלב, תלמידו של רבי נחמן. התפללנו במרחק מה מן הקבר ולא העזנו להתקרב, שכן מספר אנשים מוזרים הסתובבו במקום. באומן תכננו לחגוג את ראש השנה (יום חמישי ושישי) ושבתי.

השהייה באומן לא היתה בטוחה ביותר. לא פעם הגיעה המשטרה ופתחה בחקירות: מי? למה? ומאיין? הם אף אסרו על בעלת הבית, שבביתה לנו בדרך כלל יהודים מחוץ לעיר, לקבל אורחים. אולם למזלנו, זמן מה קודם לבואנו ביקרו במקום מספר יהודים מארצות הברית, והשלטונות עצמם פנו לאשה בבקשה לארחם. היא ענתה להם בתמימה, באומרה: 'אורחים מסוימים אקבל ואחרים לא?', ובעקבות כך בוטל האיסור שהוטל עליה. היא קיבלה את האורחים מתוך הכרת הטוב, שכן, בתה היתה חולת נפש, והרב יחיאל מיכל דורפמן נתן לה תרופה כלשהי, ומצבה השתפר כתוצאה מכך.

לנו בבית בחדרון שרחוק היה מלהיות בית מלון, ישבנו בצפיפות על הרצפה, והתנאים היו קשים. באשר לאוכל התמזל מזלנו: יעקב גלנט, אחד מאלה שנסעו איתנו, היה בקי בשחיטה, ובפעם הראשונה מכל נסיעותיהם לאומן יכלו בני לוויית לחגוג בפאר והדר באכילת עופות. בהיותנו עשרה, ארגנו מניין בבית הכנסת, וגם שם נגלתה לעינינו תמונה דומה למה שכבר ראינו בדרכנו: שמונה-תשעה יהודים קשישים, מעל גיל שבעים, והיעדר פנים צעירות. הבאנו עמנו שופר ותקענו.

כאשר סיימנו את סעודת מלווה מלכה באומן, החלו החסידים לרקוד ולשיר את השיר היפה 'טייערע ברידער' ('אחינו היקרים'): אחינו היקרים, אחינו האהובים, מתי עוד נתראה? אם יתן ה' חיים ובריאות, עוד נתראה...

במוצאי שבת, לאחר הבדלה וסעודת מלווה מלכה, חזרנו לקייב. נודע לנו כי זמן קצר לאחר עזיבתנו את אומן הופיעה המשטרה, אך היה זה לאחר שהצלחנו להימלט!.

תשלי"א

באותה שנה, לפני ראש השנה, היתה מגפה ברוסיה והציאה מטשקנט נאסרה. אנ"ש התפללו לה' - היתכן לא להיות אצל הרבי בראש השנה? ואמנם תפילתם נענתה: פתאום החלו הרוסים לחשוש

שמירת הגחלת

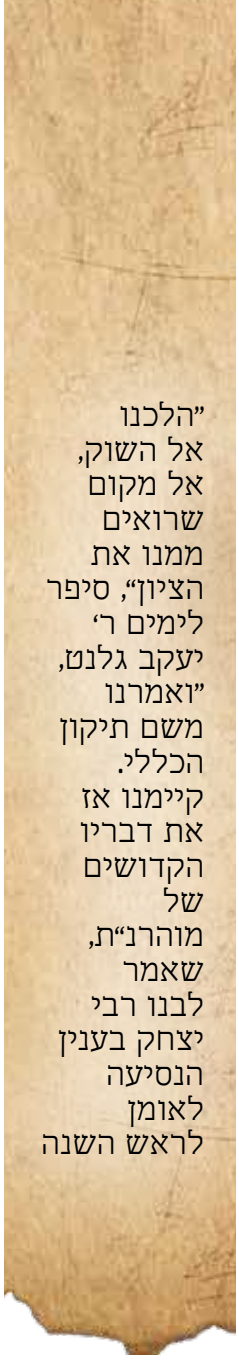
במשך השנים, עקב רדיפות השלטונות, וגם עקב פטירתם או עזיבתם של אנ"ש את בריה"מ, פחתו הנוסעים לאומן לראש השנה. כך שבאותה שנה, תשל"א, האחרונה לפני עלייתם לארץ ישראל של ר' יעקב גלנט ור' מיכל דורפמן, הגיעו לאומן רק תשעה אנשים.

אך ה'קיבוץ' לא פסק לגמרי אפילו אחר כך, שכן בשנים הבאות המשיכו להגיע הבודדים שנשארו, כר' צבי זוטולובסקי עם רעו ר' צבי דז'רגובסקי, אשר המשיכו להגיע מדי שנה מטשקנט הרחוקה, כשר' צבי זוטולובסקי לוקח עמו שופר לתקיעות. בהיותו בודד וללא אישורים מתאימים נחקר לא פעם בידי הק.ג.ב.

בערב ראש השנה תשל"ח, עת שהו בציון קבוצה של אנ"ש מארץ ישראל שהגיעו לראש השנה במסירות נפש, ביניהם ר' שמואל צ'צ'יק ועוד, הם ראו לפתע שני אנשים שנכנסו לציון. בתחילה חששו שמא שליחי הק.ג.ב. הם, ואחד מהנמצאים הציע להם כמה רובלים כשוחד, אך אלו לא נטלו את הכסף ובמקום זאת שאלו באידיש 'וואס וילט איהר?' = 'מה אתם רוצים?'. לאחר דקות לא ארוכות התברר כי אלו ר' צבי זוטולובסקי ורעהו ר' צבי דז'רגובסקי שהגיעו כבכל שנה לקיבוץ. ר' צבי התרגש לפגוש יהודים מארץ ישראל וביקש מהם לתת לו תפילין דרבנו תם, לאחר שלא הניחם זמן רב. ר' בנימין רוזנבלט נתן לו את התפילין שלו, אך לא עברו יותר מכמה חדשים ור' בנימין קיבל את התפילין בחזרה בארץ ישראל, לאחר שר' צבי זכה באותה שנה לחון את עפרה (על כך ראה יריעה נפרדת בגיליון זה). אנ"ש שהיו בציון רצו להתוודע עם ר' צבי זוטולובסקי ור' צבי דז'רגובסקי בראש השנה, אך היות והשניים שהו במלון באומן, הם חששו שמא יחשדום בבגידה וריגול מאחר ויש להם קשר עם תיירים, ולא הסכימו לכך.

כך השתמר הקיבוץ בציונו של רבינו ז"ל שנים רבות עד לימינו אנו. כיום הגבולות פתוחים בדרך כלל ואין את סוג מסירות הנפש שהיה באותם ימים, אולם את טעם הרצונות והכיסופים זוכים אנו לטעום גם בעצם הימים האלו, איש לפי בחינתו.

מקורות: אבקשה, 'אומן - כך נפרצה הדרך', להישאר יהודי, שארית יעקב, כרוזים לר' יצחק מאיר קורמן, עדותו של ר' מיכל דורפמן צ"ל

חלק מההוצאות הדפסת גליון אבקשה
ראש השנה תשפ"ב
נתרם בנדיבות ליבם של

הר"ר **דוד ברגשטיין** הי"ו
להצלחת חברת הנסיעות שבבעלותו

יה"ר שיראה תמיד ברכה והצלחה
וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיו

בברכת שנה טובה ומבורכת
כתיבה וחתימה טובה

מערכת אבקשה

חברי ופעילי
ארגון את אחי

מברכים את כלל אנשי שלומנו
וקוראי גליון אבקשה

בברכת שנה טובה ומתוקה
ותשובה מאהבה
והתקרבות אמיתית להשי"ת

חלק מההוצאות הדפסת גליון אבקשה
ראש השנה תשפ"ב
נתרם בנדיבות ליבו של

הר"ר **אפרים פורטנוי** הי"ו
להצלחתו בכל ענייניו
ובעיקר

בתורה ויראת שמים
והתקרבות לרבינו הקדוש

יה"ר שיראה תמיד ברכה והצלחה
וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיו

בברכת שנה טובה ומבורכת
כתיבה וחתימה טובה

מערכת אבקשה

חלק מההוצאות הדפסת גליון אבקשה
ראש השנה תשפ"ב
נתרמו בנדיבות ליבם של

הר"ר **רפאל ויסקי** הי"ו
להצלחת פרויקט הדירות היוקרתי
מצפה אומן

יה"ר שיראה תמיד ברכה והצלחה
וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיו

בברכת שנה טובה ומבורכת
כתיבה וחתימה טובה

מערכת אבקשה

כך קיבלתי את מרשם הרפואה של רבינו

הר"ר דן לוינזון הי"ו מגולל את מסע
החיפוש אחר הקדושה עד ההתנוצצות
וההתקרבות המיוחדת אל רבינו הק' ועצותיו
הנפלאות || ”אשרקה להם ואקבצם”

אשר לב

ספרו לי בטמו, שאמר לענין עסק הקבוצי שלו מטל: טיש עוף אהד שמטיל ביצים הרבה מאד, רבוי מפלג, עד שאי אפשר לו לישב עליהם על כלם להוליד מהם עופות.

ונתנו לו השם יתברך בטבעו שהולך ומטליה בערמה איזה ביצים בקו עוף אהד, וכן מטליה עוד איזה ביצים באיזה קו אחר, וכן מטליה ביצים שלו בקנים של עופות אחרים.

ואלו העופות אחרים אינם יודעים שהביצים אינם שלהם, והם יושבים עליהם עד שמולידים מהם עופות. וגם זה העוף לוקח לעצמו כמה ביצים שלו, ויושב עליהם ומוליד לעצמו עופות.

ואחר כך פורח העוף הנ"ל עם הילדים שלו, ומתחיל לצפצף, ונאזי שומעים כל העופות שנעשו אצל אחרים מביצים שלו, והם מכירים הקול ונמשכים מיד אחר העוף הנ"ל שבאמת יצאו ממנו, וחוזרים אליו.

והנמשל מובן מעט למי שיודע איזה רמז מענין גדלת עסק הנהגת של רבנו זכרון לברכה עם העולם.

(חיי מוהר"ן - אות תרג)

קראת ימי ראש השנה הממשמשים ובאים, כאשר מכל קצוות תבל מתקבצים ובאים רבבות אלפי נשמות ישראל אל הקיבוץ הקדוש, ביקשנו מהר"ר דן לויןזון הי"ו לשתוח בפנינו את סיפור התקרבותו - הממחיש את הדרך המופלאה בה קורא רבינו לאנשינו ומקבצם מכל קצוות תבל לחסות בצל כנפיו.

ולנסוע לאומן, מרחק של כמה שעות נסיעה. הציבור בכללות לא הביע התעניינות גדולה, אך נענה להצעה וניאות לה.

כעבור כמה שעות נסיעה וטלטולי דרכים הגענו לאומן. הראו לנו את הבניינים וספרו לנו על הקיבוץ המתחדש בימי ראש השנה. נכנסנו לציון והתפללנו מעט ומשם המשכנו הלאה לדרכינו. עד כמה שזכור לי, לא חוויתי על הציון התעוררות מיוחדת.

התחזקות והקמת בית בישראל

בתקופת נעוריי, חוויתי מעת לעת רגשי התעוררות זמניים שכבו ושכבו עד מהרה ולא הותירו אחריהם כל רושם, אולם השתוקקות פנימית לעבודת ה' קיננה בקרבי תמיד. היו אלה גחלים לוחשות שעדיין לא לובו לכדי שלהבת קבע.

בערך בגיל עשרים, בהיותי לומד בישיבה בצפון, השתתפתי בחתונה של חבר. משהו בניגוני החופה שהתנגנו ברטט, הרעידו מיתרים סמויים בליבי ועוררו בי הרהורי תשובה חזקים. עוד באותו הלילה, הרגשתי שאיני יכול לחזור לישיבה בה אני לומד, וכבר למחרת התחלתי לחפש ישיבה חזקה יותר, ובעיקר, מקום שבו יש יותר לב וניגון אמיתי של קשר עם ה'. היו אלו שבועיים לא קלים שעברתי בכמה ישיבות, כשבסופם הרגשתי שאין בי מספיק כוחות לעשות מעבר למקום חדש, ונשארתי באותה ישיבה בצפון, שם הרגשתי יחסית בבית.

ביקור בלתי מתוכנן אצל רבינו

סיפור ההתקרבות שלי לדרכו של רבינו הק', בחסדי שמים, אינו פותח בשיטוט בעולמות הרחוקים מן היהדות. נולדתי לבית דתי-לאומי, שומר תורה ומצוות. כנער למדתי בתיכון דתי, ואח"כ בישיבות גבוהות, שם שקדתי על תלמודי, כאשר הגישה הלימודית מושתת בעיקר על גישה שכלית, וכמעט שלא הכרתי את דרכי החסידות.

בהיותי בגיל 17 זכיתי להגיע באופן אקראי וללא תכנון מראש לציון רבינו הק'. היה זה בסביבות שנת תשנ"ו, בנסיעה מאורגנת לפולין בעקבות השואה. מכיון שבאותה שנה למדנו על ההיסטוריה של דרך החסידות, שורשיה ומשנתה, הוחלט להאריך את המסע גם לאוקראינה, לפגוש מקרוב את ערש החסידות. בתקופה ההיא, ברסלב לא הייתה מפורסמת בעולם כמו היום. אנכי, כבחור דתי, בקושי ידעתי אודותיה דבר מה. הביקור באומן לא היה חלק מן התכנית המקורית, אך באמצע הטיול העלה אחד המדריכים הצעה לשנות את המסלול

ללכת עם התורות - והמתנה הגדולה של "פאר הליקוטים"

אחת המתנות הגדולות שקיבלתי מהרב בזאנסון, זה את הענין של ההליכה עם התורות. אצלו זה ממש הלב של כל החיים.

פעם קינן בלבי פחד עמום מימים העלולים לבוא לעת זקנה או קודם לכן, כאשר כוחי יכלה ולא אוכל להעסיק את עצמי בכל מיני עשיות. פחד כזה שיהיה אולי יום אחד משעמם. ואז, יום אחד, כשעבדתי יחד עם הרב בזאנסון על הספר "מסילת הקשרים" שעוסק בלימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון, ובהליכה עם התורות, פתאום נפל לי האסימון: גם אם יניחו אותי באי בודד, אקח איתי את הספרים ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי הלכות וליקוטי תפילות - וכאשר יעמדו לרשותי הספרים הללו, אלך עם איזו תורה, ולא יהיה לי משעמם כלל! בוודאי שבספרים אלו, יש מספיק חיות אמיתית שתמלא אותי לכל החיים.

ב"ה, עם השנים הענין של ההליכה עם התורות הפך להיות אף אצלי עמוד השדרה של החיים. ראיתי בחוש כיצד זה מעניק את הדלק ומסייע להתחדש, להכיר את רבינו בעצמו, למלא את המחשבה בדעת של הצדיק. אחרת, אם לא לומדים את הספרים ונשארים רק בקיום העצות, עלולים להתייבש. ההתלהבות עלולה לדעוך. ההליכה עם התורות מעניקה לנו את הזכות לחיות כל הזמן עם רבינו, לגלות את פניו שכלו ונשמתו.

מתנה גדולה נוספת שקיבלתי מהרב בזאנסון, זה את הזכות לעבוד על הספרים "פאר הליקוטים". הוא יזם את כל הפרויקט הזה, כולל כל הרעיון איך לבנות את צורת הדרך המיוחדת של הספר, ואף החזיק כלכלית את הענין למשך כמה שנים. אני וחברי ר' ישי פרידמן קיבלנו לידינו את המלאכה, וזה כבר למעלה מ-15 שנים שאנו עוסקים בזה (כעת כרך ה' בהדפסה, ואנו כבר מתקדמים ב"ה בעבודה על כרך ו'), וב"ה שחונן מהוצאת הספר בעצמו, וזיכוי הרבים הגדול שיש בזה, בזכות העבודה על הספר, אנו זוכים בעצמינו ללמוד וללכת עם התורות.

ר' דן בשליחות בבית היהודי בהודו שנתיים לאחר המפגש המופלא

החלטתי לחפש את מה שחסר לי באותה הישיבה בעצמה. ניגשתי אל ראש הישיבה והצעתי לו לעסוק בשיעורו השבועי, שהיווה את גולת הכותרת של השבוע, בענייני עבודת השי"ת. עד אז השיעור עסק בענייני הגות יהודית, והרבה שכליים, שְׁלִימִים אלמד להגדירם כ'חכמות'. ראש הישיבה נעתר לבקשתי, והחל למסור שיעור בספר שיחות הר"ן. הישיבה געשה ורעשה. בחורים החלו לשאול את עצמם: היכן אנו מצויים בתפילה ובתורה? מה יהא על מצבנו הרוחני? וכעבור שבועות ספורים ניגש אלי ראש הישיבה ואמר לי: ראה דן, בחורים הגיעו והתלוננו בפניי על השינוי שנערך בשיעור, "לא באנו ללמוד כאן באווירה שכזו, ולעסוק בשאלות כאלו". הם טוענים שזה גורם להם להרגיש שלא בנוח, ואין לי ברירה אלא להחזיר את השיעור למתכונתו הישנה.

בשומעי את דבריו, התחזקה אצלי התחושה שקיננה בי משכבר הימים, כי עליי לעבור לישיבה חזקה יותר. הפנמת מציאות זו, שהנהלת הישיבה משלימה במודע עם התפשרות רוחנית, הייתה עבורי תפנית של ממש. הבנתי שמקומי איננו כאן.

כעבור שבועות ספורים, לאחר בירורים והתייעצויות, עברתי ללמוד בישיבת ירוחם שבדרום - ישיבה חזקה, בה שקדתי על תלמודי שנתיים נוספות, עד לנישואי בשעתו"מ עם נוות ביתי שתח', שאף היא מרקע דומה לשלי, אך ממשפחה עם הווי רוחני וחסידי יותר - אותה חיפשתי. נשארנו להתגורר בירוחם בסמיכות לישיבה, והמשכתי כאברך בישיבה, כנהוג בישיבות אלו.

מתכוננים לטיול בהודו

בתקופת בחרותי אהבתי מאד טיולים ומסעות רגליים בטבע, מה שמכונה בעולם 'טרקים'. מעמיסים על הגב תרמיל (כבד) עם אוכל, שתיה, אוהל וכדומה, ויוצאים לטייל למשך כמה ימים ביערות ובמדבריות עד למקומות שרגל אדם לא דרכה בהם. הנופים, הנחלים והמעיינות, האש הבוערת במדורה לפנות ערב, נגעו כנראה באותה נקודה פנימית חסרה, שטרם התגלתה רפואתה.

עוד לפני החתונה טיילתי רגלית באירופה ובארצות הברית, והחלום שלי אז היה לטוס לטיול שכזה בהודו. עתה, לאחר החתונה, החלטנו בבית לטוס להודו לתקופה של חודשיים וחצי.

בישיבת ירוחם, בה למדתי, לא היה מקובל שבחור, ובטח שלא זוג צעיר, יסעו לטיול שכזה. כשבישרתי על הרצון שלי לראש הישיבה, שהינו אדם מיוחד במינו, הוא שאל אותי: "מה מצאת בהודו, למה לא תסעו למדבר יהודה?". כשראה שאיני משתכנע ועודני עומד על שלי, נענה ואמר לי: "נו טוב, מי יודע לאן ה' יתברך רוצה להוביל אותך". אחד הרמ"ם הדרך אותי בפירוט בכל פרטי ההלכה הנדרשים לתקופה זו, ואף לקחתי עמי ספרי לימוד וספר הלכה מיוחד למטיילים בחו"ל.

במשך תקופה ארוכה תיכננו את הטיול. אלא שאז, כמה חודשים לפני המועד המתוכנן, אירעה בעיה רפואית כלשהי. אשתי ביקשה שנלך להתייעץ עם דמות רוחנית בקשר לנסיעה, והציעה את הרה"ח ר' ישראל יצחק בזאנסון שליט"א, אליו היא התוודעה עוד בטרם החתונה, בשיעורי הקירוב הנפלאים שהיה מוסר בת"א. גם אני זכיתי לפוגשו קודם לכן, כשלהפתעתינו הוא נענה להזמנתינו והגיע לשימוח עימנו בחתונתינו.

הקשר שלי אז לברסלב היה יחסית חלש, למדתי מעט

בלבי גמרתי
אומר
להתחיל
לקיים את
העצות
בפשטות.
אמרתי
לעצמי: בוא
נראה לאן
זה יוביל.
התחלתי
לקיים את
העצות
הממוקדות,
שחידשו לי
דברים שלא
הכרתי עד
אז ביהדות,
בתיממות

הרה"ח ר' ישראל יצחק בזאנסון בשיעור קירוב בת"א

פחדנו לנסוע בלי ברכה, ואף שהיינו רחוקים מעולם ה'הפצה', היינו חייבים (בלית ברירה) לקבל את התנאים. מה לא עושים בשביל שהנסיעה תצא לדרך. (לגבי הבעיה הרפואית המדוברת, הרב הפנה אותנו למישהו שמומחה בענין, וגם בקיא בנסיעות למזרח, והוא אמר שזה לא אמור להוות בעיה).

האווירה הכללית של הטיוול, נצבעה בצבעים חדשים. התכנון הטיולי נשאר, אך נוצק בו תוכן חדש, נופך של קירוב רחוקים יחד עם משקל לא מבוטל של כ-300 חוברות שעלינו לשאת בתיקי הגב, ולחלקם ליהודים אקראיים. לא היינו בקיאים במלאכת ההפצה, ולכן לא יכולנו לחלק את החוברות בקלות, והדבר דרש מאיתנו להיכנס לשיחה (אברהם עם הגברים, ושרה עם הנשים) עם כל יהודי שפגשנו, להתעניין בו, עד שהצלחנו לגרור את השיחה לכיוון רוחני, ולבסוף... להעניק את החוברת כמתנת פרידה.

היום, במבט לאחור, אני יכול לומר שזה היה פשוט מדהים. עדיין לא ידעתי שאזכה להיות מ'אנשי רבינו', וכבר זכיתי להיות מאלו העוסקים בהפצת דעתו בעולם כשגריר נאמן. אנשים רבים קראו את החוברות בזכותנו, בעוד שאני בעצמי עוד לא למדתי אותן.

כך התחיל המסע!

להעביר את האור הלאה. בשיעור לבני נוער

ההבנה: אנחנו זקוקים לצדיק!

החוויה של הקירוב והפצת היהדות, הייתה חוויה חדשה ובלתי-מוכרת. בלילי שבתות ארגנו בסביבתנו קבלת-שבת, קידוש, כיבוד ומעט מאכלים שבושלו למשתתפים. צילמתי דפי תפילה לכולם, ולעיתים אף תליתי מודעות הזמנה. היה מופלא.

באמצע הטיוול חנינו למשך שלושה שבועות ליד בית חב"ד שבאחד הכפרים, משם היו יוצאים למסלולי טיול קצרים. בשבועות הללו יצא לי לגלגל שיחות ארוכות עם החב"דניק המנהל את המקום. הוא לא חמל עליי והטיח בי אמיתות. תקטיב לי טוב, הוא אמר לי, כל עוד אין לך רבי, דמות רוחנית שאתה הולך אחריה, אתה לא יכול להיות מחובר באמת. אתה מוכרח למצוא לך מדריך רוחני. רבי. צדיק.

הגענו הרבה לעזור להם בהכנות השונות. התבוננו מקרוב בהווי המשפחתי החב"די, והרגשנו בחוש כי עומדת לימינם סיעתא דשמיא גלויה ומיוחדת, הנובעת באופן ישיר מן החיבור שלהם לרבם. העובדה שהם מצויים כאן בשליחותו העניקה להם כוח גדול ועוצמה רבה, שקנאתי בה. למרות שלא הרגשתי שהתורות החב"דיות תופסות אותי, התרשמתי מאוד, והדברים הנוקבים של השליח כלפי, לחלול ללבי.

בעזבנו את הכפר, עשינו את דרכינו אל היעד הבא בנסיעה בג'פים בדרך הררית סבוכה, במשך יומיים. במהלך הדרך הרהרתי רבות אודות דבריו של השליח בנוגע לחיבור החיוני והכרחי לדמות רוחנית, והתחדדה ההבנה כי כאשר נשוב ארצה נחפש לנו רב ודרך יותר ברורה ביהדות.

הפגישה המפתיעה

הגענו ביום חמישי לעיר לָה שבמחוז לאדאק בצפון הודו, הנמצאת באזור עם השפעה של אורחות חייה של מדינת טיבט הסמוכה. בשבועות הללו האזור התרוקן יחסית מישראלים, זאת בעקבות אזהרת מסע שיצאה מטעם משרד התיירות, הממליצה לכל

משהו בניגוני החופה שהתנגנו ברטט, הרעידו מיתרים בליבי ועזורו בי הרהורי תשובה חזקים. עוד באותו הלילה, הרגשתי שאיני יכול לחזור לישיבה בה אני לומד, וכבר למחרת התחלתי לחפש ישיבה חזקה יותר

ר' ישראל יצחק בזאנסון בריקוד בחתונתו של דן

ליקוטי מוהר"ן, אך יותר כתאוריה שכלית בעלמא, מבלי להעלות על דעתי לקיים בפועל את העצות, ובטח שלא לחלום על נסיעה לאומן. עכשיו, כאשר היינו זקוקים לדמות רוחנית להתייעץ עמה, החלטנו לפנות אליו.

באותה תקופה היו פיגועים רבים בארץ, והמצב הבטחוני היה מתוח מאוד. מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה. כאשר הרב בזאנסון שמע על תכניתנו, הוא הביט בנו ושאל: למה אתם נוסעים? וכששמע את הסיבות, אזי בניגוד להרגלו (כראה לחסיד ברסלב האמון על אי מתן עצות, בכדי שלא לקחת מאנשים את הבחירה), הוא אמר לנו בצורה ברורה כי דעתו על הטיוול הינה שלילית: "מה? וכי אתם זוג ציפורים?"

לשמע דבריו נלחצתי מאוד. הבנתי פתאום כי הטיוול הגדול, משאת נפשי עומדת בסכנת הכחדה. אלא שאז חלה תפנית בדבריו. תראו, הוא אמר, אני לא יודע מה להגיד לכם, סתם ככה לנסוע, בתקופה כזו?! לא הייתי מייעץ... אבל, יש לי הצעה שבילכם. אני יביא לכם חוברות של ברסלב, 'אומץ' והתבודדות' (המכונות לכולם), ואתם תחלקו אותן לכל יהודי בו תפגשו.

תנאי נוסף יש לי עבורכם, המשיך הרב, שבכל מקום אליו תגיעו - אם אין שם בית חב"ד וכדומה' - תארגנו אתם קבלת שבת ליהודים המטיילים במקום. אם תעשו כך, אני נתן לכם ברכה לנסיעה.

איזה סיכוי יש שאפגוש כאן, בסוף העולם, את האדם ששינה את הצביון של הטיול שלנו? איך דבר כזה מתרחש מול עיניי? לא ידעתי אם הרב בזאנסון בכלל זוכר אותי, שכן כבר חלפו משיחת ההתייעצות כמה וכמה חודשים. נפגשנו סמוך למלון בו הם שכרו חדר, הוא זיהה אותי ושוחחנו מעט.

לשאלתי, מה הם עושים כאן, הם סיפרו שהגיעו להודו רק לפני שעות ספורות, ושבתחילת אותו שבוע פנה מיכי אל הרב בזאנסון ושטח בפניו התלבטות, האם לנסוע להודו, למסירת שיעורים וקירוב נפשות. הרב בזאנסון ששמע את דבריו, התלהב ואמר לו להזמין כרטיס נוסף גם עבורו.

הפלא היה כפול ומכופל. ההסתברות ששני אנשים ייפגשו "באקראי" במדינה שמונה קרוב ל-1.5 מיליארד נפשות, הוא חסר סיכוי. ומה עוד, שבאופן טבעי, כמי שמבקשים לקרב נפשות, הם לא היו אמורים להגיע לצפון, וכפי שאכן ספרו, שטענו לפניהם בטרם הנסיעה שהרבה ישראלים ירדו לדרום בעקבות המלחמה, וע"כ המלצו להם לנסוע לדרום הודו, אך הם הרגישו שדווקא הצפון קרא להם.

הבטתי על הרב בזאנסון ואמרתי לו בהתרגשות: אתה יודע, בדיוק עכשיו אנחנו מארגנים קבלת שבת, כפי שהמלצת לנו לעשות. החלטנו כמובן לעשות את קבלת השבת יחדיו. בעל המלון העמיד לרשותנו אולם קטן. רצתי הביתה ובישרתי על האורחים החדשים שהגיעו, הדפסתי מודעות על קבלת-השבת המתוכננת בהשתתפות האורחים החשובים, והסתובבתי בעיר לתלות אותם בכל מקום שרגל יהודית יכולה לדרוך בו.

בערב שבת התאספו קרוב ל-30 יהודים לתפילה. המעמד היה מרגש עד דמעות, כפשוטו.

הוא לא חמל
עליי והטיח בי
אמיתות. תקשיב
לי טוב, הוא אמר
לי, כל עוד אין
לך רבי, דמות
רוחנית שאתה
הולך אחריה,
אתה לא יכול
להיות מחובר
באמת. אתה
מוכרח למצוא
לך מדריך רוחני.
רבי. צדיק

מכירת ספרי 'פאר הליקוטים' בראש השנה באומן

הישראלים לרדת דרומה, עקב מלחמה שהתרחשה בגבול בין הודו לפקיסטן. החלטתי שלא להתייחס לאזהרת-המסע ברצינות יתירה, מכיוון שהמלחמה הייתה עדיין רחוקה מאזור הטיולים, שעליהם לא רציתי לוותר.

למחרת בבוקר, בראותי כי אין במקום בית יהודי, התחלנו לארגן את קבלת השבת הקרבה, וירדתי לקנות מוצרים אחדים שהיו חסרים לנו. והנה, לפתע פתאום, אני מרים את עיניי ורואה לתדהמתי את הרב ישראל יצחק בזאנסון שליט"א, פוסע יחד עם הרב מיכי יוספי.

לא האמנתי למראה עיניי: זה היה מחזה על-טבעי.

הרים סביבות העיר "לה" - שם היתה הפגישה

ר' ישראל יצחק בזנסון

צריך ללמוד לפחות סעיף אחד בשולחן ערוך. מ' זה מקווה. כל יום צריך לטבול. יש פה הרבה מעיינות ונחלים, אתה בטח תמצא אותם. ח' זה חצות, בכל יום הולכים לישון מוקדם בשעה 8-9 בערב, לא לפני שמכוונים שעון מעורר לשעת חצות. אז קמים, ויכולים לומר תהלים, תיקון חצות או ללמוד משהו (העיקר זה לקום), ואחר כך אפשר להמשיך לישון.

האות ה' - המשיך הרב להסביר לי את פשר המרשם - זה התבודדות. בכל יום מדברים עם ה', מספרים לו מה שרוצים. תתחיל בכמה דקות ביום, העיקר שתתמיד בכך באופן קבוע.

הוא הצביע על הדף והראה לי: אתה רואה? כאן תסמן לך בכל יום מה עשית, וככה תמשיך. בתחתית העמוד הוא ציין כוכבית ואמר: זה לימוד ספרי רבינו, הלימוד בהם נותן את הדלק, אבל המרשם עצמו הוא השמח"ה.

הרב ראה שאינני מתלהב כ"כ מדבריו, ואז הוסיף ואמר דברים שמאד נגעו ללבי: אני רואה שאתה לא כל כך מתלהב מהרעיון, הוא אמר לי. אם אתה רוצה, אני ייתן לך שמות של רבנים שימליצו לך לעשות כבר בהתחלה שינוי דרסטי בחיין, לעזוב את הישיבה שאתה לומד בה, לשנות את הנהגותיך ועוד כל מיני עניינים. אולי זה מה שאתה מחפש. אבל אם אתה רוצה להקשיב לי, אני חושב שכעת אתה לא צריך לשנות מאומה ובטח שלא לקרוא לעצמך חסיד ברסלב. פשוט תקיים את העצות הללו, בלי לספר על כך לאיש. זה יהיה הסוד האישי שלך עם בני ביתך. אף אחד לא צריך לדעת שאתה קם חצות או מתבודד. תקפיד על כך.

אם אתה רוצה - סיים בקצרה - קח את המרשם של רבי נחמן, תבצע את העצות הללו, ובעוד שנה תחזור אלי, ונדבר. אם אתה לא רוצה, אתה יכול לזרוק את הדף הזה לפח.

חיבור עקבי ועמוק לעצות

יצאתי מהשיחה איתו מלא התפעלות. התרשמתי מאוד מכך שהוא לא ניסה 'לנכס' אותי אליו ולהפוך אותי לעוד מְתַפְקֵד במפלגה. אדרבה, קח עצות, תמשיך הלאה בדרכך ובחיין, אם תרצה תחזור עוד שנה. וגם זאת, כהצעה בעלמא, כאופציה שמוגשת בפניך - תרצה - תיקח, לא תרצה - אל תיקח.

ההתפעלות הזו התחברה גם להתרשמות שהיתה לי, כאשר קודם לכן ביקשתי ממנו פגישה אישית. הוא אמר לי: טוב, עכשיו כבר צהרים, בשש בערב יהיה שיעור, אז היום אני כבר לא יוכל. התפלאתי, הלוא יש שעות ארוכות בין לבין. ראיתי לראשונה בן אדם החי את סדר יומו כאשר לכל דבר מוקדש זמן מיוחד, יש זמן ללימוד, זמן לצירוף וכו'.

נקודה נוספת שתפסה אותי מאוד, הייתה שיצאתי עם 'מרשם' מעשי. לא נכנסנו לדיון פילוסופי מעמיק. אלא קיבלתי עצות פשוטות ומעשיות, ברות ביצוע.

לבי גמרתי אומר להתחיל לקיים את העצות בפשטות. אמרתי לעצמי: בוא נראה לאן זה יוביל. התחלתי לחפש מקומות שאפשר לטבול בהם. התחלתי לקיים את העצות הממוקדות, שחידשו לי דברים שלא הכרתי עד אז ביהדות, בתמימות.

מה עוד, שחשבת לעצמי כי אחרי שנה, כאשר אבוא אליו, הוא בטח יגלה בפניי רבדים ודרגות נוספות. לא שיערתי שכאשר אפגוש אותו לאחר שנה ואספר לו שאני מקיים את העצות, הוא יהנהג בראשו בהתלהבות ויאמר לי: "יופי, אז תמשיך...", ותו לא. היום אני מבין שקיים העצות בעצמן הינו דרגה עצומה ונוראה, אליה זכיתי במתנת חיים.

בהמשך הטיוול, היכן שלא היינו, הייתי מכוון שעון מעורר עם רדת הלילה, ובעת חצות קם ויוצא מן האוהל, מוצא זמן להתבודד קצת, ולאחר מכן חוזר לישון. בכל יום חיפשתי נחל או מעיין לטבול בו, וכך התחלתי באדיקות ממש להשתדל לא לפספס אף יום.

גם אחרי ששבנו ארצה, המשכתי לקיים את ה'מרשם' באדיקות ולמלא את הטבלה עוד במשך חודשים ארוכים, בעוד שכל העניין נשמר בסוד ביני לבין קוני. מיהדות שכל כולה מתקיימת על בסיס מאד חברתי, בנוכחות אנשים רבים, החל להתרקם בחיי אזור אישי

המרשם של רבינו עובר ידיים

בימים הבאים ביטלנו את הטיוול ונשארנו להשתתף בשיעורים שמסר הרב בזאנסון מידי ערב. החוויה הרוחנית הייתה חזקה מאוד.

באחד הימים ביקשתי לשוחח בפרטיות עם הרב, ושטחתי בפניו את ההרגשה שקיננה בלבי. חודש וחצי חלפו מאז שהגענו להודו, וככל שעוברים הימים אני שואל את עצמי: דן, מה קורה עם היהדות שלך? אמנם 'על הנייר' אני מקפיד על כל ההלכות, אך דווקא כאן בהודו במסגרת הטיוול, אני רואה שהתפילות שלי, שנאמרות ביחידות ובמרוצה, הולכות ונעשות יבשות מיום ליום. האם ייתכן שכל ההתנהלות הדתית שלי "עובדת" רק כאשר נמצאים לידי אנשים נוספים, ובמסגרת חברתית בלבד? מה עם קשר אמיתי עם הקב"ה, שלא תלוי בחברה ובמסגרת "כולל"?

שטחתי בפניו את התסכול הגואה, ושאלתי: איך זוכים? מה אפשר לעשות בשביל שיהיה לי קשר אמיתי וחי עם ה'?

ללא אומר וללא דברים, שלף הרב בזאנסון דף ולורד שעמו צייר את ציוריו המפורסמים, והחל לשרטט טבלה על הדף. בראש הטבלה, בראשי העמודות, הוא רשם את האותיות ש' מ' ח' ה'. בטור הראשון, בתחילת כל שורה, הוא רשם: יום א', יום ב', יום ג' וכן הלאה.

תוך כדי שרטוט, הוא פונה אלי ואומר לי: אני נותן לך 'מרשם' שגילה רבי נחמן. אם תרצה, תוכל להשתמש בו: ש' זה שולחן ערוך. כל יום

ופרטי, רק ביני לריבוי.

מענין הוא שעד שלא פגשתי פנים בפנים אחד מתלמידי תלמידי של רבינו, שמסר לי את העצות בפשיטות, איני חושב שהייתי מתחיל לקיים משהו מהן, רק מלימוד בספרים עצמם. תמיד הרגשתי שזה מדרגות גבוהות שלא שייכות לי, וזה בטח רק לאנשים במדרגה גבוהה. פתאום, זה הפך להיות מציאות בחיים שלי, כפי שאני. אף שלא חוויתי אורות עצומים וגילויים נפלאים. פשוט קיימתי את העצות, בעקביות ובהתמדה, ועם הזמן פשוט נטלה ממני היכולת להתפלסף על מציאות ה' בעולם, שהפכה עבורי לדבר פשוט.

כעבור תקופה, כאשר ישבתי ב'שיעורי אמונה' שהתקיימו בישיבה, התחלתי להרגיש שהעיקר חסר מן הספר. אמונה אינה ענין של שכל. הבנתי שבעקבות ההתבודדות האמונה שלי התחזקה מאוד, הרבה יותר מעשרות שיעורי אמונה ששמעתי עד אז. ממש כמו שמספרים על הברסלב'ר העולה מן השדה לאחר ההתבודדות, ועובר בדרכו ליד שני אנשים שמתווכחים ביניהם על מציאות ה' בעולם, עם כל מיני הוכחות וכו', והוא פונה אליהם בנימה של תמיחה: אינני יודע מה אתם רוצים, בוודאי שיש ה', הרגע דיברתי איתו.

עד היום, בשיעורים שאני זוכה למסור, שגור על לשוני לומר כי יתכן בהחלט כי בין היושבים בקהל מצוי אדם שאינו מגדיר את עצמו כאדם מאמין. "גם אם אתה לא מאמין, תתחיל לדבר אתו..." עם הזמן תגלה מה שאי אפשר להסביר בשיעור בשום צורה.

סגירת מעגל מעניינת ביותר התרחשה לאחר כמה שנים. באחד המפגשים עם הרב בזאנסון, הוא שאל אותי: דן, אתה זוכר את השם של המלון בו התארחתי, שם שוחחנו וקיימנו את השיעורים? השבתי לו בשלילה. שמו של המלון הוא היה 'גלדן', וכנראה

הדפסת
מודעות
על קבלת-
השבת
המתוכננת
בהשתתפות
האורחים
החשובים,
והסתובבתי
בעיר לתלות
אותם בכל
מקום שרגל
יהודית
יכולה
לדרוך
בו. בערב
שבת
התאספו
קרוב ל-30
יהודים
לתפילה

שלשם כך סיבבו משמים שאסע דווקא לשם, כדי לתת לך את העצות איך תוכל ל'גלות את דן'.

כעבור תקופה התחלתי להתחבר יותר ויותר אל שיעוריו של הרב בזאנסון. מידי שבוע היה מי שהקליט עבורי את השיעור ושלה לי את ה'קלטות' לירוחם.

כאשר חזרתי ללימודים בישיבה, ראש הישיבה שמח לראות שחזרנו בשלום, ושבתי חזרה למסלול הלימודים. סיפרתי לו על הפגישה המופלאה שהייתה לנו עם הרב בזאנסון, והוא התלהב מאוד מן הסיפור ואמר: אתה רואה, זה פלא! ה' נמצא בכל מקום!

אתה על הרכבת - אתה מתקדם!

בחסדי שמים מאז והלאה, התמסרתי לקיום העצות של רבינו, ואט-אט התחולל בי שינוי.

עם השנים הבנתי כי ההתמסרות לקיום עצותיו של הצדיק, משולה לאדם העולה על רכבת הדוהרת אל היעד. בראש הרכבת יש קטר, הלוא הוא הצדיק. מעכשיו, הרכבת שועטת קדימה ואתה בתוכה. גם אם נדמה לך לעיתים אתה מתרחק, זה כמו אדם שהולך בתוך הרכבת עצמה בניגוד לכיוון הנסיעה, נדמה לו שהוא הולך אחורה, אבל באמת הרכבת ממשיכה קדימה.

לפעמים אדם חושב, מה לי ול'חצות'? מה לי ולהתבודדות? במקרה כזה הייתי ממליץ לו לחתור לקיים קשר כלשהו עם העצה. תקיים אותה לכל הפחות אחת לכמה ימים. תתפלל עליה. תקיים אותה במשך דקות ספורות. העיקר שיהיה לך קשר עם העצה. בעצם לכל אחד מאיתנו יש עצות שהוא חושב שהם מחוץ לתחום שלו, וזה נובע מכך שהוא בטוח שהוא צריך להצליח בקיום העצות. אבל אם הוא יידע שהסוד זה להיות קשור עם העצות, אז אין עצה של רבינו שלא שייכת גם אליו, ובעזרת ה', בסוף אולי הוא גם יצליח...

לאחר מכן היתה לנו הזכות להיות שכנים של הרב בזאנסון למשך כחמש שנים. במחיצתו זכינו לקבל אוצרות של דעת אמיתית. וכיום אנו גרים כבר למעלה מעשר שנים בביתר עילית, ליד ה"כולל חצות" הוותיק והמוכר.

סגירת מעגל

בחלוף שנים מהתקרבותי, לאחר שכבר הייתי לבוש חרדי, הייתי בחתונה של חבר, ולפתע אני רואה מרחוק את אחד ממדריכי המסע לפולין שבזכותו הגענו לאומו, כ-15 שנים קודם לפגישה זו.

במשך השנים יצא לי להרהר לא אחת על הנסיעה ההיא, הראשונה לאומן. היה לי ברור שהיה לה חלק במסע ההתקרבות שלי, ושכבר אז, שלא בידעין, התחיל הקשר עם רבינו. אך לא זכרתי האם אמרנו על הציון את התיקון הכללי.

רצתי אליו בהתלהבות, ומבלי לחשוב האם הוא בכלל יזהה אותי, שאלתי אותו ישירות: "תגיד לי, הרב יהודה, אמרנו באומן תיקון הכללי או לא אמרנו?"

הרב יהודה, המדריך, הביט על האברך החרדי, הברסלבאי, העומד מולו, במשך דקה קצרה ומהורהרת, ומיד האיר חיוך גדול את פניו: ברור שאמרנו, דן, ברור שאמרנו! הסברנו לכם אז את העניין, נתנו פרוטה לצדקה ואמרנו תיקון הכללי...

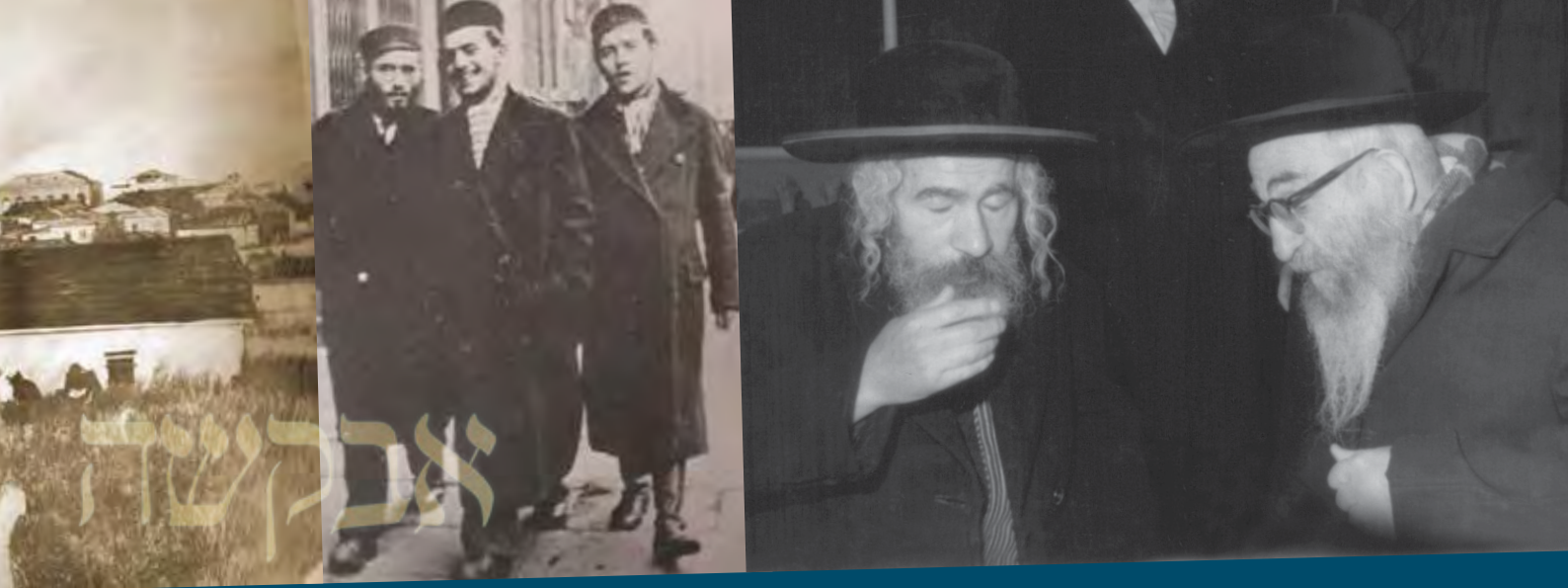
תלמידים עושים תלמידים

באחד השנים עמדת באומן בדוכן של 'פאר הליקוטים', ולפתע ניגש אל הדוכן יהודי כבן 25, דתי-לאומי שהזכיר לי את עצמי בעידן ההוא, לפני התקרבותי. שוחחנו מעט והחלפנו טלפונים. הוא סיפר שהוא מתגורר באזור המרכז, אז ציינתי בפניו כי מידי שבוע מתקיימים בתל-אביב שיעוריו של הרב בזאנסון. אחרי כמה חודשים, הוא יצר עמי קשר בטלפון, ועדכן כי הוא עבר דירה לירושלים.

שנה לפני כן עברנו דירה לביתר, ואני שכבר התרגלתי בתל-אביב לעסוק בקירוב ולארח יהודים בשבתות המבקשים לטעום טעמה של יהדות, הרגשתי יובש בעיני הזו בעיר החדשה. חשתי כי חסר לי מאוד את עיני ההפצה. בצר לי אמרתי לה: אם אתה רוצה אותי, אני מוכן להיות חייל שלך. רק תראה לי רמזים היכן אתה רוצה אותי. במשך קרוב לשנה התפללתי כך, ואף ניסיתי לעשות השתדלויות בענין שלא כ"כ צלחו.

והנה פתאום הטלפון הזה. היהודי אומר לי: אני עובר לגור בירושלים - ב'נחלאות'! קפצתי על המציאה ואמרתי לי: מה דעתך שנעשה אצלך בבית איזה חבורה שבועית? הוא שמח על ההצעה ולקח את עול הארגון על עצמו בהתמסרות גדולה. כך התגבשה לה עם הזמן קבוצה, והקשר בינינו הלך והעמיק.

פעם עשינו גם נסיעה לאומן ביחד, ולאט לאט זכינו להכניס יהודים נוספים לענין של קיום העצות ולימוד הספרים. פעם אחת, כאשר ביקשו ממני לבוא למסור שיעור ולא יכולתי להיענות בחיוב, הפנתי את המבקשים אל אותו יהודי, שמאז כבר התקרב לרבינו, הקים משפחה לתפארת, והפך לחבר טוב. זכינו לראות במו עינינו כיצד 'תלמידים עושים תלמידים וכו'.

אבן קשדה

השיח. האווירה. הכיסופים.

**ההווי המרומם ב'קלויז' של העובדים באומן,
שיחות החברים המשתפכות של אנ"ש בפולין,
דיבורי התמימות של אנ"ש בארץ ישראל...**

אור תורתו הנשגב של הרבי הונחל בשלמות על ידי מוהרנ"ת
התלמיד הנאמן בכל ליבו,
ע"י תלמידיו ותלמידי תלמידיו אשר תורה זו הייתה כל שיחם,
סיגם, ומאווים.

אור בהיר זה מתמשך ומועבר כבר 176 שנה ברצף,
ועכשיו ממשיך להאיר בגאון במלוא תפארתו וטהרתו, בין עלי
הגיליון הקדוש 'אבקשה',

בדיוק כמו אז, ללא סטיות וללא חכמות כלל!

פשוט! נקי! וטהור!

אבקשה מאז ועד היום. הכל תלוי בר!

02-5396363
שלוחה 1

'חתימה' של רבינו

דברי זכרון והתעוררות לכבוד יומא דהילולא של החסיד המופלא **רבי אברהם שטרנהארץ** זצ"ל כ' אלול תשט"ו - תשפ"א, מתוך שיעור שנמסר ע"י תלמידו החסיד **רבי נחמן בורשטיין** זצ"ל ביום היארצייט כ' אלול שנת תש"ע

גבוהות כאלו - - -

ובאמת גם הם (החסידים) גבוהים מאוד 'למעלה מהשכל', אבל אף-על-פי-כן בהם כבר יש השגה, "ובהם יש להם תפיסה והשגה, כי העולם אינם רחוקים עדיין מהם כל כך כמו מהצדיק בעצמו, על כן מי שרוצה האמת אפשר לו לידע מעלת הצדיק על ידי אנשיו".

רבי אברהם שטרנהארץ היה 'חתימה' של רבינו

בעל ההילולא, החסיד רבי אברהם שטרנהארץ זצ"ל, היה 'סטעמפל' (חתימה) של רבינו! הרבי מדבר על החותמת שחותמים בה, אם נסתכל בגוף החותם לא נראה כלום, האותיות הפכות. אבל כשנחתמת החתימה - - -

רבי אברהם ז"ל היה 'חתימה' של רבינו, 'חתימה' של ה'ליקוטי מוהר"ן' - ה'ליקוטי מוהר"ן' היה חתום בעצמיו, וכן ה'ליקוטי הלכות שהיתה לו בקיאות עצומה ברוב חלקיו. מאז ומתמיד אני זוכר אותן, בכל מקום שרק הלך, לברית, לחתונה, לבר מצוה, כשהוא רק הגיע כבר היה מקיף אותו מעגל אנשים המאזינים למוצא פיו והוא אומר 'תורה'...

הוא היה רואה מי ומי ה'עולם' הנמצאים במקום, והבין בחכמתו איזה 'תורה' לומר להם. היה זה כוח מופלא שלו, להבחין מי הם האנשים ומה מתאים לדבר בפניהם. ה'ליקוטי מוהר"ן' הרי עמד לנגד עיניו אז הוא ידע (מיד מה להתחיל).

נתקיים בו מה שהרבי אמר למוהר"ן שצריך שיהיה מי שבקי בתורתו, ויוכל לשלוף במהירות ולהושיט את התורה הנצרכת לכל אחד, כמו משרת המסדר את הסחורה יפה יפה, וכל דבר מסודר עם הקצה לחוץ, כדי שיוכל להושיטה במהירות לקונה!.

הצדיק בעצמו אי אפשר להשיגו

רבינו הקדוש בסי' ק"מ מפרש על הפסוק אשר כתוב באיוב "ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו", אומר רבינו שם כי הצדיק בעצמו אי אפשר להשיגו. אנו מדמים לעצמנו שרואים את הצדיק, הוא הולך בגוף גשמי, יש לו עינים וחוטם ושאר עניינים כמו כולם, וכפי שאמר קורח "מדוע תתנשאו", כולם שמעו מה', מדוע אתה (משה רבינו) עושה מעצמך עסק, איי, תספר לכולם מיהו משה רבינו, שעליו נאמר "פה אל פה אדבר בו במראה ולא בחידות".

כי עניין זה, להשיג את הצדיק זה דבר בלתי אפשרי, לפעמים אפשר לחשוב, טוב מה הוא (הצדיק) כבר עשה, הוא אמר שם איזה דבר? לא! כל דבר שאומר הצדיק נעשים מזה תיקונים בעולמות העליונים! זהו כח של הצדיק!

"כי אין בו שום תפיסה כי הוא למעלה משכלו", מה הפשט שהצדיק הוא 'למעלה משכלו'? כי סוף כל סוף הצדיק הוא הרי מוגבל בגוף, הוא הרי מונח בגוף, אבל אליבא דאמת הוא משיג דברים שהם למעלה משכלו, וזוהי דרגא מופלגת, שיש לצדיק כח כזה להשיג השגות שהם למעלה משכלו, ממילא איך אנו יכולים להבין בהצדיק והרי הוא למעלה מהשכל?

ע"י המקורבים אליו אפשר לידע מעלת הצדיק

אומר רבינו, איך באמת נוכל להבין מי הוא הצדיק? "רק על ידי אנשיו המקורבים אליו יוכל להבין מעלת הצדיק" - על ידי המקורבים לצדיק אפשר לדעת את גדולת הצדיק, "כי על ידי שרואין אנשיו, שהם אנשי מעשה יראים ושלמים, ובהם יש להם תפיסה והשגה" - רואים את החסידים של הצדיק, ורואים את ההנהגות שלהם, המסירות נפש לכל מצוה, המסירות נפש לתורה, ומגלים את הכח הנורא שלהם, בעבודות

1. עיין חיי מוהר"ן ס' ש"ע ז"ל: ענה ואמר, אתמול הנחנו וסדרנו הסחורה שלנו [שקורין קראס] ברוך השם היא סחורה יפה מאד מאד. וטוב היה שיהיה לחנות זה משרת טוב ויפה שיכול להניח ולקפל ולסדר כל חתיכה סחורה יפה יפה עם הקצה לחוץ (כדרך המשרתים המבחרים שמקפלין הסחורה ומניחין קצת לחוץ כדי שיראה הקונה בבואו נתכף מהות יופי הסחורה),

דיבוריו של רבי אברהם ב'בית ים'

הייתי פעם בשבת אחת ב'בית ים', זהו סיפור ישן מלפני ארבעים וכמה שנים, היה שם את הרב קוקס, אתה זוכר אותו את הרב קוקס? הוא היה הרב שם ב'בית ים', והתארחתי בביתו לשבת. אמרתי לו שאנו משתייכים לחסידי ברסלב, הוא נענה: "מה? היה אצלי פעם יהודי נמוך-קומה, רבי אברומלה שמו, הוא גם כן שבת אצלי פעם בבית", היה זה רבי אברהם שטונהארץ.²

וכך הוא סיפר: "בבית הכנסת היה נהוג מדי שבוע שבסעודה שלישיית מדבר הרב דברי תורה במשך עשרים דקות. כשהתארח כאן רבי אברומלה כיבדתי אותו לדבר לפני הציבור בסעודה שלישיית, הוא עמד ודיבר במשך שעה ורבע! אני פחדתי מה יהיה אם תפקע הסבלנות של הציבור (שהיו מפשוטי העם), אבל הוא דיבר בנעימות כזו שהציבור ממש רצה לשמוע עוד, זה התמיה אותי איך 'א קליין יידאלע' (יהודי קטן / נמוך-קומה) מצליח לרתק כל-כך ציבור של אנשים מודרניים".

'מבחן' לרבנות בלובלין

סיפר ר' איטשע מאיר (קורמן), נדמה לי שגם ר' חונה (רבי אלחנן ספקטור) זכר עובדא זו, שלאחר שעלה רבה של לובלין הגאון רבי אליהו קלאצקין זצ"ל לארה"ק, הורגש בלובלין צורך במורי הוראות. אנשי שלומנו דשם המליצו לפרנסי העיר על רבי אברהם שהוא מורה הוראות, שיביאווהו לכהן בלובלין.

ואכן, הזמינו את רבי אברהם והוא נסע לשם. לובלין היא הרי עיר ואם בישראל, ובטרם יתקבל לרב העמידו אותו שם לכעין 'מבחן', והביאווהו לדרוש לפני קהל גדול, בתוכם היו רבנים ודיינים מסלטה ומשמנה של לובלין וכל 'כלי הקודש' דשם.

וסיפר (רי"מ קורמן) כך: "רבי אברהם פתח ואמר שהוא רוצה לדרוש לפניהם תורה בליקו"מ, הם התנצלו בפניו שאין להם את הספר בהישג יד, אך הוא לא היה צריך את הספר כדי ללמוד תורה (שהרי ידע את הספר בע"פ).

"הוא אמר לפני הקהל את התורה 'בא אל פרעה'³, תורה זו היא תורה גדולה מורכבת וקשה להבנה, רבי אברהם למד אותה במשך שעה וחצי או שעתיים, (במתקנות ונעימות כזו) ה'עולם' היה אחוז התפעלות והשתוממות, הרי צריך לדעת איך לבאר תורה, והוא ביאר אותה כל-כך טוב ויפה, עד שהקהל היה נלהב ממש מורא'דיג. אחר-כך הם כבר קיבלוהו להוראה, הם ראו שהוא 'בר-הכל'...".

ה'סמיכה' של רבי אליהו חיים רוזין

רבי אליהו חיים רוזין סיפר כי (כשהתגורר באומן)

היה נצרך לו פעם לנסוע לאמריקה, היתה לו אחות באמריקה, והיתה סיבה שהיה צריך לנסוע לשם. אך השלטונות באמריקה לא הסכימו להעניק אשרת כניסה לאזרחים זרים, פרט ל'כלי קודש' (כרב שוחט וכו').

כדי לתהות על קנקנו של מבקש האשרה, היה צריך לבוא אצל ה'קונסול' בקייב, ושם היה רב מטעם האמריקאים שבחן את הפונים.

משכך היה רבי אליהו חיים צריך לקבל סמיכה, והוא אכן קיבל סמיכה מאת רבי אברהם על הלכות שחיטה והוראה, הוא סיפר שלמד אצל רבי אברהם, נדמה לי במשך כחצי שנה, ואמר שרבי אברהם ידע (בעל-פה) את כל דברי ה'פרי מגדים' גם ב'ורה דעה': "הוא (רבי אברהם) היה מכוון אותי ואומר 'ראה נא את הפרי מגדים במקום זה שאומר כך, ובמקום אחר כך וכך', כך הוא ידע את כל ה'פרי מגדים', ואני הייתי צריך להתייגע במשך כחצי שנה, רק כדי לקבל ממנו סמיכה.

לבסוף, כידוע, נסבב שרבי אליהו חיים היה מוכרח להשאיר באומן, משמים סיבבו שייאסר בכלא, ומשם נפתחה לו הדרך לארץ ישראל, כפי שאמר רבי מתתיהו (ברזעסקי)⁵: אולי (המאסר בכלא) זה הדרך להגיע לארץ ישראל". והוא אכן הגיע לארץ ישראל וזכה לבנות את בית הכנסת לאנשי שלומנו, אה מוראדיג, מי יכול היה לקחת עול כזה על עצמו? רבי אליהו חיים!

הבקיאות העצומה ב'נגלה'

עכ"פ אצל רבי אברהם למד רבי אליהו חיים וקיבל סמיכה, ואת בקיאותו העצומה הפליא כל כך.

אכן ראו אצלו ב'נגלה' שבתורה, הגם שהוא לא הבלית את כוחו, אבל בכל מקום שרק דיברו עמו הוא שלט היטב, בפרט בענייני 'הוראה', כפי שהזכרנו את עניין הבקיאות ב'פרי מגדים'...

אנו רואים שגם רבי אברהם ב"ר נחמן למד כך, ידוע שהוא רצה לחבר פירוש על ה'פרי מגדים', אך נמנע לאחר שכבר יצא עליו פירוש.

רבי אברהם סיפר שבתחילת לימודו את הספר 'ליקוטי מוהר"ן', הדריך אותו הרב מטשעהרין ואמר לו: "אברהם, תעקוב ותעיין במקור בתוך כל מאמר חז"ל, כל פסוק, כל מדרש וכל זוהר שהרבי מביא בתורתו. שלא תסמוך על כך שמסתמא כבר הבנת את כוונת רבינו, רק תעיין היטב במקורות, או אז תראה שיש דברים שהפשט הוא בכלל שונה ממה שחשבת מתחילה".

זה לקח לו זמן רב, הלימוד באופן זה לעיין בכל מקור ומקור שמביא רבינו.

וכשיבוא אחד לקנות איזה סחורה יוכל המשרת לחטוף מיד בז'זיות אותו המין סחורה שצריך הקונה, ויפתח אותו במהירות לפני הקונה, ויהיה מהארה לומיד הודי יפאר הסחורה הטובה הזאת.

1. והנמשל מובן שצריך אחד שיהיה בקי היטב מאד בכל תורתיו שגילה שיוכל לסדר כל תורה יפה יפה עם הקצה לחוץ. וכשיבוא אחד וירצה להתקרב ולדבר מתורתו יוכל להושיט לו מיד איזה תורה שהוא צריך אז כפי ענינו.

2. בעלותו לארה"ק נהג ליסוע על הכפרים והמושבות לקרב את ישראל לאביהם שבשמים, כפי שקיבל על עצמו עוד בהיותו בחו"ל שכן יעשה כאן בארה"ק (ראה במכתביו שנדפסו בספר 'שארית ישראל' ע"י הרה"ח רבי נתן צבי קניג זצ"ל).

3. ליקו"מ ס' ס"ד.

4. לבסוף בעקבות תחנונם ובקשתם של גדולי אנ"ש באוקראינה, אשר שלחו אליו מכתבים לפולין שלא יעשה זאת אלא יישאר עימם, חזקה עליו בקשתם והוא לא קיבל על עצמו את משרת הרבנות בלובלין.

5. היה מגדולי העובדי ה' באומן, ופגש את רלו"צ ור' אליהו חיים בכלא.

זה היה כוחו של רבי אברהם, כח נורא הן בתפילתו והן בלימודו.

הרב מטשעהרין⁶ אמר לו בצעירותו: "אברהם, תדע, אתה הנך משרת לאנשי רבינו הן בתורה והן בתפילה", ואת זה הוא אכן קיים בכל מקום שהוא רק הגיע!

ה'אומן' הראשון של רבי בן ציון אפטר

רבי בן ציון אפטר. הוא הגיע לאומן בפעם הראשונה בליל 'זכור ברית', הוא הגיע ממרחקים⁸. עוד בעמדו רחוק (מהקלויז) הוא שמע את קול שאנום של אנ"ש המתפללים, הוא נכנס ל'פאליש' והניח את חבילתו שם, כשפתח את דלת ההיכל נהיה לפתע שקט בקלויז, והנה הוא שומע קול קורא בקול "א-ל הורית לנו לומר שלוש עשרה", (זה תפס אותו כל-כך) הוא חשב שהוא שומע בת קול מן השמים - - -

היה לו לרבי אברהם קול אדיר שהרקיע לגבהים, אני זוכר את רבי בן ציון אפטר איך שבכל עת היה מחקה את רבי אברהם: "א-ל הורית לומר שלוש עשרה", באמרו: "זה מצלצל באוזני כל ימי, איך שרבי אברהם זעק את המילים מפיו, 'א-ל הורית לנו לומר שלוש עשרה', אה! כזו מתיקות היתה מונחת בתיבות אלו..."

קולו האדיר של רבי אברהם

שאלתי פעם את רבי לוי יצחק, ממי שמעת את נוסח ה'זכור ברית', הוא אמר לי: "מרבי אברהם!" - "אם כן מדוע ישנם שינויים בין הנוסח שלו לנוסח שלך?" שאלתי אותו. הוא ענה: "אם הייתי מתפלל את ה'זכור ברית' כפי שרבי אברהם התפלל אותו, כבר לא הייתי יכול להתפלל לפני העמוד בראש השנה! הוא ממש בקע את המיתרים עם קולו בשאגותיו האדירות, איך הייתי יכול אחר-כך להתפלל עוד תפילות?"

שוב פעם שאלתי את רבי לוי יצחק, אם הוא מוריד דמעות תוך כדי תפילתו לפני העמוד, כפי שראיתי אצל רבי אברהם בתפילתו, הוא אמר לי: "הרי הדמעות מחלישות את הקול ולא אוכל להתפלל אם אבכה באמצע. רבי אברהם היה בזה 'חידוש', הוא היה יכול לשפוך דמעות ותוך כדי כך להתפלל בקול, זה כלל לא הפריע לו".

סיפר לי רבי נות'לע⁶ שפעם בא החזן הנודע 'סירוטה' להתפלל באחד מבתי הכנסת באומן. כשסיימו את התפילה בשאר בתי הכנסת באומן היו עדיין באמצע תפילת מוסף בקלויז, וסירוטה החליט ללכת לשמוע את התפילה הברסלבית. רבי אברהם התפלל אז לפני העמוד, כשראה הלה את רבי אברהם איך שתפילתו בוקעת בצלילות, גם בזמן שהוא גועה בבכייה והדמעות זולגות מעיניו, הוא לא היה יכול להבין זאת, איזה גרון יש לו שהוא יכול לקיים שני דברים סותרים אלו בבת אחת?

בדרך כלל מוסכם שלחזן אסור לבכות, אם יבכה הוא יקלקל את קולו, אבל ב"ה לרבי אברהם הייתה סייעתא דשמיא. החסיד רבי פסח זסלבסקי היה

לחזור על הליקוטי מוהרי"ן בעל-פה

פעם אחת נכנס רבי אברהם יעקב (גולדרייך) ע"ה, שהיה שכן אצל רבי אברהם. אני ישנתי אז אצל רבי אברהם [בביתו בקטמון]. כשרבי אברהם יעקב נכנס כבר היתה השעה 11 בלילה ורבי אברהם כבר שכב על מיטתו להתכונן לקום בחצות, וכעת עמד ודיבר עם רא"י.

נענה רבי אברהם ואמר לו: "אברהם יעקב, אתה הרי אברך, המח שלך עדיין צעיר, מדוע אינך חוזר על הליקוטי מוהר"ן בעל-פה?", אמר לו רא"י: "אה, איך אני יכול להשתוות אליכם (בבקיאות בליקו"מ)?, אבל רבי אברהם נזדעק: "מה זאת אומרת (אינך יכול), מתחילים! מתחילים!".

לבסוף אכן עשה רא"י כעצתו וידע כמה וכמה תורות בליקו"מ בעל-פה, ביניהם את התורה 'אבא שאול' שעליה חזר בעל-פה בשבי הירדני...

אמירת ה'תורה' במשך ארבע שעות

ברצונו לספר עוד מה ששמענו מרבי לוי יצחק (בנדר), אודות רבי אברהם (שטרנהארץ).

אני זוכר פעם אחת, דיברתי עם רבי לוי יצחק בביתו, היה שם מעט אנשים, והוא נענה אלי כן: "נחמן נחמן, אינך יכול לתאר לעצמך את המראה של אמירת התורה של רבי אברהם בראש השנה", שארך משך ארבע שעות!".

הסדר היה שאמרו תשליך (בצהרי יום א' דר"ה) ואחר כך אמרו 'תורה' עד מעריב, שהיה בערך בשעה 10 או 11 בלילה.

אמרתי לו: "רבי לוי יצחק האם אינך מגזים? ארבע שעות?!" (רבי לוי יצחק ענה) "כן! כמו המוסף! תפילת המוסף נתמשכה ארבע שעות, ואמירת התורה לפני הקהל ארכה עוד ארבע שעות, ובשניהם אמר באותו קול חזק!".

היה צריך לזה כוח גדול, שהרי אחרי שמתפללים לפני העמוד תפילת מוסף של ארבע שעות מתעייפים. אך רבי אברהם המשיך אחר כך בעוד ארבע שעות של אמירת 'תורה'.

משרת לאנשי רבינו

(רבי לוי יצחק סיפר): היה שם המולה גדולה, כחמש או שש אלפי אנשים התאספו אחרי תשליך אל הקלויז ומחוצה לו, הגיעו לשם כל בני העיר, מכל מקום. שאלתי את רבי לוי יצחק: "האם בכלל יכלו לשמוע את קולו של רבי אברהם בתוך כל ההמולה הזאת?"

הוא השיב לי: "היתה שם דממה כזאת, שאם היתה נופלת סיכה היו יכולים לשמוע אותה, עד כדי כך היו כולם מרותקים לדבריו" - - -

6. בערב של היום הראשון של ראש השנה היו כמה מחשובי אנ"ש באומן שאמרו 'תורה', כל אחד במקומו, ורבי אברהם שטרנהארץ אמר 'תורה' לפני הציבור בהיכל הקלויז.
7. שהיה זקינו אבי אמו, ושאלו נתגדל רבי אברהם משחר ילדותו.
8. במסע נדודים שהחל בפולין.
9. החסיד רבי נתן שטרנהארץ זצ"ל, בנו בכורו של רבי אברהם.

מתחילים

לטייל בתורתו

של הרבי

מחדש

...רכנו ז"ל הפליג מאד בעצם כח התורה להוציא את
האדם מכל מיני טנפת, ואמר אני נחל המטהר וכו',
ומכאן גם כן מדברי מוהרנ"ת שסוכב העקר על דברי
תורתו הקדושה והעקר הוא למוד העיון שבה.

(הקדמת חכמה ותכונה לר' אברהם ב"ר נחמן)

הצצה נדירה

מאחורי הקלעים

של המהפכה הגדולה

בתוך פחות משנה כבש פרויקט 'לטייל בתורתו' בסערה את לבבות כלל חסידי ברסלב || בשיאה של ההתעוררות הציבורית ישבנו לשיחה מיוחדת עם הרה"ח ר' מרדכי נחמן גוטליב שליט"א, מייסד הפרויקט האדיר, על מנת לעמוד על מהותו והקיפוף || למה דווקא ה'פרויקט' הזה? איפה הרעיון הזה היה עד היום? האם הדבר מתאים גם לאנשים פשוטים? למה אברכים מסכימים להשקיע כל כך? האם זו איננה סתירה ל'תמימות ופשיטות' אותה הנחיל לנו מוהרנ"ת? ובכלל, ממתי בברסלב מעודדים 'למדנות'? || כל התשובות הבהירות לשאלות הבודעות הללו כאן לפניכם, בהצצה מיוחדת אל מאחורי הקלעים || לטייל בתורתו של הרבי

י. הכהן

לפקוח את העיניים: הרבי מדבר איתנו!

ר' מרדכי, מה באמת קורה פה? וכי אין עוד דברים חשובים בברסלב? מה קרה שהחלטתם להשקיע בכזו רמה בעניין של ההליכה עם תורות רבינו הק' בעיון? מה הולך פה, לאן אתם חותרים?

כשר' מרדכי שומע את השאלה, ניכר על פניו שהוא חיכה לה: חייבים לגלות את הסוד, לשתף את כולם במהפכה...

למעשה - הוא פותח בחיך - הכל התחיל עוד משנות נעוריי בצילו של אבי מורי הרה"ח ר' שלמה אהרן גוטליב זצ"ל, שהשקיע שעות ארוכות וימים שלמים בעניין של 'ללכת עם תורות'. בימים ההם עדיין לא היו רבים שהיה להם את הפנאי לכך. האווירה הכללית הייתה שצריך להשקיע את הזמן בעיקר בהתבודדות ובקיום שאר העצות הפשוטות של הרבי... אולם אצל אבי, כבשה התורה של הרבי את כל מהותו וישותו. זה היה הדבר שהחייה אותו והנחה אותו.

כבר בשנות ילדותי תפס אותי המחזה המופלא, לראותו יושב ומעיין במשך שעות ארוכות בשורות בודדות בליקוטי מוהר"ן, כאשר הוא מחפש בכל כולו את הפשט והאור אשר צפן וגנז שם הרבי. כ'יהודי של תורות רבינו' בכל הווייתו, חיפש והשתוקק וביקש בכל מאודו להשיג את הרוח המנשבת בין השיטין. הדבר היה ממש תמצית חייו. ובחסידי השי"ת זכיתי גם אני לכדי נגיעה בענין נשגב זה אותו ירשתי כ'גירסא דינקותא' כבר בשנותיי המוקדמות.

אם תשאל מה קרה בדיוק עכשיו, למה בחרנו דווקא את העיתוי הנוכחי להתחיל עם הפרויקט, אין בפי תשובה ברורה לענות לך. אין לי עסק בנסתרות, אבל כך גלגלו משמים. לעומת זאת, על השאלה 'מדוע להפיץ דווקא את העניין הזה', יש לי תשובה ברורה ונחרצת: הענין הזה של ההליכה עם התורות איננו דבר שולי במשנת רבינו הק', הוא איננו 'עוד' עצה או 'עוד' רעיון יפה. זה לא איזה בונוס או משהו נחמד. לימוד תורות רבינו הק' בעמקות ובהתבוננות זה עיקר ההתקשרות עם הרבי! זה עיקר החיים שלנו בתור חסידי ברסלב! זה עיקר הקשר של חסיד עם רבו.

כששאלתם למה יש ענין דווקא בהפצת הפרוייקט הזה, צף בזכרוני חזונו המופלא של החסיד הנלבב ר' שמואל הורביץ זצ"ל על הישיבה העתידית שעוד תקום בארץ ישראל, בה ישבו ויעסקו בתורות רבינו הק' בעיון ובהתבוננות בכל תיבה ותיבה. מורי ורבותי, החזון הזה קורם עור וגידים. החזון הזה קם לתחייה.

צריך לפקוח את העיניים ולהבין: הרבי אמנם הסתלק מן העולם לפני יותר ממאתיים שנה, אולם הוא מדבר אלינו ללא הרף. כל מי שפותח חיי מוהר"ן או לומד את מאמרי מוהר"ת בכמה וכמה מקומות, יודע בבירור מה היא ההתייחסות הנכונה לכל תורה ותורה של הרבי. הרבי דיבר על תורתו גדולות ונצורות. הרבי גילה את רצונו שכל אחד מאתנו יקבע לעצמו שיעור בעיון בתורותיו, כאשר הוא מגלה כי מי שיעשה זאת בוודאי יתגלו לפניו עצות חדשות לעבודת ה'. הרבי אמר שמי שלומד את תורותיו בעיון יכול להפוך על ידי לבעל תשובה גמור ולבעל מוח.

הרבי גילה שהוא טמן את פניו שכלו ונשמתו בתוך ספרו. הרבי מדבר אלינו! אנחנו רק צריכים להטות אוזן ולשמוע מה יש לו לומר לנו... היש לנו דבר גדול מזה?!

ר' אברהם ב"ר נחמן מביא בהקדמה לספרו 'ביאור הליקוטים', כי כל הענין שהרבי אמר על עצמו 'אני

מהפכה אדירה חולל הפרויקט של 'לטייל בתורתו' בכל שדרותיה של ברסלב. ככל שהפרויקט הולך ומתפתח, ההתרגשות והפליאה בקרב אנשי שלומינו הולכים וגוברים - עד שכמעט ואין אחד שאינו מקבל ממנו תועלת, באופן ישיר או באופן עקיף. לפתע שומעים יותר ויותר דיבורים סביב התורה הזמנית והעומקים הגנוזים בה.

לאור זאת, לא יכולנו לעצור בעצמנו והתיישבנו לשיחה עם הרה"ח ר' נחמן מרדכי גוטליב שליט"א, על מנת לנסות ולעמוד על פשר המיזם הנפלא הזה, הכובש בסערה את השיח הברסלבאי וגורם לעוד ועוד אנשים להכריז בפה מלא: עם הרבי נקבע את מושבנו, ולא נעזוב אותו ואת תורתו כל ימי חיינו!

בעולם. הרי אז, זה היה נדמה כחזון אחרית הימים, כחלום רוד ומתוק שעתיד להתגשם כשמישיח יבוא.

מי יכול לענות על השאלה, במה זכינו בדורינו להפצה עצומה שכזו. אם כך, הרי שגם הפרוייקט הזה, שהיה נדמה כחזון רחוק - אף הוא חלק מן הפעולות הגדולות שהרבי מחולל בעולם, וכפי שכל דרכיו נסתרים מאתנו, גם הצורה שהוא מנהיג בה את אנשיו הינה נעלמת. יש כאן מהלך שהרבי מוביל. מהלך שהתחיל עוד לפני שהתחיל הפרוייקט הגדול על אש נמוכה.

לנו לא נותר אלא לעמוד מן הצד ולהתבונן בהתפתחות עצומה במהפכה הכבירה המתחולל בדורינו, דור בו מתקיים בחוש חזון הנביאים 'הנה ימים באים והשלכתי רעב בארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים, כי אם לשמוע את דבר ה'". להבין כי כאשר העולם כולו מצוי ברדיפה אחר שכלים והבנות חדשות לחיים, בוודאי שהצימאון לדעת אמיתית ו'שכל דקדושה' גובר פי כמה וכמה והלימוד בספרו של הרבי בעיון, בצורה רצינית, כראוי וכנכון, הופך להיות נפוץ יותר ויותר.

מי לא היה רץ למרחקים בשביל לשמוע את הרבי?

אם כן למעשה, איך מצטרפים לזה? מה עושה אברך שחשקה נפשו לגלות את הרבי, להבין מה יש לרבי לומר לו באופן אישי? איך הוא מגלה את זה דרך 'לטייל בתורתו'?

כמו כל עצותיו של רבינו הק', ההליכה עם התורות של הרבי היא אומנות שיש לרכוש בה מיומנות. למרות שכל אחד ובכל דרגה, ללא יוצא מן הכלל, שייך להליכה עם התורות - יש צורך ללמוד איך מקיימים זאת הלכה למעשה.

למעשה, ישנם מספר צעדים העשויים לסייע מאוד לכל מי שרוצה לגלות את הרבי באמצעות תורתו. האחד, פשוט להתחבר יחד עם חברים שהולכים עם תורה. כמו בכל ענין רוחני, יש כוח מיוחד לחברים ולחבורה. כמו כן, יש לחזק בצורה עקבית ושיטתית את האמונה בתורות של הרבי, לחדד בתוכנו את הידיעה כי הרבי מדבר כאן אתנו. בפשטות. לדעת שיש לי ניגון אישי משלי שהרבי הטמין עבורי כאן בתורה הזו, וכל ענייני התורה מחוברים לחיי האישיים. ידיעות אלו מסייעות מאוד להתחיל לצלול למעמקים הנפלאים של תורתו של הרבי.

איך עושים זאת למעשה? למרות שנדרשת הדרכה שלימה בכדי להיכנס ללימוד זה, שאיננו מוכר כלל למי שאיננו מורגל בלימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון, אנסה לבאר קצת מניסיוני, על קצה המזלג.

בעיקרון, הרעיון הוא פשוט: בוחרים תורה אחת של הרבי וניגשים אליה בצורה רצינית, תוך נכונות להשקעה. מתחילים ללמוד אותה בנחת, מתבוננים במה שכתוב בה, כפשוטו. מנסים להבין מילה אחרי מילה, שורה אחר שורה. רושמים לעצמנו את כל השאלות שיש לנו ונקודות שלא הצלחנו להבין, וכך מתקדמים שלב אחרי שלב.

רשימת השאלות הצצות תוך כדי הלימוד, היא אחת העצות היותר מועילות ומסייעות ללימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון. חשוב לתת עליה את הדעת, ואשתדל בהמשך להרחיב בכך.

אנחנו צריכים לזכור תמיד, כי בתוך התורות הללו מונחים 'פניו שכלו ונשמתו' של הצדיק (ליקו"מ קצב). התורות של הרבי, כמו בחיים חיותו, זו הדרך באמצעותה הרבי מדבר אלינו. זו הסיבה שעלינו להשקיע בכך רבות, בטח ובטח לא פחות מכל השקעה ומאמץ שהיינו משקיעים בשביל ללכת ולשמוע את הרבי, אילו היה חי עכשיו כנשמה בגוף גשמי.

השאלות והחיפוש - חלק בלתי נפרד מן הלימוד

במודעות שאתם מפרסמים מופיע שוב ושוב העניין של לשאול שאלות על התורה ואף לרשום אותם, נשאלת השאלה: האם לא ניתן לחשוש שמא מרוב שאלות הלומד ירים ידיים ויעזוב את הלימוד?

הרה"ח ר' משה קרמר אחרי מסירת השיעור לבחורים בפרוייקט לטייל בתורתו

נהר המטרה מכל הכתמים', סובב והולך על לימוד תורתו. כל הרפואות הנוראות והתקווה המופלאה שיש אצל רבינו, נפעלים ונעשים דווקא על ידי לימוד תורתו בעיון. יתרה מזו כותב שם ר' אברהם, כי מאמר חז"ל 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין' אף הוא נסוב והולך על תורת הצדיק, כי עיקר התבלין ליצר הרע הוא לימוד העיון בתורתו הקדושים של רבינו!

כאשר קוראים את הדברים הללו בתמימות ובפשטות, מתוך אמונה כנה שאין כאן דברי גוזמא בעלמא, מבינים שהרבי הנחיל לנו ספר שנגזים בו כוחות רוחניים אדירים. הדברים מבהילים! הלא הרבי התבטא בפירוש שספרו הוא 'אתחלתא דגאולה', וכשהוא יתקבל בעולם אפשר להתכונן למשיח'. אם כך, אין ספק כי יש ענין מיוחד בהפצת ועידוד לימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון, שזוהי בשורת הגאולה ממש. הן גאולתו הפרטית של כל אחד ואחד, והן הגאולה הכללית שתתרחש בזכותו של כל יחיד המתחבר לתורתו הק'.

האמת תיאמר. בתחילה, כאשר התחלנו את הקמפיין לפני קרוב לשנה, היססנו מעט. תהינו עד כמה קמפיין כזה שהינו ראשוני מסוגו יתקבל בקרב אנשי שלומינו ויצליח לחולל באמת שינוי. אולם כיום כבר אפשר לסכם בסיפוק רב ולומר כי המציאות המתרחשת נגד ענינו עולה על כל דמיון והינה מעל ומעבר למצופה: לימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון, הפך לנחלת הכלל. מאות רבות של אברכים יקרים, שמתוכם כמה וכמה שהיו ממש מנותקים מכל העניין של לימוד התורה בכלל, ובפרט לימוד תורתו של הרבי, גילו את הטעם המתוק והשינוי האדיר שלימוד תורתו של רבינו הק' מחולל בחיים.

אינספור תגובות וסיפורים מהשטח מעידים על מהפך אדיר המתחולל בחייו של כל מי שלוקח את עצמו ללימוד ליקוטי מוהר"ן בהתבוננות ובהתעמקות. עשרות-עשרות אברכים מגיעים ומספרים: החיים שלנו השתנו לגמרי! נהיה לנו אור העיניים, התחלנו לחיות!

הרבי מוביל כאן מהלך?

אנחנו שומעים על הבשורה, ותמהים: היכן היה הרעיון עד היום? כיצד עד כה לא נמצא מי שיקדם את המיזם המבורך?

שאלה זו צריכה להישאל בתוך מכלול רחב הרבה יותר של שאלות. מי האמין לפני ארבעים שנה שבראש השנה תשפ"ב יהיו באומן עשרות אלפי אנשים. שספרי רבינו יהיו מודפסים ומופצים בעולם במיליוני-מיליוני עותקים. מי העלה על דעתו שהאור של רבינו יתפשט כל כך

המהפכה באומן

באותה עת בה אנו יושבים לשיחה עם ר' מרדכי, מתרחש במרחק של אלפי קילומטרים, מאורע היסטורי שלא היה כדוגמתו מעולם.

באומן, שבדרך כלל הינה עיר מנומנתת ושקטה, נפתח בסערה כולל של 'לטייל בתורתו'. 500 אברכים (!) יושבים ושוקדים על תורותיו של הרבי בחודש אלול, הכנה לראש השנה.

לא יכולנו להתאפק ושאלנו את ר' מרדכי: מה מצאתם בה באומן, ובפרט בזמן הקיבוץ כששוררת שם המולה כה רבה וסדר יום כה צפוף, להכניס גם את הפרויקט המהפכני הזה?

הנקודה היא לא ה'כולל', השיבנו, זהו רק חלק אחד מקמפיין אדיר שהולך להתפרש שם לקראת ראש השנה, תוך שאיפה ליצור שיח מאחד בין אנשי שלומינו, דווקא בזמן שכולם מתקבצים יחד ומאירים אחד לשני. שהעניין שיאחד את כולם יהיה תורה מ' העוסקת בעניין הקיבוץ בראש השנה.

יש לנו כזה זמן מופלא, זמן שכולם מגיעים יחד בכדי לקבל מרבינו את התורה שהוא רוצה למסור לנו. ה'התפארות', ה'טעם של הקיבוץ', דברים שהרבי מזכיר שם בתורה, שיכולים לאחד את כולם ולחזק את התקרבות של כולנו יחד כולנו לאורו של הרבי.

אם אנחנו רוצים להשפיע על כולם שיתקרבו לרבי, זו הדרך שתקרב ותחבר את כולם, זה מה שיביא לכולם את האור, את הגאולה!

ולרבים חדשים.

אמנם, כאשר זוכים ללמוד בחבורה, רואים איך כולם מתקשים יחד וקל יותר להבין שזוהי הדרך הנכונה. ואדרבה, מתמלאים בכוחות חדשים להתאמץ ולחפש יחד את התשובה, עד שזוכים שהאור המופלא מתנוצץ ומתגלה. וזהו אחד היתרונות שיש בפרויקט זה, שכולם הולכים כאן כאחד יחד, מתחדדים ושואלים, מקשים ומתמצים, ומתמלאים כוחות ותעצומות ללכת הלאה והלאה עם התורות.

למעשה, לאחר שמתרגלים בדרך הלימוד, ממש 'מתענגים' לשמוע איזו שאלה טובה. מאחר שמבינים כי דווקא כאן מסתתר אור חדש, לא נבהלים, אלא ממשיכים עד שמוצאים.

עיקר ההתקרבות לרבי היא על ידי לימוד תורותיו בעיון

כולם מדברים על 'המהפכה הגדולה', ואני שואל: מה רע בקשר שהיה לי עם הרבי עד היום? האם יש חסרון בלימוד הספרים הקטנים ובהתמקדות בעיקר בקטעי התחזקות? וכי אני חייב דווקא ללכת עם תורה?

אין כאן ענין של חובה וציות, יש כאן ענין של הבנה והקשבה.

מי שפנתח חיי מוהר"ן בערך 'מעלת תורתו וספריו הקדושים', מי שמקשיב למוהר"ן שאומר ש'עיקר הצדיק הוא תורתו הקדושה', מי ששומע לדברי ראב"ר"ן על הכוח הרוחני האדיר של הלימוד בתורותיו בעיון, שעל ידו הרבי מטהר אותנו וזוהי התורה שמצילה מן היצר הרע - מבין שלימוד ליקוטי מוהר"ן בהעמקה ובהתבוננות, איננו 'בונוס' למטיבי לכת בלבד, אלא זוהי הדרך העיקרית והמרכזית שלנו להיות קשורים ומחויבים לצדיק.

יש בעולם מושג שנקרא 'תיאום ציפיות'. גם כאשר ניגשים ללמוד ליקוטי מוהר"ן בעיון, חשוב מאוד לעשות תיאום ציפיות. להבין איך אנחנו בעצם ניגשים ללימוד הקדוש הזה. מה הציפיות שלנו מן הלימוד.

אם יבוא אדם והתיישב ללמוד ליקוטי מוהר"ן כמו 'מלומד', תוך רצון וציפיה להבין במהירות ובקלות את עומק התורה, מאמצי אכן נידונים לכישלון וסביר להניח שהוא יפוש מהר מן הלימוד. זאת משום שנקודת המוצא שלו היא, שהכול אמור להיות פתוח ונגיש ואין כל מקום ל'שאלות'.

לעומתו, מי שמאמין בכוחו של רבינו ובכוח הרוחני הכביר של תורותיו הקדושות והנוראות, יודע ומבין שהחיפוש הוא חלק בלתי-נפרד מן הדרך. בשביל להגיע אל המסר השמימי הגנוז בתוך התורות במיוחד עבורי, יש צורך לעבור דווקא בתוך 'אי ההבנה', בתוך תהליך של חיפוש וברור. שאלות אינם מוקש שלא היה אמור להיות כאן. אדרבה, זוהי בדיוק הדרך לחתור פנימה אל המעמקים.

מי שניגש ללימוד מתוך גישה כזו של הכנעה, מרגיש חיות עצומה דווקא בלימוד הזה - שכל כולו נסיונות חתירה ונסיונות לעמוד על עיקר המכון. כמה מתיקות יש בשאלה החוזרת על עצמה שוב ושוב: מה הרבי אומר לי פה. הלא אני מאמין שהרבי מדבר אלי בשפה שלי, בשפה שמותאמת לנפש שלי ולמעברים העוברים עליי. ברור לי למעלה מכל ספק כי דווקא מתוך הקושיות הללו, תעלה ותבוא תשובה בהירה שתשפוך אור חדש על כל השאלות והמעברים שיש לי בהתקרבות לה'. באספקלריה של אמונה מבינים כי הקושיות הבלתי פתורות, בתורה ובחיים, אמורים להיות כאן מלכתחילה. הכל מתוכנן מראשית הבריאה, בכדי לקרב את נפשי לה' בתכלית.

כשמביטים על הדברים באופן הזה, כמו מאלהין נושאות הרגליים את האדם אל השדה או לאיזו פינה שקטה, להתבודד ולצעוק לה' על הקושיות הללו: רבונו של עולם! מה הרבי מגלה לי פה, מה התיקון לנפש שלי, זה כל כך רחוק ממני, קרבני... ואם זוכים להוריד על כך דמעה, אין תענוג גדול מזה...

חשוב לומר, כי מי שרוצה להיכנס לעניין של לימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון, צריך להתאזר בסבלנות רבה. ללכת צעד אחר צעד. ואז, לאחר כמה פעמים הוא יראה שישנם שאלות המתיישבות ומתבהרות מאלהין, תוך כדי המשך הלימוד. ויש שאלות חדשות המתעוררות ומובילות את הלימוד לעומקים נוספים

אכן, 'לחדש' אפשר רק אחרי שיודעים את התורה היטב, ואז אפשר לכוון לאמיתה של תורה. אבל 'לשאול' זוהי הרי חובה גמורה. לא הביישן למד? צריך לנסות להבין

פירושו של כל מושג המובא בתורה זו, מתבאר מתוך התורה עצמה 'מיניה וביה'.

על בסיס כלל זה, מובן כי אין צורך בשום הבנה למדנית או ידע מוקדם. כל אחד יכול לכול לסמוך לעצמו מושגים שאינם מובנים לו, ולחפש את משמעותם בתוך אותה תורה. ממילא, כיון שלא נדרש כאן שום ידע מוקדם, והתנאי היחיד זה 'תפילה' ו'התבוננות' - פשוט וברור שהדבר מתאים לכל אחד.

אמנם בעצם, ראוי לעצור לרגע ולשאול את עצמינו. לו יצויר שאחד מקרובי משפחתנו היה חולה, והיינו יודעים שיש רופא שמציע תרופה שיכולה להועיל לו במאת האחוזים. האם גם אז היינו מהססים אולי טלטולי הדרכים יהיו קשים מדי עבורינו?!

הרי כשמונח על כף המאזניים דבר שחשוב לנו באמת, אנחנו לא מהססים. אנחנו לא שואלים שאלות, אלא פשוט מפעילים את כל כוחותינו, מתאמצים ומנסים בכה ובכה, עד שלבסוף אנחנו משיגים את מבוקשינו. ההתקרבות לצדיק היא 'איבר שהנשמה תלויה בו'. דבר ש'כל יהדותו תלוי בזה' - האם לא זה בדיוק המקום להתעקש עד הקצה האחרון?

מותר לשאול? צריך לשאול!

ומה לגבי מה שהרבי אומר, ש'אי אפשר לחדש בתורתו, כי אם מי שיודע אותה פנים ואחור' (ישר הפוך)?

אכן, 'לחדש' אפשר רק אחרי שיודעים את התורה היטב, ואז אפשר לכוון לאמיתה של תורה. אבל 'לשאול' זוהי הרי חובה גמורה. 'לא הביישן למד'. צריך לנסות להבין.

יתרה מזו, עלינו לזכור שאלו תורות שעליהם הרבי אמר שאפשר לדייק בהם כמו במקרא ממש, ומי שמתייחס לתורה של הרבי בשטחיות, יש בדבר משום זלזול בתורתו, עדות לכך שהוא לא מאמין שיש פה עומק וסודות שהרבי טרח להוריד בשבילו, והרבי באמת רוצה שהאדם יחפש אותם בכל נפשו ומאודו.

לימוד שכל כולו יראת שמים!

האם כוונתכם היא שילמדו את התורות בצורת הלימוד המוכרת של 'למדנים' ליטאים או 'מעיינים בחסידות', שהרבה פעמים נראית ככזו שמתנתקת מהלב והנשמה?

בכלל לא!

צורת הלימוד בליקוטי מוהר"ן, מלבד ממה שהיא כל כך קדושה ואלוקית, היא כל כולה 'אוצר של יראת שמים'. השכל איננו מנותק מן הלב. מה שנקרא 'השגת אלוקות' - להשיג את האלוקות שבלב ביחד עם 'דעת' עם 'הבנה'. לקבל את אור ה' של האמונה הפשוטה, בתוך 'ציור' של התורה הקדושה.

תוך כדי דיבור, אני נזכר בתורה מ' הנלמדת עכשיו. הרבי כותב שם על ה'טעם שמרגישים הלומדים בפשט וקושיא' - ובוודאי שהכוונה גם, ואולי בעיקר, לספר של הרבי, שזו התורה הכי גבוהה שיש. ושם הרבי מחבר את זה ל'טעם של ארץ ישראל'.

הרבי משתמש שם במילים 'השתוקקות', 'געגועים', 'רצון'. הרי אלו מילים שמעוררות את הלב ומאירות

יחפוש
הצדיק;
אתה יודע
מה זה? איך
מחפשים
את הרבי?
בעצם, איך
מכירים
את הרבי,
בכדי לחפש
אותו?
התשובה
היא אותה
תשובה:
רק דרך
התורות
שלו!

מי שמאמין בתמימות ובפשטות בכל דבריהם שהינם אמת וצדק, צריך לנסח את השאלה באופן אחר, המעניק לה משמעות אחרת לגמרי: מה הענין שנהיה מקושרים לרבינו? מה רע בלעמוד מרחוק ולקיים את עצותיו? זו היא ההסתכלות הנכונה.

ההבנה שלימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון, היא הצורה באמצעותה אנחנו פוגשים את הרבי ומתקשרים אליו, הופכת את הלימוד הזה למשאת נפשו של כל אחד מאתנו! הרי זו עיקר ההתקרבות לרבי, ואם נשמתנו זקוקה ו'צריכה' לכך, בוודאי שאנחנו גם 'יכולים', כי הרי לא ייתכן שציוו עלינו לבצע משימה שאין באפשרותנו למלאותה.

בקיצור, אם אתה רוצה להסתפק במה שעשית עד היום, בבקשה. הבחירה מונחת לפתחך. אבל אם הנך חפץ חיים, ואתה מאמין שאתה יכול להשתנות לגמרי, לעזוב את כל מה שמקשה עליך, להתקרב להקב"ה באמת ולטעום טעם גן עדן - כאן מקומך. מצאת את הדרך!

אין צורך בידע מוקדם!

ישאל השואל: הלא אינני מורגל כלל בסגנון למדני, אפילו בישיבה גדולה בה למדתי למדו ב'סדר עיון' רק גמרא וראשונים, האם יש לי דרך ללמוד ליקוטי מוהר"ן בעיון?

אכן, כאשר פוגשים לראשונה את המילה 'עיון', עלולים להירתע. ברם, האמת היא שלימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון מתאים לכל אחד.

הוכחה לכך היא הכלל הראשון ב'ח"י כללים' ללימוד ליקוטי מוהר"ן (שייסד רבי אברהם ב"ר נחמן בהקדמת ספרו 'ביאור הליקוטים') - הכלל, המבאר כי

מטוס שלא טס

בעיירה רחוקה אי שם, חיו אנשים פרימיטיביים שלא היה להם שום קשר עם העולם החיצון. הם לא הכירו את כל התעשייה המודרנית, ואת כלי הרכב שהתפתחו בעולם. דבר אחד כן היה להם בעיירה: מטוס.

מטוס גדול מימדים, נטוי על צידו, שתמיד היה חונה ליד אזור התעשייה של העיירה. כולם מגיל צעיר מאד כבר התוודעו לכלי הזה, והכירו את תכונותיו ישר והפוך.

הם ידעו איך מתניעים את המנוע, איך מדליקים את הפנסים, ואפילו איך גורמים לו לנוע לאט בשבילים שמסביב לעיר.

יום אחד, ממש במקרה, נקלע חכם אחד לעיירה. ומשראה את המטוס ואת הילדים שמשחקים בו, נדהם. 'מטוס זה משחק לילדים?!' אך תושבי המקום לא הבינו מה הוא רוצה: מה הבעיה? ממילא מחמת הכובד שלו הוא נוסע כל כך לאט, שייחנה ממנו, בשמחה.

משעמד החכם על טעותם, החל להסביר להם את כוחו של המטוס, ולמה הוא משמש בעיר הגדולה. הוא לימד אותם איך ללחוץ על הכפתורים, ולהשתמש בו בצורה הנכונה, וכך האיר את עיניהם של התושבים המבולבלים.

לפעמים נדמים אנו לאותם פרימיטיביים מאותו כפר, אנחנו יושבים על יד אוצרות אדירים ועצומים כאלו, התורות של הרבי. אך מכיון שלא לימדו אותנו איך להשתמש בהם, אנחנו מסתפקים בעמוד יומי, בשיעור בסעודה שלישית, ולא עושים יותר מכך כדי לגלות מה יש בו בספר הזה, ומה הוא יכול לתת לי.

האוצר כאן, רק צריך לחפש אותו מתחת לתנור!

יהודי של התורות. הרה"ח ר' שלמה אהרן גוטליב במסירת שיעור עיון בליקו"מ

כמו מאליהן
נושאות הרגליים
את האדם אל
השדה או לאיזו
פינה שקטה,
להתבודד ולצעוק
לה' על הקושיות
הללו: רבונו של
עולם! מה הרבי
מגלה לי פה, מה
התיקון לנפש
שלי, זה כל כך
רחוק ממני,
קרבני... ואם
זוכים להוריד על
כך דמעה, אין
תענוג גדול מזה...

את העניין: בכל פעם שתתחיל ללכת עם תורה מסוימת, תראה כיצד אתה פוגש על כל צעד ושעל בחיך את העניינים שאותה תורה מורכבת מהם.

לדוגמא, אם זו תורה שמדברת על 'מניעות', פתאום תגלה איך שכל החיים שלך, כל הסדר יום העמוס שלך, הכול סובב והולך סביב עניין ה'מניעות'. תמצא שכל הבעיה שלך בחיים זה ה'מניעות' שיש לך, ואתה גם תקבל תקווה ודרך כיצד לתקן את המניעות, על פי האמור בתורה זו.

יותר מכך, ישנו דבר פלא שכל מי שהולך עם תורה יכול להעיד עליו. בדרך כלל כשהולכים עם תורה, פתאום מתחיל לעבור על האדם מעברים מענייניה של התורה שלא היו לו קודם. לצורך ההמחשה, אם אתה הולך עם תורה שמדברת על 'אכילה בקדושה', פתאום אתה רואה שנהיה לך ניסיונות בעניין של 'אכילה', ודווקא שם עוברת הדרך לבירור העניין של אכילה בקדושה.

מסר אישי לכל אחד ואחד!

כשמדברים על 'הבנה' בתורות, אין יתכן שכל אברך מבין משהו אחר בפירוש הדברים, אף שבעצם כתוב שם רק דבר אחד?

העניין הוא פשוט. הבנת הדברים הרי חייבת להיות רק על פי הדיבורים שמובאים בתורה עצמה, לפי הכלל של 'מיניה וביה'. אם כן, הפירוש הפשוט של הדברים הוא אחד. אלא מה, בהרגשה הפנימית של המושגים בתורה שיש לכל אחד, כמו, מה זה אומר לגבי 'כעס' או 'רחמנות', או נניח 'טעם ארץ ישראל', שם יש לכל אחד אור אחר לגמרי.

אף שבפועל המילים הם אותם המילים, הרבי הכין בתורה שלו מסר אישי מיוחד לכל אחד ואחד.

בכלליות יש את בניין התורה שהוא מורכב מאד, והכל מקושר אחד בשני, לכן יכול כל אחד להתחיל מהנקודה שמאירה לו, אף שבסופו של דבר הכל בנוי על אותם המילים.

בנוסף, הרי בוודאי ישנן שכבות עמוקות יותר ויותר של הבנה המתגלות לכל אחד ואחד בהתאם למאמצים שהוא משקיע בהתבוננות, בחיפוש, ובעיקר בתפילה. וכפי שרמת המאמצים שונה יכולות גם ההבנות להיות שונות.

אותו באור של רצון וכיסופין. איך שייך בכלל לעיין בזה בלי שהלב נדלק בבעירה גדולה להשיי"ת!?

לעשות מתורות תפילות

ישנם אברכים ששואלים: הרי אנחנו גדלנו על הסיפורים אודות ה'עובדים' שהסתובבו ביערות ועסקו רבות ב'חיפוש הצדיק', איך נכנסים לכאן 'עיון' ו'קושיות'?

'חיפוש הצדיק', אתה יודע מה זה? איך מחפשים את הרבי? איך זוכים להסתובב ביערות ובשדות שעות על גבי שעות? בעצם, איך מכירים את הרבי, בכדי לחפש אותו? התשובה היא אותה תשובה: רק דרך התורות שלו!

בהלכות שלוחין הלכה ה' (י"ח), מרחיב מוהרנ"ת בעניין של 'חיפוש הצדיק', הוא כותב דברים מבהילים, שיעיקר חיפוש הצדיק הוא לסלסל בתורתו של הצדיק, ו'לפול של אמת' זה עיקר הדרך להתנחם אחרי הסתלקותו של הצדיק ולגלותו גם עכשיו.

כשמתחילים ללמוד את התורה ורואים מה קורה פה, מי זה הרבי, מה הוא מגלה, לפתע מרגישים שיש פה רבי נשגב - ומיד מתפרצת מהלב צעקה: געוואלד! רבונו של עולם! יש כאלו סודות בעולם! יש פה גאולה, אני רוצה לזכות אליה! מחפשים עוד ועוד, עד שמוצאים את האור יותר ויותר, רק כך אפשר לחפש את הצדיק!

זה עובד גם הפוך. אני מזכיר את זה רבות כשהנני מדבר על העניין הזה. אם לא מתבודדים על התורה, אם לא משקיעים בזה תפילה, אי אפשר לקנות שום ידיעה בתורות הקדושות הללו. הדרך היחידה היא על ידי שחיים עם התורה בהתבודדות ובקביעות.

להתבודד עם התורות!

איך אברכים מגיבים על הרעיון של 'להתבודד על התורה'? הרי ה'התבודדות' היא תפילה מלב נשבר ו'עיון' היא תנועה של שכל והעמקה, וכי אין בכך סתירה?

אענה לך בחדות. אתה שואל, איך מתבודדים על תורה. והם שואלים: איך מתבודדים כשלא הולכים עם תורה!?

כאשר אברך או בחור נכנס לעולם של תורות רבינו, הוא מתחבר לכל כך הרבה דברים שהוא יכול להתפלל עליהם. הוא הרי צריך לזכות לכל כך הרבה דברים. המוח שלו מלא בדעת, ברצונות, בהשגות, והוא יכול לבטא את זה בדיבורים חמים בהתבודדות... הוא מחכה כבר להגיע לשפוף את זה לפני השי"ת... דווקא עכשיו הוא יכול להיכנס להתבודדות הרבה יותר עמוקה.

כל תורה עוסקת במעברים האישיים

אבל אין הם עושים את זה למעשה, הרי לא פעם ולא פעמיים יכול להיראות שהתורה מלאה בחינות ומושיגים מופשטים, שכמעט ולא נוגעים לחיים האישיים שלי?

אשתף אותך במה שאברכים מספרים מן הניסיון שלהם, וכך שמעתי גם לא אחת ממי שמכיר מקרוב

ר' מרדכי במסירת שיעור על התורה הזמנית בהיכל התורה באומן

מקום. וכפי שאמרנו קודם, מעטים מאוד הסיכויים שהוא יתמיד בלימוד תורות רבינו הק' בהתבוננות והתעמקות.

בניגוד לגישה זו, מי שניגש בצורה הנכונה ללימוד, בתנועה של ביטול והכנעה, בהרגשה פנימית של 'מי אני ומה חי', ברוך ה' מזכים אותי לגעת בתורות הקדושות והנוראות האלו, ואף שולחים לי חידושים משמים, וכל זאת כדי שאוכל להוציא לעצמי דרך ישרה בעבודת ה', מתוך התורות הללו - אדם כזה איננו שוכח את כל מה שלימדו אותו. הרי לא את עצמו הוא מחפש כאן, בסך הכל הוא רוצה להבין באמת, איך אפשר לזכות להגיע למקום של אותם יראים וכשרים, שהוא שמע עליהם כל כך הרבה. איך אפשר לזכות לקיים את כל העצות שהוא קיבל מהתלמידים שעשו תלמידים וכו', ולהתחיל להיכנס באמת לעבודת ה' הישנה והמוכרת.

סיכויי הצלחה מובטחים!

מהם סיכויי ההצלחה בדרך לימוד זו?

אין שום שאלה. יש כאן מאת אחוזי הצלחה!

זה לא הבטחה שלי, זה לא איזה עסק פרטי של אדם כלשהו, זה דרך שהרבי הוריד לעולם, והיא שייכת לכולם.

התנאי היחיד הוא להקדיש ללימוד את הזמן וההשקעה בכדי להתחבר לתורה, יחד עם קבלת הדרכה נכונה, וכמובן, יחד עם התחברות לחברים שהולכים בדרך זו, העשויה לסייע מאוד.

כאשר מתחילים נכון ומתקדמים לאט, בטוח למעלה מכל ספק שנגיע ונצליח!

למה באמת הפרויקט מדגיש דווקא את הלימוד ב'חבורות', וכי אי אפשר ללמוד לבד?

ייתכן שאפשר. לפי ראות עינינו ולפי הנסיון אנו סבורים שיהיה ללימוד יותר קיום בדרך זו של חבורה או מסגרת של 'כולל', המחיבת וגורמת להשקיע ברצינות. כל זאת בנוסף על ההדרכה הנדרשת כשנכנסים לעולם המופלא הזה של לימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון. צריך ללמוד איך ללמוד, איך להבין, ולשם כך מועילה החבורה בצורה שאין כמותה.

כמובן שגם כאשר מצטרפים לחבורה, חייבים ללמוד את התורה לבד. צריך להשקיע הרבה זמן באופן אישי, כי בסופו של דבר לכל אחד יש חיבור אישי עם התורה, והוא יגלה זאת רק בזכות ההשקעה האישית והתפילה שלו על כך.

זו גם הסיבה שכדאי מאד להסתובב עם התורה בכיס (וגם בראש, כמובן), כדי לעיין בה שוב ושוב בכל זמן פנוי...

לקבל החלטה ולצאת לטיול המופלא...

התורות הרי מורכבות מכמות אדירה של פרטים, על אחת כמה וכמה כשמתחילים לצלול למעמקי האמץ באמצעות קושיות על גבי קושיות. מה עושים האברכים כדי להתמודד עם התחושה שעומס המשקל כבד מדי?

מילת המפתח בלימוד היא 'התבוננות'. לשים לב למה שכתוב בפנים, לא לנסות לעקוף או להסביר

ככל שמשיח הולך ומתקרב, ספרו הק' מתגלה בעולם!

כל אחד מאתנו שמע סיפורים על אנ"ש מן הדור הקודש, שעסקו בעיקר ב'עשייה דקדושה', חוץ מכמה בודדים שידועים ומפורסמים שעסקו בזה. אין פה 'זמירות חדשות'?

מכיוון שלא חייתי פעם, אין באפשרותי לענות על שאלה זו. עד כמה שאני יודע, ועל פי מה שראיתי אצל אבי, תמונת המציאות היא שונה לחלוטין מן הקצה אל הקצה. גדולי אנ"ש היו דבוקים בתורת רבינו והיו הולכים עם תורות בדביקות נפלאה.

אולם, אם נביט על מה שקורה היום, נראה דבר פלא. בתקופה האחרונה, עוד אפילו לפני שהפרויקט הזה התחיל, התחזקה מאד בברסלב האוירה של 'ללכת עם תורות'. ההסבר היחיד לכך הוא, כפי שהזכרנו כבר, שכנראה ככל שמתקרבים לביאת המשיח מתגלה ספרו של הרבי יותר.

למעשה, העניין הזה מחולל מהפכה אדירה בברסלב. מנקודת הראות שלי, אני שם לב כיצד הפרויקט הזה הכניס בצורה מאד חזקה את ההתעסקות עם האור הפנימי של הרבי, ופחות עם חיצוניות של ברסלב, כמו, לאן אני שייך וכל כיוצא בזה.

יתכן כי אם כלל אנשי שלומינו היו הולכים עם תורות לפני כמה שנים טובות, על פי הכלל של 'מינה וביה', לפיו צריך להיצמד למה שהרבי רוצה לומר, ולא 'למה שאני רוצה להסביר בדבריו של הרבי' - היינו חוסכים בעיות רבות בברסלב והיינו היום במקום אחר לגמרי.

הגישה הנכונה: בביטול ובהכנעה!

האם אין מקום לחשוש כי בצורה בה אתם מדריכים ללמוד את התורה, המעיינים יחושו שהם כבר מבינים לבד ואינם צריכים לקבל מ'דור העבר'?

הכול ענין של גישה. כיצד אנו ניגשים אל לימוד תורותיו של הרבי. הם אנו ניגשים בראש מורם ובגו זקוף, בתנועה האומרת 'אני הולך להבין', 'אני הולך להסביר' - שאז ה'אני' תופס מקום, ובאמת האדם נעשה 'נפרד', ולא רק מדורי דורות של תלמידי רבינו הק' אלא אף מהרבי בעצמו, כיון שהוא איננו מוכן לקבל, אלא רק להראות שהוא יודע ללמוד.

אדם כזה, בדרך כלל אף מוצא לעצמו בתוך התורות הסברים מרגיעים למצבו, כדי שיוכל להמשיך ולהישאר במקום שלו ולא יצטרך להתקדם לשום

התנאי היחיד הוא להקדיש ללימוד את הזמן וההשקעה בכדי להתחבר לתורה, יחד עם קבלת הדרכה נכונה, וכמובן, יחד עם התחברות לחברים שהולכים בדרך זו, העשויה לסייע מאוד

לחיות במקום של צמיחה והתחדשות, לחיות בקרבת ה' ולא רק לדחוף איכשהוא את היום, וחוזר חלילה.

אם אתה חושב שהעניין של הרבי כבר התיישן אצלך, וכבר אין לו מה לחדש לך, אז תדע לך שהסיבה היא כיוון שלא חיפשת אצלו מספיק... לרבי יש דרכים להאיר כל מצב, כאשר תתחיל לחפש אותם, תראה כמה היית קרוב לאוצר ופשוט לא שמת לב שהוא היה מונח ממש כאן, מול עיניך.

ואם נניח אני 'חוזר בתשובה' טרי, שעד לפני שנים ספורות חי בעולם שרוחק לגמרי מתורה ומצוות, האם זה קשור גם אליי?

בוודאי!

כיון שהלימוד הזה הוא מיסודות ההתקרבות לרבינו, לא שייך להוציא אדם כזה או אחר מן הכלל, ולומר שהוא לא שייך לזה.

ובבחינה מסוימת, דווקא הלימוד הזה הוא זה שהכי מתאים לך. בשונה מלימודים אחרים שנדרש עבורם הרבה ידע מוקדם, כאן הרבי מזמין אותך לעולם חדש, בו אתה יכול להבין ולפענח כל מושג ועניין מתוך התורה עצמה (מלבד ידיעות כלליות הכרחיות לגבי הגדרתם הפשוטה של המושגים). רק תן את לבך ודעתך - ואתה בפנים!

חשוב לזכור שרבינו אמנם הזהיר אותנו שלא נוציא 'פסק הלכה' מתוך ספרו, אבל 'לחדש' הוא נתן רשות לכל אחד.

ואם נניח אני 'בעל בית' פשוט, עובד קשה לפרנסתי, ובקושי מצליח להגיע לתפילות ולדף היומי כל יום, הפרויקט הזה שייך גם אליי?

ללא ספק!

כשתתחיל לעסוק בזה תראה שאתה לא כזה 'בעל בית פשוט'. תגלה שיש לך קשר עם הרבי. שיש לך כוחות עצומים. שאתה חי במקום אחר לגמרי.

מלבד זאת, תגלה שגם בתוך העבודה ועסקי העולם הזה תתחיל לחיות בצורה אחרת לגמרי, ואף תקבל כוחות להתקדם עוד ועוד, ולהתחזק יותר בכל המישורים.

אז לסיים ר' מרדכי, לאן אתם חותרים? מתי תרגישו שהמהפכה כבר התחוללה ואפשר לתת לדברים לנסוע בעצמם?

הרבי עוסק בתיקון העולם. כולנו משתוקקים להיות חלק מאותו תיקון גדול וקדוש ונשגב, להיות משרתיו ולסייע עד כמה שידינו מגעת.

היעד הוא להמשיך הלאה והלאה, עד שכל אחד ואחד יכנס לדבר הזה ויתחיל לחפש את התורה של הגאולה. הרי רבינו מביא (חיי"מ) שהמשיח יגיד 'כדאיתא בליקוטי מוהר"ן'. הדעת הזו, התורות הללו, חייבים להגיע לכל העולם והרבי בוודאי יגמור כרצונו.

שווה בנפשך, אם לפי החשבון נותרו רק עוד מאתיים ומשהו שנים עד לסוף האלף השישי, ואנחנו הרי מחכים למשיח "בכל יום שיבוא", הרבה לפני סיום ששת אלפי שנות העולם - אם כן, המהפכה חייבת להתחולל כבר מעכשיו, עד ש'משיח יכבוש את העולם כרצונו'.

אנחנו רואים איך הרבי דיבר רבות על לראות את הטוב בכל אחד, ובבחינה מסוימת זה נכנס עכשיו בכל העולם. יום יבוא וכולם יחיו רק עם התורות שבספר הזה. זה יהיה כל החיים, ה'דיבורים', ה'תכלית' של כל אחד. ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים.

יהי רצון שזה יקרה בקרוב ממש.

ישנו דבר פלא שכל מי שהולך עם תורה יכול להעיד עליו. בדרך כלל כשהולכים עם תורה, פתאום מתחיל לעבור על האדם מעברים מענייניה של התורה שלא היו לו קודם

דברים שלא מתוך התורה עצמה, וגם כשהרשימה של השאלות הולכת ומתארכת - לא להיבהל. וגם אם בתחילה יש דברים רבים שאינם מובנים, בהמשך כשהם מתיישבים האור מתעצם שבעתיים, בבחינת יגעת ומצאת תאמיני!

לא סתם קראנו לפרויקט בשם 'לטייל בתורתו'. צורת הלימוד הנכונה היא, מתוך סבלנות, בניחותא, להרגיש כאילו אנו יוצאים לטיול בארמונות ובהיכלות של הרבי. זה מופלא ומרהיב. תשוו את זה לארמון עתיק שמלא בכל מיני דברים מופלאים, וכל כולו תכנית אדריכלית מופלאה. האם מישהו ינסה לרוץ בתוך כזה ארמון? הרי אם כן הוא סתם יסבול, ולעולם לא יחזור לשם..

גם כאן, התורה של הרבי זה ארמון, אבל בשביל להנות צריך להשקיע, לחכות, ובעיקר להאמין שיש פה דברים נסתרים ונעלמים. צריך להחליט מראש ש"הולכים על זה" עד שיהיו תשובות. חודשיים שלוש ואפילו חצי שנה וכו', ואז זוכים לטעום את האור.

בנוסף, צריך לזכור כל הזמן שאנחנו מדברים כאן על רפואת הנפש! גאולה פרטית! חיים חדשים! התקרבות אמיתית למי שאמר והיה העולם! מי שהולך עם התורה ונותן את מעט ה'אתערותא דלתתא' שלו, זוכה לקבל בחזרה אור מופלא לחייו, במקום להיות טרוד ומיוסר בחבלי הדאגות שלו. זה שווה כל מאמץ ומתגמל באופן מושלם!

עצות חדשות לעובדא ולמעשה

הרעיון מדבר על 'לימוד והבנה', ומה עם 'לעובדא ולמעשה', מושג שחוזר על עצמו כל כך הרבה בהקשר לתורות של הרבי?

בוודאי, זו הדרך להוציא הנהגות ישרות.

כשאתה לומד את התורה, אתה מוצא בעצמך פתאום איך כל החיים שלך פרושים בפניך. אתה רואה כל פרט מהחיים, דברים שאף פעם לא חשבת שהם בעיה בכלל, פתאום אתה רואה שאתה כל כך נגוע בהם, וכך אתה מתחיל להתפלל ולעבוד עליהם.

מה עדיין חסר לך שכלל חסידי ברסלב, ללא יוצא מן הכלל, יצטרפו למהפכה?

יש הרבה חוסר בהירות לגבי העניין של ה'הליכה עם התורות'. אנשים שואלים הרבה שאלות, ולכן בוודאי שגם לקרוא את השיחה הזו יעזור לזה מאד.

בנוסף, יתכן שהדבר נובע מחוסר אמונה... כן, כפשוטו. קשה לאדם להאמין בפשטות ובתמימות כי גם לאדם פשוט כמותו שלחו משמים רבי קדוש ונשגב שטרח וגילה עבורו ממש (!) תורות נוראות שכאלה. אנחנו לא מספיק מוכנים להאמין שיש מישהו שחושב עלי, ושלח עד אליי ממש, למקום שלי, אור נעים וזך שכזה, לצורך תיקון הנפש האישי שלי.

ככל שנאמין בכך יותר, נחזיק חזק יותר בתורות של הרבי, נשקיע בהם יותר, ולא נעזבם לעולם...

לקראת סיום יורשה לי לשאול, נניח שאני אברך כולל ובקושי מספיק להתבודד כל יום, אני שורד את החיים, איך אני ימצא עכשיו פנאי ומוח להשקיע ב'עיון' הזה?

אם הנך מרוצה ממצבך ואתה מעוניין להמשיך ולשודד, אין לי תשובה בשבילך. אם החלטת שאתה רוצה לעשות למצבך סוף ולהתחיל לחיות חיים חדשים ומלאי אור, זו הדרך להתחיל מחדש ולעבור

עקר נדבר

בטיסה, בדרכים, בכל ימי הקיבוץ, בסעודות,

תזרח

מצטרפים עכשיו למ
ולומדים בהעמקה והתבוננות את

לטייל
בתורתו

פרוייקט לעידוד העמקה
והתבוננות בליקוטי מוהר"ן

מי שלא טעם, לא מבין.

עקר הצדיק הוא תורתו הקדושה

מזה בינינו

בתשליך, בהיכל התורה, בציון, בדרך חזור!

הפסח

הפכת העיון בתורתו
התורה הזמנית – תורה מ' תנינא

טולל
ליקוטי
מוזהר"ן

רשת כוללים וחבורות
ללימוד ליקוטי מוזהר"ן בעיון

היכל התורה
תורתהיים

עניי מילי קוטי מוזהר"ן
התשס"ג

**שורת הפעולות העניפה שמבקשת
רק לזעוק דבר אחד:**

תטעמו, תבלינו!

מי שטעם יין הונגרי

מה המטרה של כל המודעות הגדולות המקדמות את פנינו בכל שבת על גבי קירות בתי הכנסיות?

מה המטרה של הגליונות היוצאים לאור בכל שבוע באלפי עותקים?

מה המטרה של המערכת הטלפונית ושלוחותיה?

מה המטרה של ההגרות המתקיימות בכל שבוע?

מה המטרה של כל הפרסים?

מה המטרה של כל זה?

על מה כל הרעש?!

לפי לומדי התורה הזמנית, תורה מ' תנינא, כבר יודעים ומכירים: טעם הוא דבר שאיננו ניתן להסברה!

גם אם יעמוד מרצה בעל כושר ההסברה הטוב ביותר בעולם וינסה להסביר במשך שעות ארוכות איזה טעם יש לסוכר, מאמציו נידונים לכשלון חרוץ. גם אם נמלא מאות עמודים במלל צפוף, לעולם לא נצליח להעביר לבלוטות-הטעם מה היא מתיקות. נוכל לדבר על הכול מסביב, אך הטעם בעצמו לעולם יישאר נעלם. אין אפשרות להגדיר טעם במילים.

אדם שטועם דבר מה, ורוצה להעביר זאת לחבירו, ניצב בפני שוקת שבורה. גם אם הוא משתוקק בכל לבו שחבירו יטעם את אותו הטעם, אין לו אפשרות לגרום לו לטעום.

לכל היותר יוכל להמחיש את הטעם באמצעות טעם אחר, מוכר, או לדבר על מה שהטעימה תגרום לו. אך עדיין, אל הטעם בעצמו לא יבוא. הברירה היחידה העומדת בפניו היא לתפוס את חבירו בדש בגדו ולקחתו אל השוקת, להשקותו - שיטעם בעצמו.

כי ככל שהדברים נוגעים לעולם הטעמים, אין מה לעשות: מי שלא טעם, לא מבין.

יש טעם לשכל!

כך פותח רבינו את תורה מ' תנינא. מי שטעם פעם טעם שכל, טעמה של סברה טובה, של קושיא ותירוץ, או של כל דבר חכמה - יש ביכולתו לטעום טעמה של ארץ ישראל.

אם לא טעמת, אתה בבעיה. לך תטעם!

העולם כולו רודף אחרי טעמים חדשים. אבל מעל כל הטעמים שהעולם מציע, יש טעם אחר נעלה ומרומם וגבוה: טעם של דעת אמיתית.

זה משהו שאיננו ניתן להסברה. זה מתסכל, אבל זאת המציאות. זה טעם שאיננו דומה לשום דבר אחר. זה טעם שמותיר אותך מסוחרר, עם מבט חדש על העולם.

לפתע חלק מן הדברים הופכים להיות שוליים ומאבדים מערכם בעיניך, אתה מבין שסולם הערכים שמדבר לליבך, הוא סולם ערכים שונה לחלוטין מכל מה שהכרת עד היום.

מי שלא טעם, לא מבין!

הטעם של לימוד תורת הצדיק בעיון, הוא טעם קדש ואחר גמרי מכל הטעמים שבעולם.

לא לחינם כשטעם רבי נתן זי"ע את הרבי, ביקש לזעוק ולהדהד בכל העולם את הבשורה: יש צדיק! יש ליקוטי מוהר"ן!

אחרי שטועמים את הטעם הזה, הלב ממאן להאמין: איך העולם ממשיך בשלו באדישות. איך העולם לא בולם ונעצר לרגע, לטעום טעם גן עדן שכזה.

המהפכה במספרים

הכוללים

180 אברכים

מקבלים מלגות חודשיות
בסך **400 ש"ח**

הישיבות

680

בחורים השתתפו
בישיבות בין
הזמנים

החבורות

140

מקבלים
מלגות חודשיות
בסך **200 ש"ח**

ההסברה

68,000

חבורות הסברה
ומאמרים

השיעורים

680

שיעורים נמסרו
על התורה
הזמנית בעיון

הקו

25,000

האזנות לקו
לטייל בתורתו

השכנוע

5,500

מודעות פרסום
מושקעות
לעידוד והסברה

הפרסים

45

כרטיסי ספר
בסך **200 ש"ח**

ההגרלות

34

כרטיסי טיסה
לאומן

אי אפשר להסביר את זה. הטעם של ליקוטי מוהר"ן בעיון איננו (רק) טעם של לימוד סוגיא עמוקה. איננו (רק) טעם של לימוד ספרי חסידות המרוממים את הנפש. איננו (רק) טעם של השגת חכמה עילאית שאופפת את כל ישותך. זה גם וגם וגם - והרבה יותר מכל זה.

זאת חוויה רוחנית עילאית שמשנה את חייך, שיוצקת לתוך היומיום טעם רוחני שאיננו ניתן לתיאור, ששופכת אור חדש על כל לימוד התורה ועבודת ה'. טעם ייחודי שמושך אותך, מהיכן שאתה מונח, כלפי מעלה. שמעורר בך רצונות דקדושה שמעולם לא הרגשת, מלווה אותך בכל לבטי היומיום שלך, ומעניק לך עצות חדשות לעבודת הש"ת.

רצון עז מקנן בליבם של אותם אלה שטעמו את היין ההונגרי, לזעוק בכל העולם: תעצרו לרגע, בואו לטעמו את הרבי - והרצון הזה מפעפע בקרבם ואינו נותן מנוח.

אנשים הינם בעלי בחירה, אין דרך למשוך אותם בכוח אל המעיין, שיטעמו בעצמם. הדרך היחידה היא לדבר על כל ה'מסביב'. לעודד אותם באמצעות מלגות. לומר באלף ואחד צורות ויותר: יש כאן בשורה, יש כאן טעם חדש! בואו לטעמו את הצדיק! בואו להצטרף למהפכה הגדולה שמתחוללת בחייהם של אלפים, שמסכימים לפנות זמן, להתיישב ברצינות ופשוט ללמוד תורה של רבינו, בעיון, בעמקות, בהתבוננות.

וזה בדיוק מה שעומד מאחורי שורת הפעילויות של 'לטייל בתורתו' במהלך החודשים האחרונים.

התכניות שבדרך

הזמן קצר והמלאכה מרובה

כמי שמאמינים בכל תיבה ודיבור של הצדיק, יודעים אנו כי עתיד העולם וקירוב הגאולה - מונח כאן על כף המאזניים, ומחובתנו להמשיך את המהפכה במלוא העוז והתעצומה ולהגיע למצב שבו רבבות אלפי יהודים בכל רחבי העולם, יהיו עסוקים בעומק תורתו של הרבי.

התוכנית היא להכשיר במהלך החמש שנים הקרובות כ-1,000 מגידי שיעורים בעלי כושר הסברה, אשר יוכלו לפתוח את שערי העיון בליקוטי מוהר"ן בפני כל דורש ומבקש. להקים עלון הסברה שבועי שינגיש את המידע ויעניק לקוראים מסילות הבנה לזה הספר הגדול והקדוש.

להמשיך הלאה ביתר שאת וביתר עוז במלאכת העידוד וההסברה, במבצעים נושאי פרסים, אשר יעודדו את צעירי הצאן לבוא ולטעום בעצמם את הטעם גן-עדן הזה!

ועוד ועוד תכניות רבות, המבקשות לצאת אל הפועל ולזעוק בכל העולם את אותה זעקה: בואו לפגוש את הרבי דבר יום ביומו!

איך אפשר בלי זה?

רשמים בווערים הישר מליבותיהם של הלומדים ונציגי פרויקט 'לטייל בתורתו' ברחבי הארץ על המהפכה הגדולה

לימוד בהיכל התורה, אומן

לקטע הקודם. זה האפשרות היחידה שאדם יכול לזכות שיאיר לו הספר של הרבי.

כשיודעים שבנסיעה לאומן, כשנפגוש עוד חסיד ברסלב שאנחנו בכלל לא מכירים, נוכל לדבר אתו על התורה - זה נותן כח לכל הלימוד, להיות חלק מהדבר הגדול הזה.

תקופה חדשה החלה בברסלב

הרה"ח ר' מרדכי שאוס ראזנברג שליט"א - בית שמש

'לטייל בתורתו' יצרה מציאות חדשה שלא הייתה קיימת עד היום, שב"ה כיום ישנם מאות אברכים שמונחים בתורה וחופרים בדברי רבינו עד שמגיעים לכאלו רבדים עמוקים. דבר שהיה פעם נחלת יחידים הפך לנחלת הכלל.

אפשר ממש לקרוא לזה 'תקופה חדשה' שהתחילה בברסלב. היום כשנפגשים שני חברים ביחד, כל אחד מהם אומר לשני את החידוש שהתחדש לו בתורה, ואת הנקודה שהאירה לו בהתבודדות. עד שהוקם הפרויקט, היה אפשר לעשות את זה רק עם שתיים שלש חברים קרובים שלומדים ביחד את אותה תורה, וגם זה לא היה באותה איכות.

הלימוד הזה משנה את כל ההתקרבות לרבה', זה נותן לנו רבה' חי, ובפרט בצורה הזאת, שכל כמה חודשים יש לנו בבחינה מסוימת רבה' חדש, שנותן לנו יעדים ועבודות חדשים.

בתור דוגמא ניתן להסתכל על מה שקורה עכשיו בכולל באומן, איך שכל השיג ושיח הוא סביב תורה מ', על ההתפארות מהקיבוץ. כל מי שהולך עם התורה ונמצא כאן, אוכל, מתפלל ולומד עם התורה.

א. אני פונה בזאת לכל מי שרוצה להרגיש טעם של מקורב, דהיינו שברסלב לא תהיה אצלו משהו יבש, שהוא ברסלב' רק בגלל שאבא שלו וסבא שלו היו ברסלב'ס - שיכנס בעקשנות לענין הזה. נכון שבהתחלה זה קצת קשה, אבל זה שווה כדי להרגיש את המתקנות שתגיע בהמשך.

ללמוד 3 שעות קטע אחד בתורה

הרה"ח ר' אריה פרידמן שליט"א - בית צליל

הייתי לומד הרבה ליקו"מ עד היום, אבל הסגנון של 'לטייל בתורתו', נתן לי חשק להתבונן היטב בכל מילה ולתת הגדרה לכל דבר, מה שלא היה עד היום. לא הייתי יכול לשבת בכולל כמה שעות ולהתבונן על קטע אחד בתורה, היום זה כן יכול לקרות...

חוץ מזה חל שינוי גדול בברסלב, גם מריבוי הלומדים שהתווספו בזכות הפרויקט, ובעיקר האיכות של הלימוד שעלתה רמה, בצורה הזאת מגלים את המיוחדות של ליקוטי מוהר"ן, שזה לא עוד ספר, אלא הוא ספר שבו הרבי נתן לנו את החכמה והדעת שלו.

אפשר לומר על זה טעמו ורואו כי טוב ה', קצת קשה להסביר את זה למי שעוד לא נמצא בפנים, וכמו שהרבי אומר בשיחה הראשונה בשיחות הר"ן שגדולת הבורא אי אפשר לספר לחבירו. אני רק יכול להעיד על עצמי, שהליקוטי מוהר"ן הפך אצלי מכתב סתרים, לספר מרתק.

ללבוש משקפיים ולראות עולם חדש

הרה"ח ר' משה הררי שליט"א - בני ברק

כל האברכים אצלנו בכולל מעידים שבזכות ההליכה עם התורות, הם מרגישים איך העצות של רבינו מתפרטות לחיי היום יום לכל רגע ורגע. בפרט בתורה האחרונה שלמדנו - תורה י"ח, ישבנו הרבה ביחד ודיברנו בין היתר על המתקת החרון אף שעל ידה זוכים לתכלית, וראינו בחוש איך עצה אחת של הרבי משנה את כל החיים, זה כמו ללבוש משקפיים ולראות את כל העולם ואת כל עבודת ה' בצורה אחרת לגמרי.

שמעתי על הרבה אנשים שניסו כמה פעמים להצטרף לזה והפסיקו. אבל כמו שרבינו לימד אותנו - אדם צריך לגשת לתורות של רבינו כמו בפעם הראשונה, ולא כמו שהוא כבר מכיר את התורה משיבה קטנה. ובכל שורה צריך לחשוב איך זה מדבר אלי, ואיך זה קשור

ב. לא צריך לזה כשרונות, צריך בעיקר רצון, כי ספרי רבינו עד כמה שהם עמוקים מאוד, הם בנויים בצורה ששווה לכל נפש.

ואמנם בהתחלה צריך ללמוד את התורה בפשיטות כמה וכמה פעמים, ולדעת לחזור על מה שכתוב גם בלי שיודעים מה הקשר בין הקטע הזה לקטע השני, ובהמשך הלימוד אפשר יותר להיכנס לתורה וללמוד ליקו"ה בישוב הדעת - לשים לב בכל קטע מה בא ר' נתן לחדש. באמת אפשר לומר שאת ה'לוז' של התורה מקבלים מהליקו"ה, גם התבודדות זה דבר שמאוד פותח את התורה.

ובאמת גם על הח"י כללים כותב ר' אברהם בן ר' נחמן שזה שווה לכל נפש, אלא שזה כמו כל דבר חדש שצריך הרגל, וגם כאן צריך לתרגם את הכללים בצורה פשוטה, ולהתרגל ללמוד בצורה הזאת.

תראו איזה ניגונים יש כאן

הרה"ח ר' שמואל האב"ד שליט"א - וויזיאנסבורג

אין שום דרך להעביר את ההרגשה של 'ללכת עם תורות', רק לטעום ולראות כי טוב ה'. כזו מתיקות ונעימות שרק מי שילך עם תורה ברצינות יבין. אני חש שהחילוק בין מי שזוכה ללכת עם תורה ובין מי שלא, הוא כמו שכותב ראב"ן, שזהו הנחל נובע, שההבדל הוא לאין שיעור בין מי שרק שוטף את ידיו במימי הנחל המטהר ובין מי שטובל בו כמו שצריך.

רבינו מביא משל לחתונה שמישהו מסתכל מבחוץ ולא שומע את המנגינה ומתפלא, למה הם רוקדים? כי כששומעים את הניגון מתחילים לרקוד. אני קורא לכל מי שעדיין מסתפק ומתחבט לבוא ולראות שיש פה ניגונים ונועם שלא מעלמא הדין. אסור להיבהל מההתחלה הקשה, מי שיתאמן, ירוויח!

פתאום רואים את הגדלות של הרבי

הרה"ר אפרים בירמן שליט"א - ירושלים

אני יכול לומר שכל ההתקרבות שלי הייתה תלויה הרבה בעניין הזה של ההליכה עם תורות, שראיתי כמה וכמה ברסלברס', שהמיוח שלהם היה מונח כל היום בתורה של הרבי ומאוד התפעלתי מזה.

ולעצם מעלת ההליכה עם תורות - על ידי הלימוד בעיון, רואים את הגדולה של התורות של הרבי, איך שכל תורה נוגעת בכל המקומות, דבר שאין אותו בספרים אחרים. וכן על ידי העצות שיוצאים מכל תורה, כל היום משתנה. ובכלל הלימוד בעיון נותן את האפשרות להיות קשורים לרבה' במשך כל היום.

הרבה אנשים ניגשים לספרי רבינו, עם הגישה שזה דבר ששווה לכל נפש ועם הפשיטות שנראה לכאורה מדיבורי התחזקות של ר' נתן, וכשהם שומעים שצריך לעיין ועוד עם ח"י כללים זה נשמע להם סוג של חכמה שלא מתאימה לכולם, ושלא זה הנקודה ברסלברס'.

ובאמת זה בכלל לא כך, גם אם ביאור הליקוטים זה ספר שלא מיועד לכל אחד בעולם, אבל ללמוד את התורה עם הכללים - כל אחד שראוי ללמוד בשיבה, מסוגל ללמוד גם את זה. הכללים של ראב"ן זה לא כללים מפחידים... בסך הכל זה הדרכות פשוטות שר' אברהם הוציא מתוך דברי מוהר"ן, כיצד ר' נתן בעצמו, למד את התורות של הרבי.

יש לציין, שחוק מלקרוא את הכללים ולהבין אותם, צריך לשים לב בשעת הלימוד שהכללים יהיו מול העיניים, ולחשבן את התורה בצורה הזאת. כמו לדוגמה הכלל של זה לעומת זה, כשלומדים מראש את התורה עם הכלל הזה, מפיקים הרבה יותר תועלת.

לגלות מחדש את הליקוטי מוהר"ן

הרה"ר יהודה תל"ן שליט"א - מוהיצין ציל"ת

כמה וכמה אברכים אמרו לי שבזכות השקיעות והעיון בליקוטי מוהר"ן, החיים שלהם השתנו. אמנם הם כבר נולדו ברסלברס', אבל עכשיו הם גילו מחדש את הליקוטי מוהר"ן. ובכלל, כל ההתקרבות לרבינו, קיבלה אצלם משמעות אחרת לגמרי.

כתוב בהקדמה של ליקוטי מוהר"ן, שהספר הזה מיועד לכולם מהדרגה הכי גבוהה עד הדרגה הכי נמוכה, וכל זה נכון על כל חלקי הספר. גם על העצות הנראות כפשוטות, וגם על החלק העיוני שבו. לא יתכן שלאדם מסוים, לא יהיה חיבור לחלק מהספר של רבינו -

בעזרת הדרכה נכונה ועל ידי דיבוק חברים העוסקים יחד בתורה אפשר לזכות לזה.

פתרונות כמו שרק הרבי יכול לתת

הרה"ר נחמן ליבסאר שליט"א - בני ברק

מאז שהתחלתי 'ללכת עם תורות', פשוט קבלתי רבי חדש וחיים חדשים, מאז יש אצלי משמעות אחרת לכל מושג ולכל מועד. מלבד זאת התורות של הרבי יש בהם נחמה עצומה למי שניגש עם אמונה בכח של הרבי ובתורתו שלו, ובאמצעות הכלים של ר' אברהם ב"ן, אפשר למצוא מסילה, עידוד, פתרון, לכל מצב ועניין, גם אם זה לא כתוב מפורש בתורה, מוצאים את זה כבר. גם ההתבודדות היא 'עניין אחר לגמרי' אחרי שהיא נותנת תשובות לכל הקושיות שהיה קשה בשעת לימוד ה'תורה' ואף מייצרת קושיות חדשות, שכשהולכים עמם במשך היום מתענגים ממש.

התורות מיועדות לכל אחד בכל גיל וכל סוג של 'ראש'. אפשר לבחור כל תורה גם זו שנראית אחרת ממה שעובר עליי, ולתת לרבי לכוון אותי ולהדריך, כשאמצא בה כל מה שעובר עליי, עם פתרונות כמו שרק הרבי יכול לתת.

כל מי שאני מדבר אתו חוזר על השינוי העצום שזה חולל בו, הרי כבר יש לנו הבטחה שמי שילמד בספר הזה, 'בוודאי יבקעו גידיו קשיות לבו', אמנ!

להיות ברסלבר' מחדש

הרה"ר יצחק תל"ר שליט"א - צפת

לפני שהכרתי את המושג 'ללכת עם תורות', לא הרגשתי את הגדלות של הרבי, הייתי ברסלבר' כי אבא שלי ברסלבר'. אבל אחרי שהתחלתי ללכת עם התורות, ראיתי איך שהרבי נותן לנו עצות על כל צעד ושעל. אני אתן דוגמא מהתורה הראשונה איתה הלכתי - תורה ב', שאחרי תקופה של לימוד, התחלתי פשוט להבין את המשמעות של תפילה וכך גם את שאר הנושאים המוזכרים שם בתורה. הרבי תמיד נוגע בשרוש של כל נושא.

קצת קשה להסביר את זה, למי שעוד לא טעם את הטעם של הגן עדן... אבל את זה אני כן יכול לומר, לכל אחד שמאמין ברבה' ויודע שהרבה רוצה לתת לו בלי סוף - שידע שכאן נמצא האוצר, שעל ידי ההליכה עם התורות זוכים לכל המתנות שהרבי רוצה לתת לנו. בפרט שיש כאן מסגרת וכח הרבים שמאוד מסייעים לעניין הזה.

אומר לחזנים: "אתה חושב שאתה מתפלל, רבינו הקדוש הוא זה שמתפלל, אתה אינך אלא שופר שמוציא את הקול".

וזה אכן באמת כך - - -

כיסופים נוראים להיות על הציון הקדוש באומן

כיסופים נוראים היו לו לרבי אברהם, לציון רבינו הקדוש באומן, בכל עת שהיה מתפלל על כך היה מפטיר: "אוי, אולי עוד נזכה להיות על ציון רבינו". הוא התגעגע לזה כל-כך, הוא היה מתפלל על כך שלושה פעמים ביום, שעוד יזכה להיות על ציון רבינו.

בכל 'שמונה עשרה' לפני 'היו לרצון' הוא היה מבקש על זה. כששמעתי על כך התחלתי גם אני להתפלל על כך תמיד, הבנתי שעניין זה להיות על הציון הקדוש, הוא מהדברים שצריך להתפלל עליהם בכל עת.

יישוב הדעת גם כשמונחים על הארץ

נזכיר עוד עובדא שכבר סיפרנו אותה ממידת היישוב הדעת שהיתה אצל רבי אברהם, כל דבר היה ברור אצלו, הוא לא היה צריך אף פעם "איבער טראכטן" (לחשוב שוב) מה צריך לעשות. הוא ידע מיד 'כך צריך להיות, כך צריך לעשות', בכל דבר שהוא.

גם בימי האחרונים ממש, הוא היה צלול בכל העניינים, רואים במצבים כאלו לפעמים אנשים נופלים לבלבולים, או עושים חליה דברים בלתי ראוים. ואילו רבי אברהם גם בימי האחרונים לא נס ליחו. הוא נפטר ביום רביעי¹⁰ בשעה ארבע אחר הצהריים. בליל שלישי שלפניו התעורר כהרגילו 'לחצות', הוא ביקש לרדת ממיטתו ומעד ונפל על הארץ ולא היה לו כוח להתרומם ולקום על עמדו.

הוא שכב שם שעה או שתיים, הוא בעצמו לא ידע במדויק, ואדהכי והכי הוא אמר סדר 'תיקון חצות', הוא המשיך ואמר גם את ה'עשרה מזמורים', והספיק גם לעבור על ה'ראשי פרקים' של כל התורות בליקוטי מוהר"ן 'אשרי תמימי דרך', "אמור אל הכהנים", אקרוקתא", וכן הלאה כסדר.

עבר פרק זמן מאז שנפל על הארץ, וכוחותיו שבו אליו מעט, הוא אחז ברגלי המיטה והצליח להתרומם ולעלות עליה. בבוקר הוא סיפר לאבי את כל הסיפור, נתרעש אבי ואמר לו הרי יכולת לקרוא לי, יכולת להעיר אותי, אמר לו רבי אברהם: "וכי יושר הוא שאעיר אותך רק בגלל שאני שוכב על הארץ? וכי מאי נפקא מינא בכך?" - - -

(רבי נחמן בורשטיין מסביר את דבריו) בשלמא במקרה שמישהו נפגע ח"ו ממכה בראשו, וזה סכנה. אבל כאן מה בכך (ששכב על הארץ)? עברה הלילה כן! וביתניים תיאר לעצמו האיש עוד ישכבו עם הרגילים אל הדלת... (רבי אברהם לא הבין) מדוע צריכים בגלל זה להעיר אנשים אחרים...?

סיפור זה התרחש ביום שני בלילה. ביום רביעי דיברו איתו הרבה מאוד, הוא דיבר אודות ראש השנה הקרב ובא¹¹. בערך בשעה שתיים וחצי או שלוש אחה"צ נכנסה אמי לחדרו, היא הבינה שאלו הם השעות האחרונות, ושאלה אם תוכל להביא רופא, רבי אברהם כבר לא היה יכול לדבר, והוא סימן בידו שאינו רוצה לראות דוקטור כלל, כל ימיו הוא לא ראה רופא וגם עכשיו לא הסכים לראותו.

לא לראות דוקטור!

הוא (תמיד) התעקש בכל הכוחות, בכל הכוחות ממש, שאינו רוצה

לראות דוקטור. הוא סבל במשך שנה שלימה (בגלל עקשנותו זו). היה זה (בערוב ימיו) בחול המועד סוכות, הוא הלך למקוה, ומחמת סוכה אחת שעמדה באמצע הדרך, היה צריך להדחק קצת במעבר צר, הוא מעד שם ונפל על אבן שהיתה מונחת שם ונחבל בצלעותיו. קרה לו שם איזה שבר, איני יודע בדיוק איפה, אך רבי אברהם לא רצה להשתמש בשום רפואה, גם לא למרוח שמן וכדומה, כלום!

אני זוכר שפעם בא רבי שמעון רובין, שהיה גם הוא נכדו מצד אחר של רבי דוד צבי¹², ואמר לו: "רבי אברהם, יש לנו בקבלה במשפחה ענייני סגולה לרפואה בכגון דא", ורבי אברהם? "כלום!", הוא אומר, "לא אשתמש בשום רפואה, גם לא מצד הסגולה!"

שנה שלימה הוא המשיך עם הפציעה הפנימית, בלי לבצע שום פעולה רפואית! המכה כאבה לו והוא התייטר מכך מאוד, זה היה שבר חמור, איני יכול לדעת בדיוק מה זה היה, שכן רבי אברהם אפילו לא הניח לרופא לבדוק את מכתו - - -

הוא היה חזק בכל העניינים. הוא היה חזק בעניין ההימנעות מלהזקק לרופאים. הוא היה חזק בקיום עבודת 'חצות'. הוא היה חזק בקיום עצת ה'התבודדות'. הוא היה חזק בלימוד וידיעת הליקוטי מוהר"ן. הוא היה חזק בידיעת ולימוד הליקוטי הלכות. הוא היה חזק בתפילתו כשליח-ציבור בתפילת השחרית ואח"כ גם את תפילת מוסף...

י'תיקין' בלי שעון

רבי משה בורשטיין: הוא היה מתפלל תמיד עם הנץ בלי השעון, היה נעמד בזמן ה'נץ' בדיוק בלי לראות את השעה.

רבי נחמן בורשטיין: אכן כן! הוא לא החזיק את השעון אצלו. השעון שלו היה מונח על השולחן (בחדרו), כשהוא הלך להתפלל.

אני זוכר איך שהיה מתחיל בערך חצי שעה לפני הציבור, באמירת 'ברכות' או 'הודו', ולתפילת 'שמונה עשרה' הוא הגיע יחד עם החזן, הוא כבר הרגיש שהנה מגיע ה'נץ'...

היתה פעם אחת שרבי אברהם נתאחר לבוא לבית הכנסת, ולא הגיע כה מוקדם כמנהגו, אחרי התפילה ניגש אליו רבי אברהם אנשין, או אולי היה זה מישוהו אחר, ואמר לו: "רבי אברהם מה אירע לך שנתאחרת היום במקצת?", השיב לו רבי אברהם: "איני יודע. היום בקומי הרגשתי שמישהו אינו כראוי עמי ואיני בכוחותי, רק הסתפקתי אם זה מעשה 'בעל דבר' שרואה עלי כי נזדקנתי והוא רוצה למנוע ממני תפילת 'ותיקין', או שמא אכן יש דברים בגו ואיני בקו הבריאות..."

לבסוף נתברר שאכן חלה ונחלש, הוא לא יכול היה לזוז, אבל הוא התגבר בכל הכוחות, קם ממיטתו והגיע לבית הכנסת.

כשיוצאים מרבי אברהם איז א נייע וועלט

אני זוכר את רבי הירש לייב (ליפל), הוא היה תמיד נכנס אל רבי אברהם לשפוף לפניו את אשר על ליבו, מחמת כמה הרפתקאות שעדו עליו. הוא היה אומר שכשהוא יוצא מרבי אברהם "איז א נייע וועלט!" (=עולם חדש).

אחרי פטירתו של רבי אברהם (הוא היה שבור), הוא אמר לי: "כבר אין לי עם מי לדבר...", אמרתי לו והלא יש עוד מזקני אנ"ש, אך הוא מאן לקבל ואמר לי "עדיין זה לא ישרים את הנקודה שקיבלתי מרבי אברהם... היכן אמצא עוד את הדיבורים שהוא דיבר?" - - -

היוצא מדברינו, רבותי, שיש ויש לנו ממי ללמוד. כי אמנם חי רבי אברהם עוד בדורנו, אבל הוא היה מיוחד במינו כחד מקמאי בכל ה'שטחים', ביישוב הדעת, בשמחתו, בזריזותו, בתפילתו, בתורתו, בשיחו עם הבריות...

ממנו יראו וכן יעשו לטוב לנו כל הימים.

10. ביום כ' אלול תשט"ו.

11. בשבוע האחרון הוא עוד שלח את החסידים העסקנים רבי שמעון ברש"מ אנשין ורבי יצחק גולדברג ז"ל למירו, עם סכום כסף, כדי להכין את צרכי הקיבוץ לקראת ראש השנה.

12. המכונה רבי דוד צבי הגדול, חמיו של מוהר"ן.

”לִמָּה לֹא תִקַּח אֶת סֵפֶרִי
וּתְעִיז בּוֹ הַיָּטֵב עַד שִׁיעֲלָה
עַל דַּעְתְּךָ אֵיזָה

קְשִׁיָּא

וְאַחַר כֵּן תּוֹסִיף וּתְעִיז
בּוֹ עַד שֶׁתִּבְיֵן וְתִדַּע אֶת
הַתְּרוּיָן שֶׁעַל זֶה”

(כוכבי אור שיחות וסיפורים, אות מ"ג)

לטייל
בתורתו

פרוייקט לעידוד העמקה
והתבוננות בליקוטי מוהר"ן

מי שלא טעם, לא מבין.

עֵבֶר הַצְּדִיק הוּא תוֹרַתוֹ הַקְּדוּשָׁה

נו... פרעג אַ

שאלה!

למעלה מ-40
טון של ספרים
הגיעו בימים
אלו ממש
מארץ ישראל
לאומן. פרי
פועלו הבלתי
נלאה של
**הרב מרדכי
רוזנטל הי"ו,**
שכבר ידיו רב
לו בהקמת
'היכל התורה'
באומן. לקראת
ההפצה
האדירה של
הספרים בכל
אומן, ישבנו
עם ר' מרדכי
לשמוע את כל
הפרטים על
המבצע האדיר
הגדול שהולך
ומושלם בימים
אלו | להתפלל
ללמוד
להתפלל

אומן של תורה

בו הוא ימצא את מבוקשו ויוכל ללמוד שם בישוב הדעת. הכיתוב שמופיע על הלוגו שלנו הוא "אומן של תורה - אוצרות הספרים של כלל בתי המדרש של אומן" - זה היעד שלנו. וכולי תקווה, שכשיהיו ספרי לימוד נגישים, במקומות שמותאמים ללימוד, התופעה של לקיחת ספרים לדירות תיפסק.

כמה ספרים הבאתם לאומן?

בסייעתא דשמיא זכינו להביא כשישים אלף ספרים! אני בעצמי, בתוך כל המבצע הלוגיסטי הגדול הזה שארך במשך חודשיים, לא מצאתי את הזמן לספור את מספרם המדויק של הספרים.

העלות הכוללת של הספרים מגיעה לכמאה אלף דולר! רק ההובלה לבד, הסתכמה בסכום של עשרים ושתים אלף דולר! נכון לעכשיו הצלחנו לגייס סכום של כשלושים וחמש אלף דולר, כשחלק מזה הוא תרומות או סבסוד של הוצאות ספרים.

את הספרים אספנו ביותר ממש מאות מקומות ברחבי הארץ. רק מהוצאת הספרים 'עוז והדר' לקחנו כארבעים אלף ספרים! מהוצאת 'מכון ירושלים' לקחנו משטח שלם של שולחן ערוך, מהוצאת 'וגשל' לקחנו כמות גדולה מאוד של ספרים. גם ממכון ידוע להדפסת ספרי חסידות, לקחנו משטח של ספרי חסידות. היו עוד ספריות שהסכימו לתת

מה גרם לך להיכנס לתוך הפרויקט הגדול הזה?

בדרך צחות אפשר לומר על דברי רבינו: 'אם לאכול אם שלא לאכול... שכיום אפשר דרא, וכל שלשת הדברים באו על פתרונם בצורה הטובה ביותר. 'כן לאכול' - ה' שלח לנו את כל הכנסות אורחים הגדולות שיש לו יכולת להאכיל אפילו מאה אלף איש... 'כן לישון' - בעקבות תנופת הנדל"ן באומן התווספו מקומות לינה רבים לבאי הקיבוץ הקדוש, ובפרט אוהלי השינה בקריית הלינה באומן. 'כן להתפלל' - בשנים האחרונות לא חסר לאף אחד מקום לשבת בתפילה, ולהתפלל בשוב הדעת.

אך דבר אחד לצערנו, עדיין היה חסר מאוד באומן - 'ללמוד'... כל אחד יכול להעיד על עצמו, כמה זמן הוא מבזבז אחר חיפוש של ספר לימוד מסוים, במקרה הטוב, ועל לימוד קבוע הוא מוותר עליו לגמרי, בגלל שהספר לא נמצא.

החבורות שמדפיסים לקראת ראש השנה עם הלימודים הקבועים, ממש לא מספקים את הצורך הנדרש. גם בבתי המדרש השונים שקיימים באומן, ברובם הגדול, כמות הספרים שם מאוד דלילה - אם בכלל יש בהם משהו. נוצר מצב לא הגיוני, שבמשך זמן של כשבוע עד עשרה ימים, בהם הציבור נמצא כל שנה באומן בימי ראש השנה, אין את כמות הספרים שמספיקה לכזה ציבור גדול.

מה עם הספרייה שקיימת בציון?

נגעת בנקודה כואבת. אני אתן לך דוגמא קטנה ממה שקורה בציון. לפני כחודש הבאתי אתי מארץ ישראל ארבעים כרכים של ש"ס מבואר עוז והדר. במהלך השבוע האחרון, בשעת לילה מאוחרת - כשהציון ריק, ערכת בדיקה יסודית, כדי לראות מה המצב של הסטים שתרמתי, ומה שגיליתי היה מעבר לכל דמיון. רק 14 ספרים מתוך הארבעים נותרו לפליטה! כל היתר - יותר משבעים אחוז, נלקחו לדירות.

כמעט בכל דירה אפשר למצוא ספר או שנים שיש עליהם מדבקה 'אסור להוציא משטח הציון', ואני לא מדבר על מקרים של הפקרות מוחלטת, שבהם אנשים הוציאו מהציון ספרי תורה, ולא טרחו להחזירם לאחר השימוש, ובמשך חצי שנה היה חסר ספר תורה בציון.

בכל אופן המצב כיום באומן, לא מאפשר לכל אחד ללמוד את מה שלבו חפץ. לכן נכנסתי לפרויקט הזה, והמטרה שלנו היא שבכל בית מדרש שנבנה באומן, יהיה בו את כל ספרי היסוד, כך שכל אחד ואחד יהיה לו את הפינה שלו,

של 'אומן של תורה'. הסכום שהקצבנו לצורך רכישת ובניית הארונות הוא שש עשרה אלף דולר.

דבר נוסף שאנו דורשים הוא, שבכל מקום יהיה ממונה על הספרים. אפשר בקלות למצוא הרבה מתנדבים, אבל כל זה עד מוצאי ראש השנה. תמיד ברגע שמגיע מוצאי ראש השנה פתאום כולם נעלמים, לכן צריך שיהיה מישהו שייקח אחריות מלאה.

כחלק מהאחריות, החלוקה של הספרים היא לגבאי בתי מדרש שמשותפים באופן סמלי בהוצאות הגדולות שעדיין נשארו - כשישים אלף דולר, וכדי שיקבלו את הספרים בזכות ולא בחסד, כך זה יהיה הרבה יותר נחשב ושמור.

יש עוד יעדים שאתם רוצים להגיע אליהם?

בוודאי, קודם כל בשנה הבאה נמשיך להביא עוד ספרים ולהשלים את המלאי הקיים. כמו כן כבר דיברנו עם כמה הוצאות ספרים של ספרי רבינו, ואנו הולכים בס"ד לדאוג שיהיה בכל בית מדרש שניים עד ארבעה עותקים מכל כרך של ספרי רבינו, בעלות כוללת של כעשר עד עשרים אלף דולר.

אנו רוצים גם לפתוח מיד אחרי ראש השנה אוצר ספרים ענק, עם ארבעים ארונות ספרים. אוצר הספרים זה ישמש את הציבור במשך כל ימות השנה, כשהוא יהיה מקום רגוע ושקט ללימוד התורה.

אחרי שעברו שלושים שנה מאז שנפחה הצינור, אומן משנה את פניה, ומעתה כל אחד יוכל להרוות צימאון בתורה הקדושה. בפרט בימים אלו, בהם כל אחד מרבה בתפילה, יעמוד לנו לימוד התורה הזה לזכות, שעל ידו יתקבלו התפילות. וכדברי רבינו בתורה א': "על ידי התורה נתקבלין כל התפילות וכל הבקשות שאנו מבקשין ומתפללין".

ר מרכזי על המלגזה עם הספרים בעיצומה של עבודת הקודש

?????
תפסיק
להסתכל על
אחרים הרי זה
מעשה שלו
וזה מעשה
שלך, תתחיל
להתרגל
להיות מחובר
לאמת' שלך.
ובדרך כלל
בתחילת כל
עבודה אין לנו
עדיין תבערה
והתעוררות,
וצריך להתחיל
מהמקום
האמיתי בו
אנו נמצאים
היינו "לדבר
הדיבור באמת
באיזה מדריגה
נמוכה שהוא

לנו ספרים בחפץ לב, אך לא לכולם הספקנו להגיע.

יש לנו לתת לכל בית כנסת שישתתף בפרויקט, עשר עד עשרים סטים של ש"ס, ובנוסף, משניות, ירושלמי, רמב"ם, טור, שולחן ערוך, ראשונים ואחרונים, ספרי חסידות ומוסר, וכן ספרי הלכה בני זמננו כמו שמירת שבת כהלכתה, שספרים כאלו מאוד נצרכים באומן.

איך תתבצע חלוקת הספרים לבתי כנסת?

קודם כל כדי שכל יגיענו לא יהיה לריק, וכדי למנוע מצב של בזיון הספרים בפרט שהספרים יכולים להגיע לידי הגויים המקומיים, ויכול להיווצר מצב שישתמשו בהם בבזיון... - אנו דואגים שבכל בית כנסת שהזמינו ספרים, יהיו ארונות מתאימים. ובבית מדרש שאין שם ארונות נתקין אנחנו ארונות, שתמיד ישארו רכוש

גבורתו של שמשון

קורצע זכרונות און לעבנס-שטריכן פון דעם לעבנס-שטייגער פון דעם דערהויבענער חסיד און פרוש פון דעם פריערדיגן דור, הרה"ח רבי **שמשון שווארטץ** זצ"ל, וואס פון זינט ער האט אנטדעקט דאס ליכטיגקייט פון דעם הייליגן רביין, האט ער זיך באהאפטן דערצו מיט א זעלטן-פעסטן קשר און מיט א העכערע סארט דביקות - אזש ביז מסירות נפש, פארשפרייטנדיג דעם אור דורכאויס איבער פערציג יאר!

'אבקשה' אין א ספעציעלער שמועס מיט נכדו חביבו הרה"ח רבי **יצחק זאב שווארטץ** שליט"א - מיקירי אנ"ש בויליאמסבורג

איבערגעטייט אויף אידיש דורך: שמעון יו"ט הלוי

חשוב'ן פאסטן אין ישיבה, ווען דאן איז ער אריבער וואוינען אין קרית טאהש, אין קאנאדא.

תולדות חיי

דער זיידע זצ"ל איז געבוירן געווארן י"ד כסלו תש"א אין די שטאט דעברעצין אין אונגארן צו זיין פאטער הרה"ח רבי יהוסיף און צו זיין מוטער - די צדיקת, מרת יוטא ע"ה. זיינע עלטערן אין זיינע אור-עלטערן זענען געווען קאָסאַנע חסידים און האבן זיך גערעכנט פון די חשוב'סטע משפחות אינערהאלב די חסידות. מיטן אויסברוך פון די צווייטע וועלט קריג איז ער אפגעפירט געווארן קיין 'בערגן בעלזין', און פון דארט איז ער דעפארטירט געווארן מיטן באן, קיין אוישוויץ. דער זיידע איז געראטעוועט געווארן אויף א וואונדערליכן אופן בדרך נס, מיט אלע זיינע געשוויסטער. נאכ'ן קריג האבן זיי געוואוינט א שטיק צייט אין אנטווערפן, ווען אין יענע תקופה האט ער געלערנט ביי הרה"ק דער בעל 'יחיי יוסף' מ'פאפא זצ"ל.

אין יאר תש"ג האט זיך זיין משפחה אריבערגעצויגן קיין אמעריקע ווי זיי האבן זיך באזעצט אין וויליאמסבורג. אין די תקופה פון נאכ'ן קריג - איז די משפחה מעיד - האט זיך ר' שמשון אינגאנצן איבערגעגעבן פאר תורה און עבודה, ער האט משקיף געווען אלע זיינע כוחות אין לימוד גמרא-תוספות און ראשונים - זיך דערווייטערנדיג גענצליך פון גשמיות און פון חיי שעה, ליגנדיג ראשו ורובו אין חיי עולם - פיטערנדיג זיין הונגעריגע נשמה.

אין יענע תקופה, האט אויך דער זיידע זצ"ל אנגעהויבן ווערן צוגעבינדן צו הרה"ק דער בעל "יואל משה" מ'סאטמאר ז"ע, ווי ער איז מיט די צייט פאררעכנט געווארן פון זיינע חשוב'ע תלמידים. אין זיינע בחור'ישע יארן האט ער מקיים געווען דעם "הוי גולה למקום תורה" ווען ער איז געגאנגען לערנען אין דעם בארימטן נייטרא ישיבה וואס איז דעמאלטס געשטאנען אין שפיץ פון דעם גאון, רבי מיכאל בער ווייסמאנדל זצ"ל. ער האט דאן געלערנט ביי די גאוני'ם רבי יעקב אורנשטיין זצ"ל, און רבי יצחק זאב מאיער זצ"ל - מחבר ספר מהרש"א הארוך - דארט האט ער געהארעוועט מיטן מברר זיין ראשונים אויף ש"ס, 'לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא'. תלמידים פון דעמאלטס ווייסן צו דערציילן וואס רבי מיכאל בער זצ"ל האט זיך איינמאל אויסגעדרוקט: "פאר שמשון אליין, איז מיר כדאי אויפצוהאלטן די גאנצע ישיבה!"...

ר' שמשון פלעגט הארעווען אין לערנען מיט אן אויסערגעווענטליכע התמדה - וואס האט זיך איינגטליך אנגעהויבן פון די פריע פארטאגס שעה'ן ביז די שפעטע שעות אין דער נאכט אריין - אן קיין אויפהער. אזוי אויך פלעגט ער דאווענען מיט געוואלדיגע כוחות, ווארט ביי ווארט, ווי איינער וואס ציילט געלט. אין יאר תש"ט איז ער אריבער לערנען אין די סאטמארע ישיבה-גדולה, און אין יאר תשכ"א איז ער א חתן געווארן (בזוג'ר) מיט האשה החשובה מרת שיינדל ע"ה - טאכטער פון דעם העלמעצער רב זצ"ל - מחבר ספר טהרת י"ט. נאך אין יענע טעג האט ער ארויסגעשטארצט מיט זיין העכערן דמות, אלץ גאון און עובד ה' מופלג. אין יענע תקופה, ווען הרה"ק מטאהש זצ"ל האט געעפנט זיין ישיבה אין יאר תשכ"ד, איז ר' שמשון אויסגעוועלט געווארן צו דינען דארט מיט א

זיין התקרבות צום הייליגן רבי'ן

זיין נשמה האט שטענדיג משתוקק געווען צו גיין נאר ווייטער און העכער אין עבודת ה', וואס דעריבער האט ער שטענדיג געזוכט און גענישטערט צו טרעפן דעם וועג ארויפצוגיין העכער און ווייטער. ער האט געהאט א קביעות צו לערנען אין ספרי חסידות בעיון, צום ביישפיל; אין ספה"ק 'מאור עינים', 'באר מים חיים', 'ערבי נחל', 'ישמח משה', ספרי 'חתם סופר'. אין איינע פון די טעג איז אנגעקומען צו זיין האנט דעם ספה"ק 'ליקוטי מוהר"ן', וואס פון ווען ער האט אריינגעבליקט אין איר - פון דעמאלטס אָן, האט זיך דער פייער אנגעכאפט אין אים. די פונק איז פארוואנדלט געווארן צו א פלאמעדיגער קויל ביז צו זיין לעצטער טאג.

די ערשטע תורה וואס ער האט געלערנט איז געווען, די מאמר 'חותם בתוך חותם' (ליקו"מ ח"א תורה ל"ב), א גאר טיפע און וואונדעליכע תורה - אט דאס האט ער געלערנט צום ערשט, דורכאויס 'פיר שעה' ברציפות, זינט דאן האט זיך זיין נפש באהאפטן מיט א העכערן קשר און מיט א מורא'דיגע דביקות צום אור פונעם הייליגן רבי'ן. זיין א ברסלבער חסיד אין יענע צייט - ווי באקאנט - איז פאררעכנט געווען אלץ א מאדנער ערשיינונג. עס זענען געווען גאר ווינציג ברסלבער חסידים - ווען רוב פון זיי זענען געווען אפשטאמיגע פון 'ליטע' אדער 'אמעריקאנעזירטע משפחות' ווען דאס התנגדות צו זיי איז געווען אומגעהויער שטארק. אבער איינמאל ר' שמשון האט אנטפלעקט פאר זיך די ליכטיגקייט פון דעם הייליגן רבי'ן, האט ער מער נישט געשווינט אויף זיין פערזענליכקייט און אויף זיין כבוד, נאר ער האט זיך געהאלטן ביי זיינס: ער איז אויפגעשטאנען פארטאגס, אפגעראכטן תיקון חצות, געלערנט און געדאווענט בכוח, מיט א געוואלדיגער התלהבות, נישט קוקנדיג בכלל אויף

זיינע תפילות
זענען געווען
א לעבעדיגער
מוסטער פאר
אלע ביישויער,
שטייענדיג
מתוך כובד
ראש און מיט
א אויסערג
עווענטליכן
ישוב הדעת. א
שמונה עשרה
פלעגט ביי אים
געדויערן
א שייך
שטיקל וויילעך

אין אומאן

און דערהויבנקייט אין דעם פלאץ, איבערהויפט מיט זיינע שיעורים אין סיפורי מעשיות און ליקוטי מוהר"ן יעדן שבת. זיינע תפילות זענען געווען א לעבעדיגער מוסטער פאר אלע ביישויער, שטייענדיג מתוך כובד ראש און מיט א אויסערגעווענטליכן ישוב הדעת. א שמונה עשרה פלעגט ביי אים געדויערן א שייך שטיקל וויילע. ער איז געשטאנען אויף זיין ארט און געדאוונט 'כבן המתחטא לפני אביו'. זיינע אויגן זענען געווען געוואנדן בלויז צום סידור נישט אויפהייבנדיג זיין קאפ אויף צוריקוועגס דורכאויס דעם גאנצן דאווענען. אזוי האט ער אפגעראכטן זיינע תפילות בתמימות ובפשיטות. ווען מען האט אים געזען דאווענען איז געווען גאר שווער צו נישט נתעורר ווערן...

ביז צו זיין לעצטן טאג האט ער נישט מוותר געווען אויף זיין עבודת התפילה. איינע פון זיינע קינדער דערציילן, אז וויילנדיג מיט אים אין שפיטאל צוויי וואכן פאר זיין פטירה, ליגנדיג על ערש דוי ל"ע, נישט קענענדיג רירן זיינע איברים פון גרויס שוואכקייט רח"ל, אויך אין יענע שעות האט זיין דאווענען געדויערט ארום פיר שעה (!). מיין פעטער, זעענדיג זיין שוואכקייט און וועלנדיג אים גרינגער מאכן, האט געגעבן א מיש אריבער א צוויי בלעטער פונעם סידור... מיין זיידע האט דאס אבער אויפגעפאסט און ער האט אים פארגעהאלטן: פארוואס לאזטו מיר נישט דאווענען?!

גענצליך אפגעשיידט פון עולם הזה

מיין פאטער דערציילט מיר, אז ווען מיין זיידע איז קראנק געווארן אויף צוקער ל"ע, האט אים דער דאקטער געזאגט, אז דער עיקר שוועריקייט פון דעם קרענק איז אז מען דארף זיך אפהאלטן פון עסן צוקער. האט מיין זיידע זיך אנגערופן תמימות'דיג: "פאר מיר איז דאס בכלל נישט שווער, פון אלץ קליין קינד האלט איך זיך שוין אפ פון עסן צוקער!".

אויך זיין שלאף איז געווען אויף א צייטווייליגן אופן. ער איז געזעצן אויפן בעט מיט זיינע בגדים זייענדיג גענויגט אביסל צו די לינקע זייט. ער פלעגט זיך קיינמאל נישט ארומדרייען, נאר גענוי אזוי ווי ער האט זיך געלייגט שלאפן, אזוי האט ער זיך אויפגעכאפט.

אויך אין די נושא פון שמירת עינים האט ער נישט געמאכט קיין שום פשרות - אזוי ווי אין אלע זיינע אנדערע זאכן אין עבודת ה' - זייענדיג שטארק מקפיד דערויף. איינמאל ארויסגייענדיג פון שפיטאל, האט ער אראפגענומען זיינע אויגן ברילן. זיין טאכטער האט אים געפרעגט: פאר אזא אלטן און שוואכער מענטש פעלט זיך נאך אלץ אויס שמירת עינים? האט ער איר געענטפערט: "זיי וויסן; אן עלטערער שוואכער מענטש וועט ווירקליך נישט נכשל ווערן בפועל, אבער אין מחשבה קען ער ח"ו נכשל ווערן". איינמאל האט ער געזאגט צו איינע פון זיינע נאנטע: "דער בעל דבר קומט צו די אלטע לייט און פרובירט זיי איבערצורעדן און אויפווייזן אז זיי פארמאגן שוין נישט קיין כוח, כדי זיי זאלן נאכלאזן פון שמירת עינים..."

ער פלעגט אסאך פאדערן פון זיין אויסגעמאגערטן און אפגעשוואכטן גוף, אנהאלטנדיג זיך מיט א מורא'דיגע עקשנות אין עבודת ה' אין יעדן מצב אויף א זעלטענעם אופן. איינמאל ווען איך האב געוויילט מיט אים אין שפיטאל און ער האט זיך אויסגעערעדט אז ער קען נישט לערנען געהעריג צוליב זיין שוואכקייט און פון די שטארקע מעדעצינישע באהאנדלונגען. האב איך אים געוואלט בארואיגן און איך האב אים פארגעלייגט דעם דיבור פון שיחות ה"רן (רס"ט) "ווי מען טוט - טוט מען, אבי מען טוט נישט קיין שלעכטס ח"ו". האט ער מיר געענטפערט: "דער רבי מיינט צו זאגן אז אין די צייט וואס א מענטש קען נישט מוסיף זיין אין עבודת ה' צוליב א געוויסע סיבה, זאל ער נישט ווערן אראפגעפאלן ביי זיך - נאר ער זאל טון וואס ער האט צו טון, אבי נישט קיין שלעכטס - אבער דער רבי האט נישט געמיינט צו זאגן אז מען מעג נאכלאזן פון די גוטע מנהגים, נאר מען דארף זיך שטארקן מיט אלע כוחות פארצוזעצן ווייטער, אפילו ווען ער קען נישט צולייגן עפעס מער".

איינע פון זיינע נאנטע דערציילן: איינמאל אין א פורים איז

דער שול אין מאנרא

אריינגעטון אין זיין עבודת התפילה

די אלע וואס האבן אפגעשפעט פון אים, זיך אונטער מורמלנדיג: "ער איז אן ערליכער איד, אבער ער איז א ברסלב'ער"...

נאך וואס ער איז מקורב געווארן צו ברסלב, איז ער אריין מיט זיין פאטער צו הרה"ק מסאטמאר זצ"ל, ווען אין יענע געלעגענהייט האט ער אים געזאגט אז ער פילט א געוואלדיגע זיסער טעם אין די ברסלב'ע ספרים. נאר דערמאנענדיג דאס ווארט: 'ברסלב', איז דער רבי געווארן אנגעצינדן און טראץ זיין שווערע חולשה, האט ער זיך אויפגעהויבן פון זיין בענקל און אויפגעהויבן זיינע צוויי הענט, זאגנדיג: "דער הייליגער רבי נחמן..." און ער האט צוגעלייגט: "אז מען שפירט א חיות (אין די ספרים) לערנט מען!". דאס איז געווען פאר אים א געוואלדיגער חיזוק צו פארבלייבן דבוק או מקושר צום הייליגן רבי'ן און צו זיינע ספרים, זיין גאנצער לעבן.

זיין דביקות צום רבי'ן איז געווען עפעס גאר זעלטן און אויסטערליש. איינמאל האט ער מיר געזאגט: "מענטשן פרעגן מיר קשיות אויף ברסלב - מיין אטעם איז רבי נחמן, קען מען דען האבן קשיות אויף לופט וואס מען אטעמט?!"

פון ווען ער האט אנטדעקט דעם אוצר, האט ער אנגעהויבן צו מקרב זיין און מפיץ זיין דעם דעת פון דעם הייליגן רבי'ן אין דער וועלט, ווען דורך אים זענען אסאך נתקרב געווארן - צווישן זיי הגה"ח רבי אברהם כ"ץ שליט"א - איידעם פון הרה"ק מטאהש זצ"ל וואס דינט היינט אלץ גאב"ד טאהש מאנסי. זיין אהבה און התקשרות צום רבי'ן איז געווען אומבאגרייפליך.

אין יאר תשל"ו איז ער צוריקגעקומען וואוינען אין וויליאמסבורג. אין יענע צייט איז ער אסאך געשטאנען אין פארבינדונג מיט יבלחט"א הרה"ח רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א. ער האט עוסק געווען אין עבודת ה', זיך מתבודד געווען מיט בכיות און השתוקקות. ער איז זיך געגאנגען זיין וועג, נישט קוקנדיג אויף קיינעם. ער האט זיך אויסגעלאכט פון דער גאנצער וועלט, זיך האלטנדיג מיטן אמת, און מיט געטריישאפט, צום הייליגן רבי'נס וועג. ווינטער שנת תשל"ט האט ער זיך עמטליך באזעצט אין די שטעטעלע קרית יואל אין מאנרא - ניו-יארק.

אין יאר תשמ"ט, האט זיך געעפנט דאס ערשטע ברסלב'ער שול אין מאנרא, וואס מיין טאטע זאל זיין געזונט פירט דאס אן פון דעמאלטס ביז היינט. דאס פערזענליכקייט און אנוועזנהייט פון מיין זיידן רבי שמשון זצ"ל, האט אריינגעברענגט א ליכטיגקייט

ולפנים צו מכפר זיין אויף עוונות ישראל. ווען מען דערשפירט די זיסקייט פון די ווערטער פונעם צדיק, און מען פארט צו אים אויף ראש השנה, גייט דער צדיק אריין מיט זיינע פיר ספרים, לפני ולפנים, צו מכפר זיין אויף עוונות ישראל, אזוי ווי דער פסוק זאגט (משלי טז, יד): "חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה". ווען דעמאלטס קען אפילו דער נידעריגסטער מענטש שפירן קלאר, ווי אזוי דער צדיק קלויבט אים אויס א 'דוך', און פירט אים לויט זיין שורש נשמה".

דעם רבי'נס ראש השנה

נאך אין אנפאנג פון זיין התקרבות אין די תש"ל יארן, איז ער געפארן צוויי מאל קיין אומאן מיט מסירת נפש, נישט פארמאגנדיג דעמאלטס קיין איבריגע פרוטה אין טאש פאר אזא נסיעה וועלכע האט אפגעקאסט א הון תועפות אין יענע צייט. ער האט פארקויפט זיינע זילבערווארג, ער האט צוזאמגעקראצט די געלט און איז געפארן קיין אומאן מיט א פרוואטע קבוצה וואס הרה"ח ר' צבי ארי' ראזענפעלד ז"ל האט אנגעפירט.

זייענדיג דבוק צו די שיטת ההתבדלות פון הרה"ק דער בעל 'יואל משה' מסאטמאר, האט ער אין יאר תשנ"ה געעפנט זיין שול אין אומאן מיט א מקוה טהרה. עס איז געווען א קליין שטיבעלע מיט א מנין מצומצם. מיט די יארן האט ער אבער אפגעקויפט מיט מיין טאטע דעם גאנצן שטח אויף וואס עס געפונט זיך היינט דער בית המדרש, סמוך ונראה צום ציון הקדוש.

אויך אין זיינע לעצטע יארן ווען מען האט געפונען ביי אים דעם ביטערן מחלה ל"ע, האט ער זיך מוסר נפש געווען אויף די נסיעה קיין אומאן אויף ראש השנה, און כאטש וואס יעדע טריט האט אים אפגעקאסט ביז בלוט - האט ער פארט נישט מוותר געווען דערויף.

ראש השנה תש"פ איז געווען דאס לעצטע מאל וואס ער איז געפארן קיין אומאן. ער איז געליגן דעמאלטס 'על ערש דוי' אין שפיטאל. אפאר וואכן פאר ראש השנה האט ער געזאגט פאר די דאקטוירים אז עס איז אים בעסער געווארן... ער האט זיך אנגעשטרענגט אראפצוגיין פון בעט און ער האט געשטעלט עטליכע טריט, וועלנדיג זיי איבערצייגן אז ער שפירט זיך גוט - אז זיי זאלן אים ערלויבן צו פארן - און ווירקליך איז עס אים געלונגען און זיין שמחה וואס ער האט געהאט דערפון איז געווען 'אין לשער'. אפאר פון זיינע נאנטע האבן אים פרוברט אפצוהאלטן, זארגנדיג אויף זיין געזונט, האט ער זיי געענטפערט: איך האב ענק נישט געפרעגט די ערשטע מאל וואס איך בין געפארן און איך פרגע ענק נישט דאס לעצטע מאל... (עס איז געווען מזל'י חזי, ווען דאס איז ווירקליך געווען דאס לעצטע מאל...).

אבד חסיד מן הארץ

דעם פארגאנגענעם מוצאי שבועות איז ער געפירט געווארן אין שפיטאל צוליב זיין פארערגערטן געזונט צושטאנד, אבער אויך דארט האט ער געדינט דעם באשעפער ביז צו זיין לעצטן טאג. עס דערציילט זיין געטרייער משמש, ר' יצחק לייב ווייס הי"ו, אז ארום צוויי טעג פאר זיין הסתלקות, ראש חודש תמוז, האט ער אים געבעטן אויפצומישן דעם וידוי הגדול פון רבינו נסים, וועלנדיג זיך צוגרייטן צום לאנגן וועג... און ווען ער האט אים אויפגעמערקט אז היינט איז דאך ראש חודש און מען זאגט נישט קיין וידוי, האט ער אים געזאגט: "איך ווייס - אבער מיט דעם אלעם וויל איך זאגן דער וידוי".

פון דעמאלטס, ביז א זונטאג דערויף, האט ער אנגעהויבן צו רעדן ווייניגער, מען האט אבער געזען אז ער איז ביים קלארן דעת. ער האט זיך פארמאכט אין זיינע געדאנקען, זיין מויל האט נישט אויפגעהערט איבערצ'חזר'ן פסוקים און שמ"ע. אזוי אויך האט ער געזאגט די פסוק 'שמע ישראל' צענדליגע מאל, צוריקערנדיג זיין נשמה גראד צום כסא הכבוד, לויטער און ריין.

אריינגעגאנגען צו אים איינער ווען מיין זיידע איז געווען גוט בגילופין, און ער האט זיך אויסגעדרוקט אויף מיין זיידע עפעס א "שבח" און ער האט געבעטן פון אים א ברכה, האט אים מיין זיידע געענטפערט: "דו שניידסט מיר מיט מעסערס מיט דייןע שבחים וואס דו האסט געזאגט אויף מיר".

איבער דרייסיג יאר האט ער געהאט א קביעות זיך ארומצוקלעטערן און צונויפזאמלען צדקה פאר עניי ארץ ישראל, שיקנדיג די געלט פאר הרה"ח רבי אפרים נחמן אנשין שליט"א - וואס ער האט דאס פארטיילט ווייטער פאר אונזערע לייט. אויך אין די תש"ל יארן פלעגט ער שיקן געלט פאר הרה"ח רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א. און אויך אין זיינע לעצטע יארן אין וועלכע ער האט שוין געליטן פון זיין שווערע קרענק רח"ל, האט ער נישט מוותר געווען דערויף און ער האט זיך זעלבסט אנגעשטרענגט ארומצוגיין צונויפזאמלען צדקה.

יעדן שבת אינדערפרי ווען ער האט פארגעלערנט דעם ספה"ק סיפורי מעשיות - פלעגן פליסן פון זיינע אויגן זודיגע טערן, פון גרויס אהבה און געוועים צום הייליגן רבי'ן. ער פלעגט זאגן אז יעדע איינציגסטער איד, אפילו דער "פחות שבפחותים", קען זיך טרעפן אין אט די הייליגע מעשיות.

ער פלעגט זיך שטענדיג ארומדרייען מיט די געפיל ווי גלייך ער איז דער נידעריגסטער מענטש אויף דער וועלט און אז דער בעל דבר האט אלעמען אפגעלאזט און זיך גענומען נאר צו זיינע ביינער און ווען נישט דעם ספר ליקוטי מוהר"ן וואלט ער שוין פון לאנג פארלוירן זיין האפענונג און תקוה. ער פלעגט זאגן א רמז אויפן פסוק: "כי במקלי עברתי את הירדן הזה". די אותיות במקלי איז ר"ת ב'ל'יקוטי מוהר"ן.

ער פלעגט אלץ זאגן: אז יעדער איינער, אין יעדן מצב, קען פארשטיין דעם רבי'נס ספר, אפילו דער פשוט'סטער און פארגרעבט'סטער מענטש, קיינער קען זיך נישט ארויסדרייען מיט קיין שום תירוצים; אויב פארשטייטו א בלאט גמרא - קענסטו דאס אויף פארשטיין... און אויב נישט - נעם א חברותא, און לערן איינמאל און נאכאמאל, דאווען צום באשעפער, בעט פון אים ער זאל דיר עפענען דיין הארץ צו פארשטיין די הייליגע ווערטער.

איינמאל האב איך געהערט פון אים בשעת'ן פארלערנען ליקוטי מוהר"ן ח"ב סי' ה' - די תורה פון תקעו אמונה, דארטן איז דער הייליגער רבי מבאר די תיקון פון די פינעף חושים: 'זען, הערן, שמעקן, פארזוכן, טאפן' - וואס ווערן נתתקן בשעת מען קומט צום צדיק אויף ראש השנה. עס איז שווער אראפצולייגן די געוואלדיגע אטמאספערע און די דעהיבענע שטימונג וואס האט זיך געשפירט פארלערנענדיג דעם תורה, טרערן זענען געפלאסן פון זיינע אויגן אן אויפהער פון גרויס בענקשאפט און כיסופין צום הייליגן רבי'נס ראש השנה. ער האט גערעדט פון טיפעניש פון זיין הארץ, זאגנדיג: "די פיר ספרים וואס דער הייליגער רבי האט אונז איבערגעלאזט: 'ליקוטי מוהר"ן חלק א' וב', סיפורי מעשיות, און ספר המידות' - זענען א בחינה פון די 'פיר בגדי כהונה' וואס דער כהן גדול האט אנגעטאן אריינגייענדיג לפני

מיט הנה"ח רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

הַכְּסוּפִים רַק גּוֹבְרִים

פָּרָק ב'

יְלָדִים יְקָרִים!

כְּסֻפֵּי וְהִשְׁתַּקְקֵתִי לָכֶּה, וְעַכְשָׁו כְּאֲשֶׁר "סוֹחָבִים" אוֹתִי – לֹא אֵנִיחַ לְעֲצָמֵי "לְהַסְחֵב"?

כֹּה חֲלַשׁ הָיָה, עַד שְׁבִימִים שֶׁקָּדְמוּ לְנִסְיָה נִזְהָרוּ בְּנֵי שְׁלֹא לְהִזְכִּיר אֶת הַנְּסִיעָה לְיָדוֹ, שְׁמָא יִתְרַגֵּשׁ וַיִּבּוֹא לְיַד סִכָּנָה! בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ הִמְרַחֲבֵת, שְׁלֹא נִמְנוּ עַל חֲסִידֵי בְּרִסְלָב, הָיוּ בְּטוּחִים שֶׁמְדַבֵּר בְּחִלּוֹם לֹא הִגְיוֹנִי, וְשֶׁהַדְּבָר לֹא יֵצֵא לְפַעֵל... אֲךָ הַכְּסוּפִים שֶׁל רַבֵּי שְׁמוּאֵל בְּעָרוֹ כְּמוֹ אִשׁ שֶׁל מִמֶּשׁ, וְהוּא זָכָה לְהִגְשִׁים אֶת הַחִלּוֹם...

בְּלִיל כ"ו אֱלוּל, לְפָנוֹת בִּקְרָה, יֵצֵא ר' שְׁמוּאֵל כְּמִלְךָ בְּגָדוֹד – אֲמָנָם חֲלַשׁ וּמוֹכֵל בְּכֶסֶף גְּלַגְלִים, אֲךָ פָּנָיו מְאִירוֹת – הֵן בְּדֶרֶךְ הוּא אֵל מְשֻׁאֵת נִפְשׁוֹ. מְקַף הָיָה בְּבִנְיָ מִשְׁפַּחְתּוֹ – חֶלֶק מְבִנְיוֹ, נְכֻדִיו, וְאִפְלוּ כַּמָּה מְבִנְיוֹ לְפָנָיו גִּיל 7. הֵם הִגִּיעוּ לְנִמְל הַתְּעוּפָה לֵד, שֶׁם הָיוּ אֲמוּרִים לְהַמְרִיא לְקַפְרִיסִין – שֶׁהֵיְתָה עֲצִירָה קְטָנָה בְּדֶרֶךְ, וּמִשָּׁם לְהַמְשִׁיךְ לְקִיָּב.

בְּתַחֲלָה הַכֹּל עָבַר כְּשׁוֹרָה, הֵם אֲכָן טָסוּ לְקַפְרִיסִין, נִחְתּוּ שָׁם, עָבְרוּ שׁוֹב אֶת בְּקִרְתְּ הַדְּרֻכּוֹנִים וְעָלוּ חֲזָרָה אֶל הַמְּטוֹס – אֵל עָבַר קִיָּב. אֲךָ לְפִתְעָה הַתְּעוּרָה תִּקְלָה – כְּשֶׁרָצוּ לְהַמְרִיא לְקִיָּב נִשְׁבְּרָה דֶּלֶת הַמְּטוֹס. בְּאוֹתָם יָמִים עָדִין לֹא הָיוּ מְזַגְנִים. הַחֶם הָיָה נוֹרָא, בְּפָרֵט בְּתוֹךְ מְטוֹס עֲשׂוּי מִתְּכַת – וְכָל זְמַן הַתְּקוּן יִשְׁבּוּ הַנוֹסְעִים בְּחֶם הַלוֹהֵט וְהַמְתִּינֵנוּ לְסִיּוֹם הַתְּקוּן. ר' שְׁמוּאֵל נִחְלַשׁ מְאֹד מְאֹד מֵהַחֶם, וְהָיָה נִרְאָה כְּמִי שֶׁעוֹמֵד לְהַתְּעַלֵּף בְּכָל רִגְעַ. בְּנֵי רָצוּ לְחַפֵּשׁ מִטָּה בְּעִבּוּרוֹ שְׂיֻכַּל לְנוּחַ מְעַט, אֲךָ לֹא הִצְלִיחוּ לְהַשִּׁיג.

מִתּוֹךְ שֶׁרָאוּ כַּמָּה רַע הוּא מְרַגִּישׁ – שֶׁקָּלוּ כְּבָר לְהַחְזִירוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הֵן כֹּה חֲלַשׁ הוּא! אֲךָ כְּשֶׁשָּׂאֲלוּ אוֹתוֹ אִם רוֹצֵה לְחֹזֵר – לֹא עָנָה לָהֶם מְאוּמָה.

מֵאַחַר יוֹתֵר גָּלָה לָהֶם ר' שְׁמוּאֵל כִּי בְּאוֹתָם רְגָעִים קָשִׁים הִרְגִישׁ כְּבָר שְׁעוֹד רִגְעַ נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת מִגּוּפוֹ – וְהוּא עוֹמֵד לְהַפְטֵר מִן הָעוֹלָם. אֲךָ הוּא לֹא רָצָה לִזְמַר זֹאת לְבְנָיו כִּי יָדַע שֶׁאִם יִשְׁמְעוּ זֹאת יִחְזִירוּ אוֹתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִמֶּלֶא יִפְסִידוּ גַם הֵם אֶת הַטִּיסָה לְאוּמָן לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה! עַל פֶּן הַחֲלִיט בְּלָבוֹ לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא לִזְמַר לָהֶם כְּלוּם – הֵעֵקֵר שֶׁהֵם לֹא יִפְסִידוּ

בְּגִלְיוֹן הַקּוֹדֵם קְרָאנוּ עַל נְסִיעָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה וְהַמְרַגְשֵׁת שֶׁל הַצְּדִיק רַבֵּי שְׁמוּאֵל שְׁפִירָא זצ"ל, לְצִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּאוּמָן, אַחֲרֵי רְצוּנוֹת וְגַעְגּוּעִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ כְּמַעַט 40 שָׁנָה! אוֹלָם כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם בּוֹדָאֵי מְבִינִים – הַכְּסוּפִים הָאֲדִירִים – לֹא נִרְגְּעוּ בְּרִגְעַ אֶחָד, אֲלֵא הַמְשִׁיכוּ וְגָבְרוּ. עַכְשָׁו הַמְשִׁיךְ רַבֵּי שְׁמוּאֵל לְהַתְּפַלֵּל וּלְבַקֵּשׁ עַל נְסִיעָה נוֹסֶפֶת – לְהֵיּוֹת בְּאוּמָן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעֲצָמוֹ! לֹא נְסִיעָה בְּאֲמֻצֵּי הַשָּׁנָה – שְׂאֵף הִיא גְּדוּלָה מְאֹד! אֲלֵא נְסִיעָה בְּזְמַן הַמִּיחָד שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, עָלָיו אֲמַר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ – אֵין דְּבָר גְּדוֹל מִזֶּה! עַל זֶה הַמְשִׁיךְ רַבֵּי שְׁמוּאֵל וַיַּחַד הַרְבֵּה מְאֹד תְּפִלוֹת. גַּם אֶת תְּפִלָּה ע"ו שֶׁהוֹלְכֵת עַל 'לְזַכּוֹת לְהֵיּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲצֵל הַצְּדִיק' הַקְּפִיד לִזְמַר מְדֵי יוֹם – לְמִירוֹת שֶׁכְּבָר זָכָה לְהֵיּוֹת בְּצִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ. נִשְׁמָתוֹ לֹא הִסְתַּפְּקָה בְּנֵה, אֲלֵא רָצָתָה לְהִגִּיעַ בְּזְמַן הַמְּשָׁלֵם. וְהִנֵּה, בְּשִׁנַּת תְּשׁוּבָה, עָבְרָה הַבְּשׂוּרָה הַמְּרִינָה בְּקִרְבַּי חֲסִידֵי בְּרִסְלָב: הַשְּׁלִטוֹנוֹת בְּאוּמָן יִתְּנוּ אִשׁוּר לְקַבּוּצָה מִחֲסִידֵי בְּרִסְלָב לְהֵיּוֹת בְּצִיּוֹן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה!!!

בְּאוֹתוֹ זְמַן, הָיָה רַבֵּי שְׁמוּאֵל כְּבָר חוֹלָה וְחַלוּשׁ. הָיָה זֶה בְּסוֹף יָמָיו. פְּחָצֵי שָׁנָה לְאַחַר אוֹתָהּ נְסִיעָה – נִפְטַר רַבֵּי שְׁמוּאֵל שְׁפִירָא בְּשֵׁם טוֹב וּבְשִׁיבָה טוֹבָה. כֹּה חֲלַשׁ הָיָה אֲזוֹ – עַד שֶׁכְּמַעַט לֹא הָיָה יוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ! כְּאֲשֶׁר הָיָה כְּבָר פֶּן יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁשָּׁכַן בְּמִרְחָק מוֹעֵט מִבֵּיתוֹ – הָיָה נִזְקָק לְמִלְוָה, וְגַם זֹאת עָלָה לוֹ בְּמֵאֲמָצִים אֲדִירִים.

וְאוֹתוֹ רַבֵּי שְׁמוּאֵל, הַחוֹלָה וְהַחֲלַשׁ – הָיָה מְבִין הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁקָּנוּ וְדָאָגוּ לְעֲצָמָם לְמִקּוֹם בְּאוֹתָהּ נְסִיעָה נְכֻסֶפֶת! הָרִי לְזוֹאת יַחַל כָּל יָמָיו! לְהֵיּוֹת עַל אוּמָן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה! הוּא לֹא הִסְתַּפַּל עַל גּוּפוֹ הַחֲלַשׁ כָּל כֶּה, אֲלֵא הִכִּין אֶת עֲצָמוֹ הַכְּנֵה רוֹחֲנִית, לְנְסִיעָה הַקְּדוֹשָׁה.

אִשְׁתּוֹ הַצְּדִיקָה הַשְּׁתוּמָמָה מִהֲרַעִיּוֹן וְשָׂאֲלָה אוֹתוֹ כִּיֵּצֵד מְסָגֵל הוּא לְחַשֵּׁב עַל נְסִיעָה כֹּה קָשָׁה – בְּאוֹתָם יָמִים הַנְּסִיעָה לֹא הֵיְתָה חֲלָקָה וְנוּחָה כְּבִימִינוּ אֲנוּ – מְדַבֵּר הָיָה בְּנְסִיעָה קָשָׁה בְּיוֹתֵר אִפְלוּ עִבּוּר צְעִירִים, קָל וְחִמְרָ עִבּוּר אֲדָם מְבָרַךְ וְחַלוּשׁ. אֲךָ רַבֵּי שְׁמוּאֵל לֹא נִרְתַּע, וְהִשִּׁיב בְּפִשְׁטוּת: 'הֲלֵא כָּל יָמֵי חַיֵּי

את הנסיעה הקדושה!

ואכן, רחם ה' על רבי שמואל, והשעות הקשות עברו, הוא חש מעט יותר בטוב – וסוף סוף הסתים התקון וגלגלי המטוס התנתקו מן הקרקע והם המריאו לקייב.

לא נוכל לתאר את ההתרגשות העצומה שאחזה ברבי שמואל עם הגיעו לציון המצינת. נוכל רק לספר עבדה מפלאה אחת. בזמן שהותה של הקבוצה במקום, כסו בזפת חדש את כל השטח שלפני הציון, כדי שיהיה לצבור נח לעמד ולהתפלל במקום. ורבי שמואל, שמרב חלשתו לא היה מסגל בדרך כלל לסבל שום ריח לא רגיל – בקש להיות ב'ציון' לפחות שעתים. הוא בכלל לא שם לב לריח הזפת הנורא, אלא תפוס היה בהתרגשות הגדולה של להיות ב'ציון' הקדוש.

מלניו המסורים שאלו אותו אם ירצה לעשות השתטחות, וענה שכן. וכל הנוכחים שם לא יכלו לעצר התרגשותם מלראות איך מתאמץ הצדיק רבי שמואל בשארית כוחותיו הדלים להשתטח על הציון הקדוש. כך שכב עד שהרימו אותו.

ומי שלא ראה את שמחתו בראש השנה עצמו – לא ראה שמחה מימיו! היה זה פשוט פלא לראות זקן וחלש כמוהו, שכבר נראה היה שנשמתו עוד רגע פורחת מגופו הזקן – אך, לנשמתו כח רב יותר, והיא נצחה את הטבע של הגוף!!

היה זה לאחר 'תשליך' ביום הראשון, רבי שמואל בקש שיקחו אותו ל'ציון' לומר 'תקון הפללי'. לאחר אמירת ה'תקון', הזדרזו מלניו של רבי שמואל להביאו למתחם שבו התקיימו התפללות. בהגיעם, ראו את הצבור, כמאתים ששים איש – בעצומו של רקוד סוער. הם שרו שוב ושוב את הפסוק "חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו"... בתוך כל הרוקדים המאשרים בזכותם הגדולה, היו גם רבי מיכל דורפמן ורבי משה בורשטין.

והנה, מתרחש למולם נס בלתי הגיוני: וכדי להבין עד כמה הנס לא הגיוני, נסביר, כי רבי שמואל מאז שחלה במחלת הפרקינסון, לא יכול היה לסבל רעש והמלה, והתבטא פעם כי הוא מרגיש פאלו שבנין שלם מכביד על ראשו. רבי שמואל גם לא מסגל היה לעמד על רגליו, ובדאי שלא להלך בצעדים כאחד האדם. והנה – לא זו בלבד שבקש רבי שמואל שיסיעו אותו למעגל – אלא, שלאחר דקות ספורות בקש לקום מכסא הגלגלים! נתן ידיו בידיהם של רבי מיכל דורפמן ורבי משה בורשטין ע"ה, וכך, לא פחות מרבע שעה (!) רקד ורקד, מול כל אנ"ש הנדהמים, שראו כיצד שמחת המצוה והדבקות ברבינו,

ר' שמואל שפיר בציון הקדוש בראש השנה תש"ן

הצליחו לנצח אף את הגוף הזה, והזרימו כוחות למעלה מדרך הטבע שיוכל להצטרף לרקודה מרגש!

עצם הנס הזה, ועצם ראית מסירות נפשו ושמחתו של רבי שמואל, שפספף והשתוקק כל כך ליום זה, גרמו לרקודים להיות יותר ויותר שמחים, והשמחה וההתרגשות עלו עד השמים!

ואם תשאלו, כיצד זכה רבי שמואל? כיצד הצליח לגבר על הגוף החלש שלו? כיצד הצליח להגיע למסירות כזו ולשמחה הנפלאה בעקבותיה? והתשובה היא – על ידי שרצה, ובקש והתחנן, שוב ושוב להגיע אל משאת נפשו, 'אומן ראש השנה'!

זכה אותו צדיק, להגיע ממש בסוף ימיו, אחר שכבר נראה היה שלא יזכה להגיע לאומן ראש השנה בחייו – אך הקדוש ברוך הוא ראה את תפלותיו, את תחנוניו, וזכה להוציא לפעל את רצונו הטהור – להיות באומן על ראש השנה האחרון בחייו!

להשקיע בראש שלנו ב'ראש השנה'

ילדים יקרים!

קרה לכם פעם שנפלתם על הרצפה? נפלתם מהמטה? מה היה הדבר הראשון שעשיתם כשהרגשתם שאתם הולכים לפל, אז כך, בדרך כלל אנחנו קדם כל שמים את הידים על הראש. ולמה? כיון שהשי"ת ברא את הטבע של האדם שישגיח שאם יקרה לו משהו מהנפילה אז שלפחות הראש לא יגזק חלילה.

ולמה דוקא הראש? את זה אנחנו כבר יודעים שבתוך הראש יש את ה'מוח', ששם כל החיים של האדם ואם יקרה משהו למוח אז כל הגוף לא יוכל לעבד ח"ו. ואלו היד או הרגל אפילו שאנחנו לא רוצים שיקרה להם משהו חלילה, אבל זה לא מספן כמו שקורה משהו לראש.

תדעו לכם ילדים חביבים! רבינו מגלה לנו בשיחות הר"ן (מ"ו) שיש כמה דרגות בחשיבות האברים שיש לאדם, למשל, הרגל יכולה להגיע רק חצי מטר קדימה, ואלו היד כבר יכולה להגיע רחוק יותר. הפה, יכול לצעק רק למרחק לא גדול, ולעמתם האזנים יכולים לשמע ממרחק הרבה יותר. אבל המוח, הוא יכול להגיע הכי רחוק ששיך הוא יכול לחשב על כל העולם, ואפילו על דברים שהם בשמים העליונים.

רבינו מגלה לנו את החשיבות של מחשבות טובות, וכותב לנו כך: והמחשבה היא גבוה מאד, למעלה מן הכל, ויכולה להשיג ולהגיע למעלה למעלה, על-כן צריכין לשמרה מאד. אתם רואים מה כתוב כאן?! צריך לשמור את המחשבה, ולא סתם, אלא לשמור מאד!!!

איזה פלא. לפעמים נראה לנו שדוקא לעשות משהו בידיים כמו לבנות או לשפר. או בפה להעליב חבר או לדבר לשון הרע

ח"ו, זה עברה אמתית אבל 'מחשבות' הם סתם כלום... הרי זה לא משנה לאף אחד בעולם מה אני חושב...

אז לא, זה לא נכון. רבינו מגלה לנו שמחשבה זה הדבר הכי יקר שיש לנו, ואנחנו צריכים לשמור עליו חזק. למשל, צריכים לחשב כל הזמן מחשבות טובות, כי הרי רבינו מזוהר אותנו מאד להיות בשמחה ולחשב כל הזמן על ה'נקודות הטובות' שלנו, ולא להתבלבל עם מחשבות עצובות. גם נזהר שהמחשבה שלנו לא תחשב דברים לא טובים, נברח מהם ונחזור לחשב רק דברים קדושים ושמחים.

רבי נתן מברסלב כותב לכן שלו רבי יצחק במכתבים בספר 'עלים לתרופה' כמה וכמה פעמים, שיעזב את כל הבלבולים שהיצר הרע מכניס לו, כמו שלפעמים היצר הרע מגיע אלינו ומשכנע אותנו לחשב על כל הדברים הלא טובים שעשינו, ועל כל הדברים הלא נעימים בחיים שלנו, ואפילו אם נראה לנו שזה מחשבות שצריך לחשב אותם, זה לא נכון!! רק בזמן של התפלה, או בזמן שאומרים תהלים או מתבודדים קצת לה', צריך כל אחד לספר לה' את כל הדברים ה'לא טובים' שהוא עשה, אבל כל שאר היום צריך כל יהודי לשמח מאד מאד!!

אין זמן יותר מתאים מ'ראש השנה' להתחיל להשקיע בראש, ובמחשבות שנוצרות בתוכו. רבינו מביא שהסבה שנוסעים לצדיקים בראש השנה היא כיון שפך מתקבצים שלוש ראשים יחד: הצדיק שנקרא -ראש בני ישראל הוא הראש של כלל ישראל. ראש השנה שהוא הראש של השנה, וכל אחד אם מתבטל ומגיע לצדיק, והפונה שהוא מגיע עם המוח לצדיק, שהוא אומר למוח שלו להקשיב לרבי ולנסע אליו. ועל ידי החבור הזה הכל נהיה מתקן.

במקום אחר רבינו מזוהר שבראש השנה צריכים לחשב מחשבות טובות שבודאי השי"ת יעשה אתנו רק טוב, ובודאי שהשי"ת יפסק לנו שנה טובה, שנוצרה לעשות נחת רוח לה' ותמיד לחשב רק מחשבות טובות כמו ש'רוצה, ולהיות אנשים כשרים באמת!

שְׁלֵשֶׁת הַמִּתְקַבְּצִים בַּמַּגָּלָה נְעֵלְמַת

יְלָדִים יְקָרִים!

בְּעִירָה אוֹקְרַאִינִית רְחוֹקָה בְּמַעְרָה קְטַנָּה וְחֲשׂוּכָה נִמְצְאָה מַגָּלָה עֲתִיקָה עֲלֵיהָ כְּתוּב בְּקֶתֶב חִידָה. מִה שֶׁכְּתוּב בָּהּ זֶה חֶלֶק מִתּוֹרָה שֶׁגָּלָה רַבֵּינוּ הַקְדוּשׁ עַל מַעֲלַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה (לִיקו"מ חֶלֶק שְׁנִי).

הַתְּשׁוּבָה הַיָּא שְׁלוֹשָׁה מְשֻׁגָּמִים שׁוֹנִיִּם שֶׁכָּל שָׁנָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵם מִתְקַבְּצִים יַחַד. הַשְּׂתִמְשׂוּ בְּרִמְזֵימֵי וְנִסּוּ לַפְעֻנַח אֶת שְׁלֵשֶׁת הַמְּשֻׁגָּמִים.

1. הוּא מֶלֶךְ שֶׁל כָּל הָאֵיבָרִים
בוּ מְמַקְמֵם כָּל הַדְּבָרִים הַחֲשׂוּבִים
עָלָיו תִּפְלִין מְנִיחִים
גַּם כְּתָר הַמֶּלֶךְ עָלָיו מוֹשִׁיבִים

2. בְּלַעֲדָיו - אֵיךְ הָיוּ נִרְאִים חֵיִינוּ
הוּא מוֹרָה דְרָבְנוּ
כְּנוֹי ל'צַדִּיק' (לִיקו"מ קי"א)
אֲנַחְנוּ נִקְרָאִים כְּלַפְּיוֹ 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'

3. הַיּוֹם הַשְּׂשִׁי לְבְרִיאָה
אֲז נִשְׁפָּט כָּל יִצְוֹר וַיִּצְרָה
לְקִרְאָתוֹ נוֹסְעִים כָּל הַחֲסִידִים 'אֲמָנָה'
וּמִתְפַּלְלִים לְשָׁנָה טוֹבָה וְרַעֲנָנָה

רַבֵּינוּ דָּבָר שֶׁאֲצִלּוּ כָּל אֵלּוּ מִתְאַחֲדִים.
מִי הֵם אֵלּוּ הַדְּבָרִים?

הַזְכָּחָה הוּא הַיְלָד: אֵלֶיהָ לְסָרִי

פְּתוּרֵן הַחִידָה לְגַלְיוֹן חֲדָשׁ אֵב הוּא: הַזְהִיר לַעֲשׂוֹת
כְּרוֹז שֶׁכָּל מִי שֶׁסָּר לְמִשְׁמַעְתּוֹ וּמִקְרָב אֵלָיו שִׁיחִיה
אֲצִלּוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא יַחְסֵר אִישׁ

אֶת הַתּוֹצָאָה הַסּוֹפִית יֵשׁ לְשַׁלַּח בְּכֶתֶב בְּרוּר וְקָרִיא עַד כ"ה תְּשׁרִי בְּלֶבֶד,
לְפָקֵס הַמַּעְרָכָה: 077-318-0237 אוֹ לְהַקְלִיט אֶת הַתְּשׁוּבּוֹת בְּקוֹל בְּרוּר
בְּטֵלְפוֹן הַמַּעְרָכָה: 02-539-63-63 בְּשִׁלּוּחָה 7 בְּלֶבֶד, יֵשׁ לְצִיָּן בְּאִפּוֹן בְּרוּר
שֶׁם וּכְתָבַת מְגוּרִים וְטֵלְפוֹן
בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכּוֹנָה יִגְרַל זְכוּי שֶׁל 100 ש"ח בְּרִשְׁתַּת חֲנִיּוֹת
סְפָרִי "אוֹר הַחַיִּים!"

השניה. האווירה. הכיסופים.

אבקשה מאז ועד היום. הכל תלוי בך!

שלוחה 1 **02-5396363**